

T.C.

HİTİT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

**ÇORUM GAZETESİ'NE GÖRE 1946-1950 YILLARI
ARASINDA ÇORUM**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Çiğdem Sündüs YALÇIN

Çorum-2021

**ÇORUM GAZETESİ'NE GÖRE 1946-1950 YILLARI ARASINDA
ÇORUM**

Çiğdem Sündüs YALÇIN

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

Yüksek Lisans Tezi

**TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Hatice YILDIRIM**

ÇORUM-2021

KABUL VE ONAY

.....” adlı tez çalışması .../.../..... tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oy birliği ile Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir

(Unvanı, Adı SOYADI)

Dr.Öğr.Ü.Hatice YILDIRIM

(Unvanı, Adı SOYADI)

Doç Dr. Gökhan KAYA

(Unvanı, Adı SOYADI)

Dr.Öğr.Ü. Recep BÜYÜKTOLU

Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulunun .../.../..... tarih ve sayılı kararı ile’ın Anabilim Dalında Yüksek Lisans/Doktora derecesi alması onanmıştır.

Prof. Dr. Muhammed Asif Yoldaş
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

T.C. HİTİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını beyan ederim. (13 / 01/ 2022)

İmzası

Çiğdem Sündüs YALÇIN

ORCID: <https://orcid.org/>

0000-0002-8453-213X

ÖZET

YALÇIN, Çiğdem Sündüs. *Çorum Gazetesi'ne Göre 1946-1950 Yılları Arasında Çorum*. (Yüksek Lisans Tezi), Çorum, 2021.

Çorum basını nitelik ve nicelik bakımından ilk gününden itibaren büyük gelişme göstermiştir. Gerek yerel sorunların dile getirilip çözüme kavuşturulmasına gerekse yerel yönetimlerin hizmet etme süreçlerine oldukça katkılar sağlamıştır. 1946-1950 yılları arasında Çorum Gazetesi Çorum'un siyasi, sosyal, eğitim ve ekonomik hayatı hakkındaki gelişmeleri haftalık olarak çıkardığı sayılarında ele almış ve ön plana çıkartmaya çalışmıştır. Cumhuriyet tarihinde yeni bir dönemin başlangıcı olan çok partili hayata geçiş, Türkiye'de birçok değişikliği de beraberinde getirmiş bir süreçtir. Bu sürecin Türkiye'de olduğu kadar Çorum'a da yansımaları olmuştur. 1946 yılında seçimlerde Çorum'da CHP galip gelirken 1950 seçimlerinde bu durum değişmiş, DP'nin başarısıyla sonuçlanmıştır. Çorum'da sağlık alanında da çalışmalar yapılmıştır; hastane, sağlık merkezleri ve tedavi hizmetlerine büyük önem verilmiştir. Bir diğer önemli gelişme de eğitim alanında olmuştur. Merkezde yeni okullar açılırken ilçe ve köylerde de faaliyetler başlatılmıştır. Geçim kaynaklarından olan tarım ve hayvancılık konusunda da yeni yatırımlar ve gelişmeler yaşanmıştır. Hayvan ıslahı için çalışmalara başlanmıştır. Hastalıklı hayvanların tedavileri ile ilgilenilmiş, verimin arttırılması için uğraşılmıştır. Tarımda makineleşmeye gidilmiştir. Çiftçiye destek sağlanmış ve yeni tohumlar ve fidanlar getirilerek tarım canlandırılmaya çalışılmıştır. 1940'lı yıllardan sonra Çorum'da kültürel ve sosyal hayattaki gelişmeler, yaşam standartlarını nispeten yükseltmiştir ve bu durum kentleşmeyi beraberinde getirmiştir. Çevrenin güzelleştirilmesi için harekete geçilmiş, ulaşım ve iletişim istasyonları yolunda da girişimler başlatılmıştır.

Anahtar Kavramlar: Çorum Gazetesi, eğitim, sosyal, siyasi, ekonomi.

ORCID: <https://orcid.org/>

0000-0002-8453-213X

ABSTRACT

YALÇIN, Cigdem Sundus. *According to Çorum Newspaper In, Between 1946 and 1950 Corum*, (Master's Thesis), Çorum, 2021.

Çorum press has made great progress in terms of quality and quantity since its first day. It has contributed a lot to both the expression and resolution of local problems and the service processes of local governments. Between 1946-1950, Çorum Newspaper discussed the developments about the political, social, educational and economic life of Çorum in its weekly issues and tried to highlight it. The transition to multi-party life, which is the beginning of a new era in the history of the Republic, is a process that has brought many changes in Turkey. This process had reflections in Çorum as well as in Turkey. While the CHP was victorious in the 1946 elections in Çorum, this situation changed in the 1950 elections, resulting in the success of the DP. Studies have also been carried out in the field of health in Çorum; Great importance was attached to hospitals, health centers and treatment services. Another important development has been in the field of education. While new schools were opened in the centre, activities were also started in the districts and villages. There have been new investments and developments in agriculture and animal husbandry, which are livelihoods. Studies have been started for animal breeding. The treatment of diseased animals was taken care of, and efforts were made to increase the yield. Agriculture has been mechanized. Support was provided to the farmers and agriculture was tried to be revitalized by bringing new seeds and saplings. After the 1940s, the developments in cultural and social life in Çorum increased the living standards relatively, and this brought urbanization along. Action has been taken to beautify the environment, and initiatives have been initiated for transportation and communication stations.

Keywords: Çorum Newspaper, education, social, political, economy.

TEŞEKKÜR

Öncelikle tez konusunu seçerken isteklerimi göz önünde bulundurup, yardımlarını, tecrübesini ve zamanını esirgemeyen değerli danışman hocam Dr. Öğr. Ü. Hatice Yıldırım'a; beraber çıktığımız bu yolda bana destek olan değerli arkadaşım Halime Yasak'a, sevgili Çorum Merkez Hasan Paşa Kütüphanesi çalışanlarına, hayatım boyunca her zaman yanımda olan maddi ve manevi desteğini esirgemeyen kıymetli aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Çiğdem Sündüs YALÇIN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar DİZİNİ.....	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR	viii
ÖNSÖZ	ix
GİRİŞ	1
A.ÇORUM’UN KISA TARİHÇESİ	1
B.CUMHURİYET KAZANIMLARI VE ÇORUM	3

BİRİNCİ BÖLÜM ÇORUM’DA BASININ GELİŞİMİ

1.1. YEREL BASIN	8
1.1.1. Osmanlı Dönemi Basını	8
1.1.2. Milli Mücadele Yıllarında Türk Basını (1919-1923).....	10
1.2. ÇORUM’DA BASIN – YAYIN POLİTİKASI	10
1.2.1. Çorum Gazetesi(Müstakil Çorum).....	12
1.2.2. Teknik Özellikleri	14
1.2.3. Yazar Kadrosu.....	15
1.2.3.1. Ayetullah Bey.....	15
1.2.3.2. Mahmut Kamil Efendi	15
1.2.3.1. Behram Lütfi	16
1.2.3.2. Mehmet Tefik Efendi	16
1.2.3.3. Sıtkı Bey.....	17

İKİNCİ BÖLÜM

ÇORUM'DA SİYASİ HAYAT (1946-1950)

2.1. TÜRKİYE'DE ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ VE ÇORUM	18
2.2. 1946-1950 MİLLETVEKİLİ SEÇİMLERİ	18
2.3. SİYASİ PARTİLERİN FAALİYETLERİ.....	28
2.3.1. CHP'nin Çorum'daki Faaliyetleri	28
2.3.2. DP'nin Çorum'daki Faaliyetleri	31
2.4. MAHALLİ VE İDARE SEÇİMLERİ.....	34
2.4.1. Çorum Belediyesi Faaliyetleri	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇORUM'DA EĞİTİM HAYATI (1946-1950)

3.1. ÇORUM'DA HALKEVİ.....	40
3.1.1. Halkevlerinin Kuruluşu	40
3.1.2. Çorum'da Halkevi Faaliyetleri.....	41
3.1.3. Çorum'da Halkevi Yıldönümü Kutlamaları	47
3.2. ÇORUM'DA SANAT ENSTİTÜLERİ VE FAALİYETLERİ	49
3.2.1. Mesleki Eğitimin Gelişimi	49
3.1.2. Kız Sanat Enstitüsü	51
3.1.3. Erkek Sanat Enstitüsü.....	52

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÇORUM'DA EKONOMİ (1946-1950)

4.1. 1946-1950 TÜRKİYE EKONOMİSİ	56
4.2. ÇORUM EKONOMİSİ.....	57
4.2.1. Tarım	57

	Sayfa
4.2.2. Hayvancılık	59
4.2.3. Sanayi	63
4.2.4. Ticaret ve Sanayi Odası.....	64
4.2.5. Banka.....	66

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÇORUM'DA SOSYO – KÜLTÜREL HAYAT (1946-1950)

5.1. SAĞLIK.....	68
5.2. ULAŞIM	72
5.3. MİLLİ BAYRAMLAR.....	78
SONUÇ	84
KAYNAKÇA.....	89
EKLER	95
EK-1 CHP Müfettişi ve Ankara Milletvekili Olan Uğuz Bekata'nın Çorum Ziyareti	95
EK-2 Çorum Halkevi Bünyesinde ki Okuma-yazma ve Arıcılık Kursu.....	96
EK-3 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın 27.Yıldönümü için Basında Yer Alan Manşet.	97
EK-4 Çorum'un İki İlçesinde Yapılan DP Kongresi.....	98
EK-5 Hastalıklara Karşı Verilen Mücadelenin Gelişmeleri.	99
EK-6 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı Kutlaması.....	100
EK-7 Halkevinin Tertiplediği Güreş Gösterisi	101
EK-8 Dil Bayramı Kutlaması.....	102
EK-9 Vatandaşla Sağlık Üzerine Konuşmalar.....	103
EK-10 Çorum Veterineri Nazım Okay'ın Yazısı.....	104
EK-11 1950 Çorum Belediye Meclisi Seçiminde Kazananlar.....	105
EK-12 Genel Nüfus Sayımın Yapılacağına Dair Atılan Manşet.....	106
EK-13 1950 Belediye Meclisi Seçim Sonuçları.....	107
EK-14 Çorum Nüfusu 20.902.628	108

TABLolar DİZİNİ**Tablo**

Tablo 1. 1921-1971 Yılları Arasında Çorum'da Çıkarılan Basın – Yayın Organları	12
Tablo 2.1. 1923-1946 Yıllarında Gerçekleşen Seçimlere Katılma Oranı	19
Tablo 2.2. Çorum İli'nin Genel Nüfusu	20
Tablo 2.3. 1946 Milletvekilleri Seçimlerinde Seçilen Çorum Milletvekili Adayları	21
Tablo 2.4. 14 Mayıs 1950 Milletvekili Genel Seçim Sonuçları.....	24
Tablo 2.5. Çorum İli Geneli 14 Mayıs 1950 Seçim Bilgileri.....	25
Tablo 2.6. 14 Mayıs 1950 Seçimlerinde Çorum Milletvekili Seçilen Adaylar.....	26
Tablo 2.7 Belediye Meclisi Seçiminde Kazananlar	35
Tablo 3.1. 1942 – 1950 Yılları Arasında Sanat Enstitüleri Okul Sayısı	53
Tablo 4.1. Çorum İlinde Endüstri Gruplarına ve Kuruluş Yıllarına Göre İşyeri Sayıları (1964 öncesi).....	64

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
BCA	: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
Bkz.	: Bakınız
CBDAB	: Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
Çev.	: Çeviren
DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
DP	: Demokrat Parti
Ed.	: Editör
Haz.	: Hazırlayan
KGM	: Karayolları Genel Müdürlüğü
s.	: Sayfa
sy.	: Sayı
yay.	: Yayın

ÖN SÖZ

Tezimiz, Çorum Gazetesi'nin 1946 yılının ilk ayından başlayarak 1950 yılının son ayına kadar olan dönemi kapsamaktadır. Söz konusu dönemde yayımlanmış *Çorum Gazetesi* nüshalarının içerik taraması yapılmak suretiyle elde edilen bulgular, tasnif edilerek tezimizin ilgili bölümlerinde yer bulmuştur. Aynı zamanda Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, TBMM, Çorum Belediyesi Kent Arşivi, Milli Kütüphane ve Türkiye İstatistik Kurumu verileri, Çorum İl Yıllığı, kitaplar, makaleler ve yüksek lisans tezlerinden de faydalanılmıştır. Çalışma giriş ve beş bölümden oluşmuştur.

Çorum tarihine özet olarak değinildikten sonra, birinci bölümde Çorum'da yerel basın ve ana kaynağımız olan Çorum Gazetesi ve yazar kadrosu hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde Çorum'da yaşanan siyasi gelişmeler ve faaliyetlerin Çorum basınına yansımaları ele alınmıştır. Üçüncü bölümde eğitim alanında ki yenilikler, gelişmeler ve bu yeniliklerin insanlara olan faydasının Çorum basınına yansımaları değerlendirilmiştir.

Dördüncü bölüm tarım, hayvancılık ve ekonomi alanında ki gelişmeler ve yapılan faaliyetlerin Çorum basınına yansımalarını, son bölüm ise sosyo-kültürel alanda yaşanan değişim ve gelişmeleri kapsamaktadır. Çorum ile ilgili 1940'lı yıllardan sonrasını kapsayan çok fazla bir çalışma yapılmamıştır. Bu eksiğin giderilmesi maksadıyla hazırlanan ve 1946-1950 yılları arasını kapsayan bu yüksek lisans tezi ile söz konusu dönemlerin aydınlatılması amaçlanmaktadır.

GİRİŞ

A.ÇORUM'UN KISA TARİHÇESİ

Melik Ahmet Danişment zorlu savaşlardan sonra Bizans'ın elinden Çorum bölgesini almıştır. Halk Müslüman olup bağlılıklarını göstermiştir. Ancak bu tutumları, Melik Ahmet'i ve ileri gelen komutanları bir ziyafette zehirlemek istemelerinden dolayı kurdukları bir tuzaktır. Melik Ahmet bir gece rüyasında, bunların kötü niyetlerini ve şehrin bir depremle tamamen yıkılacağını görmüştür. Melik Ahmet bu rüyanın verdiği telaş ile uyanırken şehir sallanmaya başlamıştır. Askerlerini ve arkadaşlarını derhal kaleden çıkarmıştır. Kalede ki Bizanslılar Müslümanların çekilişinden hoşnut kalarak kaleyi tekrar kapatmış savaş hazırlığına başlamış ve yeniden dinlerine dönmüşlerdir. Fakat deprem yeniden şiddetlenmiş kale ve şehir tamamen harabeye dönmüştür. Bizanslılara bu saldırılarından dolayı, suçlu anlamına gelen “Cürümlü” adı verilmiştir. Bu ad zamanla “Çorumlu” olmuştur.¹

Çorum Anadolu'nun kültür ve sanat geleneğini devam ettiren ve birçok uygarlık kalıntısını saklamış açık hava müzesi durumundadır. Orta Karadeniz Bölgesi'nin iç kısımları ile İç Anadolu'nun kuzeyinde yer almaktadır. İç kesimde dağların oluşturduğu doğal geçitler Orta Anadolu ile olan bağlantıyı kolaylaştırmıştır. Bu nedenle Çorum bölgesi Eski Tunç Çağı'ndan günümüze kadar Orta Anadolu ile kültürel bir bütünleşme içine girmiştir. Çorum'un en eski yerleşim yeri Kalkolitik Çađ'a aittir. Eski Tunç Çağı'nda Anadolu'nun günümüzde bilinen adı Hatti Ülkesi'ydi. M.Ö 2000'den itibaren Anadolu'ya gelen Hititlerde yeni yurtlarından bahsederken Hatti Ülkesi adını kullanmışlardır. Şehrin başkenti Hattuša'dır (Boğazköy). M.Ö 1650-1200 yılları arası hüküm süren Hititlerin diğer önemli şehirleri Şapinuva (Ortaköy), ve Alacahöyük Çorum sınırları içerisinde yer almaktadır. Çorum bu konumu itibariyle dünyada gözbebeğidir öyle ki UNESCO tarafından dünya kültür mirası listesine alınmış Türkiye'deki 10 yerden biri olmuştur. Çorum toprakları üzerinde Hattiler, Asurlular, Persler, Hititler, Romalılar, Frigler, Medler, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlılar hüküm sürmüşlerdir.5000 yıl boyunca birçok medeniyetin merkezi konumunda olan ve değişik kültürleri bünyesinde barındıran geçmişten geleceğe uzanan bir köprü konumundaki Çorum Anadolu'nun 1071'de Malazgirt Savaşı ile Selçuklu hâkimiyetine girmesinin ardından Danişmentli

¹“Çorum Adının Kökeni”, Erişim tarihi: 12 Haziran 2021, <http://www.corum.gov.tr/corum-tarihcesi>.

Ahmet Gazi tarafından 1075 yılında Türk hâkimiyetine girmiştir. Çorum ve çevresi, XII. yüzyılda Anadolu Selçukluları ile Dânişmentliler arasında birçok defa gelgit yaşamasına rağmen uzun süre Dânişmentliler'in himayesinde kalmıştır. Bu durum, Anadolu Selçuklu Sultanı II. Kılıçarslan (1155-1192) egemenliğine kadar sürmüştür. Daha sonra Baba İshak liderliğindeki Babaî isyanlarından oldukça etkilenen bölge 1243 Köseadağ Savaşı'ndan sonra Anadolu'yu istilâ eden Moğollar'ın nüfuzu altına girmiştir. Bu dönemde Moğollar, Çorum ve çevresinde ki göçebe hayata uygun bütün bölgeyi ve otlakları işgal etmişlerdir. Anadolu'da Moğol gücünün zayıflamaya başlamasıyla ilk olarak Kayseri ve Sivas'ta hüküm sürmüş olan Eretnaogulları'nın, sonrada 1360'larda Emîr Hacı Şadgeldi'nin yönetimi altına girmiştir. Hacı Şadgeldi dönemi, Osmanlı Beyliği'nin bu yöre ile ilişkisinin güçlendiği bir dönem olmuştur. Osmanlı birlikleri I. Murad döneminde Karamanoğulları üzerine başarılı bir sefer yaparak Çorum çevresine kadar ilerlemişlerdir. Sonrasında Kadı Burhâneddin'in Eretna Beyliği topraklarını kendi eline geçirmesi üzerine, Osmanlılar ile Kadı Burhâneddinle bu yörede karşı karşıya gelmişlerdir. 1392'de Çorum yakınındaki Kırkdilim mevkiinde iki tarafın yaptığı savaşta Osmanlılar yenilgiye uğramıştır. Kadı Burhâneddin, Çorum yöresinde yaşayan Moğollar'ın da verdiği destekle bölgedeki bazı yerleşim yerlerini yağmalamıştır. Ancak 1398'de Akkoyunlu Beyi Karayülük, Osman'a yenilip beyliğinin ortadan kalkmasının ardından ona bağlı bütün yöreler Çorum'da dâhil olmak üzere Osmanlı idaresine girmiştir. 1413 yılında ise Çorum, Amasya'da bulunan Şehzade Çelebi Mehmet'in yönetimindedir. Çelebi Mehmet, Çorum'u ve çevresini Osmanlı idaresinde tutabilmek için pek çok Türkmen Beyi ile çarpışmıştır. Bu durum Osmanlı Devleti'nin birliğinin sağlanmasına kadar devam etmiştir. 1416'da birliğin sağlanmasıyla Çorum ve İskilip civarında yaşayan Kara Tatarlar, Çelebi Mehmet tarafından Rumeli'ye geçirilmiş, Filibe ve çevresine yerleştirilmiştir.²

Osmanlı idaresinin altına girinceye kadar gelişme gösteremeyen Çorum, Osmanlı idaresi döneminde fizikî yapı, nüfus ve ekonomik yönden gelişme göstermiştir. Burası önceleri bir kale-şehir durumunda idi. Çorum Kalesi'nin, hangi tarihte inşa edildiğine dair net bir bilgi yoktur. Dânişment veya Selçuklu yapısı olarak değerlendirilmiştir. Evliya Çelebi kalenin bir Selçuklu yapısı olduğunu belirtmiştir. Çorum; camileri, saat

² Heath W. Lowry, *Trabzon Şehrinin İslamlaşma ve Türkleşmesi (1461-1583)*, (İstanbul:Boğaziçi Üniversitesi Yayinevi, 1981), 20-21.

kuleleri, kaleleri, sivil mimari ve köprü örnekleri ile Selçuklu, beylikler ve Osmanlı Dönemi'nin izlerini günümüze kadar taşımıştır.³

B.CUMHURİYET KAZANIMLARI VE ÇORUM

Mustafa Kemal'in 1919 yılında başlattığı Türk İnkılabı'nın hedefi, sadece ülkeyi kurtarmak değildir. O'nun hedefi aynı zamanda kurulacak yeni düzeni ve devleti ilelebet yaşatmak olmuştur. Mustafa Kemal'in "*İnkılabımız Türkiye'nin asırlar için saadetini üstüne almıştır. Bize düşen onu idrak ve takdir ederek çalışmaktır*" sözleri bunu açıkça dile getirmektedir. TBMM'nin açılması ile siyasal alanda, İzmir İktisat Kongresi ile ekonomik alanda Maarif Şurası ile toplumsal alanda çoktan uygulanmaya koyulmuş olan Cumhuriyet, 29 Ekim 1923'te resmen ilan edilmiştir.

Siyasal alanda devrimler, 1921 ve 1924 Anayasalarının kabulü, çok partili hayata geçiş süreçlerinin yaşanması, kadınlara seçme seçilme hakkının tanınması ve birçok inkılap Cumhuriyet'le hız kazanmıştır ve çok ileri adımların atılması sağlanmıştır.⁴

Toplumsal alanda da pek çok inkılap yapılmıştır; Medeni Kanun, Soyadı Kanunu, Kılık Kıyafet Kanunu, Saat ve Ölçü Birimleri Kanunu, Miladi Takvim'in Kabulü... gibi. Eğitim alanında Tevhid-i Tedrisat ve Üniversiteler Kanunu ön plana çıkmaktadır. Cumhuriyet'in ilan edildiği 1923'te sadece (İstanbul Üniversitesi ismini alacak olan) Darü'l-fünun yükseköğretim verirken, günümüzde bu sayı 207'ye çıkmıştır. Yine Cumhuriyet'in ilk yıllarında 5133 adet olan okul sayısı, günümüzde 68.589'a ulaşmıştır.⁵

Sağlık alanında günümüzde varlığını sürdüren hıfz-ı sıhha bu dönemde kurulmuştur. 1923'te 86 adet olan sağlık kurumu sayısı 2007'de yapılan sayıma göre 15.904'e çıkmıştır. Ekonomi alanında da kimsenin beklemediği gelişmeler yaşanmıştır. Dönemin koşullarına göre ekonomik ekoller harmanlanmış ancak milli çıkarlar hiçbir zaman göz ardı edilmemiştir. Hammadde kaynaklarımız öne çıkartılmıştır. Ülkemiz için çok önemli olan M.T. A, İş Bankası; Merkez Bankası, dokuma, şeker fabrikaları bilimsel raporlar ışığında Mustafa Kemal'in emri ile kurulmuşlardır. 1915'te 269 olan sanayi kuruluşu sayısı devletin desteklemesi ile 1927'de 65.000'e çıkmıştır. Atatürk Orman Çiftliğinin kurulması bile ekonomi ile ilgilidir. Çiftlik Anadolu'ya en uygun hayvan

³Çorum'un Tarihçesi, Erişim Tarihi: 12 Haziran 2021, <http://www.corum.gov.tr/corum>.

⁴Hazma Eroğlu, *Türk İnkılab Tarihi*, (Ankara: Savaş Yayınları,2012), 304.

⁵Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim, Erişim Tarihi:14 Haziran 2021, http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=424.

ıslahı, bilimin ışığında hayvancılığın gelişmesi amaçlanmıştır. Her sektörle ilgili bir gelişme yaşanmıştır. Bu sektörlerden biri de enerji sektörüdür. 1902’de ülkemizde Tarsus’ta 60 kilo wattlık üretim yapabilen tek dinamo varken, bu miktar Cumhuriyet’in ilanı sonrası Eti Bank’ın bu konuyla ilgili görevlendirilmesi ile birlikte yıllık üretim 246 megawatta çıkmış, 1995’de ise 41.900 megawatta ulaşmıştır.⁶

Cumhuriyet’in Çorum’da yansımaları da olumlu şekilde seyrini devam ettirmiştir. 29 Ekim 1923’te Cumhuriyet’in ilan edilmesi yurdun dört bir yanında olduğu gibi Çorum’da da sevinç ve coşku ile karşılanmıştır. Cumhuriyet ilanının estirdiği değişim Çorum’da etkisini göstermiştir. 30 Ekim tarihli Çorum Gazetesi’nde Cumhuriyet’in ilanından övgü ile bahsedilirken aynı günkü gazetenin fevkalade adlı başlığı altında Mustafa Kemal için övgü dolu sözler yazılmıştır.⁷

Cumhuriyet’in ilk yıllarında tarımda makineleşme teşvik edilmiştir. Özellikle 1927 ve 1928yılı tarım teknolojisinde gelişmeler söz konusu olmuştur. 1930’lu yıllarda hükümetin teşviki geleneksel teknolojide sabanın yerini pulluk almış ve öküzün yerine at kullanılmaya başlanmıştır. Çorum ekonomisinin esas tarımsal üretimi buğdaydır. 1927-1933 yılları arasında Türkiye genelinde bir dönümden 85 kilo buğday alınmıştır. Aynı dönem Çorum’da ise bu sayı 138 kg’dır. Çorum buğday verimliliğinde 1927-1933 yılları arasında Türkiye birincisi olmuştur ve bu birincilikte tarım teknolojisinin gelişmesinin payı büyüktür.⁸

Türkiye’de, 1927 sanayi sayımı sonuçlarına göre, 65.245 endüstri tesisi bulunmaktadır. Bu tesislerde çalışan işçi sayısı 256.855 kişidir. Aynı sanayi sayımı sonucuna göre, Çorum’da 1.182 işletmede 5.308 kişi çalışmıştır. İşletme sayısı bakımından en büyük sektör 489 işletme (%e 41,4) ile tarım ürünleri endüstri koludur. Onu 267 işletmeyle (%22,6) maden ve maden işletmesi endüstrisi ile makine imalatı endüstrisi izlemiştir. Dokuma sektöründe ise 180 işletme (%15,2) bulunmaktadır. Bunlar genellikle ev tezgâhları şeklindeki işletmelerdir. 1932 yılında Çorum’da 3 işletme bulunmaktadır. Gıda endüstrisinde faaliyetini sürdürmüş olan bu 3 işletmede 33 işçi çalışmıştır. 1933 yılında bu sayı 4’e çıkmıştır. Bu tesislerin arasına katılan yeni işletme pamuklu mensucat endüstrisi olmuştur. 1936 yılında elektrik üretimi yapan 1 işletme ile

⁶Tuğba Gülen, “Cumhuriyet’in İlanıyla Çorum” 342.

⁷Çorum Gazetesi, “Fevkalade” 30 Ekim 1923),1.

⁸ İlhan Tekeli, “1923-1950 Döneminde Çorum’da ki Gelişmeler”, *Çorum Tarihi*, 5. Hitit Festival Komitesi,204.

1940 yılında 1 matbaa atölyesi, Çorum'da "Teşvik-i Sanayi Kanunu"ndan yararlanan endüstri kuruluşları arasında yerlerini almışlardır. Çorum'da Cumhuriyet döneminde ilk gelişen endüstri kolu gıda sektörü olmuş ve sonrasında dokuma endüstrisi kurulmuştur. 1950 yılına kadar, ilde bu iki sektör dışında endüstri tesisi olmadığı karşımıza çıkmaktadır.⁹

1927 -1950 dönemi içinde döneminde Çorum il ve kent nüfus artışı Türkiye ortalamasının altında kalmıştır. Ankara'nın gelişmesi yüzünden Çorum'un verdiği göçler Çorum'un il nüfus artışı olarak ülke ortalamasını tutturmuştur. Ancak kent nüfus artış hızı, halkın çoğunluğunun kırsal kesimde yaşaması ve il merkezinin de göç vermesinden dolayı kırsal nüfus artış hızının altında kalmıştır. Bir bölgede gelişmişliğin en önemli göstergelerinden biride sağlık hizmetleridir. Sağlık alanındaki gelişmeler o zamanki Çorum Basınına da yansımıştır. Basında 1931 yılı Sıhhat Müdürlüğü bütçesi 17.044 Lira, 1937 Sıhhat Müdürlüğü bütçesi 19.007 Lira olarak verilmiştir.¹⁰ Sağlık çalışmalarına baktığımızda; I. Dünya Savaşı'nın ikinci yılında Doktor Akif Bey; günümüz de Albayrak İlköğretim Okulu olarak kullanılan binada ki hastaneye atanmıştır. Bu hastane 1925 yılında 50 yataklı bir kent hastanesine dönüştürülmüştür. İlerleyen yıllarda yatak sayısında artışlar olmuştur. 1930 yılında doğum ve çocuk hastanesi yapılmıştır.¹¹

Cumhuriyet'le birlikte kültürün oluşumunda Türk toplumunun hayatının her alanında büyük gelişme ve değişimler yaşanmaya devam etmiştir. Cumhuriyet'in başında Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabul edilmesinden ardından medreseler ve mahalle mektepleri kapatılmıştır. 1924'te Çorum'daki Osmani, Mecidi, Terakki, Hürriyet, Ravza-ı Nisvan, Nume-i Nezahat okulları kapatılarak yerine karma eğitim veren İnkılap, Albayrak, Cumhuriyet, İstiklal, Gazipaşa ve Tanyeri İlkokulları ve bir tane anaokulu açılmıştır. 1925'te bir idadi, ortaokula dönüştürülmüştür. 1925'te Çorum'da kız ortaokulu açılmıştır. Sonrasında bu iki ortaokul 1928'te birleştirilerek karma eğitim vermeye başlamışlardır. Cumhuriyetin ilk yıllarında kurulmuş olan Çorum Ziraat Okulu, ziraat eğitiminde reform yapabilmek için 1928'de kapatılmıştır. Çorum'da Latin harfleriyle okuma-yazma öğretmek için ulus dershaneleri (milli mektepler) açılmıştır. 1929-1938 yılları arasında 16-45 yaşları arasında 9710 kişi ulus dershanesi belgesi kazanmıştır. 1933

⁹Mutlu Yılmaz, "Çorum ilinde Endüstrinin Tarihsel Gelişimi", *Coğrafi Bilimler Dergisi*, sy.1 (2004): 35-36.

¹⁰"Sıhhat Müdürlüğü Bütçesi", Çorumlu Dergisi 1938, (Çorum Belediyesi Kültür Yayınları) 4.

¹¹İlhan Tekeli, "Mütareke ve Kurtuluş Savaşı'nda Çorum", *Çorum Tarihi*, 214-218.

yılında Küçük Sağlık Mektebi açılmıştır. 1942 yılında bu okul kapatılarak o binada Erkek Sanat Okulu ve Akşam Kız Sanat Okulu açılmıştır.¹²

Cumhuriyet'in ideolojisini yaymak için kurulan halkevleri de 1932-1951 yılları arasında Türk toplumunun muasırlaşmasında etkin rol oynamıştır. Çorum Halkevi 1933 yılının Şubat ayında açılmıştır. Çorum'da dokuz kol halinde faaliyet göstermiştir. 1933'de basılan Çorum Halkevi broşüründen edinilen bilgiler doğrultusunda Dil-Tarih ve Edebiyat şubesi kontrolü altında Vali Cemal Bey tarafından konferans verilmiştir. Bu şube Çorum çevresinde kullanılan öz Türkçe kelimeleri derleme çalışmaları yapmıştır. Yardım Şubesi tarafından Gazi Enstitüsü ve Balıkesir Muallim Okulu'nda eğitim görmekte olan Çorumlu öğrencilere maddi yardımlar yapılmıştır. Güzel Sanatlar Şubesi ise hafta da iki gece olmak üzere mandolin, keman ve cümbüş kursları vermiştir. Bu kurslarda yetişen öğrenciler birçok konser vermiştir. Yine bu şube tarafından bando takımı kurulmuştur.¹³

Çorum Halkevi'nin faaliyetleri basında da yer almıştır. Halil Fehmi'nin yabancı dil dersi verdiği, Said Leblebici'nin ise müzik dersi, kayıtlara geçmiştir.¹⁴

Basında 26 Eylül 1938'de Dil Bayramı yapıldığı, Fransızca öğretmeni Halil Fehmi tarafından dil hareketinin başlangıcı hakkında konferans verildiği gazete sayfalarına yansımıştır. Çorum'da Cumhuriyet'in kazanımlarını gösteren diğer bir haber ise Çorumlu Dergisi'nde şöyle yer almıştır.

“Bundan sonra bir ortaokul talebesi karışık dil devrine ait birkaç parça ile sade dil zamanına ait birkaç şiir okumuş ve bunları birbirleriyle mukayese etmiştir. Daha sonra bir halk saz şairi tarafından halk diliyle yapılmış ve Çorum bölgesine mahsus türküler söylenmiş ve böylece toplantıya son verilmiştir.”¹⁵

Çorumlu Dergisi'nin 1938 de ki sayılarında halk için tarihi amaç taşıyan geziler düzenlendiği, piyano, Fransızca matematik, dersleri verildiği, Cumhuriyet balolarının hazırlandığı, yoksul düğünlerine bando iştiraki ve sağlık taramalarının yapıldığı belirtilmiştir.¹⁶ Çorum'da ilk sinema gösterimi 15 Temmuz 1935'de yapılmıştır.

¹²İlhan Tekeli, “1923-1950 Döneminde Çorum'da ki Gelişmeler”, *Çorum Tarihi*, 219-220.

¹³Çorum Halkevi Broşürü, Çorum Vilayet Matbaası, 29 Birinci Teşrin-i sani 1933, 5-12.

¹⁴Çorumlu Dergisi; yıl:1 29 Birinci Teşrin 938 sy.7 Mesul Müdür: Eczacı Bedri Bilginer (Kütüphanede birleştirilmiş Çorumlu dergileri içinde cilt 1) 254-255.

¹⁵Çorumlu Dergisi; yıl:1 15 Eylül 1938 sy.6 Mesul Müdür: Eczacı Bedri Bilginer (Kütüphanede birleştirilmiş Çorumlu dergileri içinde cilt 1) 208.

¹⁶Tuğba Gülen, “İki Dünya Savaşı Arasında(1918-1939) Çorum'da İz Bırakanlar”, (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2015), 45.

Ardından 1935-1994 yılları arasında Saray, Yalçın, Özgür, Turan; Güneş Zafer Sinemaları hizmet vermişler ve kapanmışlardır.¹⁷

Örneklerden de anlaşılacağı üzere Cumhuriyet, ilk günden itibaren Çorum'un ruhunu değiştirmeye çalışmıştır.

¹⁷Tuğba Gülen, "Cumhuriyet'in İlanıyla Çorum" 341.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇORUM'DA BASININ GELİŞİMİ

1.1. YEREL BASIN

Yerel basın ulusal basına göre daha dar bir çevreyi temsil etmektedir. Birkaç il veya ilçedeki kamuoyuna hitap eden ve belirli bir bölgeyi işleyen basın kuruluşu olarak karşımıza çıkmaktadır. Atilla Girgin'e göre yerel basın; sınırları daha dar bir şekilde tanımlanmış; halkı bilinçlendirmek, bilgilendirmek ve eğlendirmek için çaba göstermiş olan ve kamuoyunun oluşmasına katkısı bulunan, Türk kamuoyu tabirinde Anadolu veya taşra basını olarak da adlandırılan kitle iletişim araçları¹⁸ şeklinde tanımlanmaktadır.

Başka bir ifadeyle yerel basın; yurdun geneli yerine, ulusala göre, daha az bir dağıtım kanalıyla sınırlı sayıda okuyucuya ulaşan, bölge veya yöreye ait haberleri veren süreli yayınların tamamı¹⁹ olarak aktarılmaktadır.

Yerel basın için kullanılan bu tanımlamalardan da anlaşılmaktadır ki yerel basın; sınırları dar bir coğrafi bölge, şehir ya da ilçe veya beldede yayınlanan, yayımlandığı yerin sıkıntılarını haberleştiren ve sorunları için bir çözüm yazma kurumu olarak görev yapmakta olan basın yayın kuruluşudur. Yerel basın bu yönüyle bulunduğu bölge veya şehir ile sınırlı kalmaktadır. Örnek olarak Çorum yerel basınının, Çorum'da meydana gelen olay-olgu ve bunlara bağlı sorunları işleme, verilebilir.²⁰

Türkiye'de basının tarihsel süreçleri incelendiğinde görüyoruz ki çoğunlukla yerel nitelikte doğmuş ve gelişmiştir.²¹

Kısaca özetlersek Türkiye'de basın; ulusal basın ve yerel basın olmak üzere iki kutba ayrılmaktadır. Türkiye'nin tamamını etkisi altına alan ulusal basın, daha dar çevrelerde yayın hayatına devam eden ise yerel basın olarak adlandırılmaktadır.

1.1.1.Osmanlı Dönemi Basını

¹⁸Atilla Girgin,*Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik* (İstanbul:İnkılap Kitapevi,2001),160 .

¹⁹Erkan Yüksel ve Halil İbrahim Gürcan, *Haber Toplama ve Yazma* (Konya:Tablet Kitapevi, 2005), 10.

²⁰Güven Necati Büyükbaykal,“Türkiye’de Yerel Basının İşlevi ve Önemi”, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi*, sy.23 (2005): 83.

²¹Atilla Girgin, *Türkiye’de Yerel Basın* (Der Yayınları, 2009), 246.

Avrupa’da 1600’lü yılların başında başlayan gazete yayıncılığı, Türklerde 1828 yılında başlamıştır. Bunun sebepleri arasında, idari, siyasi ve sosyo-ekonomik yapının eksikliği, Türkçe basım yapan matbaaların geç kurulması sayılabilir.²²

Gazetenin öneminin ve gücünün farkında olan yabancılar, Osmanlı sınırları içerisinde birçok gazete çıkarmışlardır²³. Özellikle Fransızların çıkarmış oldukları gazetelerin en önemli amacı, Fransız İhtilali'nin getirmiş olduğu özgürlük, bağımsızlık ve serbest düşünce gibi kavramların, Osmanlı sınırları içerisinde yaşayan Fransız ve diğer halklara anlatılması olmuştur.²⁴

İlk Türkçe gazetenin 1831'de yayınlanmış olan *Takvîm-i Vekâyi* olduğu kabul edilir. Oysa ilk Türkçe gazete Takvîm-i Vekâyi'den üç yıl önce, 1828'de Mısır'da yayınlanan *Vekâyi-i Mısriyye Gazetesi'dir*. Bu yüzden Türk basın tarihinde önemli bir yere sahiptir.²⁵ Vekâyi-i Mısriyye Gazetesi, sadece Divan'da ele alınan konulardan seçilmiş olanları yazmıştır. Vekâyi-i Mısriyye, Arapça ve Türkçe olarak çıkarılmıştır.²⁶ Bir diğer gazetede Mehmet Ali Paşa'nın Girit Valisi olduktan sonra çıkarmış olduğu *Vekâyi-i Giridiye'dir*. İtalyan Konsolosunun 12 Nisan 1831 tarihli bir raporuna göre, çıkarılmış olan ilk sayısının Aralık 1830 ya da Ocak 1831 tarihli olabileceği tahmin edilmektedir.²⁷

1 Kasım 1831'de ise *Takvîm-i Vekâyi* yayınlanmaya başlamıştır. Hükümetin yaptığı işleri halka duyurmak amacıyla ortaya çıkmış olan gazete zamanla halkı aydınlatmak, kamuoyunu etkilemek niteliğini kazanmıştır. Gazetenin kadrosu medrese hocalarından oluşuyordu. Gazetenin yayınlarına, Matbuat İdaresi kuruluncaya kadar Maarif Nezareti bakmıştır.²⁸

²²Belkıs Ulusoy Nalcıoğlu, *Türk Basın Tarihi*, 48-49.

²³Kazım Benek, "Osmanlı'da Basının Doğuşu ve II. Meşrutiyete Kadarki Gelişimi", *Sosyal Bilimler Enstitüsü*, sy.6-7 (2016): 35.

²⁴Benek, *a.g.m.* 29.

²⁵Hıfzı Topuz, *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, (İstanbul, 2003), 13.

²⁶Orhan Koloğlu, "İlk Türkçe Gazete Vekâyi-i Mısriyye", *Tarih ve Toplum*, (1988):202-203.

²⁷Uygur Kocabaşoğlu, *"Türkiye'de Matbuatın "Zuhuru" Üzerine Gözlemler"*, Yakın Türkiye Tarihinden Sayfalar Sina Akşine Armağan, Haz. Mehmet Ö. Alkan, (İstanbul:Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları,2014),12.

²⁸Orhan Koloğlu, *Takvim-i Vekayi, Türk Basınında 150 yıl, (1831-1981)*, (Ankara: Çağdaş Gazeteciler Derneği Yayınları),7-8.

Tanzimat'ın ilanından sonra, Cerîde-i Havâdis, Tercümân-ı Ahvâl, Tasvîr-i Efkâr, Muhibir Gazeteleri çıkarılmış ve amaçları doğrultusunda yayınlanmışlardır.

1.1.2. Milli Mücadele Yıllarında Türk Basını (1919-1923)

Birinci Dünya Savaşının başladığı yıllarda hem işgal kuvvetlerinin uyguladığı sansür hem de 25 Ağustos 1914 tarihli geçici yasa ile askeri sansürün izni olmadan ordu hareketleri ve işgal kuvvetleri hakkında haber yapılması, yayınlanması yasaklanmıştı.²⁹ Böylelikle İstanbul'da Kurtuluş Savaşı öncesi mütareke yıllarında sansüre uğramış ve susturulmuş bir basın ortamı görülmüştür.³⁰

Kurtuluş Savaşının başladığı yıllarda Türk yerel basını, İstanbul basını ve Anadolu basını olarak iki merkezde gruplaşmıştır.³¹ İstanbul basını ve Anadolu basını. Mustafa Kemal'in verdiği destek ile yayınlanmış olan, İrade-i Milliye ve Hâkimiyet-i Milliye gazeteleri Anadolu basınının (yerel basın) başını çekmiştir.³²

1.2.ÇORUM'DA BASIN- YAYIN POLİTİKASI

Çorum'da basın ve yayın alanında da ilk adım 1921 yılında atılmıştır.1921 yılından 1950' ye kadar geçen yıllar arasında Çorum'da yalnızca bir matbaa vardır. Ali Cemal (Bardakçı) Bey'in Mutasarrıflık yaptığı dönem içinde ilk defa Çorum'a Samsun'dan satın alınarak bir matbaa, getirilmiştir. Bu matbaa Liva Matbaası olarak kurulmuştur. Matbaa baskılı ilk gazete de bu matbaada basılmıştır. Çorum Liva Matbaası olarak kurulmuş olan bu matbaa, sırasıyla Çorum Vilayet Matbaası ve daha sonra da Çorum İl Basımevi isimleriyle işletilmiştir. 1964 yılına kadar Çorum Gazetesi'nin matbaası olarak hizmet vermeye devam etmiştir.³³ 1967'de matbaa sayısı özele ait 3 ve vilayet matbaası ile 4'e yükselmiştir. 1973'te bu sayı 5'e çıkmıştır.³⁴

²⁹Atilla Girgin, "Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Yerel Basının Gelişmesi", (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi,1997),25.

³⁰Salih Kınısün, "Türkiye'de Yerel Basının Gelişimi, Sorunları ve Geleceğe Yönelik Öngörüler, Bingöl Yerel Basın Örneği" (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi,2019),11.

³¹Uğur Gündüz, Kurtuluş Savaşında Yerel Basının Rolü, Türkiye'de Yerel Basın, (2007):91.

³² Salih Kınısün, "Türkiye'de Yerel Basının Gelişimi, Sorunları ve Geleceğe Yönelik Öngörüler, Bingöl Yerel Basın Örneği" (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi,2019),11.

³³Abdulkadir Ozulu, *Çorum Basın Tarihi Notları* (Çorum: Çorum Belediyesi Kültür Yayınları,2012),29.

³⁴Ozulu, *a.g.e.* 35.

Çorum'a kazandırılmış olan Çorum Liva Matbaası'nda basılıp dağıtımı yapılan ilk gazete olan Müstakil Çorum (ilk dört sayısından sonra Çorum Gazetesi olarak değişmiştir) Anadolu'da oluşan "fazilet adlarından" biridir. Matbaa Çorum İl Basımevi ismini aldıktan sonrada görevine devam etmiştir. Çorum Gazetesi, Çorum Fikret Gazetesi, Akisler Gazetesi, Yeni Çorum Gazetesi, Esnaftan Akisler Gazetesi'de Çorum İl Basımevi'nde basılmış olan gazetelerdir. Çorum İl Basımevi'nde basılan diğer yayınlar şunlardır:

Hale Mecmuası 1922-1923,

Kurtuluş Yolu Dergisi 1926-1928,

Nazmi Tuğrul'un Çorum Tarih ve Coğrafyası Kitabı 1927,

Muallim Behram Lütü'nin Deli Muallim adlı anı ve hikâyelerinden oluşan kitabı 1924,

Ziraat Memuru Ali Haydar Nafiz'in yazdığı Bağcı Çantası 1926,

İlk Tedrisat Muallimlerine Bedeni ve Ruhi Tetkik Rehberi 31 sayfa 1932,

Çorumlu Dergisi,

Halk Sözü bir sayı yayınlanan dergi 1937, 61 sayı 1938- 1946,

Nazmi Tombuş'un yazdığı piyes Çorumlu 1944,

Rifat Rami Arıncı'nın Çorum ve çevresi aşıkalarına ait derlemesi Ülküç 1934,

Fahrettin Alpay'ın yazdığı Aile ve Eğitim Sanatı 1947,

Avukat-Noter İhsan Sabuncuoğlu'nun Çorum'da Maarif Hayatı Notları (1945),

Hayrettin Alpay'ın yazdığı Meyvecilik ve Tekniği 1958,

Sefer Esenal'ın yazdığı Vatan Sana Emanettir 1962.

Çorum Matbaası 1921'den 1989 yılına kadar Çorum'da hizmette bulunmuştur. İlin bütün resmi dairelerinin pek çok baskı işlerini yapmıştır. 1989 matbaa makineleri İl Özel İdaresi Müdürlüğü tarafından satışa sunularak elden çıkarılmıştır. 1921'den 2021 yılına dek geçen 100 yıl süresince Çorum yerel basınıni oluşturan bütün organlar; daima Türkiye Cumhuriyeti'nin geleceğine, halkın ilmen ahlaken refah ve huzuruna, iktisadi yönden ileri seviyelere ulaşmaya yönelik faaliyetlerini sürdürmeye çalışmışlardır.

Tablo 1.1: 1921-1971 Yılları Arasında Çorumda Çıkarılan Basın-Yayın Organları³⁵

Tarih	Gazete	Dergi	Bülten
1921-1925	1	1	0
1925-1927	2	1	0
1927-1951	1	6	2
1951-1962	13	1	0
1962-1971	8	5	1

Halen Çorum’da 12 gazete yayınlanmaktadır.

1.2.1. Çorum Gazetesi(Müstakil Çorum)

Çorum’da 1921 yılı öncesinde taş baskı yapılan veya elle çoğaltılmış olan bir yayın bilinmektedir. Adı “Ajans” olan bu yayının yayıncısı, dağıtıcısı bilinmemekle birlikte çıkarılan yayının ise bir örneği maalesef bulunamamıştır. Çorum’da basın hayatını, ilk örnekleri dâhil hemen hemen çoğu koleksiyonu mevcut olan Müstakil Çorum- Çorum gazetesi ile başlatıyoruz. Tespitimize göre Çorum’da başladığından itibaren günümüze kadar son 100 yıl içinde 80’den fazla gazete yayınlanmıştır. Çorum’da 1921 yılında çıkan ilk gazete olan “Çorum Gazetesi”dir. 30 yıl boyunca (1951’e kadar) tek gazete olarak yayınlanmaya devam etmiştir. Çorum Gazetesi ilk yayın gününden itibaren Çorumluların sözcüsü olmuştur.

Çorum Gazetesi Koleksiyonu, Çorum’da Çorum Merkez Hasan Paşa Kütüphanesi ile İskilip İlçesi Halk Kütüphanesi’nde birbirini tamamlar nitelikte bulunmaktadır. Ayrıca Çorum Belediyesi Kent Arşivi’nde fotokopi ile çoğaltılmış bölümleri de mevcuttur. İlk 220 sayılılık asıl nüshalar ise Emekli Avukat Çorumlu Naime Sarıgöz’ün kitaplığında baba yadigârı olarak korunmaktadır. Çorum Hasan Paşa Kütüphanesinde “Çorum Gazetesi” koleksiyonunda bulunan nüsha numaraları: 40, 42, 43, 45, 48, 49, 53, 56, 62, 63, 64, 78, 80, 83, 84, 103, 141, 173, 177, 190, 199, 204, 205, 206, 223, 225, 226, 227, 232, 234, 238, 240, 244, 245, 249, 250, 253, 262, 265, 277, 279, 281, 284, 285, 287, 289, 290, 291, 293, 294, 295, 296, 301, 303, 304, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 318, 320, 321, 322,

³⁵Abdulkadir Ozulu, *Çorum Basın Tarihi Notları* (Çorum: Çorum Belediyesi Kültür Yayınları,2012), 33-34.

323, 325, 326, 327, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 407, 408, 409, 410, 411. Çorum Hasan Paşa Kütüphanesinde yukarıdaki nüsha sayıları yazılı gazetelerin toplam sayısı 152'dir. Bu 152 gazete Arap Alfabeti ve Türkçe'dir. 40.sayının tarihi 30 Kânunusani 338 (30 Ocak 1922) dir. 411. sayının tarihi 26 Teşrinisani 1928 (26 Kasım 1928)'dir. 411 sayılı Çorum Gazetesi Yeni Türk Harfleri ile olup mütebaki sayıları da haliyle Yeni Türk Alfabeti ile yayınlanmıştır. Çorum Hasan Paşa Kütüphanesi'nde halen mevcut, Çorum Gazetesi koleksiyonu için Kitap-Eser- Fiş Kutusu Kayıtlarında:

1934 yılı 705'ten 743'e kadar,

1935 yılı 744'ten 756'ya kadar,

1936 yılı 796'dan 846'a kadar. (Burada 756-796 arası eksik görünmektedir.)

1937 yılı 847 - 897

1938 yılı 898 – 949

1939 yılı 950 - 1001

(1940-1944 arası 1002-1209 sayılı toplam 208 adet gazete nüshaları Çorum ve İskilip koleksiyonlarında yoktur.)

1944 yılı 1210 - 1261

1945 yılı 1262 - 1313

1946 yılı 1314 - 1356

1947 yılı 1366 - 1416

1948 yılı 1418 – 1468

1949 yılı 1469 - 1519

1950 yılı 1520 – 1572

1951 yılı 1573 - 1623

1952 yılı 1624 - 1676

1953 yılı 1677 - 1728

1954 yılı 1729 - 1779

1955 yılı 1780 - 1830

1956 yılı 1831 - 1856

1957 yılı 1904 - 2146

1958 yılı 2147 - 2392
1959 yılı 2393 - 2575
1960 yılı 2576 - 2785
1961 yılı 2786 – 2923
1962 yılı 2925 - 2966
1963 yılı 2968 - 2999
1964 yılı 3000.sayı

İskilip Halk Kütüphanesi'nde bulunan Çorum Gazetesi Koleksiyonu ve sayıları: 1927 yılına ait 363 - 419. sayılar 1928 yılına ait 427 - 484. sayılar 1930 yılına ait 485 - 640. sayılar 1933 yılına ait 641 - 691. sayılar 1934 yılına ait 692 - 741. sayılar 1935 yılına ait 754 - 795. sayılar 1936 yılına ait 796 - 846. sayılar 1937 yılına ait 847 - 949. sayılar 1956 yılına ait 1831 - 1887. sayılar 1958 yılına ait 2147 - 2393. sayılar 1959 yılına ait 2393 - 2575. sayılar 1960 yılına ait 2576 - 2783. sayılar 1962 yılına ait 2927 - 2967. sayılar 1963-1964 yıllarına ait 2968 - 3000. Sayılar 3000 sayılı gazetede “Çorum Gazetesinin 3000’inci sayısının 1200 adet basıldığı notu bulunmaktadır.”³⁶

Görüldüğü gibi Çorum Hasan Paşa Kütüphanesi'nde bulunan gazete nüshaları ile İskilip Halk Kütüphanesinde bulunan Çorum gazetesi nüshaları toplandığında 2700 dolayında mevcutlu bir koleksiyon ortaya çıkmıştır.

1.2.2. Teknik Özellikleri

Gazetenin ilk beş sayısı “Müstakil Çorum” başlığı ile çıkarılmış, 6’ncı sayıdan itibaren “Müstakil” kelimesi kaldırılmış ve “ÇORUM” gazetenin yeni adı olarak kalmıştır. Gazetede başlık altında kuşağın iki tarafında “nüshası 5 kuruştur” yazısı ve “Halkın iyiliğine hadim pazartesi günleri çıkar, resmi Çorum Gazetesi” yazıları bulunmaktadır. Gazete 32x45 boyutunda basılmıştır. İlk 35 sayısı 2 sayfa çıkarılan gazetenin 36 sayıdan itibaren 4 sayfa olarak yayımlandığını görüyoruz.

Gazetenin ilk sayısında yayın amacı “Maksadımız Dileğimiz” başlığıyla okuyuculara şöyle duyurulmuştur:

Maksadımız Dileğimiz “Haftalardan beri pek samimi bir sabırsızlıkla intişarı beklenen gazete ve matbaamız bugünden itibaren omuzlarında yüksek ve ağır vazifesine sevine sevine, mühim bir dikkat, azim ve imanla ifaya başlamıştır. Tefrik Huda’dan...”

³⁶Ozulu, a.g.e. 49-51.

1921 yılında gazete haftada bir yayını ile ilk 75 sayısını Milli Mücadele basınının Çorum'dan sesi olmuştur. İlk sayısından başlayıp 9 Eylül 1922'ye kadar savaş günlerinde çıkan 75 sayısında; yayınlanan makalelerin ana konusunu savaş oluşturmuştur. Milli ruh, birlik ve beraberlik, savaşın sonunda ulaşılabilecek zaferi ve inancı daima sayfalarına yansımıştır.³⁷

Milli Mücadelenin zafere ulaşmasından sonra da Çorum Gazetesi; Türkiye'nin sağlık eğitim, tarım, ekonomi ve kalkınma süreçlerini sayfalarına taşımıştır.

1.2.3. Yazar Kadrosu

Yerel gazetelerin yazarları Anadolu'nun her yöresinde her zaman o yörenin eli kalem tutan okuryazar, aydın kimlikli kişileri olmuştur. Çorum gazetesinin başlangıcında bir "ser-muharrir" sahip olması önemli bir noktadır.

1.2.3.1. Ayetullah Bey

Ayetullah Bey hem gazetenin başyazarı hem de Çorum Lİvası'nda da görev yapmış bir memurdur. Görevi, günümüz söylemiyle İl Yazı İşleri Müdürlüğü'dür. İki yıl boyunca Çorum'da hizmet vermiş ve gazetenin kuruluşu ile ilk yılını tamamlaması sürecinde gazetenin yazı işleri sorumluluğuna getirilmiştir. Alucra Kaymakamlığı'na atanması üzerine Çorum'dan ayrılmıştır.³⁸

1.2.3.2. Mahmut Kamil Efendi

Çorum Gazetesi'nin ilk yıllarında sürekli yazı verenler arasında aynı zamanda İl Genel Meclisi Üyesi de olan M.K sembol imzalı Mahmut Kamil Efendi'de vardır.

Mahmut Kâmil Efendi, 1880 yılında Çorum'un Çöplü Mahallesi'nde doğmuştur. Babası, Müftüzâde Kara Ali Efendi'nin soyundan gelmiş olan müderris Reşat Efendi'dir. Annesi Karagöz oğullarından Ayşe Hanım'dır. Kâmil Efendi, Sıbyan Mektebi, İbtidâiyye ve Rüştîyye'yi Çorum'da okumuştur. Çorum Kütüphane Medresesi'nde, akrabası olan Mustafa Reşat Efendi'den Arapça ve Farsça derslerini almıştır. Daha sonra Çorumlu Yedisekiz Hasan Paşa'nın Çorumlu hemşerilerine, buradan gönderecekleri yetim ve kimsesiz çocuklardan zeki ve kabiliyetli olanları İstanbul'da okutmayı teklif etmesi üzerine, Kâmil Efendi de İstanbul'a gönderilen öğrenciler arasında yer almıştır. İstanbul'da başta Mekteb-i Kuzât'da hukuk eğitimi olmak üzere İslâmî ilimlerin çeşitli

³⁷Ozulu, *a.g.e.* 46-47.

³⁸Ozulu, *a.g.e.* 48.

dallarında eğitim görmüştür. Kâmil Yöney'in 1922–1924 yılları arasında Çorum Gazetesi'nde ahlâkî ve dinî konularda 31 adet makalesi vardır.³⁹

1.2.3.3. Behram Lütfi

Öğretmen Behram Lütfi'nin ne zaman ve nerede doğduğu hakkında bilgi bulunmamaktadır. Ancak, M. Salih Erkek'in, hiçbir kaynak göstermeden Behram Lütfi'nin 1911 yılında Manastır Darülmuallemi'nden mezun olduğunu belirttiği⁴⁰ dikkate alınrsa 1890'lı yılların ilk yarısında doğduğu kabul edilebilir. Behram Lütfi Manastır'daki okulda, önce Türkçü sonra sosyalist bir çizgi izleyen Ethem Nejat'ın öğrencisi olmuştur, hayatı boyunca ondan öğrendiklerini uygulamaya çalışmıştır⁴¹. Behram Lütfi, Balkanlar'da yaşadığı için Bulgarca'yı ve yörede kültürel anlamda egemen olan Fransızca'yı öğrendi⁴². Okulda mezun olduktan sonra Elbasan İttihat ve Terakki Mektebi müdürlüğünde bulunmuştur⁴³. Ardından Manastır'da görev yapmıştır. Hocası Ethem Nejat'ı takip ederek Türkçülük akımı içinde yer almış ve aynı yıllarda İttihat ve Terakki Cemiyeti'nde çalışmaya başlamıştır⁴⁴. 1910-1911'de “Balkan Faciası”nı bizzat yaşamıştır. Yaşadıklarını “Kanlı Kitap: Rumeli'nin Dertleri” adlı bir kitapta yayınlamıştır⁴⁵. 1923 yılı başlarında Çorum'da göreve başlamıştır. Onun, Çorum'da geçen yıllarını resmi vilayet gazetesi olan Çorum'dan izlemek mümkündür.⁴⁶

1.2.3.4. Mehmet Tevfik Efendi

Mehmet Tevfik Efendi (Ergun), Malatya'nın Yeşilyurt (Çırmıktı) ilçesinde dünyaya gelmiştir. Konya ve Kayseri'de medrese eğitimi görmüştür. 1906'da Çorum'da Kürt Hacı Mustafa Efendiden icazet almış, 1909'da Mecdiye Mektebi (İstiklal İlköğretim)'ne öğretmen olarak atanmıştır. I.Cihan Savaşı'nda, Çanakkale ve Sina cephelerinde görev almış ve madalyayla ödüllendirilmiştir. 1919'da terhis olarak teğmen

³⁹ Ali Öztürk, “Mahmut Kamil Efendi'nin “İslamiyetin Şiiri Şuarayı Tarz-ı Telakkisi” İsimli Makalesi”, *Çorum İlahiyat Fakültesi*, sy. 5 (2004), 91-92.

⁴⁰M. Salih Erkek, *Ethem Nejat: Bir Meşrutiyet Aydını - 1887-1921*, (İstanbul: Kitap Yayınevi,2012), 221.

⁴¹ M. Salih Erkek, *a.g.e.* 251.

⁴²Erden Akbulut-Mete Tunçay; *Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası (1920-1923)*, (İstanbul: Sosyal Tarih Yayınları, 2007), 286.

⁴³ M. Salih Erkek; *a.g.e.* 251.

⁴⁴ Erden Akbulut-Mete Tunçay; *a.g.e.* 287.

⁴⁵ Behram Lütfi, *Kanlı Kitap: Rumeli'nin Dertleri*, (İstanbul:Manzume-yi Efkâr Matbaası, 1911), 32.

⁴⁶ Abdülkadir Ozulu, *Çorum Gazetesi Çevirileri 1921- 1926*, (Çorum:Çorum Belediyesi Kültür Yayınları,2008), 154.

rütbesine sahip olmuştur. Sivas Kongresi'ne delege seçildiğinde, Reşadiye İlkokulu öğretmeni idi. Delege görevini tamamladıktan sonra 1921 yılında Alaca'ya müftü olarak tayin edilmiş, 1929'a kadar Alaca'da 1929'dan 10 Haziran 1961'e kadar da Çorum'da müftülük görevini yerine getirmiştir.⁴⁷

1.2.3.5. Sıtkı Bey

Gazetenin yazarlarından biri olan Dava Vekili Sıtkı Bey hakkında bilgi edinilememiştir.

Yukarıda bahsettiğimiz yazarlardan ziyade Çorum'da yaşayan bütün doktorlar gazeteye ihtisas konuları hakkında yazılar yazmışlardır. 1950 yılı öncesinde Çorum mebusu olan kişilerde yazdıkları yazılarla gazeteye destek olmuşlardır. Çorum Gazetesi, Kalem, Yavrukurt, Anadolu Duygusu, Mektepli, Yeni Hayat, Köy Hocası, Varlık, Türk Yurdu, Akşam, Hâkimiyet-i Milliye (Ankara), Toprak, Piyasa, Hayat, Teceddüt (Adana), Ahali (Samsun), Yeni Gün (İstanbul), Köy Hocası (Ankara) Emel (Amasya), Güzel Trabzon, Doğru Öz (Mersin), Açık Söz (Kastamonu), Vakit (İstanbul) gibi gazetelerle arkadaş olmuştur. Sürekli bu gazetelerle karşılıklı gazete değişiminde bulunulmuştur. Böylece en zorlu iletişim zamanlarında dahi memleketin dört bir yanından haberdar olmayı başarmışlardır.

⁴⁷İlçemizin Cumhuriyet Dönemi, Erişim tarihi 29.09.2021, <http://www.alaca.gov.tr/alacanın-cumhuriyet-dnemi>.

İKİNCİ BÖLÜM

ÇORUM'DA SİYASİ HAYAT (1946-1950)

2.1.TÜRKİYE'DE ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ VE ÇORUM

Türk siyaseti II. Meşrutiyet Dönemi'nden itibaren birden fazla siyasi oluşumlara ve siyasi partilere sahne olmuştur. Cumhuriyetin ilk yarısına kadar bu süreç oldukça sancılı geçmiş ve demokratikleşme yolunda önemli adımlar atılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında Kurtuluş Savaşı'ndan yeni çıkmış olduğu için, devletin sosyal ve ekonomik yönden birçok sorunu vardı. Bu süreci yaklaşık 25 yıl tek başına idare etmiş olan parti ise CHP idi. Yeni kurulmuş olan devletin ihtiyaç duyduğu sosyo-ekonomik tüm yapılanmaları sağlamakla ilgilenen CHP'de özellikle 1929 buhranı ile birlikte bazı değişik düşünceler meydana gelmeye başlamıştır. Atatürk Cumhuriyet'in kurucusu olarak her fırsatta çok partili sistemin gerekliliği üzerinde durmuş ve rejimin tek partiye götürülmesinin ülkeye zarar vereceği görüşünü paylaşmıştır.⁴⁸

Hızlı bir kalkınma sürecine girilen bu dönemde CHP'ye seçenек olarak iki önemli parti denemesi yapılmıştır. Ancak gerek Serbest Cumhuriyet Fırkası gerekse Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası bu denemelerde başarısız girişimler elde etmiş ve ileriye gidememişlerdir. Tam anlamıyla çok partili düzene geçişi sağlayan dönemse 1946 seçimleri olmuştur. Bunda en önemli role sahip olanda şüphesiz ki Demokrat Parti'dir.⁴⁹ Çok partili hayata geçişin başlangıcını ifade eden 1945 yılı Türkiye'de birçok yerde olduğu gibi Çorum'da da etkisini göstermiştir.

2.2. 1946-1950 MİLLETVEKİLİ SEÇİMLERİ

21 Temmuz 1946 Milletvekili Genel Seçimlerinin, Türk siyasi tarihi içinde ayrı bir önemi olduğu aşikârdır. Ülkeler II. Dünya Savaşı'nın oluşturduğu yeni arayışlara kayarken, Türkiye ise ekonominin oluşturduğu iç problemler sonucu çok partili hayata geçmede bir mücadele içerisindeydi. DP'nin kurulmasından sonra çok partili hayata geçiş döneminde gerçekleştirilen ilk seçimlere katılma koşullarından birisi, gizli oy-açık sayım ilkesinin kabul edilmesi olmuştur. 5 Haziran 1946 tarihinde TBMM'deki görüşmelerden

⁴⁸Kemal H. Karpat, *Türk Demokrasi Tarihi Sosyal, Ekonomik, Kültürel Sebepler*. (İstanbul: İstanbul Matbaası,1967),124.

⁴⁹Ensar Gözütok, "Türk Basınında Çok Partili Hayata Geçiş ve 1946 – 1950 Seçimleri Süreci". (Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi,2019),1.

sonra çıkarılan 4918 sayılı kanun muhalefetin isteklerini karşılamamıştır. Bu seçimde ilk kez, ikinci seçmen kalkıyor seçmenler milletvekilini doğrudan seçebiliyordu. Liste usulü çoğunluk sistemi benimsenmişti; seçmen yaşı 22, milletvekili yaşı da 30 olarak karara bağlanmıştı.⁵⁰ Cumhuriyet tarihinde 1946 yılına gelinceye dek 5 seçim yapılmıştır. 1946 seçimleri de dâhil olmak üzere seçim yılları ve seçimlere katılma oranı şu şekildedir:

Tablo 2.1: 1923-1946 Yılları Gerçekleşen Seçimlere Katılma Oranı⁵¹

Tarih	Oran
1923	%23
1927	%23
1931	%45
1935	%68.5
1939	%77.8
1943	%80
1946	%75

1946 milletvekili seçimleri esasında 1947’de Ekim ayında yapılması bekleniyordu. Ancak meclis, 10 Haziran 1946 tarihinde toplanmış, seçimlerin 21.07.1946 tarihinde yapılmasına karar vermişti.⁵² İnönü, bu kararın gerekçesini 10 Mayıs 1946’da yaptığı genel kurul toplantısında açıklamıştır. DP, kendi partisi zayıf bir halde iken CHP’nin seçime gitmek istediğini düşünmüştür. Genel seçim kararının alındığı zaman DP sadece 34 ilde ve 160 ilçede teşkilatlanmasını tamamlayabilmişti. Yeni yapılan seçim yasalarında gizli oyu sağlayacak önlemler alınmışsa da DP bu önlemlerin yeterli olmadığını, hükümetin seçim mekanizmasını ve oy sayımının hala kendi elinde bulundurduğunu ileri sürmüştür. Buna rağmen kamuoyundan ve DP’li taraftarlardan gördükleri destek karşısında seçimlere katılmaya karar vermiştir.⁵³ CHP seçimlere tam

⁵⁰Erol Tuncer, *1946 Seçimleri*, (Ankara: Tesav Yayınları,2008),61–63.

⁵¹Hakkı Uyar, “Tek Parti Döneminde Seçimler”, *Toplumsal Tarih*, sy.11 (1999): 23.

⁵²Taner Timur, *Türkiye’de Çok Partili Hayata Geçiş* (İstanbul:İmge Kitapevi, 1994) 53.

⁵³Stanford J. Shaw- Ezel Kural Shaw, *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye* (İstanbul: e yayınları,2006), 474.

liste şeklinde tüm illerde katılım sağlamışken, DP 44 ilde seçime katılmış geriye kalan illerde ise (Ağrı, Bingöl, Bitlis, Çoruh, Diyarbakır, Gümüşhane, Hakkâri, Kars, Kırşehir, Malatya, Mardin, Muş, Niğde, Rize, Siirt, Van) seçime katılmamıştır.⁵⁴

Seçimlerin yapılmasına karar verildikten sonra *Çorum Gazetesi*’ne yansımış olan haberlerde seçime ilişkin yaşanan gelişmeler hakkında bilgi sahibi olmaktayız. Seçimlere dair ilk haber “8 milletvekili çıkaracağız” başlığı ile verilmiştir. Haberde; milletvekilleri seçimine esas olmak üzere ilgililerce yapılmış olan yoklama sonucunda Çorum ilinin genel nüfusunun 308.163 olarak belirlendiği bilgisi yer almaktadır. Aşağıdaki Tablo 4’te haberde yer alan Çorum İlinin genel nüfusuna ait bilgiler detaylı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 2.2: Çorum İlinin Genel Nüfusu⁵⁵

Bölge	Büyük Nüfus	Küçük Nüfus	Toplam Nüfus
Merkez	35712	36.608	72320
İskilip	33369	34010	67379
Mecitözü	21736	23346	45109
Sungurlu	29133	21696	50829
Osmancık	16395	18570	34965
Alaca	20500	18061	37561

Gazete seçim gününe kadar çıkarmış olduğu her sayısında oy kullanmanın bir yurttaşlık görevi olduğunu hatırlatmıştır. Özellikle Çorum halkını seçimlerde demokratik hakkı olan oy verme işlemini gerçekleştirmesi için sandığa şu ifadelerle davet etmiştir:

“Sayın Yurttaş, milletini, yurdunu ve büyük egemenliğini seviyorsan pazar günü behamhal oyunu kullan”.⁵⁶

21 Temmuz’da yurdun her yerinde olduğu gibi Çorum’da yapılan milletvekili seçimleri de olaysız bir şekilde sona ermiştir. Pazartesi günü bütün ilçelerde oy tasnifleri bitirilmiştir. Seçimlerde çıkan sonuçlara göre CHP adayları büyük bir çoğunlukla

⁵⁴ Mahmut Goloğlu, *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi IV (1946-1950) Demokrasiye Geçiş*. (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları,2013),71.

⁵⁵“8 Milletvekili çıkaracağız, İlimiz genel nüfusu 308.163 olarak belirlenmiştir”, *Çorum Gazetesi*, (03 Temmuz 1946), 1.

⁵⁶*Çorum Gazetesi*. “Sayın Yurttaş, Milletini, Yurdunu ve Büyük Egemenliğini Seviyorsan Pazar Günü Behamhal Oyunu Kullan”,17 Temmuz 1946,3.

milletvekilli seçilmişlerdir. Çorum ilinden seçilen 8 kişilik milletvekili isimleri tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 2.3: 1946 Milletvekilleri Seçimlerinde Seçilen Çorum Milletvekili Adayları⁵⁷

Adı	Soyadı	Adı	Soyadı
Edip	Alpsar ⁵⁸	Dr.Mustafa	Cantekin ⁵⁹
Münir	Çağıl ⁶⁰	Necdet	Yücer ⁶¹

⁵⁷Çorum Gazetesi. “Milletvekili Seçimi İlimiz İçinde Tam Bir Serbesti İçinde Cereyan Etti”, 24 Temmuz 1946, 1.

⁵⁸1902 yılında İskilip’te doğmuştur. İsmail Kemal Alpsar’ın oğludur. Lise eğitiminden sonra Almanya’ya bankacılık eğitimi almak için gitmiştir. Stuttgart Ticaret Akademisini bitirmiştir. Türkiye’ye dönünce bankacılık ve tarım alanında çalışmalarda bulunmuştur. İskilip’te Kızıllırmak kenarında kendi adıyla günümüzde bile anılan bir tarım işletmesi kurmuştur. Babası İsmail Kemal Alpsar’ın ölümünden sonra da onun yerine geçerek 12 Temmuz 1946 seçimlerinde 133.528 oy almış ve 05.08.1946 Çorum milletvekili olarak meclise girmiştir. İlk Türkiye Cumhuriyeti kâğıt paralarında imzası bulunmaktadır.

⁵⁹ İstanbul Tıp Fakültesi’nde okurken siyasetle ilgilendiği için kalebent olarak üç yıllığına Şam’a sürülmüştür. Burada, İstanbul’dan uzaklaştırılmak amacıyla Şam’a atanan Mustafa Kemal ile yolları kesmiştir. İki Mustafa’nın dostluğu hızla gelişmiş ve çok geçmeden kendilerine katılan, genç subaylardan, Kırşehirli Lütfi Müfit (Özdeş) Efendiyle birlikte gizli Vatan ve Hürriyet Cemiyeti’ni kurmuşlardır. Sürgünden döndükten sonra kalan öğrenimini tamamlamıştır. Türk Kurtuluş Savaşı başlarında Mustafa Kemal’in yanında yer almıştır. 1. TBMM’ye Kozan milletvekili olarak girmiştir. Daha sonra II., III., IV., V., VI, VII. ve VIII.dönem Çorum milletvekili olarak görev almıştır. 1950 yılına kadar sürekli olarak Meclis’te kalmıştır. Milletvekilliğinin sürdüğü yıllarda bir ara da Afyon Askerî Hastanesi’nin başhekimliğini yapmıştır. Evli ve dört çocuk babasıdır.

⁶⁰Osmanlı Devleti döneminde Meclis-i Mebusân’ında I. ve III. dönem olmak üzere Türkiye Cumhuriyeti döneminde TBMM’de II, III, IV, V, VI, VII ve VIII. dönem Çorum Milletvekili olarak görev almıştır.

⁶¹Berlin ve Leipzig Üniversitelerinde İktisat Bölümü okumuş ve mezun olmuştur. Leipzig Üniversitesi’nde İktisat Doktorası yapmıştır. Konya Ticaret Okulu Kurucu Memurluğu, Mesleki Tedrisat İşleri Müdürlüğü, Yüksek ve Mesleki Tedrisat Umûm Müdür Vekilliği, Trabzon, Bursa Mıntıkası İktisat Müdürlüğü, Almanca Öğretmenliği, Standardizasyon İşleri Müdürlüğü, 4. Umûm Müfettişliği, İktisat Müşavirliği, Ticaret Bakanlığı Teşkilatlandırma Umûm Müdürlüğü Hububat ve İaşe Bürosu Müdürlüğü, İaşe Müsteşarlığı, Yazarlık, Kararlar Dairesi Müdürlüğü, Ticaret Bakanlığı Petrol Ofisi Genel Sekreterliği, Dış Ticaret Müşavirliği, Bakanlık Müşavirliği, Genel Müdür Müşavirliği, Müşavirler Heyeti Başkanlığı, TBMM VIII. Dönem Çorum Milletvekilliği görevlerinde bulunmuştur. Evli ve iki çocuk babasıdır.

İsmet	Eker ⁶²	Hasene	Ilgaz ⁶³
Süheyp	Karafakıoğlu ⁶⁴	Naim	Atalay ⁶⁵

1946’da gerçekleşen seçim sonuçları Çorum’da olağan bir şekilde karşılanmıştır. 1950’de gerçekleşecek seçim için ise yeni bir düzenlemeye gidilmiş, 16 Şubat 1950 yılında çıkarılan 5545 sayılı Milletvekili Seçim Kanunu ile tek dereceli ve liste usulü çoğunluk sistemine devam edilmesiyle birlikte gizli oy-açık sayım usulüne karar verilmiştir. Ayrıca kanuna göre seçim güvenliği görevi artık yargıçlara verilmiştir.⁶⁶

⁶²Çorum medrese ve idadisinden mezun olmuştur. Defter-i Hakani Kalemî katipliği ve başkatipliği, Çorum Evkaf müdürlüğü, Osmanlı Meclis-i Mebusan III.ve IV.Dönem Çorum mebusluğu, I., II., III., IV., V., VI., VII.ve VIII. TBMM Çorum milletvekilliği, II.Dönem Ziraat Bankası Yönetim Kurulu üyeliği, II.Dönem Divanı Riyaset 2.Reis vekilliği, III.Dönem Divanı Riyaset Reis vekilliği, IV.Dönem Maliye, IV., V., VI.Dönem Rüsûmat ve İnhisar, VI., VII.Dönem Bütçe Encümen Reisliği görevinde bulunmuştur. Evli ve beş çocuk babasıdır. Gençlik yıllarında İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne girmiştir. Çorum mutemedi olarak görev yapmıştır. Meclis başkanvekili olarak Cumhuriyet’in ilan edildiği ve Atatürk’ün Cumhurbaşkanı seçildiği oturumlara başkanlık yapmıştır.

⁶³İstanbul Kız Öğretmen Okulu’ndan mezun olmuştur. İstanbul Emine Hatun Kız Mektebi Öğretmenliği, İstanbul Presto Kadın Mektebi Öğretmenliği ve İstanbul Fatih 21, 24, 51 ve 28. İlkokullar Başöğretmenliği yapmıştır. Şehremini Halkevi Reisliği, Fukaraperver, Çocuk Esirgeme, Kurtarma Yurdu ve Türk Dil Kurumları Kurucu Üyelikleri ve Başkanlıkları, Fatih İlçesi Hava Kurumu Başkanlığı, Ulus, Vakit, Cumhuriyet, Yeni İstanbul Gazeteleri ve Çorum, Akgün, Hür Söz, Safranbolu, Adana ve Hatay Yerel Gazetelerinde çalışmıştır.

⁶⁴ Mekteb-i Mülkiye mezunudur. Çorum Maiyet Memurluğu, Karaköy, Kasımpaşa, Hasköy Emlak Muhamminliği, Toptaşı Rüştüyesi Müdürlüğü, Bahçe, Dört Yol, Koçhisar, Osmancık, Merzifon, Alaca Kaymakamlıkları, Aksaray Numune Mektebi Müdürlüğü, Diyarbakır Muhâcirin Müdürlüğü, Mülkiye Müfettişliği, Çorum İl Daimi Encümen Üyeliği, Çorum Belediye Başkanlığı, Van, Aydın ve Edirne Valilikleri, Trakya Genel Müfettiş Baş Müşavirliği, TBMM VIII. Dönem Çorum Milletvekilliği yapmıştır. Beyaz-Yeşil Şeritli İstiklal Madalyası sahibidir. Evli ve altı çocuk babasıdır.

⁶⁵ Çorum Mıntıkâ Ziraat Mektebi mezunudur. Çiftçilik, Öğretmenlik, Belediye ve Daimî Encümen Azalığı, Türk Hava ve Çocuk Esirgeme Kurumları Üyelikleri, Çorum Halkevi Başkanlığı, Çorum Umûmî Meclis Azalığı, TBMM VII. ve VIII. Dönem Çorum Milletvekilliği, VIII. TBMM Başkanlık Divânı Kâtip Üyeliği yapmıştır. Evli ve dört çocuk babasıdır.

⁶⁶Kenan Olgun, “Türkiye’de Cumhuriyet’in İlanından 1950’ye Genel Seçim Uygulamaları”, *Atatürk Araştırma Merkezi*, sy.79(2011): 23-24.

1950 seçimleri yaklaştıkça propaganda faaliyetleri de gittikçe yoğunlaşmaya başlamıştır. İktidarın en büyük adayı konumunda olan iki parti arasındaki propaganda farklılıkları, seçmenlere olan yaklaşım tarzlarına bakıldığında açık bir biçimde görülmektedir.

Devleti kuran parti olarak CHP bu seçimlerde daha önce alışık olmadığı kadar yoğun ve farklı bir propaganda çalışmasına girmiştir. Fakat CHP'nin bu farklılığı yaratması çokta kolay olmamıştır. DP kadrolarının CHP'ye göre daha istekli ve daha genç olduğu aşikârdı. Bu nedenle halkla iletişim kurmakta büyük bir avantaja sahip olduğunu söyleyebiliriz. Seçimler yaklaştıkça yapılan mitingler de artmıştır. Fakat CHP diğer partilere göre en az miting yapan parti olarak gözükmiştir.⁶⁷ Bu durum, CHP'nin halkla bütünlük kurmasına da engel oluşturmuştur.

Türk siyasi hayatında “beyaz ihtilal” olarak da adlandırılan 14 Mayıs 1950 seçimleri ile seçmen, beklentilerine çözüm öneren ve denenmemiş muhalefeti seçmiştir. Demokratik bir seçim gerçekleşmiştir. Kavgasız ve gürültüsüz bir şekilde iktidarın el değiştirmesi birçok aydın kesim tarafından demokratik ihtilal olarak değerlendirilmektedir.

14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan seçimlere 7 parti katılmıştır: CHP bütün illerde, DP ise Hakkari dışında bütün illerde, Milli Kalkınma Partisi 3 ilde, Millet Partisi 22 ilde, Toprak Emlak ve Serbest Teşebbüs Partisi, Türk Sosyal Demokrat Partisi ve İşçi Çiftçi Partisi sadece İstanbul'da seçimlere katılmıştır. 14 Mayıs 1950 seçimlerinin sonuçları özetle şöyleydi:

Tablo 2.4: 14 Mayıs 1950 Milletvekili Genel Seçim Sonuçları⁶⁸

Partiler	Aldığı Oy Sayısı	Oy Oranı
Demokrat Parti	4.391.694	%55,2
Cumhuriyet Halk Partisi	3.148626	%39,6

⁶⁷Fethi Pirinççioğlu, “İstanbul'da Yapılan Mitinglerin Bilançosu”, *Cumhuriyet*, 3 Mayıs 1950. İstanbul'da yapılan mitinglerin partiler arasındaki dağılımını şu şekilde vermektedir: DP, 67 toplantı 400'den fazla konuşma; MP, 35 toplantı 200'den fazla konuşma; CHP 16 toplantı ve 80-90 kadar konuşma gerçekleştirmiştir.

⁶⁸Türkiye İstatistik Kurumu Milletvekili Genel Seçimleri, (Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, 2012), 25.

Millet Partisi	368.537	%4,6
Bağımsızlar	44.537	%0,6
Toplam	7.953.085	%100

Sonuçlara bakıldığında DP'nin büyük bir zafer kazanmış olduğu görülmektedir. 1946 seçimlerine katılım oranı % 75 iken 1950 seçimlerine katılım oranı oldukça fazla olmuştur. 1946 seçimleriyle karşılaştırıldığında oyunu kullanan seçmen sayısı ve katılım oranında büyük bir artış yaşanmıştır. Bu seçimlerde halkın sandığa gitme oranı % 89.3'tür. Oyların bölgesel dağılımı ise, seçmenlerin tercihlerinde bölgesel iktidar ilişkilerinin çok önemli bir rol oynadığını göstermiştir.

CHP oyların büyük bir çoğunluğunu, ağaların ve aşiret ilişkilerinin ağır bastığı doğu illerinden almıştır. Bir iktidar değişikliğinin getireceği siyasal kararsızlığın kendi iktidar ilişkilerini etkileyebileceğini düşündükleri için, yönetimde bir değişiklik olmasını istememişlerdir. Bu yüzden büyük oranda CHP'yi desteklerken, kendi etkileri altında yaşayan halkın da CHP yönünde oy kullanmasına çalışmışlardır. Ekonomik ve sosyal ilişkiler açısından daha özgür olan ve bir çeşit sermayeder ilişkiler yapısına dönüşmüş bölgelerde ise, halkın geneli ve bölgenin etkin aileleri oylarını DP'ye vermişlerdir.⁶⁹

Bundan sonra artık yeni bir dönem başlamış, iktidar değişmiştir. CHP, 27 yıllık güç devresini kapatmış, muhalefete çekilmiştir. Seçimlerin kaybedildiğinin anlaşıldığı ilk günlerde CHP, Ulus gazetesi aracılığıyla muhalefette iken nasıl davranacaklarına ilişkin altı maddelik kararını açıklamıştır.⁷⁰ 22 Mayıs 1950 günü DP fiilen iktidarı devralmıştır.⁷¹

⁶⁹Sinan Yıldırım, "1950 Seçimleri ve Propaganda", *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, sy.1 (2004): 150.

⁷⁰Bu kararlar şunlardır: "1) Şahsiyatla uğraşmayacağız!, 2) Söz ve tenkit hürriyetine dokunulmazlık isteyeceğiz!, 3) Toleransımız vardır ve tolerans bekleyeceğiz!, 4) Kafalarımızın vazifesini kafalara, gönüllerin borcunu gönüllere tanıyarak olur olmaz meselelerde bunları birbirine karıştırmayacağız!, 5) Basına "milli " sıfatını getirmek şöyle dursun, tek başına kalan "husumet'le bile mücadele edeceğiz, 6) Yalnız Atatürk inkılabının iki büyük düşmanına, kara irticaa ve kızıl komünizme gelince ona husumet de besleriz kin de." "Muhalefete Geçerken Altı Kararımız", *Ulus*,(18 Mayıs 1950).

⁷¹TBMM ilk içtmasını yaparak Celal Bayar'ı, 66 muhalif oya karşı 387 oy ile Cumhurbaşkanı seçmiştir. (Cumhuriyet, 23.05.1950) Cumhurbaşkanı hükümeti kurma görevini Adnan Menderes'e vermiştir. Adnan Menderes aynı tarihte I. Menderes Hükümeti'ni kurmuştur. 1954'te yasal olarak yenilenecek olan seçimlere kadar, hem CHP, hem de DP kendilerini yenilemeye ve yeni durumlarına alışmaya çalışmışlardır.

14 Mayıs'ta yapılan seçimlerde 420 vekil çıkartan DP seçimlerin tartışmasız galibi olmuştur.⁷² Bu durum Çorum'da da açıkça görülmektedir. Ancak 1950 seçimlerine dair *Çorum Gazetesi*'nde ildeki gerçekleşmiş olan seçime dair herhangi bir habere ulaşılamamıştır. Diğer kaynaklardan elde ettiğimiz verilere göre Çorum'da seçim sonuçları alınan oy oranları ile birlikte şu şekildedir;

Tablo 2.5: Çorum İli Geneli 14 Mayıs 1950 Seçim Bilgileri⁷³

Parti Adı	Aldığı Oy Sayısı	Oy Oranı
Demokrat Parti	89.390	0,00
Cumhuriyet Halk Partisi	47.099	0,00
Millet Partisi	0	0,00
Bağımsızlar	0	0,00

Seçimlere Çorum'da katılım %93 oranında gerçekleşmiştir. Alınan oyların çoğunluğu yine burada da DP lehine olduğu görülmektedir. Aşağıdaki tablo 8'de belirttiğimiz gibi tamamı DP olmak üzere Çorum'da 8 milletvekili çıkmıştır.

Tablo 2.6: 14 Mayıs 1950 Seçimlerinde Çorum Milletvekili Seçilen Adaylar⁷⁴

Adı	Soyadı	Partisi
Sedat	Baran ⁷⁵	DP

⁷² Osman Köse ve Bayram Akça, "Demokrat Parti Dönemi'nde Muğla'da Siyasi Hayat", *Sosyal ve Beşeri Bilimler*, sy.41 (2018): 66

⁷³ Türkiye Cumhuriyeti Genel Seçim Sonuçları, erişim tarihi 15 Mayıs 2021, https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/secim_sorgu.secim_cevresi_partiler?p_secim_yili=1950&p_il_kodu=19.

⁷⁴TBMM Albüm, erişim 15 Mayıs 2021, TBMM.GOV.TR.

⁷⁵ 1918'de İstanbul'da doğmuştur. 20 Eylül 1998'de vefat etmiştir. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun olmuştur. Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanlığı yapmıştır. Ankara Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Asistanlığı, Ankara Belediye Hastanesi Doktorluğu, Serbest Doktorluk, TBMM IX. X. ve XI. Dönem Çorum Milletvekilliği ile IX. ve X. Dönem TBMM Başkanlık Divanı Kâtip Üyeliği görevlerinde bulunmuştur.

Ahmet	Başbüyük ⁷⁶	DP
Şevki	Gürses ⁷⁷	DP
Baha	Koldaş ⁷⁸	DP
Hüseyin	Ortakçioğlu ⁷⁹	DP
Saip	Özer ⁸⁰	DP

⁷⁶5 Mart 1917'de Çorum Hacirecep Mahallesi'nde doğmuştur. Babası Hacı Mustafa Efendi, annesi Fatma Hanımdır. 1938'de İhsaniye Hanımla evlenmiştir ve 3 çocuğu vardır. Ankara Hukuk Fakültesinden 1938 yılında mezun olmuştur. 1 Ağustos 1936'da Çorum Kadastro Kâtipliği ile devlet hizmetine girmiştir. Bu görevde iki ay çalıştıktan sonra istifa ederek ayrılmıştır. 1 Ağustos 1937'de Çorum Nafia Yol Mutemetliğine, 30 Temmuz 1938'de Ankara Mahkemesi Kâtip Namzetliğine, 9 Haziran 1939'da Çorum Mahkemesi Kâtipliğine atanmıştır. 27 Kasım 1941'de Çorum Hâkim adaylığına, 3 Ocak 1942'de Diyarbakır Hâkim Muavinliği, 25 Ağustos 1942'de Beytüşşebap Sulh Hâkim Muavinliği, 24 Ağustos 1943'te Mersin Hâkim Muavinliği, 1 Aralık 1944'te Mecitözü Müddei umumîliği, 24 Kasım 1947'de Ünye Cumhuriyet Savcılığına atanmıştır. Bu görevde bulunduğu sırada IX. Dönem seçimlerine katılmıştır. Yapılan seçimde 90.074 oy alarak Demokrat Parti listesinden Çorum Milletvekilliğine seçilmiştir.

⁷⁷1903'te Osmancık'ta doğmuştur. Maliye Okulu mezunudur. Osmancık Varidat Kâtipliği, Hilvan, Çerkeş, Tosya, Erzincan Merkez Mal Müdürlükleri, Maliye Bakanlığı Tetkik Memurluğu, 23. Fırka Muhasebeciliği, Çorum, Kastamonu Varidat Müdürlükleri, Divân-ı Muhasebât Murakıplığı, İaşe Müsteşarlığı Muhasebe Baş memurluğu, Ticaret Vekaleti Harp Ekonomisi Bürosu Raportörlüğü, Millî Korunma Muhasebe Müdürlüğü, Ticaret Vekaleti Gereç Müdürlüğü, TBMM IX. ve X.Dönem Çorum Milletvekilliği görevlerinde bulunmuştur. Evli ve üç çocuk babasıdır.

⁷⁸1891'de Üsküp yakınındaki Geylan'da doğmuştur. Babası Süleyman Efendi, annesi Paşana Hanımdır. Önce, Şerif-Gülezer kızı Sebahat Hanımla, sonra 1926'da Zühtü-Hatice kızı Hadika hanımla evlenmiştir ve dört çocuk babasıdır.

⁷⁹15 Ekim 1916'da Çorum-Alaca Kalıncaya Köyünde doğmuştur. Babası Arif Efendi, annesi Yeter Hanımdır. Nurten Hüsniye Hanımla evli iken boşanarak, Hüseyin-Hanife kızı Güner Hanımla evlenmiştir ve 5 çocuk babasıdır.

⁸⁰25 Nisan 1889'da İstanbul'da doğmuştur. Babası Safiyettin Efendi, annesi Hatice Hanımdır. Banu Hanımla evlenmiştir. 3 çocuğu vardır. Galatasaray Lisesini bitirmiştir. İstanbul Tıp Fakültesi'nde eğitim görmüş, 1914'te mezun olmuştur. Sicilinde Fransızca ve Almanca bildiği yazılıdır. Tıp Fakültesi Cerrahi ve Nisaiye servislerinde asistan olarak çalışıp, birinci sınıf operatör ve nisaiye uzmanı olmuştur. 2 Ocak 1914'te askere alınmıştır. Askerliğini Halep Askeri Hastaneleri başhekimisi ve operatörü olarak tamamlayıp, Yedek Tabip Yüzbaşı rütbesiyle 7 Kasım 1918'de terhis edilmiştir. 29 Nisan 1924'te Gaziantep Memleket Hastanesi baştabip ve operatörlüğüne atanmıştır. Kısa bir süre sonra 15 Mayıs 1924'te Gaziantep Darüleytam tabipliğine geçmiştir. 1 Haziran 1926'da Gaziantep Belediye tabipliğine terfi etmiştir. 30 Aralık 1927'de Gaziantep Millî Eğitim Sağlık Müfettişliğine geçmiştir. 17 Ocak 1929'da Gaziantep Memleket Hastanesi baştabip ve operatör vekilliğine, 16 Şubat 1929'da yeniden Gaziantep Sağlık

Hasan Ali	Vural ⁸¹	DP
Hakkı	Yemenciler ⁸²	DP

2.3. 1946-1950 SİYASİ PARTİLERİN FAALİYETLERİ

2.3.1. CHP'nin Çorum'daki Faaliyetleri

1945 yılı ile başlayan ve 1950 yılında iktidarı DP'nin devralmasıyla sona eren “Çok Partili Hayata Geçiş” dönemi içinde, CHP yöneticilerinin en önemli önceliği, ülke içinde yaşanmakta olan yeni rekabetçi siyasi düzene partinin en kısa zamanda uyumunu sağlamaktı. Bu amaç doğrultusunda öncelikli olarak parti tüzük ve programlarında değişikliklere gidilmiştir. Ayrıca partinin yetkili organları çalıştırılarak, sorunların tespitine yönelik adımlar atılmıştır. Doğru çözüm yolları bulmak için daha çok çaba sarf edilmiştir. Parti içinde iki yetkili kurum ön plana çıkmıştır: Birincisi “Parti

Müfettişliğine dönmüştür. Gaziantep'e 1930 yılında özel doğumevi kurmuştur. 17 Temmuz 1941'de İskenderun Askerî Hastanesi Başhekimi ve yedek yüzbaşı rütbesiyle hizmet vererek 31 Ocak 1943'te terhis edilmiştir. IX. Dönem seçimlerine katılmıştır. Yapılan seçimde 89.216 oyla Çorum'dan milletvekili seçilmiştir.

⁸¹1911'de Gökçam'da doğmuştur. Babası Mehmet Efendi, annesi Şaziye Hanımdır. Evli ve 7 çocuğu vardır. 1929'da Çorum Ortaokulundan mezun olmuştur. 30 Eylül 1929'da Çorum Ovasaray Köy öğretmen yardımcılığına atanmıştır. 1 Eylül 1931'de aynı yerde öğretmenliğe yükselmiştir. 20 Eylül 1931'de Gökçam, 1 Eylül 1934'te İskilip Kızıilveran Köyü ve Sungurlu Diği Köyü başöğretmenliğine atanmıştır. Hariçten lise sınavlarına katılarak Yozgat Lisesinden diploma almıştır. 1938'de Ankara Hukuk Fakültesine girip 1941'de hukuk diploması almıştır. 22 Ağustos 1937'de Devlet Demiryollarında memuriyet almıştır. 31 Ağustos 1942'de Mutki Sulh Hâkim Yardımcılığına atanmıştır. Eylemli askerlik görevini bedelli olarak yapmıştır. 28 Haziran 1945'te Burdur Cumhuriyet Savcı Yardımcılığına, 4 Haziran 1947'de Çorum İskilip Orman İşletmesi ve 26 Aralık 1949'da Çorum Orman İşletmesi avukatlığına atanmıştır. IX. Dönem seçimlerine katılmıştır. Yapılan seçimde 88.707 oyla Demokrat Parti listesinden Çorum Milletvekili olarak seçilmiştir.

⁸²1909'da Samsun'un Kale Mahallesi'nde doğmuştur. Babası Hacı Mehmet Efendi, annesi Sultan Hanımdır. Evli ve iki çocuğu vardır. Lise öğrenimine İstanbul Erkek Lisesinde başlayıp İstanbul İstiklâl Lisesinden 1927- 1928 ders yılında diplomasını alarak mezun olmuştur. Eylemli askerlik görevini Samsun'da 172'nci Piyade Alayında, ihtiyat askerliğini 25 inci Piyade Alayı'nda yapmıştır. 1938 yılında serbest ticarete başlamıştır. IX. Dönem seçimlerine katılmıştır. Yapılan seçimde 89.223 oyla Demokrat Parti listesinden Çorum Milletvekilliğine seçilmiştir. 2 Eylül 1977'de vefat etmiştir.

Müfettişlikleri” ikincisi “Parti Kurultayları”ydı.⁸³ CHP içinde teftiş kurulları oluşturulmuştur. 1923 tarihli parti nizamnamesinin 82. maddesinde, ülke içinde vilayetlerin içinde yer aldığı teftiş bölgelerinin oluşturulacağı ve her bölgede müfettişin bulundurulacağı ifade edilmiştir. Müfettişler, o bölgedeki mutemet ve partiye bağlı heyetleri teftişle görevlendirilmiştir.⁸⁴

Partinin müfettişlik kurumundan bazı beklentileri olmuştur. Bunlar ise şöyledir: Parti ilkelerinin yayılmasında çaba gösterilmesi, partililer arasında sevgi, bağlılık veya geçimsizliklerinin kontrolü, partinin illerde hükümetle olan ilişkisinin sağlanması, kurumların parti tüzüğüne göre işlemesi, partinin halk karşısında sevgi ve sıcaklık derecesi, partinin çevresindeki kurumlarla, spor ve gençlik işleriyle olan ilgisi, halkevleri çalışmalarında partinin ilgi ve çabası, parti hesap işlerinin yolunda olması ve parti mallarının bakımı.⁸⁵

CHP içinde kurultaylarında ayrı bir önemi vardı. Dört yılda bir toplanan kurultaylara milletvekilleri yanında genel idare kurulunun seçtikleri ve illerden gelen parti temsilcileri katılırdı. Tek Parti Dönemi süresince kurultayların tartışma ve çekişmelerden hür olduğu söylenebilir.⁸⁶

CHP’nin Çorum’da ki faaliyetleri de ağırlıklı olarak CHP üyelerinin ve milletvekillerinin/müfettişlerinin yapmış olduğu merkez ve ilçe ziyaretleri, CHP merkez ve ilçe kongreleridir. Kongreler her zaman siyasi yaşamın bölünmez bir parçası olmuştur. Yapılan bu faaliyetlerin ağırlıklı olarak 1946 ve 1947 de gerçekleştiği de göze çarpan bir husustur.

Çorum Gazetesi’nde ilk olarak CHP Müfettişinin ziyareti haberine rastlamaktayız. CHP Bölge Müfettişi Ankara Milletvekili Hıfzı Oğuz Beketa Çorum’a gelmiştir. Parti üzerinde ilgilerle görüşmelerini sürdüren müfettiş halkevi yönetim kurulunun cumartesi

⁸³ Fevzi Çakmak, “Çok Partili Siyasi Hayata Geçiş Sürecinde CHP Kurultay Görüşmeleri ve Müfettiş Raporlarına Göre Parti Teşkilatının Karşılaştığı Sorunlar (1945-1950)”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları*, (2017), 323.

⁸⁴ Cumhuriyet Halk Fırkası Nizamnamesi, Ankara, 1339, 13.

⁸⁵ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), Kod: 490..1.0.0, No: 728.494.1, 39.

⁸⁶ Fevzi Çakmak, “Çok Partili Siyasi Hayata Geçiş Sürecinde CHP Kurultay Görüşmeleri ve Müfettiş Raporlarına Göre Parti Teşkilatının Karşılaştığı Sorunlar (1945-1950)”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları*, (2017), 325.

günkü belirli toplantısına da iştirak buyurarak komiteler çalışması etrafında bilgiler almış ve çalışmaların üstünlüğünü sağlayıcı tavsiyelerde bulunmuştur.⁸⁷

CHP Müfettişlerinin farklı tarihlerde de Çorum ziyaretleri devam etmiştir. Gazetenin Ekim ayında çıkardığı sayısında buna dair haber mevcuttur. CHP Bölge Müfettişi Yozgat Milletvekili Ziya Arkant 30.09.1946 Pazartesi günü Çorum'a gelmiştir ve iki gün boyunca parti il ve ilçe yönetim kurulu üyeleri ve parti mensuplarıyla görüşmelerde bulunmuş ve daha sonra İskilip'e gitmiştir.⁸⁸

CHP Müfettişi Yozgat'a gittiler haber başlığına baktığımızda CHP bölge Müfettişi Yozgat Milletvekili Ziya Arkant'ın merkez ve merkeze bağlı ilçeler teşkilatları üzerinde gerekli inceleme ve konuşmalarda bulunduğu bunun yanı sıra yakın zamanda başlanacak olan kongreler hakkında bilgiler verilerek 06.10.46 günü Yozgat'a gitmek üzere Çorum'dan yola çıkıldığı görülmüştür.⁸⁹

Mayıs ayında çıkan haberde ise "*CHP Kurultayı İlimiz Delegeleri*" başlığını görmekteyiz.10 Mayıs 1946 Cuma günü Ankara'da olağanüstü toplanacak olan CHP büyük kurultayında Çorum'u temsil edecek olan CHP il başkanı Necmeddin Duran'ın başkanlığında, il yönetim kurulu üyelerinden Halkevi başkanı Nazım Tombuş, yine üyeden Hamit Eker ve merkez ilçe idare kurulundan İhsan Sabuncu ile her beş ilçe idare kurullarından birer kişiden mürekkep heyet Ankara'ya hareket etmişlerdir.⁹⁰

CHP Müfettişi ve milletvekillerinin faaliyetleri haberleri diğer yıllarda da devam etmektedir. Bu faaliyetler merkez ve merkeze bağlı ilçelerde gelişme göstermiştir. 23.07.1947 de çıkan haberde CHP Müfettişi ve Ankara Milletvekili Emin Halim Ergun ile Çorum Milletvekili Naim Atalay yanlarında CHP İl İdare Kurulu Başkanı Bedri Bilginer ile birlikte Mecitözü'ne geçip orda gerekli incelemeler yapıldıktan sonra İskilip'e geçmişlerdir. Edip Alpsar ile birlikte bu ilçede inceleme ve görüşmelerine devam eden milletvekillerinden başka Necdet Yücer'de keza Mecitözü, Alaca, Osmancık merkez ve köylerinde seçmenlerle görüşmelerine devam etmişlerdir.⁹¹

CHP'nin Çorum'daki faaliyetleri arasında yer alan kongreler de gazeteye yansımıştır. Bu kongrelerde ele alınan başlıca konular ise ildeki sorunlardır.

⁸⁷"CHP Bölgemiz Müfettişi", *Çorum Gazetesi*, (20 Mart 1946), 1.

⁸⁸"CHP Müfettişi Yozgat'a Gittiler", *Çorum Gazetesi*, (02 Ekim 1946), 1.

⁸⁹"CHP Müfettişi ve Milletvekilimiz", *Çorum Gazetesi*, (23 Temmuz 1947), 1.

⁹⁰"CHP Kurultayı İlimiz Delegeleri", *Çorum Gazetesi*, (08 Mayıs1946), 1.

⁹¹"CHP Müfettişi ve Milletvekillerimiz", *Çorum Gazetesi*, (23 Temmuz 1947), 1.

Gerçekleşen kongreler ilk olarak “*CHP Ocak Kongreleri devam ediyor*” haber başlığı ile yerini almıştır. CHP Çorum’da Ocak kongrelerine 20 Ekim’den itibaren başlamıştır. Bu sırada DP merkez ve ilçe kongreleri ise devam etmiştir.⁹²

CHP’nin kongreleri halkın yakın ilgisi içinde devam etmiştir. 1946 yılına ait son kongre Kasım’ın 29’uncu Cuma günü yapılmıştır. Milletvekillerinden Edip Alpsar’ın huzuruyla CHP il partisi başkanı Necmettin Duran’ın başkanlığında oturum açılmıştır. Genel heyet eski idare kurulunun yıllık çalışma raporunu dinleyerek onamış ve özel bir encümen yönünden incelenen hesapları onaylamıştır. Halkın istek ve dilekleri de göz ardı edilmemiş ocak ve bucaklarca tespit edilmiş olanlar incelenmiştir. 44 parçayı ihtiva eden dileklerden 8’inin reddine ve 36’sının il kongresine sunulmasına karar verilmiştir. Gizli oyla ilk kongresine katılacak 16 delege ile idare kurulu seçimini yapmış ve toplantı münasebetiyle partinin genel başkanı, İnönü ile diğer parti büyüklerine kongrenin saygı ve bağlılık duygularının telefonla arzına alkışlar arasında karar vererek toplantıya son vermiştir. Yeni idare kurulu üyeleri Sıddık Eken- Çiftçi, Niyazi Aydın- Zahir Tüccarı, Yusuf Cırcı-Tüccar, Ömer Nartok- Otelci, Hacı Hasan Çırpıntı- Lokantacı, Mehmet Ali Acet-Emekli Müdür, Ömer Çapa-Bahçeci. 7 kişilik idare kurulunun aralarında yaptığı iş bölümünde Mehmet Ali Acet başkanlığa, Yusuf Cırcı muhasebeciliğe, Niyazi Aydın kâtipliğe ayrılmışlardır.⁹³

29.11.1946 Cuma günü yapılmış olan Çorum Merkez ilçesi CHP kongresinden sonra, Milletvekili Edip Alpsar’ın yönetimiyle 03.12.1946’da İskilip ve 06.12.1946 günü de Mecitözü ilçeleri kongreleri yapılmıştır. CHP il kongresinin de 18 Aralık Çarşamba günü yapılacağı öğrenilmiştir.⁹⁴

Gazetenin 1948 yılında çıkan sayısında ise CHP’nin il kongresi haberini görmekteyiz. Kongre 5 Nisan 1948 günü başlamıştır. İlçe ve bucaklardan 73 delegenin katıldığı kongrede milletvekillerinden Hasene Ilgaz, Suheyb Karafakıoğlu, Edip Alpsar, Naim Atalay ve Necdet Yücer ile Merkez İlçe ve İl İdare Kurulu Yönetim Üyeleriyle diğer bir kısım partililer de kongrede hazır bulunmuşlardır. Kongrede ilk olarak idare kurulunun bir yıllık çalışma raporu ile bir yıllık hesap raporu okunduktan sonra incelemek

⁹²“Parti Kongreleri”, *Çorum Gazetesi*, (16 Ekim 1946), 1.

⁹³“CHP Çorum İlçe Kongresi”, *Çorum Gazetesi*, (04 Aralık 1946), 1.

⁹⁴“CHP Çorum İlçe Kongreleri Sona Erdi”, *Çorum Gazetesi*, (11.Aralık 1946), 1.

üzere ait oldukları encümenlere havale edilmiş ve dilekler incelenmiştir. Yapılan bu işlemlerden sonra da gün içinde tekrar toplanmak üzere oturuma son verilmiştir.⁹⁵

Ele aldığımız yıllar arasında *Çorum Gazetesi*'ne yansıyan CHP'nin faaliyetleri anlattığımız şekilde gerçekleşmiştir. 1950 yılında partinin faaliyetlerine dair yayınlanan bir haber bulunmamaktadır.

2.3.2. DP'nin Çorum'daki Faaliyetleri

Demokrat Parti, halkla ilişkiler stratejilerini halk ile çeşitli temaslarda bulunarak devam ettirmiştir. Mitingler ve halk ile doğrudan buluşmalar bunun en belirgin örnekleri arasında yer almaktadır.⁹⁶ Ayrıca parti milletvekillerinin ve görevlilerin, nerede ve ne zaman olacağı sorununa takılmadan, zor şartlar altında bile olsa halk ile daima temasta bulunmaları DP'nin yükselme sebeplerinden biri olmuştur Bunun yanı sıra kongreler düzenleyerek istek ve taleplere de öncelik vermişlerdir.⁹⁷

DP seçmenle ilişkisini güçlendirmek için sadece mitingleri veya seçim gezilerini kullanmamıştır. Aynı zamanda liderler halkla doğrudan iletişim kurarak evleri ve kahvehaneleri gezerek vatandaş ziyaretleri gerçekleştirmişlerdir.⁹⁸

DP'nin Çorum'da ki faaliyetleri ise gazetede DP'nin gerçekleştirdiği kongre haberleri olarak yer almıştır. “İki İlçede Demokrat Parti Kongreleri” haber başlığında bu durum açıkça görülmektedir. Detaylarına baktığımızda ise Ocak ayının 18. Pazar günü Alaca, 19. Pazartesi günü ise Sungurlu'da Demokrat Partinin ilçe kongreleri yapıldığı, yakında yapılacak olan İskilip kongresinden sonra Merkez ilçe DP kongresinin yapılacağı bildirilmiştir. Buradan da anlaşılıyor ki DP kongreleri son hızıyla devam etmektedir.⁹⁹

Şubat 1948 Pazartesi günü ilçe DP kongresi yapılmıştır. Kongre, İlçe Başkanı adına Hasan Daldal tarafından açılmış ve 280 delegeden 260'ının mevcut olduğu anlaşılacak kongreye Hamdiköy delegesi Ahmed Başkan ve Hüseyin Ortakçioğlu Başkan

⁹⁵“CHP'nin İl Kongresi”, *Çorum Gazetesi*, (07 Nisan 1948), 1.

⁹⁶Makbule Evrim Gülsünler – Hülya Anakız Ertürk, “Demokrat Parti'nin 1946 - 1950 Yılları Arasında ki Halkla İlişkiler Stratejileri”,92.

⁹⁷Samet Ağaoğlu (1972), *Demokrat Partinin Doğuş ve Yükseliş Sebepleri Bir Soru*, (İstanbul: Baha Matbaası,1972), 80.

⁹⁸Esra Keloğlu İşler, *Demokrat Parti'nin Halkla İlişkiler Stratejileri Üzerine Tarihsel Bir İnceleme: 1946-1960*, (Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2007) ,152.

⁹⁹“İki İlçede Demokrat Parti Kongreleri”, *Çorum Gazetesi*, (21 Ocak 1948), 1.

Vekili ve Rahmi Leblebici ile Ahmed Damar yazman olarak seçilmişlerdir. İlçe idare kurulunun çalışma raporu okunmuş ve bir süre devam eden tartışmalardan sonra kabul edilmiştir. Daha sonrasında ise gündemde mevcut olan isteklere geçilmiştir ve bu hususta birçok delegeler söz almıştır:

1-Çayın ucuzlatılması,

2-Orman Kanununun ihtiyacı sağlayıcı bir duruma getirilmesi,

3-Çiftçi köylüye avadanlığın¹⁰⁰ gerektirdiği ağaçların serbest bırakılması ve bu suretle kaçakçılığın önlenmesi,

4-Köylerde okur yazar bol mevcudiyeti dolayısıyla köy kâtiplerinin ancak maaş almak üzere köye uğramaları,

5-Kendilerinden maddi hiçbir fayda görülmeyen sağlık memurlarının kaldırılmasını,

6-Damızlık boğaların soğuk iklime uygun olmalarından dolayı fazla telefata vermeleri yüzünden zararlı oldukları,

7-Halkevlerinin devlet geliriyle idare edilmesine bu kültür yuvalarında parti farkı gözetilmemesi ve umumun bu evden faydalanılması ile beraber Halk Partisi sembolünün halkevlerinden çekilmemesinin uygun olacağını ileri sürmüşlerdir. Bu istekler doğrultusunda kongre sona ermiştir.¹⁰¹

İlçe kongrelerinden birkaç ay sonra il kongresi gerçekleştirilmiştir. İl kongreleri *Çorum Gazetesi* 'nde yerini almıştır. DP'nin il kongresi 05.04.1948 Pazartesi günü başlamıştır ve aynı gün sona ermiştir. DP Genel Başkanı Celal Bayar'ın da iştirak ettiği bu kongrede il merkeziyle ilçelerden 108 delege hazır bulunmuş ve İl Başkanı Recep Ergün tarafından kongre açılmıştır. Tüzük gereğince ilk önce kongre riyaset divanı seçiminde Cevad Köstekçi (İskilip) başkanlığa, Ali Tütüncü (Sungurlu) ikinci başkanlığa, Maruf Altan ve Ali Aksan kâtipliklere seçilmiştir. Bunun ardından gündemde ki işlerin konuşulmasına geçilmiştir. İlk olarak il idare kurulunun 1947 yılı çalışma raporu okunarak genel heyetçe onandıktan sonra dilek ve bütçe encümenleri raporları okunmuş ve istekler uzun tartışmalarla tespit edilmiştir. Yönetim Kurulu seçimine geçilmeden önce Genel Başkan Celal Bayar bir buçuk saat süren bir konuşmada bulunmuştur. Daha sonra

¹⁰⁰Avadanlık: marangoz, demirci, onarımcı vb.nin daha çok el ile kullandığı, yapım ve onarım araçları takımı.

¹⁰¹"Demokrat Parti İlçe Kongresi Yapıldı", *Çorum Gazetesi*, 04 Şubat 1948, 1.

gizli oyla yapılan il idare kurulu seçiminde kazananlar sırasıyla açıklanmıştır. Buna göre kazanan listesi şu şekildedir: Hüseyin Ortakçioğlu, Ahmed Damar, Recep Ergün, Hasan Daldal, Fazlı Şamlı, Arslan Bayburtlu, Rıfat Eken, Yaşar Cerid ve Hilmi Mağdenoğlu. Kongre, kazananların açıklanmasıyla sona ermiştir. Celal Bayar Çorum'a kongreden bir gün önce gelmiştir. Kongrenin tamamlanmasının ardından aynı gün Ankara'ya geri dönmüştür.¹⁰²

DP'nin gerçekleştirdiği bir diğer kongrede 21.12.1949 tarihinde yayımlanmış olan haberde görülmektedir. Bu kongre ile ilgili detaylı bilgilere yer verilmemiştir yalnızca kongrenin 18.12.1949 tarihinde sinema binasında gerçekleştiği ve Kayseri Milletvekili Fikri Apaydın'ın da müşahit olarak katıldığı görülmektedir. Taramalarımız sonucunda ise 1949 ve 1950 yılında DP'nin kongre ve faaliyetleri adına yer alan tek haberin bu olduğu da göze çarpan diğer bir husus olmuştur.¹⁰³

2.4.1946-1950 MAHALLİ İDARE SEÇİMLERİ

Demokrasinin en önemli prensiplerinden biri seçimlerdir. Seçimler, milli iradenin yöntemleri, geçmişten beri tartışma konusu olmuştur.

1921 Anayasası'nın 12. maddesine göre il meclisleri il halkı tarafından seçilirdi. 13. maddeye göre ise il meclisleri, il yerel yönetimini yönetmek üzere bir başkan ile farklı hizmet birimlerinin yönetilmesi üzerine bir yönetim kurulu seçer ve icra yetkisi bu daimi kurula ait olurdu. Belediye başkanlarının bu şekilde seçilmesi 1963 yılına kadar devam etmiştir.¹⁰⁴ 1580 sayılı kanuna göre belediye meclisleri seçimleri bir günde başlayıp bitmiyordu. Çok partili sistemde bu tür seçim sistemine güvenilemeyeceğinden dolayı, seçimlerin bir günde tamamlanması kuralı getirilerek belediye seçimlerinin güvenilirliği artırılmıştır.¹⁰⁵

Seçimler gündemi meşgul ettiği için basında bu konu geniş yer bulmuştur. *Çorum Gazetesi*'nde seçim süreci ile ilgili 2 hafta öncesinden haberler yapılmaya başlanmıştır. 1946 Belediye Seçimleri'nin yansımaları ilk olarak "*Belediyemiz Seçim Hazırlıklarına Başladı*" başlıklı haberle rastlamaktayız. Bu haberde Belediyeler Seçimi Kanunu'nda

¹⁰²"Demokrat Parti İl Kongresi Yapıldı", *Çorum Gazetesi*, 07 Nisan 1948, 1.

¹⁰³"Demokrat Parti İl kongresi yapıldı", *Çorum Gazetesi*, 21 Aralık 1949, 1.

¹⁰⁴ Yüksel Koçak, *Türkiye'de Yerel Yönetimler* (Ankara: Siyasal Kitapevi, 2013), 137-138.

¹⁰⁵ İlhan Tekeli, *Cumhuriyetin Belediyecilik Öyküsü (1923-1990)* (İstanbul:Tarih Vakfı Yurt Yayınları,2009),126.

yapılan son değişikle ilgili bilgiler yer almaktadır. Bu seçim devresine mahsus olmak üzere, hükümetçe kararlaştırılmış bulunan Belediyeler Genel Meclis Seçimi için Çorum Belediyesi 1 Mayıs'ta gerekli hazırlıkları yapmaya başlamıştır. Bununla birlikte seçmenlerin tespiti işine de başlandığı görülmektedir.¹⁰⁶

Bir diğer haberde ise seçimlerin gerçekleştiğini haber veren ve sonuçların detaylarını yansıtan “*Şehrimiz Belediye Seçimlerinde*” başlığı düşülmüştür. Buna göre Belediye Meclisi Seçimi samimi bir hava içinde ve Çorumluların yoğun ilgisiyle sonuçlanmıştır. 9.983 seçmenden 8.978'i oyunu kullanmış ve seçime katılanların neredeyse tamamı CHP adaylarına oy vermiştir¹⁰⁷. Gazetede 1946 seçimlerine dair çıkan haberler bunlardan ibarettir.

1950 Belediye Meclis Seçimlerinin ise *Çorum Gazetesi*'nde “İlimiz İçindeki Belediye Meclisleri Seçimi” başlığı ile servis edildiğini görmekteyiz. Habere göre Merkez İl Belediye Meclisi üyeliği asıl ve yedek olarak 48 mürettep üyeden ibaret bulunmaktadır. İl Seçim Kurulundan alınan habere göre asil üyelerin; 7'si DP, 7'si C.H.P ve 10'u Bağımsız olmak üzere karma üyelerden kurulmuştur. Bu Meclisin yedek üyeliğini 10 DP, 6 CHP ve 8 Bağımsız adayın kazandığı görülmektedir.

Tablo 2.7: Belediye Meclis Seçiminde Kazananlar¹⁰⁸

Asil Üyeler

Mustafa Kaleli	Hüsrev Sungur	Mahmut Kavukçu
Tahir Erdemli	Rüştü Özdener	İhsan Serap
Hıdır Tuluk	Müfit Araboğlu	Hüseyin Vehbi
Ahmet Benderli	Fahri Şamlı	Fahri Ölçer
Mehmet Demirer	İhsan Abraş	Faruk Berker
Hamdi Bayrak	Mehmet Kuşçu	Mehmet Damar.
İbrahim Öz	Enver Bayrak	Kemal Taybillı
Baha Çorbacıoğlu		

¹⁰⁶“Belediyemiz Seçim Hazırlıklarına Başladı”, *Çorum Gazetesi*, (01 Mayıs 1946),3.

¹⁰⁷“Belediyemiz Seçim Hazırlıklarında”, *Çorum Gazetesi*, (01 Mayıs 1946), 1.

¹⁰⁸“İlimiz İçindeki Belediye Meclisleri Seçimi”, *Çorum Gazetesi*, (06 Eylül 1950), 1.

İlçelerde ise Çorum iline bağlı bütün belediye bölgelerindeki seçimler sorunsuz bir şekilde ve tamamen CHP lehinde sonuçlanmıştır. Eylül ayında çıkan haberde ise “*Belediye Başkanlığına Baha Çorbacıoğlu Seçildi*” başlığı görülmektedir. Çorum Belediye Meclisi üyeleri 09.09.1950 Cumartesi günü saat 10’da başkanlık seçimi yapmıştır. Oturum daha önceki dönemlerde de seçilmiş olan Baha Çorbacıoğlu tarafından açılmıştır. Gizli oyla yapılan seçimde bir muhalife karşı 20 oyla Baha Çorbacıoğlu tekrar başkanlığa seçildiğinin ilanı dinleyiciler ile birlikte meclis üyeleri tarafından alkışlarla karşılanmıştır. Haberin detaylarında sadece il meclis başkanı değil ilçelerde de seçilmiş olan meclis başkan ve üyelerinin isimlerine de yer verilmiştir.

İlçeler Belediye Meclisleri Başkan ve Üyeleri;

İskilip İlçesi Belediyesi: Başkan; Cevat Köstekçi,

Üyeler; Hüseyin Beşikçi, Hilmi Genç, Osman Çorumlu, Nuri Başar, Yusuf Derici, Hasan Büyükserdar, Hüseyin Genç, Tahir Uysal, Ali Çalık, Mehmet Güler, Kemal Çorbacı, Şükrü Çağıl, Ethem Köstekçi, Mehmet Tatar, Sami Babuççu, Ahmet Özyücer, Nuri İstanbullu, Hasan Keçeci, Şakir Arslan, Osman Dönmez.

Sungurlu İlçesi Belediyesi: Başkan; İsmet Emrali,

Üyeler; Ömer Ilgaz, Elvan Yazıcı, İbrahim Karaoğlu, Osman Tütüncü, Osman Berber, Medeni Soysal, Gazi Şahiner, Ahmet Tufan, Ahmet Kartal, Bekir Emrali, İhsan Ulusal, Mehmet Özhaznedar, Hilmi Çınar, Veyis Genç, Hidayet Üncü.

Alaca İlçesi Belediyesi: Başkan; Mehmet Duru,

Üyeler; Abbas Erdoğan, Mahmut Sancak, Yaşar Aydın, Osman Tonga, Abdullah Özyurt, Osman Şahin, Mustafa Tufan, İsmail Demir, Osman Akça, Ali Rıza Alparslan, Hasan Kandemir.¹⁰⁹

2.4.1. Çorum Belediyesi Faaliyetleri(1946-1950)

Türkiye’de Cumhuriyet döneminde belediyeçilik anlayışı 1930’lu yıllarda arka arkaya çıkarılan kanunlar sayesinde şekillenerek bugünlere gelmiştir.¹¹⁰

Şehirleşme ve belediye faaliyetleri de “*muasır medeniyetler seviyesine ulaşmış*” hedefinden ayrı tutulmayıp bu hususu Atatürk şöyle ifade etmiştir:

¹⁰⁹“İlçeler Belediye Meclisleri Başkan ve Üyeleri”, *Çorum Gazetesi*, (13 Ekim 1950), 1.

¹¹⁰ İlhan Tekeli, *Cumhuriyetin Belediyeçilik Öyküsü (1923-1990)* (İstanbul:Tarih Vakfı Yurt Yayınları,2009),50.

*“Türk’e ev bark olan her yer sağlığın, temizliğin, güzelliğin, modern kültürün örneği olacaktır. Devlet kurumları yanında, doğrudan doğruya bu işlerle ilgili olan urbayların bu görüş ve düşüncüyle çalışmalarını istiyoruz.”*¹¹¹

1945-1950’de Çorum’da da gelişme çabaları hız kazanmıştır. Belediyeler de önceki senelerde olduğu gibi modern şehir yaşamını hedef almaya devam etmişlerdir. Bu bağlamda şehrin fiziksel açıdan güzelleştirilmesi, çağdaştırılması ve alt yapı faaliyetleri üzerinde yoğunlaşmıştır. Çorum Belediyesi’nin gerçekleştirdiği bu faaliyetler *Çorum Gazetesi*’nde de geniş yer bulmuştur. Gazetenin sayfalarında köy ve ilçelerden ziyade Çorum Merkez Belediyesi’nin faaliyetlerinin ağırlıklı olarak yer aldığı görülmüştür. Gazetede yer alan haberler içerisinde ağırlıklı olarak Belediye Genel Kurulu toplantıları,¹¹² Belediye Meclisi toplantıları,¹¹³ toplantıların ne zaman yapılacağı,¹¹⁴ ilçelerde yapılan seçimler,¹¹⁵ partilerin yapmış olduğu kongreler¹¹⁶ ve müzakere edilen konular dikkat çekmektedir. Şehrin gündemine ilişkin diğer faaliyetler ise çevre güzelleştirme, fidanlığın bakımı ve genişletilerek zenginleştirilmesi, kaldırım yapılması, mevcut caddelerin genişletilmesidir.

Çorum Belediyesi, şehir civarının ağaçlandırılmasına oldukça önem vermiştir. Geçmiş yıllarda şehir içi ile Samsun yolu üzerinde oldukça önemli kısımları ağaçlandırmış olan belediye bu yılda şehrin doğusunda su deposu civarında ki saha ile beraber bu sahanın Samsun şosesine doğru uzanan kısımlarının ağaçlandırılması işine girmiştir.¹¹⁷

Ağaçlandırma çalışmalarına hız kesmeden devam etmiştir. 1946’nın son ayında Çankırı Devlet Fidanlığı’ndan 3500 çam ve 1500 mazı fidanları getirilmiştir.¹¹⁸

Belediyenin yapmış olduğu toplantılara baktığımızda; 1946 yılının Şubat ayında ilk toplantısını yapan İl Genel Meclisi 1950 yılının Aralık ayında son kez toplanarak 10.

¹¹¹“*Belediyeler Dergisi*”, (Belediyeler Bankası:1935), 23-34.

¹¹²“Belediye Genel Kurulu Belli Toplantılarını Süreliyor”, *Çorum Gazetesi*, (12 Haziran 1946), 1.

¹¹³“İl Genel Meclisi 11 Aralık 1950 Günlü Toplantısına Başladı”, *Çorum Gazetesi*, (15 Aralık 1950), 1.

¹¹⁴“Şehrimiz Belediye Meclisinin 1-2-946 Günlü Adli Toplantısına Ait Gündem”, *Çorum Gazetesi*, (30 Ocak 1946), 3.

¹¹⁵ “Belediyemiz Seçim Hazırlıklarında”, *Çorum Gazetesi*, (01 Mayıs 1946), 1.

¹¹⁶“CHP’ nin İl Kongresi”, *Çorum Gazetesi*, (07 Nisan 1948), 1.

¹¹⁷“Şehir Ağaçlandırılıyor”, *Çorum Gazetesi*, (28 Nisan 1948), 1.

¹¹⁸“Fidan Getirildi”, *Çorum Gazetesi*, (04 Aralık 1946), 2.

Seçim dönemini bitirmiştir. Bu toplantılar arasında ön plana çıkanlar ise meclis başkanı ve encümen seçimleridir.¹¹⁹

Çorum Gazetesi'nin 1946 yılında Ocak ayında çıkardığı sayısında Belediye Meclisi'nin 01.02.1946 günlü toplantısını görmekteyiz. Toplantı Belediye Kanunu'nun 54. maddesini değiştiren, 4705 sayılı kanunun birinci maddesi gereğince perşembe günü saat 15'de belediye binasında yapılacağı haberi verilmiştir. Belirli gün ve saatlerde üyelerin belediyeye teşrifleri rica ve herkesin dinleyici sıfatıyla gelebilecekleri de gazetede yerini almıştır. Toplantının gündemini ise aşağıda belirttiğimiz maddeler oluşturmuştur;

1-Halen yürürlükte bulunan Belediye tenbihname ve talimatnameleri üzerinde yeniden inceleme yaparak karara bağlamak,

2-Görüşmeleri meclise ait çeşitli işler üzerinde karar vermek.¹²⁰

Belediye Meclisi'nin Haziran ayındaki önemli gündemi ise başkan seçimiydi. 1 Haziran 1946'da gerçekleşen meclis toplantısına 24 üyenin tamamı katılmıştır. İlk olarak gizli oyla yapılan başkanlık seçimine ait pusulaların tasnifinde 24 oyla ve sözbirliğiyle Baha Çorbacıoğlu başkanlık görevine seçilmiştir. Üçüncü defa kendisine gösterilen güvenden ötürü üyelere ve Çorumlulara karşı duyduğu minnet ve şükranı açıkladıktan sonra başkan vekillikleri seçimine başlanmıştır. Gizli oyla yapılan bu seçimde de 22 oyla Kadir Celep birinci, 20 oyla Servet Cerit ikinci başkan vekilliklerine seçilmişlerdir. Bundan sonra yine gizli oyla yapılan belediye encümen üyeliği seçiminde 22 oyla Ali Benderli ve 21 oyla da Nazmi Kalelioğlu'nun kazandıkları anlaşılmıştır.¹²¹

Belediye Meclisi seçimlerinin ardından ilk oturumlarda kentin ihtiyaçları üzerinde görüşmeler yapılmaya başlanmıştır. Öncelikle aşağıdaki işlerin ele alınması kararlaştırılmıştır;

1-Gerek deprem gerekse kuraklık sonucu kent ihtiyacını güçleştiren içme suyu menbağ ve mecralarıyla Mürsel suyu deposuna katılması düşünülen Sıklık Suyu menbağı üzerinde gerekli incelemelerin yaptırılması için su uzmanının getirilmesi.

¹¹⁹“İl genel meclisi 11 Aralık 1950 Günlü Toplantısına Başladı”, *Çorum Gazetesi*, (15 Aralık 1950), 1.

¹²⁰“Şehrimiz Belediye Meclisininin 1-2-946 Günlü Adlı Toplantısına Ait Gündem” *Çorum Gazetesi*, (30 Ocak 1946), 3.

¹²¹“Şehrimiz Belediye Meclisi 1-6-1946 Cuma Günü İlk Toplantısını Yaptı”, *Çorum Gazetesi*, (05 Haziran 1946), 1.

2-Belediye Başkanının özel uğraşması sonucu olarak, bulunduğu öğrenilen 110 beygirlik bir dizel motorunun elektrik santraline şimdilik makamlarla girişilen temas ve teşebbüsün onanması.

3-Hükümetçe benzin fiyatlarının indirildiği göz önüne alınarak belediye kamyonlarıyla getirilip, dairelerle satılmakta olan Çeltik Linyit Kömürünün beher tonunun 1 Şubat 1946 tarihinden itibaren 46 liradan verilmesi de belediye süreli encümenince karar altına alınmıştır.¹²²

Gazetenin 15 Eylül'de çıkardığı sayısında 'Meclis Yıllık Mütat Toplantısına Bugün Başladı' haber başlığı altında toplantının detaylarına yer verilmiştir. Bu toplantı Vali Niyazi Mergen'in başkanlığında saat 13'de başlamıştır. Hazırlanan gündeme göre ilk olarak yoklama yapılmış ve 22 üyeden 18'inin mevcut bulunduğu anlaşıl原因 olarak valinin söyleviyle oturum açılmıştır. Gündeme başlamadan önce başkan tarafından vaki teklif üzerine Ebedi Şef Atatürk'ün manevi huzurunda ayakta 5 dakika saygı duruşu yapılmıştır. Ardından gizli oyla yapılan ikinci başkanlık seçiminde Süleyman Sırrı Yalçinkaya'nın (Alaca) çoğunluk kazandığı anlaşılmıştır. Yine gizli oyla ve her kâtiplik için ayrı ayrı yapılan seçimlerde Bedri Tüyün (Mecitözü) ve İsmail Alpsar (İskilip) çoğunluk kazanmışlardır. Müteakiben encümenler seçimine geçilmiş gizli oyla ayrı ayrı yapılan seçimlerde aşağıda adı yazılı olan üyeler seçilmiştir:

Bütçe Encümenine: Mehmet Özbeznedar, Hasan Şahin, Abdullah Aksoy, Bedri Tüzün, Hamza Şahin.

İçişleri Encümenine: Hamza Şahin, Ömer Yurtsever, Abdurrahman İstanbullu, Veli Yüksel, Mehmet Lastikci.

Milli Eğitim Encümenine: İsmail Alpsar, Ali Zengin, Süleyman Sırrı Yalçinkaya, Necati Önen, Recep Ergun.

Bayındırlık Encümenine: Abdurrahman İstanbullu, Nuri Aygar, Veli Yüksel, Ömer Yurtsever, İsmail Çıplak.

Muhtelit Encümenine: Osman Küçük, Hasan Şahin, Mehmet Özhaznadar, Abdullah Aksoy, Ali Aksan.

Seçimler bittikten sonra başkan tarafından 10 dakika oturuma ara verilmiş ve gündeme göre izahname ve mütealenameler okunduktan sonra oturuma son verilirken vaki teklif üzerine Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ile Başbakan ve İçişleri Bakanına

¹²²“Belediye Genel Kurulu Belli Toplantılarını Süreliyor”, *Çorum Gazetesi*, (12 Haziran 1946), 1.

meclisin tazim ve saygı duygularının telle arzı alkışlar arasında kabul edilmiş ve oturuma son verilmiştir.¹²³

¹²³“İlimiz Genel Meclisi Yıllık Mütat Toplantısına Bugün Başladı”, *Çorum Gazetesi*, (15 Eylül 1948), 1.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇORUM'DA EĞİTİM HAYATI(1946-1950)

3.1.ÇORUM'DA HALKEVİ

3.1.1. Halkevlerinin Kuruluşu

Türk Ocaklarını kapatma kararı alınmış ve 1932 yılında kapatılmıştır. Ocaklar kapatılmadan önce konferans, müsamere, konser, ders, spor, kütüphane, sergi, okul, radyo, yayın, , sinema gibi faaliyetlerde bulunmuşlardır. Reşit Galip bir konuşma yapmış ve Türk Ocakları'nın yaptığı çalışmaların halkevlerinin kurulmasında etkili olduğunu, 19 sene milli kültür sahasında çalışmış olan ocakların tecrübelerinden istifade edildiğini, Türk Ocakları'nın halk eğitimi çalışmalarının halkevlerinin kurulmasıyla sonuçlandığını belirtmiştir.¹²⁴

Ocakların kapatılışı ile halkevlerinin kuruluşu arasında çok kısa bir süre vardır. "*Türk Ocaklarından Halkevlerine*" isimli yazısında Agah Sırrı Levend halkevlerinin kuruluş gerekçesini şöyle anlatır;¹²⁵

"Cumhuriyetin ilanıyla yeni bir devir açan Türkiye, bir devrim Türkiye'si idi. Yeni bir anlayışla kurulmuş, birbirini takip eden inkılâp hamleleri ile yeni bir görünüme bürünmüştü. Bu yeni Türkiye'nin inkılâpları kökleştirmek, prensiplerini yaymak ve ülküsünü gerçekleştirmek üzere yeni kurumlara ihtiyacı vardı. İşte halkevleri de bu ihtiyaçtan doğmuştur".

Vildan Aşir Savaşır'ın önerdiği halkevi fikrinin oluşturulabilmesi için Dr. Reşit Galip görevlendirilmiştir. 202 toplantı neticesinde bir tüzük hazırlanmasına karar verilmiştir. Ziya Gevher Etili'nin başkanlığında, Dr. Sadi Irmak, Hüseyin Namık Orkun, Şevket Süreyya Aydemir, Hamit Zübeyir Koşay, Tahsin Banguoğlu, Kerim Ömer Çağlar, Namık Katoğlu ve Vildan Âşir Savaşır'dan oluşan bir komisyon kurulmuştur.¹²⁶

Komisyon daha sonra alt komisyonlara bölünmüştür. Komisyon tarafından hazırlanan taslak CHP Genel Sekreteri Recep Peker'e sunulmuştur. Birçok önemli kararın

¹²⁴ Halkevleri Genel Merkezi, 1971, 11.

¹²⁵ *Ulus Gazetesi*, (1951), 2.

¹²⁶ Yavuz Özdemir ve Elif Aktaş, "*Halkevleri (1932'den 1951'e)*". sy.45 (2011): 246. Bu komisyonda Şevket Süreyya (Aydemir) ve İsmail Hüsrev (Tökin) gibi 1927'de TKP'ye üyelikten dolayı tutuklanmış kişiler vardı. Bunlar "Mazlum Milletler Teorisi" ni ortaya koyan Türkçü Sosyalist Sultan Galiyev'in talebeleri idiler. Nitekim 1932'den itibaren Türk İnkılâbı'nın teorisini yapmak misyonunu yüklenen Kadro Hareketi'nin öncüleri oldular. Zaman içerisinde Halkevleriyle düşünsel olarak bir devamlılık da yakalayabildiler.

alındığı CHP'nin 3. Büyük Kongresi'nde "C.H.P. Nizamnamesi ve programı" kapsamında taslak kabul edilmiştir.¹²⁷

1932 Halkevleri Talimatnamesi'nde genel esaslar maddeler halinde belirtilmekteydi. İlk olarak kimlerin halkevlerine üye olabilecekleri 1. Maddede;¹²⁸ halkevlerinin binaları CHP idare heyetleri tarafında temin edilmekteydi. Bu binaların çoğunluğu Türk Ocakları'nın devrettiği binalardı. Halkevleri binaları Cumhuriyet döneminin mimarisini yansıtmaya açısında önemliydi. Halkevi binalarında Cumhuriyet dönemi ile ilgili bilgilere ve mesajlara yer verilmiştir. Parti sloganları, özdeyişler altı oklu bayraklar, Türk Bayrağı ve Atatürk heykelleri gibi Cumhuriyet dönemine ait semboller bulunmuştur. Binalar genellikle Cumhuriyet Meydanlarında inşa edilmiştir.¹²⁹

Halkevleri aynı zamanda CHP teşkilatı içerisinde kişilerin görevlendirilmesiyle teftiş edilmiş ve 19 Ocak-15 Mayıs 1933 tarihleri arasında ilk defa genel teftiş gerçekleşmiştir.1932-1940 yılları arasında halkevleri hızlı bir yükseliş yakalamıştır. 8 yıllık dönemde verimli çalışmalara imza atılmıştır. Ancak 1940 itibariyle bu yükseliş yerini durağanlığa bırakmış halkevleri, faaliyetlerinde eski heyecanını çok fazla yakalayamamıştır.¹³⁰

3.1.2. Çorum'da Halkevi Faaliyetleri

Çorum Halkevi, 1933 yılında açılmıştır. Halkevi açıldıktan sonra hızla teşkilatlanıp önemli çalışmalara imza atılmıştır. Çorum Halkevi açtığı kurslarla, köy gezileriyle ve konserleriyle halkı hem bilgilendirmiş hemde öğretirken eğlendirmeyi de ihmal etmemiştir. Çorum Halkevi tarafından çeşitli alanlarda halk eğitimi için açılan kurslara gazetede yer verilmiştir. Gazetede bu konuda çıkan haberler teşvik edici olup, halkın kurslara katılımını sağlamaya yöneliktir.

Karşımıza ilk çıkan "Halkevinde Kurslar" başlıklı haberdur. Bu haberin içeriğinde halkevinin açtığı üç kurs hakkında bilgi verilmiştir. İlk olarak açılan ve 72' den fazla öğrenci bulunan matematik kursudur ve Kasım ayında başlamıştır. Aralık ayının ortasında başlanan okuma-yazma kursunda ise 67 öğrenci ders görmüştür. Bir diğer kurs

¹²⁷"C.H.F. Nizamnamesi ve Programı", (Ankara: 10 Mayıs 1931), 16.

¹²⁸"C.H.F. Halkevleri Talimatnamesi",5.

¹²⁹Yavuz Özdemir ve Elif Aktaş, "Halkevleri (1932'den 1951'e)", sy.45 (2011): 251- 252.

¹³⁰Kenan Olgun, "CHP Müfettiş Raporlarına Göre Birinci Yılında Halkevlerinin Gerçek Durumu", Altıncı Uluslararası Atatürk Kongresi, ATAM 2, Ankara, (2010): 14.

ise 01.01.1946'da açılan ve 60'dan fazla hükümlünün katıldığı cezaevindeki okuma-yazma kursu da haftada altı saat olmak üzere devam etmiştir.¹³¹

Gazetenin Nisan ayında çıkardığı haberinde iki farklı halkevi kursu bilgisine rastlamaktayız. Bunlardan ilki “*Arıcılık Kursu*”dur. Çorum arıcılığa elverişlidir fakat ortam bakımsız bir haldedir. Dolayısıyla arıcılığın fenni bir şekilde ıslahını sağlamak amacıyla halkevi yönünden ilkbahar ve sonbaharda birer hafta süreli iki kurs açılacağı belirtilmiştir. İlki 10.05.1946 gününde başlayacak olan bu kurslara halkın katılmalarını tavsiye ederken, bilhassa yurt eğitim ve öğretimiyle ödevli olanların fenni arıcılıkla boş saatlerini kıymetlendirmeleri gerektiği ifade edilmiştir. Bu zevkli işle uğraşarak işlerinde eskiden yeniye geçmekte ki fayda ve kolaylığı göstermekte önder olmalarına vurgu yapılmıştır. Aynı zamanda merkezde yatacak yeri bulunan ve masraflarını kendileri temin edecek durumda olan köy öğretmen ve eğitimciler de kursa devam edebilmeleri için bir hafta izin verileceği de belirtilmiştir.¹³²

Açılması haber verilen arıcılık kursunun Mayıs ayında ki haberde detaylarını görmekteyiz. Buna göre arıcılık kursuna 10 Mayıs'ta halkevi salonunda başlanacağı ve hava durumunun da çok elverişli olduğundan dolayı arıcılıktan herkesin faydalanılması gerektiği bildirerek tüm heveslilerin katılımının sağlanması amaçlanmıştır.¹³³

İlk arıcılık kursunu 1946'da açan halkevi ikincisini 1947'de açmıştır. Çorum Tarım Müdürlüğü'nün tertiplelediği kurs 5 Mayıs günü başlamıştır. Memleket arıcılığının gelişmesinde büyük fayda sağlayacak olan bu kursa 60 köyden yurttaşlar katılmıştır.¹³⁴

Yılın arıcılığa çok elverişli bulunduğunu göz önünde tutan Tarım Müdürlüğü aracılığıyla 3 Mayıs 1948 Pazartesi Günü başlamak üzere bir Arıcılık Kursunun daha açılmasına karar verilmiştir. On gün sürecek olan bu kurstan köylü ve şehrili bütün arıcıların ve heveslilerinin faydalanılmasını sağlayıcı tedbirler de alınmıştır. Bir aile için önemli gelir kaynağı olan arıcılıkla tüm Çorum halkının ilgilenmesini ve kursa katılması sağlanacağı da belirtilmiştir.¹³⁵

Bir diğer kurs ise halkevinin okuma kurslarıdır. Çorum Halkevi'nin açmış olduğu okuma-yazma kurslarından ev salonunda ki 65 öğrencinin kayıtlı bulunduğu kurs çalışma

¹³¹“Halkevinde Kurslar”, *Çorum Gazetesi*, (09 Ocak 1946), 1.

¹³²“Arıcılık Kursu”, *Çorum Gazetesi*, (17 Nisan 1946),1.

¹³³“Arıcılık Kursu”, *Çorum Gazetesi*, (08 Mayıs 1946), 1.

¹³⁴“Arıcılık Kursu 5 Mayıs'ta Başladı”, *Çorum Gazetesi*, (07 Mayıs 1947),2.

¹³⁵“Arıcılık Kursu”, *Çorum Gazetesi*, (21 Nisan 1948), 2.

sürelerini bitirmiştir. Kurs öğrencilerinin sınavları yapılmak üzere gereken hazırlıklar yapılmıştır. Cezaevindeki kursla 90'ı aşkın kadın öğrencinin kayıtlı olduğu İnkılap İlkokulu ve İstiklal İlkokulu'ndaki kurslar ise çalışmalarını devam ettirmişlerdir.¹³⁶

Halkevi 1947 yılında da kurslarını açmaya devam etmiştir. Bu kurslar halkın hem kendini geliştirmesi hem de eksik yönlerini gidermesi açısından oldukça faydalı olmuş ve ilgi görmüştür. Bu kurslardan biri 3A kursudur. Memlekette okuma-yazma konusunda eksiği olan kişiler için açılan bu kurs biri kadınlara, diğeri de erkeklere mahsus olmak üzere halkevi salonlarında iki ve biri de cezaevinde olmak üzere bu kursu açmış ve yeni yılın ilk gününde faaliyete geçirmiştir.¹³⁷

“Halkevi iki kurs daha açıyor” şehirli ve köylü halkın kültürel ve sosyal alanlarda ki ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak çalışmalarını ihtiyaca göre ayarlamakta olan Çorum Halkevi epeyce zaman önce biri kadınlara ve diğeri erkeklere mahsus olmak üzere halkevi salonunda yalnız (A) dershanesi ve cezaevinde ise (A) ve (B) dershanelerini açmıştı. Bunlardan başka bu kez de tüccar ve esnaflarının defter tutma işlerini kolaylaştırmak için bir muhasebe, kadınların dikiş bilgilerini sağlamak üzere de gömlekçilik kursları açmaya karar vermiş ve gerekli hazırlıklara da başlamıştır. Ayrıca okullu çocukların ritmik hareketlerini sağlayan bir kursun açılmasına spor komitesince kararlaştırıldığı haberi de bildirilmiştir.¹³⁸

Yukarıda açılacağı bilgisini verdiğimiz gömlekçilik kursunun bir sonra ki haberde açıldığını görmekteyiz.30 öğrenci ile çalışmalara başlayan kurs, Kız Sanat Enstitüsü Dikiş Öğretmeni Emine Cuditepe tarafından idare edilmiş ve haftada iki gün olmak üzere devam etmiştir.¹³⁹

Halkevi kurslarından bazıları, beceri geliştirme ve meslek kazandırma olmak üzere iki şekilde gerçekleşmiştir. Buna örnek olan kurslardan biri de muhasebe kursudur. Çorum Halkevi dört tane okuma-yazma ve bir tane de gömlekçilik kursuna ek olarak tüccar ve esnafların isteği üzerine muhasebe kursunu açmaya karar vermiştir. Yurttaşlarının faydasını sağlayan her türlü kültürel çalışmaları ve tüm fırsatları

¹³⁶“Halkevimizin Arıcılık Kursları”, *Çorum Gazetesi*(17.04.1946), 1.

¹³⁷“Halkevimiz 3A Kursu Açtı”, *Çorum Gazetesi*, (01. Ocak 1947),1.

¹³⁸“Halkevimiz İki Kurs Daha Açıyor”, *Çorum Gazetesi*, (26 Mart1947), 2.

¹³⁹“Halkevinin Gömlekçilik Kursu”, *Çorum Gazetesi*, (16 Nisan 1947), 1.

değerlendireceğini ve başardığı işlerle ileride daha verimli olacağını da bildirmiştir.¹⁴⁰Bu haberin üzerine muhasebe kursu 6 Mayıs günü halkevi salonunda faaliyete geçmiştir.¹⁴¹ Halkevlerine bağlı bazı şubeler bulunmaktadır. Bu şubelerden köycülük şubesinin asıl görevi; köylerin, refah toplumsal, ruhsal gelişmelerine ve köylü ile şehirli arasında karşılıklı bağların ve duyguların güçlenmesine çalışmaktır. Halkevlerinin temel amacı köycülük şubesi sayesinde gerek yaşayışta gerekse düşünüşte modernleşme çabalarının en yavaş yürüdüğü kırsal kesim insanına ulaşmayı hedeflemektir. Ayrıca, halk ile aydın kesim arasındaki farkı kapatmak, aydınlara halkın ulusal kültürünü tanıtmak bu kolun çalışmalarında belirleyici olmuştur.¹⁴²

Köycülük şubesinin saydığımız tüm bu özelliklerini yansıtmış olduğu ve açtığı kurs *Çorum Gazetesi* sayfalarında da yerini almıştır. Halkevinin köycülük şubesi bir kalem aşısı kursu açmıştır. Bu kursa kırk köy öğretmeni ve eğitmenleriyle, şehirli ve köylü birçok meraklı yurttaşlar katılmıştır. Bizzat bağ ve bahçelerde gösterilmiş olan aşı kursunu müteakip halkevi yönünden kursa katılanlarla diğer isteklilere parasız olarak 4 bin aşı kalemi, macun ve diğer gerekli malzeme verilerek köydeki yabancı ağaçların aşılınması sağlanmıştır.¹⁴³

Halkevi salonu ve cezaevinde açılan okuma-yazma kurslarından sonra İngilizce kursu ve yerli sazlar kursu da açılmıştır.¹⁴⁴Çalışmaları arasında bulunan okuma-yazma, lisan, yerli sazlar kursları vatandaşların yoğun ilgisiyle devam etmiştir.¹⁴⁵

Bir aydan beri devam eden halkevi salonunda ki (A) ve cezaevinde ki (A-B) şubelerini ihtiva eden üç okuma-yazma, İngilizce ve yerli sazlar kurslarından sonra bu kez de lise öğrencileri arasında matematikte geride bulunanların bu bilgilerini ilerletmek amacıyla bir kurs açılması düşünülmüştür. Matematik Öğretmeni Cudi Ege tarafından idare edilecek olan kurs için gerekli hazırlıklar da yapılmıştır.¹⁴⁶

20.02.1949'da 17. kuruluş yılını bütün diğer memleket halkevleriyle birlikte kutlayan Çorum Halkevi 1949 yılında vatandaşlarına daha da verimli olabilmek için yeni

¹⁴⁰“Halkevimiz Bir Muhasebe Kursu Açıyor” *Çorum Gazetesi*, (23 Nisan 1947), 1.

¹⁴¹“Halkevimizin Muhasebe Kursu”, *Çorum Gazetesi*, (07 Mayıs 1947), 1.

¹⁴²Kemal Karpat, “The People’s Houses in Turkey”, *Middle East Journal*, (1963):55.

¹⁴³“Halkevinin Kalem Aşısı Kursu”, *Çorum Gazetesi*, (23 Nisan 1947), 1.

¹⁴⁴“Halkevi Kursları”, *Çorum Gazetesi*, (14 Ocak 1948), 1.

¹⁴⁵“Halkevi Kursları”, *Çorum Gazetesi*, (21 Ocak 1948), 1.

¹⁴⁶“Halkevi Çalışmaları ve Kursları”, *Çorum Gazetesi*, (28 Ocak 1948), 1.

ve esaslı çalışma programı hazırladığını bildirmiştir. Halkevinin geniş çalışma programı içinden burada yalnızca kurslar komitesine ait olan kısımdan bahsedeceğiz. Çalışmakta olan kurslar; okuma-yazma, İngilizce ve motor kurslarından ibarettir. Bu kurslara marangozluk ve demircilik kursları eklenmek istenmişse de talep görmediğinden dolayı açılmamıştır. Fakat ilerleyen zamanlarda talep olduğu takdirde derhal faaliyete geçecek şekilde tüm hazırlıklar mevcut olarak beklemektedir. Kursların 1949 yılı içinde ki durumlarına baktığımızda ise;

Okuma-yazma kursunun 01.02.1949'dan beri faaliyette olduğu ve devam edenlerin sayısının 123 kişi olduğunu söyleyebiliriz. Bunlar iki gruba ayrılmıştır. A grubu hiç okuyup yazmasını bilmeyenler, B grubu az okuyup yazanlara mahsustur. İngilizce Kursu; Bir lisan bir insan fikrini hayata geçirmek için uğraşan halkevi, lisan hangi millete ait olursa olsun insanı aydınlığa sevk eder diyerek bunun faydalı bir ihtiyaç olduğunu düşünerek bu kursu açmıştır. 01.02.1949'dan beri faaliyettedir ve öğrenci sayısı 27'dir. Öğrencilerin içinde doktor, öğretmen ve tüccardan kimseler vardır. Motor Kursu; Bu kurs 01.03.1949'da çalışmaya başlamıştır. Kursa müracaat edenlerin sayısı yüzleri aşmıştır fakat bu kadar isteklinin arzuları yerine getirilmesine maddi imkan olmadığından 90 öğrenci ile başlanmıştır. Kurs yalnız Çorum merkeziyle kalmamış, ilçe ve köylerine kadar yayılmıştır ve oralardan da öğrenciler gelmeye başlamıştır. Bu kursta Öğretmen Nuri Yavuzer ve Necati Çakmak çalışmış ve öğrencilere faydalı olmuşlardır.¹⁴⁷

1950 yılına geldiğimizde halkevi yine bir okuma-yazma kursu açmıştır. Hiç okuma-yazma bilmeyen vatandaşlar için dört ay sürecek olan bu kurs Şubat başında başlamış. Öğrenci kayıtları kitaplık memurluğu tarafından alınmıştır.¹⁴⁸

Halkevinin diğer faaliyetlerine baktığımızda fakir öğrencilere yardımda bulunduğunu görmekteyiz. İlkokuldaki fakir ve kimsesiz öğrenciler için yeterli miktarda giyim eşyası yardımı yapma kararı almıştır. Çocuk esirgeme okulları, yardım kolları ve Kızılay kurumlarınca da desteklenerek daha kapsamlı ve uygun olacağı düşünülmüştür. Öğrencilere yapılan giyim yardımından başka her yıl olduğu gibi kalem, defter gibi eğitim araçları yardımının da devam edeceklerini tüm memlekete bildirmişlerdir.¹⁴⁹

¹⁴⁷“Halkevimiz Çalışıyor”, *Çorum Gazetesi*, (30 Mart 1949), 1.

¹⁴⁸“Halkevi Okuyup-Yazma Kursu Açıyor”, *Çorum Gazetesi*, (1 Ocak 1950), 1.

¹⁴⁹“Halkevimizin Fakir Öğrencilere Yardımı”, *Çorum Gazetesi*, (16 Ekim 1946),1.

Çorum Halkevi Spor Kolu'nun faaliyeti haberi karşımıza çıkmaktadır. Bu kol Türk halkında spor ve beden hareketlerine sevgi ve ilgi uyandırmıştır. Bunları bir kütle hareket, mili bir faaliyet haline getirmiştir. Mahalli şartlara uygun spor faaliyetleri, ata sporu olarak bilinen güreş turnuvaları, atlı sporlar, çeşitli jimnastik hareketleri, halkevinde rağbet gören sporlar arasındadır. Çorum Halkevi'nin bu faaliyetler arasından atlı spor gezileri ve güreş turnuvalarını gerçekleştirmiştir. Her hafta yapılmasına karar verilen ilk atlı spor gezisine 25 sporcu katılmıştır.¹⁵⁰

Halkevi sosyal yardım kolu yararına tertiplelediği güreş turnuvası ise Garnizon Spor Meydanı'nda yapılmıştır. Civar il ve ilçelerle merkez ilçe ve köylerinden katılan on bine yakın meraklı seyirci önünde yapılan bu güreşe şehrin önde gelen isimleri de katılmıştır. 23 pehlivanın katıldığı güreşin sonucunda Mecitözü'nün Tanrıvermiş Köyü'nden Sabri Çıtak birinci gelmiş ve 75 lira ikramiyesi almıştır. Bilahare yapılan ve keza muhtelif yerlerden gelmiş 16 pehlivanın katıldığı küçük ortada, Gümüşhacıköy'ün Keçici Köyü'nden Ahmed Bakır birinci gelmiş ve 125 lira ikramiyesini almıştır. İzmit'in Büyükderbent Bucağı'ndan Aziz Kiper'le Celal Kuzgun arasında da çok çetin bir müsabaka gerçekleşmiştir. Celal Kuzgun bir oyundan ustalıkla bir hareketle kendini kurtararak rakibini alta düşürmüştü ve bu suretle devam eden müsabakada Aziz'in güreşten feragat etmesiyle Celal Kuzgun'un birinciliği kabul edilerek 300 lira ikramiyesi verilmiştir. Baş güreşe gelince: Bu güreşe iki ünlü güreşçimiz iştirak etmiştir. Babaeskili Mustafa Yenici ile Samsun'lu Seyit Ahmet Yavuz arasında 15 dakika devam eden heyecanlı güreşte Mustafa Yenici birinciliği kazanmış ve 500 lira ikramiye almıştır. Güreşçiler Çorumluların ve halkevinin gösterdiği ilgiye karşı duydukları memnuniyeti ve Çorum'dan yapılacak olan tüm çağrılara koşacaklarını borç edindiklerini dile getirmişlerdir.¹⁵¹

Halkevinin köy gezilerine baktığımızda ise köycülük kolu bir köy gezisi tertip etmiştir. Ev idare kurulunun bir kısmı ile Kol Başkanı'nın bulunduğu bu geziye Sıtma Savaşı Doktoru ile Tarım Müdürlüğü'nden ve deneme asistanlığından birer uzman, lise ve ilkokullardan birkaç öğretmen de iştirak eylemiştir.

Alpagut, Büyük Divan, Göcenovacı, Çakır ve Domu köylerine yapılan bu gezide doktor tarafından 200 den fazla büyük-küçük hasta muayeneleri yapılarak, ihtiyacı olanlara

¹⁵⁰“Halkevinin Atlı Spor Gezisi”, *Çorum Gazetesi*, (17 Aralık 1947),1.

¹⁵¹“Halkevinin Tertiplelediği Büyük Pehlivan Güreşi”, *Çorum Gazetesi*, (15 Eylül 1948),1.

ilaçları verilmiştir. Tarım ve denemeciler tarafından da ekim işleri ve tohumluklar üzerinde gerekli incelemeler yapılmış ve tohumların ilaçlandırmaları üzerine konuşmalar yapılmıştır. Köyde ki çocuklara şekerler dağıtılmıştır. Köylülerin çok memnun kaldığı bu gezilere fırsat buldukça devam edeceklerini belirterek şehre dönmüştür.¹⁵²

Bir önceki köy gezisinden yaklaşık on gün sonra tekrar bir gezi yapmışlardır. Köylü yurttaşlara oldukça önemli faydalar sağlayan köy gezisine doktor, veteriner, lise ve ilkokul öğretmenlerinin bir kısmı katılmıştır. Gezide İnalözü Muhacirleri, Tozluburun, Dereköy ve Hacıbey köyleri ziyaret edilmiş ve buralarda 150 kadar hastanın muayenesi yapılmıştır. İlaçları verilmiş ve reçeteleri de yazılmıştır. Veteriner tarafından büyükbaş ve küçükbaş hayvanların hastalıkları da muayene edilerek gerekli tedbirler gösterilmiştir.¹⁵³

Köy gezilerine devam eden halkevinin bir diğer gezisi de Ekim ayında gerçekleşmiştir. Milletvekili Hasene Ilgaz'ın da katıldığı bu gezide Yeniçamlıca, Hamidiye, Karapınar, Şeyhbızınlı, Karapınar Muhaciri, Nazlı köyleriyle Laçın bucak merkezi ziyaret edilmiş, milletvekili tarafından her köyde genel ihtiyaçlar üzerinde konuşmalar yapıldıktan sonra diğer istekleri tespit edilmiştir. Yine bu gidilen köylerde doktor tarafından da hastalar muayene edilerek gerekli ilaçlar verilmiştir. Geziye katılmış olan fidanlık ve ziraat uzmanları tarafından da ekim işleri ile bağ ve meyvecilik işçileri tarafından da etütler yapılmış ve tavsiyelerde bulunmuştur.¹⁵⁴

Bu geziler haricinde *Çorum Gazetesi*'nde halkevinin yaptığı başka gezi haberi bulunmamaktadır.

3.1.3. Çorum Halkevi Yıldönümü Kutlamaları

Her yıl halkevleri açılış yıldönümlerinde törenler yapılmıştır. Bu törenler birçok yönden birbirine benzemektedir. Fakat her yılın da kendine özgü bir güzelliği ve özelliği de tabi ki vardır. Çorum Halkevi de bu törenlerin yararlı ve eğlenceli geçmesi için seferber olmuştur.

CHP, halkevlerinin 14. yıl dönümünün kutlanması için halkevi tarafından özel bir program düzenlenmiş ve gerekli hazırlıklara da başlanmıştır. Halkevlerinin kuruluş günü

¹⁵²“Halkevinin Köy Gezisi”, *Çorum Gazetesi*, (08 Eylül 1948), 1.

¹⁵³“Halkevinin Köy Gezisi”, *Çorum Gazetesi*, (22 Eylül 1948), 1.

¹⁵⁴“Halkevinin Bu Haftaki Köy Gezisi”, *Çorum Gazetesi*, (20 Ekim 1948), 1.

olan 19 Şubat'ı takip eden ilk pazar gününü kutlama günü olarak kabul edilmiş olduğundan dolayı kutlamanın 24.02.1946 günü olacağı duyurulmuştur.¹⁵⁵

27 Şubat tarihli haberde ise gerçekleşen kutlamanın detaylarına yer verilmiştir. Bu yıl ki kutlama geçen yıllara göre daha üstün ve coşkun gösterilerle kutlanmıştır. Ev konağı milli ve parti bayraklarıyla süslenmiş ve elektriklerle ışıklandırılmıştır. Çaldırılan milli çalgılar ve milli oyunlarla Çorumluların başladığı kutlama tören sonuna kadar devam etmiştir.¹⁵⁶

Halkevlerinin 15. yıldönümü yurdun her yerinde olduğu gibi Çorum'da da kutlanmıştır. Başta Vali Halis Bilaloğlu ile CHP Müfettişi Emin Halim Ergun ve Milletvekili Edip Alpsar'ın bulunduğu kutlama geniş kitlelerin de katılımıyla Halkevi salonunda gerçekleşmiştir. Müzik Kolu öğrencilerinin sunumlarıyla, şarkı ve türkülerle törene son verilmiştir.¹⁵⁷

22.02.1948 Pazar günü 16.yıldönümüne çok parlak ve heyecanlı bir tören yapılmıştır. Pazar günü sabahından itibaren cadde ve meydanlarda milli çalgılarla halk eğlendirilmiş ve halkevi önünde de bando ara vermeden çalmıştır. Her sene olduğu gibi bu senede müzik kolunun faaliyetleri de eklenerek program devam etmiş ve coşkuyla kutlanıp tören son bulmuştur.¹⁵⁸

Halkevlerinin 17.yıl dönümü Çorum'da zengin bir program ve parlak bir gösteriyle kutlanmıştır. Tören halkevi bandosunun çaldığı İstiklal Marşı'yla başlamıştır. Halkevi Başkanı Milli Eğitim Müdürü Fahri Alpay halkevlerinin kuruluşu münasebetiyle bir konuşma yapmış ve katılanlara teşekkürlerini iletmiştir. Devamında ise Çorum'a ait olan çeşitli türküler söylenmiştir. Milli oyunlar oynanmış, davullar ve zurnalar çalınarak geç vakitte törene son verilmiştir.¹⁵⁹

18. kuruluş yılı olan Çorum Halkevi yine zengin programlı bir tören yapmıştır. Bando tarafından çalınan İstiklal Marşı'yla tören başlamıştır. Açılış konuşmaları yapılmış ve devamında halkevinin saz ve söz ekipleri sahneye çıkararak milli ve mahalli seçme parçalar çalışmışlar ve okumuşlardır. Bunları takiben sahneye gelen Erkek Sanat

¹⁵⁵“Halkevlerinin Yıl Dönümü”, *Çorum Gazetesi*, (06 Şubat 1946), 1.

¹⁵⁶“Halkevimizin 14. Dönüm Yılı Zengin Program ve Parlak Gösterileriyle Kutlandı”, *Çorum Gazetesi*, (27 Şubat 1946), 1.

¹⁵⁷“Halkevleri Yıl Dönümü Candan Gösterilerle Kutlandı”, *Çorum Gazetesi*, (26 Şubat 1947), 2.

¹⁵⁸“Coşkun Gösteriyle Kutlandı”, *Çorum Gazetesi*, (25 Şubat 1948), 1.

¹⁵⁹“Halkevlerinin 17.Yıl Dönümü Coşkun Gösteriyle Kutlandı”, *Çorum Gazetesi* (23 Şubat 1949), 1.

Enstitüsü öğrencilerinden mürekkep saz ve söz ekipleri de yine seçme parçalar çalmışlardır. Her iki ekibinde çaldığı ve okuduğu bütün parçalar dinleyicilerin alkışlarıyla karşılanmış ve Çorum Halayı ile törene son verilmiştir.¹⁶⁰

Buradan da görülmektedir ki, halkevlerinin açılış yıldönümleri her sene coşkulu bir şekilde kutlanmış ve halkın her kesimi bu törenlere katılmıştır. Bu sayede de halk-devlet bütünleşmesi sağlanmaya çalışılmış ve bunda da başarılı olunarak ülke genelindeki halkevleri vatandaşlar tarafından güçlü bir şekilde sahiplenilmiştir.

3.2.ÇORUM'DA SANAT ENSTİTÜLERİ VE FAALİYETLERİ

3.2.1. Mesleki Eğitimin Gelişimi

19. yüzyılla birlikte Batı'da endüstri alanında değişiklikler meydana gelmiştir. Avrupa'da ucuza mal edilen sanayi ürünlerinin Osmanlı pazarına girmesi ile birlikte, Osmanlı'da çoğu el emeğine dayalı ve pahalıya mal olan ürünlerin üretimi gerilemiş ve üretim tezgâhları kapanmıştır. Bu durum üzerine esnaf ve sanatkârların ve küçük zanaat erbabının bir araya gelmesiyle oluşan ahilik müessesesi de işlevini kaybetmiştir.¹⁶¹ Mesleki eğitimin yeniden canlanması ve şekillenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bunda eğitim imkânlarını ülke geneline yaygınlaştıramamış olmasının etkisi de söz konusu olabilir. Özellikle özel sektörün mesleki eğitimde yenilik arayışları konusundaki katkılarının ilk dönemlerde hiç olmayışı veya istenilenden az oluşu bu alan da ilerleme ve gelişimin önündeki bir diğer engeldir. Mesleki eğitim Tanzimat sonrası ortaya çıkmıştır. İstanbul Yeşilköy'de Ziraat Mektepleri açılmış ve 1848'den itibaren modern Avrupai tarzda bazı çalışmalar ortaya çıkmıştır. Cumhuriyet'le birlikte mesleki eğitim, okula dayalı yeni bir sistemi ele almıştır. 1926 yılında Milli Eğitim Bakanlığı bu okullarla ilgili görev üstlenmiştir. 1926' da ülkemizde öğretim faaliyetini sürdüren meslek okullarına 2 grupta baktığımızda;

a) Erkek Sanat Okulları: 1926 yılında Türkiye'de bir kısmı ilkokul, bir kısmı da ortaokul düzeyinde olmak üzere 15 kadar sanat okulu vardı. Bunlardan bazıları; Ankara Sanayi Mektebi, Aydın Sanayi Mektebi, Diyarbakır Sanayi Mektebi, Bursa Sanayi

¹⁶⁰“Halkevleri Yıldönümü Şehrimizde de Olağanüstü Bir Programla Kutlandı”, *Çorum Gazetesi* (22 Şubat 1950), 1.

¹⁶¹Nurettin Gemici, “Ahilikten Günümüze Meslek Eğitiminde Model Arayışları ve Sonuçları”, *Değerler Eğitimi*, sy.19 (2010): 79.

Mektebi, , Kastamonu Sanayi Mektebi, Edirne Sanayi Mektebi, Konya sanayi Mektebi, İstanbul Sanayi Mektebi, İzmir Sanayi Mektebi'dir.

b) Kız Sanat Okulları: 1926'da Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı İstanbul'da; biri Üsküdar'da, diğeri de Çapa'da olmak üzere iki Kız Sanat Okulu vardı. Bu okullar dışında Bursa'da kız çocukları için açılan Kız Hayat Mektebi, Erzurum'da Kız Sanat Okulu, İzmir'de Sepetçilik ve Çiçekçilik Mektebi, ile bazı illerde Tarım Bakanlığı'na bağlı ziraat ve makinistlik okulları bulunuyordu.¹⁶²

Bakanlık merkez teşkilatında 1933 yılında Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, 1941 yılında ise Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmuştur. 1940-1950'li yıllarda mesleki eğitimin hızla geliştiği ve yaygınlaştığı görülmektedir.¹⁶³ Cumhuriyet döneminde eğitimin yeniden yapılandırılması için yurt dışından uzmanlar davet edilmiş, John Dewey,¹⁶⁴ Dr. Albert Kuhne¹⁶⁵, Ömer Buyyise¹⁶⁶ bu kapsamda eğitim sistemine yönelik inceleme ve önerilerde bulunmuştur. Mevcut branşlara ilave olarak farklı birçok yeni bölümler de açılmıştır. Bütün bunların amacı, bu sahadaki çalışmaların yetersizliğini ortadan kaldırmak ve istenilen hedefi yakalamaktır.¹⁶⁷

¹⁶²Dilek Ünlü, "Mesleki Eğitimin Tarihi Süreci", *Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler*, sy.4(2016) :95.

¹⁶³Sinan Yörük, Abdullah Dikici, Ahmet Uysal, "Bilgi Toplumu ve Türkiye'de Mesleki Eğitim", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sy.2 (2002): 299-312.

¹⁶⁴John Dewey (1859-1952), 1924 yılında Atatürk'ün davetiyle Türkiye'ye gelmiş, iki ay kadar kalmıştır. Bu dönemle ilgili görüş ve önerilerini kaleme almış, hazırladığı rapor Türkçe olarak 1939'da yayımlanmıştır, ölümünden sonra buna ait asıl nüsha ortaya çıkmıştır. Bilgi için bkz. Akyüz, 1989, 194-195; Sakaoğlu, 2003, 36. Bu konuda farklı bir değerlendirme için bkz. Ergün, 1982, 38-44. Prof. Dr. Mustafa Ergün bu çalışmaya daha geniş bir şekilde internet sitesinde yer vermiştir: <http://www.egitim.aku.edu.tr/ata2.htm>.

¹⁶⁵Dr. Albert Kühne hazırladığı raporda Türkiye'deki ıslahat çalışmalarının geçen yüzyıllarda Avrupa'da yapılanlara benzediğini belirtmektedir. Özetle Türkiye'de hiçbir şekilde mesleki teknik eğitimden bahsedilemeyeceğini ifade ederek el sanatkarlığı konusunda yapılanların geliştirilmesini tavsiye etmiştir.

¹⁶⁶1927 yılında Türkiye'ye gelerek teknik eğitim programları konusunda danışmanlık yapmıştır. Özellikle açılması düşünülen teknik okullar ve uygulanacak programlar hakkında raporlar hazırlamıştır. Raporunda Belçika'daki mevcut uygulamayı tanıtarak ekonomik kalkınma, teknik eğitimde gelinecek değişiklikleri rapor etmiştir.

¹⁶⁷Nurettin Gemici, "Ahilikten Günümüze Meslek Eğitiminde Model Arayışları ve Sonuçları", *Değerler Eğitimi*, sy.19(2010): 82.

3.2.2. Kız Sanat Enstitüsü

Cumhuriyet'in kurucu kadrosu, ülkenin kısa sürede her alanda kalkınabilmesi için yetişmiş insan sayısının artırılmasını istemiştir. Bu kalkınmanın da ancak millî kültüre, laik ve bilimsel yöntemlere dayalı eğitim ve öğretim yapacak kurumların açılmasıyla mümkün olacağına inanmıştır. Bu inançla açılan okulların amacı, gençleri kendi yeteneklerine göre eğitmek, üretken hâle getirmek ve onları hayata hazırlamaktır. Bu doğrultuda 1928'den itibaren açılan yeni okullar arasında en dikkate değer olanları Cumhuriyet'in modern ideal kadın tipini yetiştirecek olan Kız Enstitüleri'dir. Enstitülerin iki amacı vardır. Bunlardan biri kızları ideal bir ev kadını yapmak, diğeri ise hayatlarını kazanabilecek şekilde yetiştirmektir. Yani, bu kurumlardan beklenen, bir anlamda kadının evini ve kendini modern hâle getirmesi ve aile bütçesine katkı sağlamasıdır.¹⁶⁸ 1942 yılında, Akşam Kız Sanat Okulu adı altında 243 öğrenci ile açılmış, aynı yıl Kız Enstitüsü'ne dönüştürülmüş olan¹⁶⁹ Çorum Kız Sanat Enstitüsü'nün de bu amaca yönelik olarak faaliyetlerini sürdürdüğünü söyleyebiliriz.

Gazetede 1946 yılına ait Kız Sanat Enstitülerine dair bir bilgi olmasa da sonra ki yıllarda faaliyetlerine rastlamaktayız. Bunun ilk örneği 1947'de karşımıza çıkmaktadır. Buna göre Kız Sanat Enstitüsü müdür, öğretmen ve öğrencilerince bir karar alınmıştır. Memlekette kadın terziliğinin ihtiyaca yeter düzeyde olmadığı ve bilhassa dikim ücretinin fazlalığı göz önünde bulundurularak memleket kadınlığına bir hizmet olmak üzere dikim işlerinin az bir ücretle enstitüde yaptırılmasına ve okul çalışma programı içine alınmasına karar verilmiştir.¹⁷⁰

Kız Sanat Enstitüsü'nün faaliyetleri arasında açtığı sergiler de yer almaktadır. Bu sergilerin bir örneği 18 Haziran Pazartesi günü törenle açılmıştır. Kız Sanat Enstitüsü öğrencilerinin 1946-1947 ders yılı çalışmalarının sonucunu belirten sergi başta vali Halil Bilaloğlu ile annesi bayan Bilaloğlu olmak üzere hemen hemen 300'ü aşkın katılımı gerçekleşmiştir. Okul Müdürü Mihriban Çakıt'ın konuşması üzerine vali tarafından kurdele kesilerek sergi açılmıştır. 4 koca odası ile iki cephesinde büyük bir itina yerleştirilmiş ve dizilmiş olan binbir çeşit eşya bulunmaktadır. Her birinin önünde

¹⁶⁸Ayten Sezer Arıç, "Türkiye'de Kız Enstitüleri: Gelenekten Geleceğe" *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, sy.20 (2014): 193.

¹⁶⁹Okulun Tarihiçesi, Erişim tarihi 18 Haziran 2021, https://corumbmtal.meb.k12.tr/icerikler/okulumuz-tarihcesi_563006.html.

¹⁷⁰"Kız Sanat Enstitüsünün Yerinde Aldığı Bir Karar", *Çorum Gazetesi*, (29 Ocak 1947), 1.

dakikalarca durulmuş ve grupta görevlendirilmiş öğrencilerin açıklamaları dinlenmiştir. Sonrasında ise buradan ayrılarak öğrencilerin çalışmakta buldukları atölyeye gidilmiştir. Burada çocukların çalışma tarzları gözden geçirilmiştir. Her yıl bir evvelki yıla çok üstün zenginlik başarısı ile açılan enstitüsü sergisi tebrikler ve kutlamalar eşliğinde son bulmuştur.¹⁷¹

Enstitüler aynı zamanda, hazırladıkları kıyafetleri, yılda birkaç kez çeşitli sebeplerle düzenlenen kermesler ve defilelerle sergilemişlerdir. Bu vasıtasıyla tanıtımını sağlamış, satışını gerçekleştirmiş ve yeni siparişler almıştır. Zira defileler kanalıyla giyim alanında üretilen yeni tasarımların, dolayısıyla kültürel ürünlerin/değerlerin tanıtımı ile birlikte daha geniş kitlelere ulaştırılması hedeflenmiş bir anlamda modanın da yaygınlaşması sağlanmıştır.¹⁷²

Kız Sanat Enstitüsü 14.04.1948'de tamda bunları sağlamak için bir defile yapacağını haber vermiştir. 1947 ders yılı defilesinin 17.04. 1948 Cumartesi gecesi yapılacağı söylenmiştir ancak defilenin detaylarına dair aynı dönemde başka bir haber gazetede yer almamıştır.¹⁷³

1949 yılına gelindiğinde ise Kız Sanat Enstitüsü bahar moda geçidi yapmıştır. Enstitünün müdür ve öğretmenlerinin denetiminde öğrencilerin bu ders devresinde hazırlayıp geçitte teşhir edilen tuvaletlerle nakış ve dikiş işleri, yüzlerce kadının takdirini de kazanmıştır. Her yıl yapılan defilelerin bir evvelki yıla nazaran daha da iyi olduğu ve memleket kızlarına sağladığı bilgi ve hüner açıkça ortaya konulmuştur.¹⁷⁴

İstenen hedefin tamamına ulaşılmasa da genç kızların, kendine güvenen, kendi kendine yetebilen kişiler olabilmeleri ve daha da önemlisi bir nevi hanımefendilik özelliklerini kazanmalarını hedefleyen Kız Enstitüleri, bu yönüyle Türk eğitim ve kültür tarihinde önemli bir yere sahip olmuştur.

3.2.3. Erkek Sanat Enstitüsü

¹⁷¹“Kız Sanat Enstitüsü'nün Sergisi Pazartesi Günü Törenle Açıldı”, *Çorum Gazetesi*, (18 Haziran 1946), 1.

¹⁷²Ayten Sezer Arıg, “Türkiye’de Kız Enstitüleri: Gelenekten Geleceğe”, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, sy.20 (2014): 1.

¹⁷³“Kız Sanat Enstitüsü'nün Defilesi”, *Çorum Gazetesi*, (14 Nisan 1948), 1.

¹⁷⁴“Kız Sanat Enstitüsü'nün Bahar Moda Geçidi Yapıldı”, *Çorum Gazetesi*, (20 Nisan 1949), 1.

29.05.1927 tarihli ve 1052 sayılı Meslek Mektepleri Hakkında Kanun’la, Sanat Okulları Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlanmıştır. Sanat okullarında, bir bütünlük sağlamak amacı ile öğretim süresi ikisi hazırlık ve üçü de mesleki olmak üzere ilkokul üzerine beş yıl olarak düzenlenmiştir. Erkek Sanat Enstitülerinin kurulmasında, endüstrinin çeşitli alanlarına güçlü pratik bilgiyle birlikte meslek ve teknik bilgisi olan deneyimli işçiler ve geleceğin ustabaşlarını yetiştirmek amaçlanmıştır.¹⁷⁵ Erkek Sanat Enstitülerinin, Erkek Orta Sanat Okulu mezunlarının bulunduğu kısmında; Türkçe, Coğrafya, Aritmetik ve Cebir, Geometri, Defter tutma ve Mal Alma Hesabı, Kimya, Fizik, Genel Mekanik ve Cisimlerin Dayanımı, Hukuk Bilgisi, Askerlik, Meslek ve Atölye dersleri verilir. Genel öğretim yapan ortaokul mezunlarının bulunduğu kısmında ise Türkçe, Aritmetik ve Cebir, Geometri, Defter tutma ve Mal Alma Hesabı, Gereçler, Genel Mekanik ve Cisimlerin Dayanımı, Hukuk Bilgisi, Askerlik, Meslek ve Atölye dersleri verildiği görülmektedir.¹⁷⁶

Tablo 3.1: 1942-1950 Yılları Arasında Sanat Enstitüleri Okul Sayısı¹⁷⁷

Öğretim Yılları	Erkek	Kimya	Yapı
1942-1943	14	-	3
1943-1944	22	-	2
1944-1945	24	-	3
1945-1946	28	-	4
1946-1947	30	1	4
1947-1948	40	1	4
1948-1949	53	1	8
1949-1950	60	1	8

Çorum Erkek Sanat Enstitüsü 1942-1943 öğretim yılında Bölge Sanat Okulu olarak açılmıştır. Bu yıllarda okulda tesviyecilik, demircilik ve marangozluk

¹⁷⁵ Maarif Vekaleti, 1959, 7.

¹⁷⁶Gülşah Eser ve Abdullah Orak, “Türkiye’de Mesleki Ve Teknik Eğitimin Geliştirilmesinde Öncü Bir Kurum: Urfa Erkek Sanat Enstitüsü”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar*, sy. 46 (2016): 187

¹⁷⁷Devlet İstatistik Enstitüsü,1973.

bölümlerinde eğitim-öğretim devam etmiştir. 1946-1948 öğretim yılında okulun adı Erkek Sanat Enstitüsü olarak değiştirilmiştir.¹⁷⁸

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk defa çok partili hayata geçişin tarihi olan 1946 seçimlerinden sonra, enstitüler hem siyasal hayatta hem o dönemin önemli gazetelerinde yer aldığı gibi hem de yerel basında incelenmiştir.

Çorum'da Erkek Sanat Enstitüsü'nün yaptığı faaliyetlere dair haberler de söz konusu gazetede yer almıştır. Öğrenciler Mayıs'ın 29'u sinema binasında çocuklar, anneleri, babaları ve diğer katılımcılar ile zengin programlı mesleki durumlarının sonucunu canlandıran bir piyesele bir perdelik komediyi canlandırmışlar ve konser vermişlerdir. Okul Müdür Muavini Rıfat Gürses sanat okullarının bugüne kadar Türk gençliğine ve sanata yaptığı bundan böyle yapacağı önemli hizmetleri belirten konuşması ile başlayan 14 maddelik program da yer alan çocuklar istisnasız olarak başarı göstermişler ve alkışlanmışlardır.¹⁷⁹

Haziranın 21.günü parlak bir törenle açılmış ve bir hafta halkın ziyaretinin bulunduğu Erkek Sanat Enstitüsü öğrencilerinin bir ders yılı içinde başardığı eserler sergilenmiştir. Yıllık Mütat sergisinin geçen yıllara çok üstün bir zenginlikle gerçekleştiği vurgulanmıştır. Büyük küçük hemen hemen bütün Çorumluların ziyaret ettiği bu sergide teşhir edilen bütün eşyalar ciddi değerlemeye layık bir çalışmanın mahsulünü ortaya koymuştur. Çocukların sanat alanındaki bilgisini iletirmek için bütün güçlerini harcamış oldukları sergi büyük takdir toplamıştır.¹⁸⁰

Çorum Erkek Sanat Enstitüleri bünyesinde Pratik Sanat Okulu açılacağını duyuran bir haber görmekteyiz. Buna göre;

1-Bu okul iki dönem olup öğretim süresi beş yıldır,

2-Günde sekiz saat atölye çalışmaları vardı. Dersler konferanslar halinde verilecek, imtihanlar yalnız atölye ve mesleki resim derslerinden yapılmıştır.

3-İlkokulu bitirenler, ortaokul ve sanat okullarından belge alanlar, sanat öğrenmeye hevesli olanlar bu okula girebilmiştir.

¹⁷⁸ Şehit Emin Güner Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,Erişim tarihi 21 Haziran 2021, <https://www.egitimhane.com/sehit-emin-guner-mesleki-ve-teknik-anadolu-lisesi-o138785.html>.

¹⁷⁹“Erkek Sanatın Verdiği Müsamere”, *Çorum Gazetesi*, (05 Haziran 1946), 1.

¹⁸⁰“Erkek Sanat Enstitüsü'nün Sergisi”, *Çorum Gazetesi*, (09 Temmuz 1947), 2.

4-Bu Okulu bitirenlere memur hakkı verilmemiş. Dönem sonlarında Erkek Orta Sanat Okulları ve Erkek Sanat Enstitüleri imtihanlarına girme hakkı verilmiştir.¹⁸¹

Enstitü faaliyetlerine devam etmiştir. 1949'da öğrenciler İzcilik koluna katılmışlardır. İzciliğin amacı, gençliği sıhhatli, karakterli olarak yetiştirmek ve yurdu, Cumhuriyet'in müdafaasına hazırlamaktır. Bu önemli işi bütün isteklilere öğretmek üzere bütün orta tahsil veren okullarda izci oymağı kurulmuştur. Kurulan oymaklar oymakbaşının yönetimi altında azimli bir çalışma ile iyi bir izcinin bilmesi gereken tüm bilgileri öğrenir. Böylece bir gün kendilerine verilecek yurdun savunmasına ait görevi hakkıyla yapacak duruma gelir. Henüz büyüme halinde olan izci teşekkülü hem okul için hem de memleket için faydalı olmuştur. Erkek Sanat Enstitüsü izcileri Atatürk Anıtı'na giderek bir çelenk bırakmışlardır. Okul müdürü, öğretmen ve öğrencilerin katıldığı bu törende ant içme görevlerini de yerine getirmişlerdir.¹⁸²

1950 yılında ise Erkek Sanat Enstitüsü'nün sergisi karşımıza çıkmaktadır. Bu sergide enstitü marangoz atölyesinin kısa bir zamanda hazırladığı ev ve salon mobilyalarıyla, büfe ve radyo dolapları en müşkülpesentleri bile hayranlık uyandırmıştır. Diğer taraftan da demircilik atölyelerine ait yüzlerce parça mamuller dikkat çekmektedir. Kuruluşu henüz 6 ders yılını bitirmiş olan enstitü gün geçtikçe büyümeye devam etmiştir.¹⁸³

¹⁸¹“İlimiz Erkek Sanat Enstitüsü'nde Pratik Sanat Okulu Açıldı”, *Çorum Gazetesi*, (08 Ekim 1947), 1.

¹⁸²“Enstitümüz İzcilerinin Ant İçme Töreni”, *Çorum Gazetesi*, (04 Mayıs 1949), 1.

¹⁸³“Erkek Sanat Enstitüsü Sergisi”, *Çorum Gazetesi*, (28 Haziran 1950), 1.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÇORUM'DA EKONOMİ (1946-1950)

4.1. 1946-1950 TÜRKİYE EKONOMİSİ

Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde ekonomik politikalar ortaya konmuştur. Ancak bu politikaların çok fazla başarılı olduğu söylenemez. Başarısızlığın ana sebebi ise özel sektörün elinde teknolojik altyapının olmaması ve sermaye yetersizliğidir.¹⁸⁴ 1929 Krizi sonrasında tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de, devletçi, müdahaleci ve korumacı politikalar uygulanmaya başlanmıştır.¹⁸⁵ Mustafa Kemal'in ölümünden 1950' ye kadar olan dönemde II. Dünya Savaşı dünya ekonomisine ağır darbeler indirmiştir. 1946 kur ayarlamasından beklenen sonuçlar alınamamıştır. Olası bir tehlikeye karşı Türkiye'de savaş ekonomisi politikası uygulanmıştır. 1940 yılında çıkarılan "Milli Koruma Yasası" ile özel işletmelere el konulması, olağanüstü koşullarda fiyatların saptanması, zorunlu çalıştırma gibi, durumlar için hükümete ekonomiye doğrudan müdahale etme yetkisi verilmiştir. Devlet gelirlerini arttırmak için 1942'de varlık vergisi yasası uygulamaya konulmuştur. 1945-1950 yıllarında çok partili sisteme geçişle birlikte ekonomi alanında liberal bir akım başlamıştır.¹⁸⁶

Yeni plan hazırlıklarına girilmiştir. 1946 planı bu çalışmaların en önemlilerinden birisidir. Planın hedefi ülkenin bağımsızlığını korumak ve bütünlüğünü sağlamak olmuştur. 1947 'de ise "Vaner Planı" esas alınmıştır. Planın dayandığı ana fikirlerden birisi, özel teşebbüslerin faaliyet göstermek istedikleri veya isteyecekleri sahalarda tam bir serbesti ve güvenlik içinde faaliyet göstermelerini sağlamak olmuştur. Bu plan, enerji sektörüne, tarıma, karayolu ulaştırmasına ve haberleşme sektörlerine öncelik vermiştir.¹⁸⁷

Ekonomi alanında ki bir diğer uygulama ise Marshall Planı olmuştur. Sovyetler Birliği tehlikesi ve Amerikan mallarının pazar ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmıştır.

¹⁸⁴O.Murat Koçtürk, Meryem Gölalan "1923- 1950 Türkiye Ekonomisinin Yapısal Analizi" *Üçüncü Sektör Kooperatifçilik*, (2010): 63.

¹⁸⁵Ali Coşkun, "Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türkiye Ekonomisi", *Atatürkçü Düşünce*, sy.4 (2003): 72-77.

¹⁸⁶O.Murat Koçtürk, Meryem Gölalan "1923- 1950 Türkiye Ekonomisinin Yapısal Analizi" *Üçüncü Sektör Kooperatifçilik*, (2010): 63.

¹⁸⁷O.Murat Koçtürk, Meryem Gölalan "1923- 1950 Türkiye Ekonomisinin Yapısal Analizi" *Üçüncü Sektör Kooperatifçilik*, (2010): 61.

Türkiye ekonomik kalkınma programı için 615 milyon dolar yardım istemiştir. Türkiye'nin savaştan etkilenmeden çıktığını, döviz stoklarının ve dış ticaret dengesinin yeterli olduğunu ayrıca da orta dereceli gelişmiş bir endüstrisi olduğunu vurgulayarak Türkiye Cumhuriyeti'ne yardımı reddetmişlerdir. Ancak Türkiye tekrardan talepte bulunmuştur. Bunun üzerine dört yılı kapsayan Marshall yardımı Türkiye içinde başlamıştır.¹⁸⁸

4.2. ÇORUM EKONOMİSİ

4.2.1. Tarım

Cumhuriyetin ilk dönemlerinde tarımda makineleşme teşvik edilmiştir. Bu durum Çorum'u da etkilemiştir. Özellikle 1927 ve 1928 yıllarında tarım teknolojisinde oldukça önemli bir hareketlilik söz konusu olmuştur. Çorum ekonomisinde, tarım önemli bir yere sahiptir. Burada yaşayan insanların büyük bir kısmı bu sektörden geçimini sağlamıştır. Tarım arazilerinden elde edilen esas tarımsal üretim buğdaydır. Mirza Gökgöl'ün Türkiye buğdayları üzerindeki araştırmalarına göre 1927- 1933 yılları arasında Türkiye'de bir dönümden 85 kilo ürün alınırken, Çorum'da bu rakam 138 kilodur.¹⁸⁹ Çorum'da buğday dışında üretilen diğer bitkisel ürünler ise; çeltik, nohut, ceviz ve arpadır.

Çorum'da tarım alanında faaliyetler hızla devam etmiş ve 1946-1950 yılları arasında da şehrin ekonomisine katkı sağlamıştır. Bu tarihler arasında ağırlıklı olarak fidanlıkların kurulması, çiftçilere tohumlukların verilmesine, yem ve tarım kredileri ile hayvan varlıklarına dair faaliyetlerin gerçekleştiğini görmekteyiz. 1946'da ilk olarak meyve fidanlığı kuruluyor haberi yer almıştır. 200 dönümü aşan bir arazi üzerinde kurulacak fidanlık için Tarım Bakanlığı tarafından gerekli ödeneğin verilmiş olduğu ve iş mevsiminden sonra hemen faaliyete geçileceği öğrenilmiştir.¹⁹⁰

Şehir korusunun kurulacağı yer üzerinde de gerekli incelemelere başlanmıştır. Uygun bir yer bulununcaya kadar koruya ait fidanlar da geçici olarak eski gaz deposu civarına dikilmiştir.¹⁹¹ Ayrıca vatandaş için Çorum Tarım Fidanlığı'ndan elma, armut,

¹⁸⁸ O.Murat Koçtürk, Meryem Gölalan "1923- 1950 Türkiye Ekonomisinin Yapısal Analizi" *Üçüncü Sektör Kooperatifçilik*, (2010): 62-63.

¹⁸⁹ Tekeli, İlhan. "Mütareke ve Kurtuluş Savaşı'nda Çorum". *Çorum Tarihi*, Komitesi. 204.

¹⁹⁰ "Meyve Fidanlığı Kuruluyor", *Çorum Gazetesi*, (09 Ocak 1946), 2.

¹⁹¹ "Çam ve Akasya Fidanları Getirildi", *Çorum Gazetesi*, (09 Ocak 1946), 2.

kayısı ve erik fidanları tevzi edilecektir. Almak isteyenlerin 02.03.1946 gününe kadar Tarım Müdürlüğü'ne müracaat etmeleri gerektiğinin haberi de verilmiştir.¹⁹²

İlerleyen zamanlarda ise Yüksek Tarım Bakanlığı'nca Çorum'da yapılması kararlaştırılmış olan hareketli arazinin kalınlaştırılması işlemi sona ermiştir. Park üstünde ve Samsun şosesi altında ki bu yeni devlet fidanlığının hemen faaliyete geçilmesi için bakanlıkça gerekli ödenek gönderilmiş olmakla beraber, bu işle görevli olarak bir müdürle bir teknisyenin de gönderilmek üzere olduğu bilgisi verilmiştir.¹⁹³

Fidanlıklar bölge ekonomisine katkıda bulunduğu gibi hem memleketin orman varlığına hem de aile ekonomisine de birçok fayda sağlamıştır.

Tarımda ki diğer önemli unsurda hava olaylarıdır.1948'de meydana gelen hava olayları tarımı ve tarımla ilgilenenleri etkilemiştir. İl geneli de şiddetli hava şartlarından dolayı zarar görmüştür ve bunun içinde çiftçilerin ihtiyaçları doğrultusunda dağıtılmak üzere Hükümet tarafından 300 ton buğday ile 150 ton arpa tohumluğu tahsis edilmiştir. Tohumlukların dağıtılması üzerinde gerekli kararlar alınmış ve pek yakında dağıtım işlerine de başlanmıştır.¹⁹⁴

1949 yılında da çiftçiler için Tarım Bakanlığı'nca toplam 50 ton buğday ve 11 ton arpa tohumluğu tahsis edilmiştir. İl yüksek makamından alınacak ihtiyaç belgesine istinaden parasıyla verilecek bu tohumluklar Alaca'dan ofis ambarından buğdayın kilosu 21 kuruş üzerinden verildiği öğrenilmiştir.¹⁹⁵

Bir diğeri de, Toprak Mahsulleri Ofisi Samsun Bölge Müdürlüğü'nden Nakliyat yaptırılacaktır haberidir. Buna göre;

1-Sungurlu ambarında mevcut ofisimize ait bakliyat ve esir maddelerden 1500 tonun Çerikli'ye taşınması işi açık eksiltmeye çıkarılmıştır,

2-Eksiltme 20 Aralık 1050 tarihinde rastlayan Çarşamba günü saat 15'te Sungurlu'da Toprak mahsulleri ofisi binasında teşekkül edecek hususi komisyon önünde yapılmıştır,

3-İstekli kimselerin 1500 lira geçici teminatlarını eksiltme saatinden bir saat önceye kadar ofis veznesine yatırmaları ve alacakları makbuzlarıyla komisyona başvurmaları gerekmiştir,

¹⁹²“Fidan Verilecek”, *Çorum Gazetesi*, (27 Şubat 1946), 3.

¹⁹³“Yeni Fidanlık Faaliyete Geçiriliyor”, *Çorum Gazetesi*, (15 Mayıs 1946), 1.

¹⁹⁴“Çiftçilerimize Tohumluk Verilecek”, *Çorum Gazetesi*, (22 Eylül 1948), 1.

¹⁹⁵“Parasıyla Tohumluk Verilecek”, *Çorum Gazetesi*, (13 Nisan 1949), 1.

4-Bu işi ait şartlaşma ve sözleşme tasarıları 5 lira karşılığında Sungurlu şefliğinden temin edilebilmiştir.¹⁹⁶

Yapılacak olan bir diğer nakliyat ise Alaca Ambar Şefliğinden gerçekleşmiştir, buna göre;

1-Alaca ambarında mevcut ofisimize ait hububat bakliyat vesaire maddelerden 1500 tonun Yorköye taşınması için açık eksiltmeye çıkartılmıştır,

2-Eksiltme 23.12.1950 tarihine rastlayan cumartesi günü saat 10'dan Alaca Toprak Mahsulleri Ofisi binasından teşekkül edecek hususi komisyon önünde yapılmıştır,

3-İstekli kimselerin 1500 lira geçici teminatlarının eksik ve saatinden bir saat önce kadar ofisimiz veznesine yatırmışlar ve alacakları makbuzlar ile komisyona başvurmuşlardır,

4-Bu işe ait şartlaşma ve sözleşme tasarıları 5 lira karşılığında Alaca Ambar Şefliğinden temin edilmiştir.¹⁹⁷

Çiftçiler için faydalı olabilecek olan ziraat alet ve makineleri almak isteyenler için kolaylıklar sağlanmıştır. Adapazarı Ziraat Alet ve Makineleri Fabrikaları müessesesince yapılan mamuller peşin para ile satışa arz edilmiştir. İstekli çiftçiler doğrudan doğruya bu müesseseye başvurularıyla ihtiyacı bulunan alet ve makineleri getirtilmiştir.¹⁹⁸

4.2.2. Hayvancılık

Cumhuriyet Dönemi'nde hayvancılık konusunda gelişmeler yaşanmıştır. İlk olarak hayvan sayısının çoğaltılması yoluna gidilmiştir. Ancak veba, kelebek, çıban, kene,, çiçek, kızılıkurt, şap, yavru atma, boğazaltı, mankafa, dalak, göz gibi daha birçok hastalık görülmüştür. Bu dönemde hayvan hastalıklarıyla mücadele için yoğun bir çaba sarf edilmiştir. Diğer ülkelerden aşilar ve veterinerler getirtilmiştir. Aşı konusunda baytarlar köylere gidip hem aşı hem de hastalıklar konusunda halka yardımcı olmuştur. Hayvanların neslinin devamı için damızlık seçimine, hayvanların gebeliğine ve doğumuna, ırkına, yeni doğan yavruların bakımına dikkat edilmiştir. Hayvanların

¹⁹⁶“Nakliyat Yapıtırlacak Toprak Mahsulleri Ofisi Samsun Bölge Müdürlüğü'nden, *Çorum Gazetesi*, (13 Aralık 1950), 4.

¹⁹⁷“Nakliyat Yapıtırlacak Toprak Mahsulleri Ofisi Samsun Bölge Müdürlüğü'nden” *Çorum Gazetesi*, (06 Aralık 1950), 4.

¹⁹⁸“Ziraat Alet ve Makinesi Almak İsteyenlere Kolaylık”, *Çorum Gazetesi*, (30 Kasım 1949), 1.

doğumundan önce ve sonra yattıkları yerlere ve meralara özen gösterilmiştir. Hangi hayvana ne yem verilmesi gerektiği ve ne kadar verileceği de tespit edilmiştir.

Zaman içinde ıslah çalışmalarına ağırlık verilmeye başlanmıştır. Bunun için birçok yerde hastaneler kurulmuş, aşım istasyonları kurulmuş, diğer ülkelerden aşular getirilmiş, aygır depoları ve haralar geliştirilmiş; at, sığır, koyun, keçi, gibi hayvanların iyileştirilmesine dikkat edilmiştir. Yabancı ülkelere, Türkiye'ye hayvan cinsleri getirilmiştir. Geniş yer kaplayan yayla ve meraların olmasından dolayı hayvancılık daha çok yapılmıştır. Bu bağlamda özellikle Doğu bölgesi hayvancılık konusunda çok büyük bir paya sahiptir. Ziraatı da yakından etkilemiş olan hayvancılık üretim açısından olduğu kadar tarımda faydalanılması adına büyük önem taşımıştır.¹⁹⁹

Çorum'da da hayvancılık önemli bir potansiyele sahiptir. Ağırlıklı olarak büyükbaş bulunmakla birlikte küçükbaş hayvan, kanatlı hayvan ve arı kovanı da bulunmaktadır. Hayvancılığa gösterilen ilgi, insanlık için önemi, hayvanlar ve insanlar arasında ki bağ ve onlardan faydalanılma biçimi *Çorum Gazetesi*'nde Merkez Veteriner Hekimi M. Nazım Okyay tarafından şöyle kaleme alınmıştır:

Halkın müreffeh bir seviye yükselmesi arz edilir sıhhatli ve gürbüz olarak yaşayabilmesi için tabii ve milli servet olan hayvancılığa bağlıdır. Hayvancılığın bu etkiyi vermesi de ziraat ve ormanların programlı ve sistemli müşterek çalışmalarına bağlıdır. Arzedilen üç büyük gelir membalarının layık olduğu ehemmiyeti görüp tekâmül etmedikçe hariçten sağlanacak herhangi bir gelir iktisadi bünyede istenilen faydayı temin edemez. Burada hayvancılığın ve onun Çorum'un iktisadi büyümesinde yapacağı ehemmiyet ifade edilecektir. İnsan neslinin yeni tekâmüle başladığı devirden son medeni duruma gelinceye kadar geçen müddet içinde ona en fazla arkadaşlık eden onun en ufak hizmetlerini ihmal etmeyen hayvanlar olmuştur. Hali vahşette yaşayan insanoğlu en iyi gıdayı hayvan etinden bulmuştur. Tabiatın harici tesirlerine karşı çıplak vücudunu yine hayvanların derisinden ve yapağısından temin ettiği giyim ile korumuştur. Evvela iptidai şekilde başlayan bu alaka gittikçe çoğalmış, kendine en yakın sadık bir canlı olduğunu zekâsı ile takdir ederek onu üretmeye ve ondan muhtelif sahalarda istifade etmek imkânını aramıştır. Bu vaziyet çok eski devirlerde olduğu gibi bugünde aynı ihtiyaç ve yakınlığı devam ettirmiştir. Medeni yaşayan insanlar ve dimağiyle iş gören büyük insan kitleleri hayvani gıda ve maddelerine gün geçtikçe daha fazla ehemmiyet vermektedirler. Hayvanlar bugün insan ihtiyaçlarını temin etmekle kalmıyor her gün artan hizmetleriyle de lüzumunu bir kat daha arttırmışlardır. Eski devirlerde yapılan savaş ve istilalar hep hayvan üstünde olduğu gibi son harp yılları içinde de yaptığı hizmet dolayısıyla da lüzumsuz olduğuna değil bilakis varlığın ileride de büyük faydalar temin edeceğine de emin olmuşlardır. Günden güne her sahada ilerleyen medeniyet hayvani gıda ve maddelerinden kendini yine ayırmamıştır. Bunu ihmal şöyle dursun elde mevcut bulunan hayvan nesillerinin her bakımdan azami derecede

¹⁹⁹Sümevra Bulan, "Türkiye'de Hayvancılık", (Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 2019),

faydalı olmasına çalışılmıştır. Giyim %80'ini ve gıdanın %60'ını teşkil eden hayvani gıda maddelerine ihtiyaçlar günden güne artmaktadır. Çünkü sıhhatli ve gürbüz bir millet olarak yaşayabilmek için bol bol almak icabet etmiştir. Çocukların sıhhatli ve sportmen yetişmesi yine bol gıdaya bağlıdır ki bunlar da hayvanların verimiyle orantılıdır. Hastalara şifa veren süt, et, tere yağ gibi gıda maddeleri de hayvanlardan temin edilmektedir. 300 kilo ağırlığında olan 1 inekten 30 kilo süt alınmıştır. Arzu fazlalaştıkça Zooteknisyenler buna da çare bulmuşlardır. 1 yaşında azami 400 kilo et veren hayvanlar yetiştirilmiştir. Bu tekâmüle insanların günden güne hayvani gıda maddelerine karşı gösterdikleri ihtiyaç ve zaruretlere sebep olmuştur. Hayvanlardan temin edilen istifade şahıslara göre muhtelif arz etmektedir. Bazıları kasaplık ve bazıları da binek ve yarış hayvan yetiştirmektedir. Cumhuriyet'in ilanından itibaren Zootekniğin kalkınmasına son derece ehemmiyet vererek yerli üretilenlerin gelişmesinde ve ıslahında büyük adımlar atılmıştır. Açılan haralar, inekhaneler, depolar ve her ilde esaslı olarak ele alınan bakım ve aşım durakları buna örnektir. Köylünün elinde bulunan Ziraat hayvanları ancak kara sapanı müşkülle çekebilecek durumdadır. Ziraat istihsalatının artırılması istendiği bu devirde elde mevcut hayvanlar ile bunu başarmak kabil değildir. Ziraat istihsalatı illeri tetkik edecek olursak bunların hayvan ıslahı bakımından oldukça ileri durumda olduklarını görürüz. Motor ile Ziraat yapılabilmesi için her şeyden evvel büyük sermaye mütevekkil olan fabrikaların gelişmesi ve petrolün bol ve ucuz olması lazımdır. Motor temin edilse bile onu çalıştıracak makinisti yetiştirmek için atölye açmak bunun içinde vasi teknisyenlere ihtiyaç vardır ki bu durum ancak zamana bağlıdır.²⁰⁰

Çorum'da hayvancılık alanında yaşanan diğer durumlar ise şu şekilde cereyan etmiştir; hastalığa yakalanan hayvanların sayıları oldukça fazla olmuş hayvanlar yakalandıkları hastalıklar nedeni ile zarar görmüştür. Bu kapsamda yeni gelişmelere gidilmiş, hastalıklarla mücadele edilmiş ve hayvan neslinin devamı için gösterilen çabalar olumlu sonuç vermiştir. Sungurlu ilçesine bağlı Evcü Köyü ve Çoğul Köyü'nde ki Antraks hastalığının ve Çiçeklik Köyü'nde ki Şap hastalığının söndüğü, bildirilmiştir.²⁰¹

Osmancık ilçesine bağlı köylerde ki koyun, sığır ve mandalarda Şap hastalığı²⁰², İskilip ilçesi ve köylerinde ki koyunlarda çiçek hastalığının çıktığı, Mecitözü'ne bağlı köylerde kuduz hastalığının söndüğünü²⁰³, yine Sungurlu ilçesinde ki tavuklarda da veba hastalığının çıktığı²⁰⁴, Çorum merkezine bağlı Gülabibey Mahallesi'nde tavuk vebasını hastalığı, Gökdere Köyü keçilerinde uyuz hastalığının çıktığı ve Sungurlu'da ortaya çıkan tavuk vebasını hastalığının da söndüğü bildirilmiştir.²⁰⁵

²⁰⁰“Hayvanlarımızın Memleket Bünyesinde ki İktisadi Durumu”, *Çorum Gazetesi*, (23 Ekim 1946), 3.

²⁰¹“Çıkan ve Söndürülen Hayvan Hastalıkları”, *Çorum Gazetesi*, (30 Şubat 1946), 3.

²⁰²“Çıkan ve Söndürülen Hayvan Hastalıkları”, *Çorum Gazetesi*, (20 Mart 1946), 3.

²⁰³“Çıkan ve Söndürülen Hayvan Hastalıkları”, *Çorum Gazetesi*, (10 Nisan 1946), 3.

²⁰⁴“Çıkan ve Söndürülen Hayvan Hastalıkları”, *Çorum Gazetesi*, (24 Nisan 1946), 3.

²⁰⁵“Çıkan ve Söndürülen Hayvan Hastalıkları”, *Çorum Gazetesi*, (06 Haziran 1946), 3.

İl genelinde görülen özellikle otçul hayvanları etkileyen ve hayvanların birbirlerine bulaştırabildikleri şarbon için şarbon savaşına başlanmıştır. Tarım Bakanlığı'nca il merkezi, ilçeleri ve köylerinde veteriner teşkilatı ve 6 teknik elemanla harekete geçilmiştir.²⁰⁶

Keçilerde meydana gelen salgın ciğer ağrısı hastalığını önleyici aşının bu yıldan itibaren Çorum Baktrioloji Laboratuvarı'nda yapıp hazırlanması için il makamınca gerekli tedbirler alınmıştır.²⁰⁷

Hayvan neslinin esaslı surette ıslahını sağlamak için damızlığa yaramayan hayvanların enemesi işi üzerin de Çorum Veteriner Teşkilatı'nca önemle çalışılmıştır. Hummalı surette üzerinde durulan bu enemenin 1949 yılı içinde 450 köyde uygulandığı öğrenilmiştir.²⁰⁸

Çorum Merkez, İskilip, Sungurlu ve bunlara bağlı ikişer köyde veteriner teşkilatınca sığır ve mandalar üzerinde tüberküloz muayeneleri yapılmaya başlanmıştır. Başlatılan verem savaş davasının büyük bir yardımcısı olacağı bu tarama işi yerinde alınmış bir karardır.²⁰⁹

Meme tüberkülozunda hastalıkla birlikte yavaş seyreden süt miktarı da değişmemiştir. Sütün rengi normal memenin içinde bir değişiklik yoktur hastalık ilerledikçe süt sulanmaya başlar bilahare süte küçücük pıhtılar karışır bir hal alır en nihayet süt normal rengini lezzeti ve kıvamlı kaybeder. Yurdumuzun birçok illerinde Yüksek Tarım Bakanlığı'nın emri ile 20 gün boyunca il, ilçe merkezlerinde ve her köyde inek ve mandalarına tüberküloz taramalar yapılmıştır. Bu hastalığa karşı yapılacak esas mücadele yardım olacak bu hastalık tespiti işini önemle ele alınmıştır.²¹⁰

Hayvancılıkta ki diğer gelişmeler ise kente getirilen hayvanlardır. İlk aşım durağı²¹¹ için Yüksek Tarım Bakanlığı'nca tahsis edilip getirilmiş olan 40 boğaya ek olarak 61 boğanın daha tahsis edildiği ve bu boğaların pek yakında kente getirileceği

²⁰⁶“İlimizde Şarbon Genel Savaşına Başlandı”, *Çorum Gazetesi*, (06 Nisan 1949), 1.

²⁰⁷“Ciğer Ağrısı Aşısı” *Çorum Gazetesi*, (09 Kasım1949), 1.

²⁰⁸“Enemelere Devam Ediliyor”, *Çorum Gazetesi*, (09 Kasım 1949), 1.

²⁰⁹“Sığır ve Mandalarda Tüberküloz Muayenesi Yapılıyor”, *Çorum Gazetesi* (07 Aralık 1949), 2.

²¹⁰“Hayvan Varlığımız”, *Çorum Gazetesi*, (11 Ocak 1950), 3.

²¹¹Sığır ve domuzlarda olduğu gibi erkek hayvanın çok ağır olması durumunda çiftleştirilmenin kolayca ve dişiye acı çekirmeden yapılmasını sağlamak amacıyla farklı malzemelerden yapılmış sistemlerdir.

öğrenilmiştir. Diğer aşım duraklarının da inşaatları bitirilip boğalar tahsis edileceği bilgisi verilmiştir.²¹²

Son depremde yıkılmış ve sonrasında köylüler tarafından yaptırılmış olan İskilip'in Bayat Bucağı aşım durağı için, Yüksek Tarım Bakanlığı'na tahsis edilmiş 3 damızlık aygır merkep getirileceğine dair bilgi vardır ancak ilerleyen günlerde getirildiğine dair net bir şey gazetede yer almamaktadır.²¹³

Bayat bucağına 50 boğalık bir damızlık boğa aşım durağı inşaatına başlandığı da hayvancılığın gelişmesi için yapılan bir diğer adımdır.²¹⁴

4.2.3. Sanayi

Hayvancılık ve tarımdan sonra Çorum'da işlenmiş mal üretimi, üçüncü ekonomik çalışma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nitelikte ön plana çıkan üretim türleri ise deri ürünleri, çeşitli dokumalar, bakırcılık ve demirden ziraat aletlerinin yapımıdır. Bu faaliyetler bütünüyle şehir içinde yapılmakta ve şehir ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır.²¹⁵

1927 yılında yapılmış olan ilk sanayi sayımından sonra, 1941 yılına kadar DİE tarafından sadece "Teşvik-i Sanayi Kanunu"ndan yararlanan işyerlerine ait bilgiler yayınlanmıştır. 1932 yılında Çorum ilinde bu kapsamda değerlendirilmiş olan 3 kuruluş vardır. Gıda endüstri kolunda faaliyetini sürdüren bu 3 işletmede 33 işçi çalışmıştır. 1933 yılında işletme sayısı 4'e çıkmıştır. Daha sonra bu 3 işletmeye pamuklu mensucat endüstrisi de katılmıştır. 1936 yılında elektrik üretimi yapan 1 işletme ile 1940 yılında 1 matbaa atölyesi, Çorum ilinde Teşvik-i Sanayi Kanunu'ndan yararlanan endüstri kurumları arasında yer almışlardır.²¹⁶

²¹²"61 Boğa Daha Getiriliyor", *Çorum Gazetesi*, (20 Mart 1946), 1.

²¹³"Bayat Aşım Durağına Aygır Merkep Getiriliyor", *Çorum Gazetesi*, (27 Mart 1946), 1.

²¹⁴"Bayat Bucağında Damızlık Boğa Aşım Durağı Yapılıyor" *Çorum Gazetesi*, (03 Nisan 1946), 2.

²¹⁵Mutlu Yılmaz, "Çorum İlinde Endüstrinin Tarihsel Gelişimi", *Coğrafi Bilimler 2*, sy.1 (2004): 61

²¹⁶Mutlu Yılmaz, "Çorum İlinde Endüstrinin Tarihsel Gelişimi", *Coğrafi Bilimler 2*,sy.1 (2004):65.

Tablo 4.1: Çorum ilinde endüstri gruplarına ve kuruluş yıllarına göre işyeri sayıları (1964 öncesi)²¹⁷

Endüstri Grupları	1940'tan Önce	1940- 1944	1945- 1946	Endüstri Grupları	1946- 1954	1955- 1959	1960- 1963
Gıda Mad. Endüstrisi	2	-	-	Gıda Mad. Endüstrisi	-	2	2
Dokuma Endüstrisi	-	1	-	Dokuma Endüstrisi	-	-	-
Metal dışı maddelerden mamul eşya imali	-	-	-	Metal dışı maddelerden mamul eşya imali	1	2	1
Madeni eşya imali	-	-	-	Madeni eşya imali	1	-	-
Devlet	-	-	-	Devlet	1	-	-
Özel	2	1	-	Özel	1	4	3

Tabloyu incelediğimizde 1940-1960 arası genel anlamda Çorumda gelişmeler olmuştur ancak ele aldığımız 1945-1950 arası ise Çorum'un endüstri alanında durağanlık yaşadığı görmektediriz. Gazetede ise Ekonomi adına tarım ve hayvancılığa ek olarak ticaret ve sanayi odasının bazı faaliyetleri ve bankalar hakkında ki haberleri görmektediriz.

4.2.3.1. Ticaret ve Sanayi Odası

Ticaret ve Sanayi odaları, üyelerin ortak ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki çalışmasını kolaylaştırmak ve mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, için kurulan kamu kurumu niteliğinde tüzelkişiliğe sahip meslek kuruluşlarıdır.²¹⁸

Çorum Ticaret ve Sanayi Odası 03.01.1946 gününden itibaren kayıt yenileme işine başlanılmış olduğundan müessese, şirket halinde sabit seyyar olarak ticaret yapan bilimum ticaret ve sanayi erbabının, ilçelerde temsilcilere, merkezde odaya müracaat ederek 1946 yılı kayıt ücretlerini vermeyenlere üç kat cezasıyla alınacağını duyurmuştur.²¹⁹

²¹⁷DİE, 1964 Sanayi ve İşyerleri Sayımı.

²¹⁸Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, https://www.tobb.org.tr/Sayfalar/Kurulus_Gorev_Organ.php.

²¹⁹"Ticaret ve Sanayi Odasından", *Çorum Gazetesi*, (09 Ocak 1946), 4.

Mayıs ayında yine aynı haber yer almıştır. Ticaretle iştigal eden tacir, esnaf ve zanaatkarların 1946 yılı kayıt yenileme müddetlerinin 15 Mayıs'ta biteceğini ve ücreti vermeyenlere cezai işlem uygulanacağı bir kez daha tebliğ edilmiştir.²²⁰

1947 de Ticaret ve Sanayi Gruplandırma Heyeti Başkanlığı'ndan ilgiler için bilgilendirmeler yapılmıştır, buna göre;

1-4355 sayılı ticaret ve sanayi odaları, esnaf odaları ve ticaret borsaları kanunu ve bu kanunun tatbikinin ait olup 10.05.1943 tarih 19900 sayılı kararname ile kabul edilen nizamname mucibince Çorum Ticaret ve Sanayi Odası'na dâhil bulunan meslek grupları aşağıda gösterilmiştir.

A) Hububat bakliyat ve yağlı tohumları tacirleri grubu (zahire, bakliyat, yağlı ve diğer tohumlar, fırıncılar, toprak mahsulleri ofisi ve benzerleri),

B) Manifatura ve tuhafiyeciler grubu (pamuklu, yünlü, ipekli, mensucat tacirleri, tuhafiyeciler ve benzerleri),

C) Hırdavat, aktar, madeni eşya, inşaat malzemesi ve müteahhitler grubu (hırdavat, züccaciye, billuriye, aktar, kereste, kiremit, tuğla, taşçılar ve bilumum müteahhitler ve benzerleri),

D) Yiyecek madde tacirleri grubu (bakkal, mamur yiyecek satanlar, şekerçiler, yoğurt, peynir, yağ, zeytinyağı, zeytin, sabun ve benzerleri),

E) Hayvan Mahsulleri grubu (tiftik, yapağı, keçi kılı, ham deri, av derileri, bağırsak ve benzerleri tacirler, kasaplar, celepler ve benzerleri),

F) Ayakkabı ve deri tacirleri (hazır ve ısmarlama ayakkabıcılar, kösele, deri ve sair ayakkabı malzemesi satanlar, terlik, yemeni, şeraciye ve emsali işlerle iştigal edenler),

G) Sanayi grubu (hazır elbise tacirleri, terziler, eczacılar, un fabrikaları, dokumacılar kooperatifi, telacı ve yazma basmacıları, nebatı yağ ve alçı imalathaneleri, matbaacılar, kuyumcu, tenekeci, mutaf, demirci ve araba yapıcıları, fotoğrafçılar ve marangozlar),

H) Otel ve nakliyecilik ve buna müteferri işlerle iştegal edenler (otel, han, hamam, nakliyecilik komisyonculuğu).

2-Bu gruplara dahil meslek gruplarının isimleri ticaret ve sanayi odası salonunda asılan cetvellerde yazılı olduğu ve ilgililerin gelip görmeleri gerektiği bildirilmiştir.

²²⁰“Ticaret ve Sanayi Odasından”, *Çorum Gazetesi*, (05 Ağustos 1946), 4.

3-Nizamnamenin alakadarların kendi mesleklerinin tespit olunan gruplarına itiraz haklarına ait 5. Maddenin hükmü şu şekildedir;

İlan tarihinden itibaren üç gün içinde meslek mensupları tarafından kendi mesleğinin tespit olunan grubuna itiraz olunabilir. Bu takdirde heyet,3 gün içinde Ticaret Vekilliğine itirazda bulunabilir . İtiraznamelerin heyet riyasetine verileceğinin bilgisi de son olarak haberin sonuna düşülmüştür.²²¹

Ticaret ve Sanayi odası 20 kişilik oda meclisi başkanlığına seçilmiş olan Atıf Seydim'den başka bir de 7 kişilik yönetim kurulu seçilmiştir. Onanması ve kanun gereğince başkasının seçilmesi için daha önce Yüksek Ticaret Başkanlığı'na sunulmuş ancak Yüksek Ticaret Bakanlığı'nca odanın Yönetim Kurulu Başkanlığı'na manifatura tüccarlarından Ömer İstanbullu'nun geçildiği öğrenilmiştir.

4.2.4.Banka

Bankacılık sektörü, büyüme için gerekli olan fonlar ve tasarrufların toplanmasını sağlayarak birçok projenin hayata geçirilmesine imkân vermektedir. Sektör dışında kalan kişi ve kurumların sisteme kazandırılmasıyla ülkedeki artan tasarruf miktarı ve sermaye birikimini destekleyerek kredi düzeneği yoluyla ekonomik büyüme ve istihdam yaratılması sağlanmaktadır.²²²

1929 yılında Dünya Ekonomik Krizi'nin ortaya çıkması Türkiye ekonomisinde de finans sektörünü olumsuz şekilde etkilemiştir. Kriz sonucu ekonomide devletçilik ilkesi ön plana çıkmıştır. Özel sektörün gelişmesi çok uzun yıllar yerinde sayarak gitmiştir ve geri planda kalmıştır. Ülkemizdeki banka sayısı 1932 yılında 60 iken 1945'te 40'a düşmüş, şube sayısı da 483'den 411'e inmiştir. 1940-1945 yılları arasında devam eden İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye'nin ekonomik anlamda zorlanmasına neden olmuştur. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye'de, dışa kapalı devletçilik, ekonomi yöntemlerinin yerini daha liberal ve özel sektörü destekleyen bir politika almıştır. 1950 yılının başında bankacılık sektöründe hızlı bir gelişme yaşanmaya başlamıştır. Bu

²²¹“Çorum Ticaret ve Sanayi Odası Gruplandırma Heyeti Başkanlığından”, *Çorum Gazetesi*, (22 Ocak 1947), 3.

²²⁵Ahmet Turgut ve Hacı İsa Ertay, “Bankacılık Sektörünün Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi: Türkiye Üzerine Nedensellik Analizi”. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, sy.4 (2016): 115

gelişmelere paralel olarak, 1950'li yıllar özel sektör banka sayısında hızlı bir artışın gerçekleştiği dönem olmuştur.²²³

Çorum'da. 1945-1950 yıllarında arasında bankacılık alanında ki gelişmeler basına yansımıştır. Bunların içinde Ziraat Bankası'nın bazı faaliyetleri ve İş Bankası'nın açacağı şube haberi karşımıza çıkmaktadır.

Mecitözü Ziraat Bankası Amasya'ya 1000 ton hububat ve bakliyat naklini açık eksiltmeye koymuştur. Buna göre;

1-İhale 25.02.1946 Pazartesi günü saat 14.de banka binasında yapılmıştır,

2-Nakliyat idareden benzin vermemek şartıyla motorlu ve motorsuz vasıtayla yapılmıştır,

3-Şartnameyi görmek isteyenler bu müddet zarfında Mecitözü Ziraat Bankası'na müracaat etmişlerdir.²²⁴

Mart ayında Mecitözü Ziraat Bankası tarafından yine Amasya'ya 700 ton hububat ve bakliyat nakli açık eksiltmeye konulmuştur. Şartlar yine aynı şekilde geçerli olmuştur.²²⁵

Diğer bir açık eksiltme Ziraat Bankası'nın Osmancık şubesi tarafından gerçekleştirilecektir. 300 ton hububat ve havzayı nakil için açık eksiltme ihalesi 2 Mayıs günü banka da yapılmıştır.²²⁶

1946'dan sonra ki yıllar içerisinde banka faaliyetlerine dair başka bir haber gazetede yerini almamıştır.

²²³ Yavuz Atlı ve Özcan Demir, "Bankacılık Sektörü ve Elazığ'da Bankacılığın Gelişimi", *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları II*, sy.1 (2015): 112.

²²⁴"Mecitözü Ziraat Bankası Ajanslığından", *Çorum Gazetesi*, (13 Şubat 1946), 3.

²²⁵"Mecitözü Ziraat Bankası Ajanslığından", *Çorum Gazetesi*, (20 Mart 1946), 3.

²²⁶"TC. Ziraat Bankası Osmancık Ajanslığından", *Çorum Gazetesi*,(17 Nisan 1946), 3.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÇORUM'DASOSYO-KÜLTÜREL HAYAT (1946-1950)

5.1. SAĞLIK

Cumhuriyet Dönemi'nde sağlık alanındaki çalışmalar TBMM'nin açılmasından sonra başlamıştır. 03.05.1920'de Sağlık Bakanlığı'nın kurulması bu husustaki ilk adım olmuştur. 1923'te Türkiye'de 6437 hasta yatağı ve 86 hastane bulunmaktadır. Bu kurumların çoğunluğu vakıflar ile yabancılar tarafından açılmıştır. Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte ülkedeki genel sağlık sorunlarının başında bulaşıcı hastalık olan tüberküloz gelmektedir. Tüberküloza karşı üstün bir mücadele başlatılmıştır. Atatürk'ün bu konuya oldukça önem vermiştir. Bunun yanı sıra Dr. Behçet Uz ve arkadaşlarının da öncülüğünde 1923 yılında İzmir Veremle Savaş Derneği ve 1927'de Tevfik Sağlam öncülüğünde İstanbul Veremle Savaş Derneği kurulmuştur.²²⁷

Hıfzıssıhha Enstitüsü'nün de kurulmasıyla birlikte bulaşıcı hastalıkların tespiti ve tedavisi üzerine ilerlemeler kaydedilmiştir.²²⁸ Ayrıca şehir ve taşralarda numune hastaneleri ve dispanserler gibi sağlık kurumları açılmıştır. Böylece taşralarda dispanserler aracılığıyla sağlık kurumlarına kavuşmuştur. Kısacası sağlık hizmetleri özel ve vakıfların hizmetinden alınarak devlet kontrolünde gerçekleştirilmeye başlanmıştır.

Dr. Refik Saydam'dan sonra bakanlık görevine gelmiş olan Dr. Ahmet Hulusi Alataş görev yaptığı süre boyunca, başlamış olan bulaşıcı hastalıklarla mücadele ve sağlık çalışanı sayısının arttırılması hususları üzerinde önemle durmuştur. Meslek hastalıkları ve işçi sağlığı için hastaneler açılmıştır. 1940 yılında yurt genelinde olan yataklı tedavi kurumları sayısı 108 iken yatak sayısı 14 bin 383'e yükselmiştir.²²⁹

1946'da göreve başlamış olan Dr. Behçet Salih Uz tarafından I. On Yıllık Sağlık Planı düzenlenmiştir. Bu plan her şekliyle sağlıkta çağdaşlaşmayı esas almıştır. Yurdun her yerine devletin sağladığı sağlık hizmetlerini götürmeyi amaçlamıştır. Bu planın gerçekleşmesindeki gerekli maddi kaynağın sağlık bankaları aracılığıyla sağlanmasına

²²⁷Ahmet Başustaoğlu, Bir Nefes Sıhhat Tevfik Sağlam'ın Yaşamı, (İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2016) ,427.

²²⁸Aytül Kasapoğlu, "Türkiye'de Sağlık Hizmetlerinin Dönüşümü", *Sosyoloji Araştırmaları*, sy. 2(2016): 135.

²²⁹Gamze Nesipoğlu, Olgusal Bir Yapı Olarak Sağlık Politikaları: 1920-1960 Yılları Arası cumhuriyet Döneminin Tarihsel İzleği", *Hacettepe Sağlık İdaresi*, sy.1(2018): 171-172.

karar verilmiştir. Plana göre 7 bölgede 21 çeşit sağlık kuruluşu bulunması şekilde gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.²³⁰ Köylerde ise bu durum her 40 köye 10 yataklı bir sağlık merkezi kurulması şeklinde düşünülmüştür. Ancak bu sağlanamamış, sağlık merkezleri ilçeler içinde sınırlı kalmıştır. Uz döneminde de verem savaş ve sıtma savaş gibi dernekler vasıtasıyla bulaşıcı hastalıkların önüne geçilmesine yönelik çalışmalara da devam edilmiştir.²³¹

Yerel gazetelerde bulaşıcı hastalıklar ve bunlardan korunma hakkında bilgilendirici köşe yazılarına da sıkça yer verilmiş ve halkın bu konuda bilinçli ve bilgili olunması istenmiştir. Yazılardan da anlaşılmaktadır ki halkın hastalıklar hakkında olan yetersiz bilgisi nedeniyle salgınlarda dönemsel artışlar meydana gelmiştir. Gazeteler yayınladıkları bu yazılarla hastalığa karşı alınacak tedbirlerin bilgilendirilmesi için derneklerle beraber çalışmıştır.²³²

DP döneminde sağlık kurumlarının artmasıyla birlikte sağlık personeli sayısı da bu orantıda ciddi bir şekilde artış göstermiştir. 1947'de Veremle Savaş Derneği kurulmuştur. Hastalığın sosyo-ekonomik göstergelerle olan ilişkisinin ortaya konması sonucu oluşan farkındalık, mücadele yöntemlerini de belirlemiştir. Verem Savaş Dispanseri (VSD) ve sanatoryumlar gibi devlete bağlı olan sağlık kurumlarının yanı sıra vakıf ve dernek gibi gönüllü kuruluşlar da hastalıkla mücadelede desteklerini esirgememişlerdir. Tüm dernekler, 1948'de tek bir çatı altında toplanmıştır. Ulusal Verem Savaşı Dernekleri ve Ulusal Verem Derneği Federasyonu kurulmuş daha sonra her ikisinin başına Türkiye adı eklenmiştir.

Sağlık kurumlarının varlığı Çorum tarihinde eskiye dayansa da 1946'dan sonra daha çok gelişmeler yaşanmış ve özellikle bulaşıcı hastalıklar ile mücadele de önemli aşamalar kaydedilmiştir. 1946'da ilk olarak Yüksek Tarım Bakanlığı'nca yetersiz olan veteriner teşkilatının genişletilmesi kararı alınmıştır. Buna göre;

²³⁰ Ali Gürsel, . "Cumhuriyet Dönemi Sağlık Politikaları (1920-1960)", (Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 1998), 37-38.

²³¹ Aytül Kasapoğlu, "Türkiye'de Sağlık Hizmetlerinin Dönüşümü", *Sosyoloji Araştırmaları*, sy. 2(2016): 135.

²³² Aytül Kasapoğlu, "Türkiye'de Sağlık Hizmetlerinin Dönüşümü", *Sosyoloji Araştırmaları*, sy. 2(2016): 175.

1-Kısa bir süre önce bir veteriner gönderilmiş bulunan İskilip ilçesi bu defada Yıldızeli Hayvan Sağlık Memurlarından Ahmet Erdemli ile bir de gardiyan tayin edilmek üzere ilçe tam veteriner kadrosuna kavuşturulmuştur,

2-Bir hayvan sağlık memuru bulunan Sungurlu İlçesinde Bandırma Merinos yetiştirme çiftliği veterineri Emin Umar tayin edilmiştir,

3-Mecitözü ilçesine Sivas merkez veterineri Salah Yozgat tayin edilerek bu ilçeler veteriner teşkilatına kavuşturulmuştur. Bunların yanında Osmancık ilçesin de de bu teşkilatın yakında kurulacağı bilgisi verilmiştir.²³³

Ardından Sağlık ve Sosyal yardım Müdürlüğü'nün çağrısıyla 15.11.1947'de halkevi salonunda yapılan toplantıya başta Vali Muharrem Balasaygun olmak üzere 500'e yakın vatandaş katılmıştır. İlk olarak kongreyi idare edecek geçici başkan ve katipler seçimi yapılmıştır. Bu seçimden sonra gündemde ki işlerin müzakeresine geçilmiştir. İş bölümü yapıldıktan sonra veremi önleyici tedbirler üzerinde görüşmeye başlanmış ve bir verem Dispanserinin açılmasına karar verilmiştir.²³⁴

Çorum Verem Savaşı Derneği Ana Tüzüğü'nde 40 madde halinde gazetede yayımlanmıştır.²³⁵

Veremle Savaş Derneği 1948 de gerekli hazırlıklarını bitirerek çalışma alanına girmiş bulunmaktadır. Henüz elverişli bir bina bulunamadığından özel dispanserlerini açamamış olan savaş derneği şimdilik Halkevi Kliniğinde özel doktoruyla hastaların muayene ve tedavi işine başlanmış bulunmakta ve hastaların belirttiği duruma göre de kendilerine parasız ilaç ve besleyici gıda madde verilmesi de Dernek İdare Kurulu'nun aldığı faydalı kararlardandır.²³⁶

Veremin oldukça önemli olduğu bu dönemde faaliyetler hız kesmeden devam etmiş ve bir Veremle Savaş Hastanesi'nin kurulmasına karar verilmiştir. Veremle Savaş Derneği İdare Kurulu'nca yaptırılması planlanan hastanenin inşaatına başlanmıştır. Cumhuriyet alanının batısında belediyeye ait arsa üzerinde yapılacak olan bu hastanenin temel hazırlıklarına başlanmış, kum ve taş gibi bir kısım malzemenin de ihzarı yapılmıştır.²³⁷

²³³“İlimiz Veteriner Teşkilatı Genişletiliyor”, *Çorum Gazetesi*, (06 Şubat 1946), 1.

²³⁴“Şehrimizde Veremle Savaş Derneği Kuruldu”, *Çorum Gazetesi*, (19 Kasım 1947), 1.

²³⁵“Çorum Verem Savaşı Derneği Ana Tüzüğü”, *Çorum Gazetesi*, (26 Kasım 1947), 3.

²³⁶“Şehrimiz Veremle Savaş Derneği”, *Çorum Gazetesi*, (28 Ocak 1948), 1.

²³⁷“Veremle Savaş Hastanesi'nin Temeli Atılıyor”, *Çorum Gazetesi*, (07 Temmuz 1948), 1.

Verem düşman tehlikesi kadar memleketi tehdit eden bir afet olarak ortaklıkta dolaşmaktadır. Yalnız 1948 yılın 11 ayı zarfında belediye hudutları dahilinde resmi kayıtlara göre 83 vatandaş veremden ölmüştür. 20 bin nüfustan 11 ay zarfında 83 kişinin veremden ölümü bütün yurda kıyas edilirse 100.000 vatandaş her yıl bu hastalığa yakalanmaktadır. Bu hal verem afete yüzden her yıl Erzincan felaketi ayarında bir iki defa tekerrür ettiğinin delilidir. İşte Çorum Veremle Savaş Derneği bu amansız düşmanla savaşmak zalim verem canavarının dişini taktığı veya takmak istediği zavallı vatandaşları hain pençesinden kurtarmak amacıyla kurulmuş ve çalışmalara başlamıştır. Çorum Veremle Savaş Derneği amacına ulaşabilmek için teşekkülü gününden itibaren rasyonel bir programı ele almış ve program gereğince büyük ülküsüne doğru yürümeye koyulmuştur. Bu yönden derneğin çalışmaları 3 nokta toplanmıştır:

1-Hastane-Dispanser yapıncaya kadar muayene odasında müracaat eden açık veremlilere ilaç ve yemek yardımları ile fukara hastalara parasız muayene yapmak,

2-Dispanser: kitle halinde vatandaşların muayene etmek veremlilerden ayak tedavisinde ihtiyacı olanlara ayak tedavisi ve hepsinin üstünde veremin erken teşhisini koymak,

3-Dispanserin teşhis ettiği açık veremli hastaları kapalı veremli hale getirmek.

Yapılmakta olan verem-hastane-dispanser halkın hizmetine ancak 1949 senesine doğru açılacağı tahmin edilmektedir Bu zamana kadar bilhassa balgamından mikrop saçan yani açık veremli hastaların şehirde dolaşmaları balgamları vasıtasıyla verem mikrobunun saçmalarının bir nebze önlemek emeliyle 1948 senesi zarfında her ay 300 lira tutarında ilaç ve yemek yardımı yapılmıştır. Yapılan bu yardımlarla 20 vatandaş balgamından verem mikrobunun saçamaz hale getirilmiş dolayısıyla birçok kimseler bu sırayetten korunmuştur.

Dispanserin verem hastalığının başlangıç halindeyken teşhis edilmesi hastalığın tedavisini oldukça kolaylaştırır. Birçok hastalar hastalıkları ilerledikten sonra hekime müracaat ettiklerinde tedavi olunmak imkânı kaybederler. Dispanserler hastalığın erken teşhisini sağladıklarından ve verem taraması yaptıklarından dolayı verem Savaşı'nın en önemli unsurlarındandır. Çorum'da ayrı ayrı hastane ve dispanseri binaları yaptırmak ve bunları işletmek derneğin mali bakımından imkânsız görüldüğünden yaptırılacak binanın hem dispanseri hem de hastalık kullanımı hususu düşünülmüştür. Bu iki işi görebilecek binanın dispanser vazifeleri için mümkün merteye şehrin içinde veya pek yakınında aynı zamanda hastaneye elverişli bir yerde bulunması şarttır. Bu iki şartı birden takip

ettirebilecek kabiliyette bir yer arandığı zaman ancak ve ancak halen verem hastanesi dispanserinin yapılmakta olduğu mahal bulunmuştur.²³⁸

Zaman zaman da vatandaşlarla hastalıklar ve sağlık üzerine tartışmeler ve konuşmalar yapılması da ihmal edilmemiştir.²³⁹

5.2. ULAŞIM

Osmanlı'da temeli atılmış olan demiryolu ulaşımı Erken Cumhuriyet Dönemi'nde, önem verilerek geliştirilmeye başlanmıştır. Karayolunun demiryoluna tercih edilmesi ise Marshall Yardımlarının başladığı 1947-1948 yıllarına denk gelmektedir. 1949'da Amerikalı uzmanların destekleriyle hazırlanmış olan 9 yıllık yol programıyla var olan eski yolları güçlendirme ve yeni yolların yapımı ile 23 bin km'ye varan bir yol ağının oluşturulması hedeflenmiştir. Barker Heyeti de bu planı mantıklı bulmasına rağmen motorlu taşıtların yayılımı dikkate alınarak planın maliyetli olduğunu ve daha geniş bir zaman aralığına yayılarak yapılması gerektiğini açıklamıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda karayolu uzunluğu 1946'da 43.463 iken 1950'de 47.080'e yükselmiştir²⁴⁰.

Karayolları açısından yaşanan bir diğer gelişme ise 1950'de Karayolları Genel Müdürlüğü'nün²⁴¹ kurulmuş olmasıdır. KGM'nin kurulması ile yol yapımında eski yöntemler terk edilerek yeni yöntemler uygulanmış, makine kullanımına başlanmıştır ve daha hızlı bir yol yapım aşamasına geçilmiştir.²⁴²

Bu dönemde demiryolları açısından da çalışmalar yapılmıştır. Ancak demiryollarında karayolları kadar bir gelişme yaşanmamıştır. 1945-1950 yılları arasında 7515 km olan demiryolu uzunluğu 7671 km'ye yükselmiştir.²⁴³

DP iktidarında da karayollarının gelişimi demir yolu ve deniz yoluna göre daha hızlı yol kat etmiştir. Yolların büyük çoğunluğu 1950-1960 yılları arasında yapılmıştır.

²³⁸“Çorum'da Verem Savaşı”, *Çorum Gazetesi*, (05 Ocak 1949), 1.

²³⁹“Vatandaşlarla Sağlık Üzerine Tartışmeler ve Konuşmalar”, *Çorum Gazetesi*, (10 Haziran 1949), 2.

²⁴⁰Efdal As *Cumhuriyet Dönemi Ulaşım Politikaları (1923-1960)*, (Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara:2013), 265-266.

²⁴¹Bundan sonra KGM olarak ifade edilecektir.

²⁴²Birol Çetin, Serap Barış, Serap Saroğlu, . “Türkiye’de Karayollarının Gelişimine Tarihsel Bir Bakış”. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakülte*, sy.1 (2011) : 134-135.

²⁴³As, a.g.e. 187-188.

1950’de olan toplam karayolu uzunluğu 47.080 km’ye ulaşmıştır. 1960’ta ise bu rakam 61.542 km olmuştur. Yapılan yolların yanı sıra beton köprü inşasına da önem verilmiş, on yıllık süre zarfında köprü sayısı 606’dan 1542’ye çıkmıştır.²⁴⁴

Yol vergisinin kaldırılması durumu da önemli bir yer tutmuştur. DP muhalefet partisi konumundayken CHP’yi yol vergisi üzerinden eleştirmiş, 1950 seçim propagandasında bu vergiyi kaldıracağını yinelemiştir. Nihayetinde yol vergisi DP tarafından 25.02.1952’de çıkarılan kanun ile kaldırılmıştır.²⁴⁵ Bu dönemde demiryolu ulaşımı karayolu ulaşımına göre daha geri planda kalmıştır.

Türkiye’deki demiryolu hat uzunluğuna bakıldığında 1950-1960 arasında toplam rakam 7671 km’den 7895 km’ye yükselmiştir ki bu rakam on yıllık bir iktidar dönemi için düşük sayılabilir.²⁴⁶

Çorum’da da en önemli yol Çorum- Çerikli-Ankara yoludur. Bu yolun yapımıyla birlikte kentte yapısal anlamda önemli değişiklikler yaşanmıştır. Kentin hinterlandı genişlemiş ve kentte üretilen ürünler sadece Yeşilirmak havzasında bulunan alanlara değil İç Anadolu, Doğu ve Güneydoğu Anadolu’ya da taşınmıştır.

Çorum Güneybatı-Kuzeydoğu bir uzanış gösteren bu yolla kentsel alana yayılmaya başlamıştır. 1950’lerden sonra değişen ulaşım olanaklarının hızla gelişmesinin yanında ulaşım araçlarında da değişiklikler yaşanmıştır. Bu değişimle birlikte Çorum, tarıma yapılan yatırım, kredilendirme ve makineleşme sonucunda bölgesel ve ulusal bütünleşme sürecine girmiştir. Yaşanan bu gelişmeler beraberinde kentsel mekânların ulaşım ağlarına bağlı olarak gelişmesine sebep olmuştur. 1950 sonrasında Çorum’un yakın çevredeki yerleşim alanları ve büyük merkezlere bağlayan karayolunun gelişmesiyle bu yolların çevresindeki geniş, düz arazi varlığı ve ucuz temin edilmesi sanayi kuruluşları için ilgi çekici olmuştur.²⁴⁷

Gazetede her çeşit nakil vasıtalarının yollarda uygulanacakları gidiş ve geliş durumuna ilişkin birçok bilgilendirme yapılmıştır. Motorlu vasıtalarla bütün at, öküz arabalarının ve kağnıların bayındırlık programına alınmış umumi yollarda yolun sağ tarafını takip etmesi ve arkadan gelen vasitanın öndeki vasitanın solundan geçmesi

²⁴⁴As, a.g.e. 318-319.

²⁴⁵Nuray Özdemir, “Cumhuriyet Döneminde Yol Vergisi”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları*, sy.53(2013) : 239-240.

²⁴⁶As, a.g.e. 204.

²⁴⁷Aşır Yüksel Kaya ve İlhan Oğuz Akdemir, *Çorum Kent Morfolojisi*, (2019):114.

mecburidir. Buna riayet etmeyenlerden İl İdaresi Kanununun 68. Maddesine göre ceza alınacağı İl İdare Kurulu kararıyla bildirilmiştir. Bu yasak 1 Mart 1946'dan itibaren uygulanmaya konulmuştur.²⁴⁸

Çorum Gazetesi'nde İhsan Sabuncuoğlu'nun yolların durumuyla ilgili kaleme aldığı bir yazı karşımıza çıkmaktadır. Bu yazıda bize yolların Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet'in ilanı sonrası durumunu anlatmıştır. Yolların anlam ve önemini, Çorum'un ve halk üzerinde ki etkilerini ince detaylarına kadar yorumladığını görmekteyiz. Bu yazıda bahsedilenler şu şekildedir; Çorum üzerinde ki Çerikli-Sungurlu-Çorum-Merzifon-Havza arası posta ve yolcu taşıma işleri bir baştan o bir başa her gün ve tek el ile yapılmaya başlanmıştır. Çorum-Mecitözü-Amasya arası da buna eşit haldedir. Çorum 28 Ağustos 1947'den beri bir yandan Ankara'ya diğer yandan Samsun'a her gün muntazam işleyen otobüslerle bağlanmıştır. Dolayısıyla eski günlere nazaran daha üstün olan ulaştırma imkânlarına kavuşmuş demektir. Bu hal sadece Çorum için bir muvaffakiyet değildir. Samsun-Ankara yolcuları içinde Kayseri ve Sivas'ı dolaşarak giden uzun tren yolculuğundan kurtulmak paraca ve zaman bakımından daha çok imkân sağlamıştır ve faydaları çoktur. Ankara-Samsun yolcularının Çorum'dan geçmesi iktisat bakımında Çorum için faydalı bir hareket olmakla beraber bilhassa Çorum'un çok muhtaç olduğu tanınma ve tanıtma bakımından da önemi azımsanmayacak bir başarıdır. Ankara-Samsun yolcularının Çorum üzerinden geçişlerinde görecekları her türlü kolaylıklar ve iyilikler bu yolun yolcularına zaman geçtikçe daha da artmıştır. Çorum esas itibarı ile bir ziraat ve sanat memleketidir. Mahsul ve mamulün para etmesi ancak yol ile mümkün oluyor hele bu surat asrında yol her varlığın başında geliyor.²⁴⁹

Sabuncuoğlu'na göre Samsun-Çorum-Ankara yolu ve yolculuğu Kuvay-ı Milliye zamanında da önem arz etmiştir. Türkiye'nin ve Ankara dışında hemen hemen yarısının istilaya uğramış olduğu acı günlerde önemi göze çarpan Samsun-Ankara arası yolunun o zaman Çorum Sungurlu İzzettin-Yahşihan kısmı bir ham güzergâhtan ibaretti. Ankara'dan Yahşihan'a kadar dekil hattının işlemeye başlaması nakliyatçılara birazcık soluma imkânı vermiştir. İnönü savaşlarına katılan Çorum erleri buham yollardan geçmişlerdir. Sakarya meydan muharebesinin o kızgın günlerinin bir geri muvasalasını

²⁴⁸“Her Çeşit Nakil Vasıtalarının Yollarda Uygulanacakları Gidiş-Geliş Durumu”,*Çorum Gazetesi*, (13 Şubat 1946),4.

²⁴⁹“Çerikli, Çorum, Havza Postaları”, *Çorum Gazetesi*, (09 Ağustos 1947), 2.

bu yol temin etmiştir. Başkomutanlık ve son Zafer Savaşı'nın hazırlık malzemesinin şarktan gelen mühim bir kısmı bu yoldan geçmiş, kucağı bebekli ve köylü nineler tarafından sürülen cephaneye kağıtları işte bu ham yollarda götürülmüştür. Cumhuriyet kurulmuş şimendifer yapımı başlanmıştır. Ankara-Samsun arası şimendifer yolunun Çorum'dan geçmesi sadece Çorum için olmaktan ziyade geçeceği ve varacağı her saha için daha hayırlı daha uğurlu daha bereketli olabilirdi. Ne çare ki buranın o zaman askeri hat sayılamayışı Çorum'u şimendiferden mahrum bırakmış oluyordu. Bu mahrumiyetin Çerikli-Çorum-Havza arası şimendiferinin kurulacak hususi bir şirret eli ile yapılması tavsiye ve tasarısı da o dönem parlamadan sönmüş öylece kalmıştır.

İhsan Sabuncuoğlu yazısına devam etmiştir. Çerikli-Çorum-Havza veya Çerikli-Çorum-Amasya aralarında tek posta düşüncesi Ali Nazmi merhumun Parti Müfettişliği zamanında Çorum Parti Reisliği'nde bulunan Çöplüoğlu Mustafa Efendi merhumla bir görüşmede konu olmuştur. 1927-1928 senelerinde bu posta işi arabalarla temin olunmak üzere çoğu Çorum-Alaca-Sungurlu-Çerikli üzerinden yapılmaya başlanmıştır. Fakat galiba 1929 senesinde ortaya atılan sebeplerle Çorum-Ankara postaları bir zamanlar Yozgat Yerköy üzerinden ve uzaklardan gönderilmeye devam edilmiştir. Sabahattin Koçalp'in PTT müdürlüğü sırasındaki gayretleri yine Vali Öge'nin himmetleri ile geçen sene bu posta seferleri her gün çıkarılmıştır ve işte Çerikli-Çorum-Havza posta ve yolcu otobüslerinin Merzifon ve Havza'ya uzatılması ile önemli bir memleket ihtiyacını gidermiştir. Ankara-Çorum-Samsun demir yolunun yapılışını ve Ankara-Çorum-Samsun trenlerinin işleyişini görmeyi de Çorum'la en büyük inkılapları saymışlardır.²⁵⁰

İl içinde ki bütün şoseler üzerinde esaslı yapım ve onarım işlerine de arsız devam edilmiştir. Çorum, Osmancık ve Çorum, İskilip şoseleri üzerinde sellerin tahrip ettiği köprülerin yapım ve onarımına da hızla devam edilmektedir. Diğer taraftan Osmancık şosesinde yine sellerin tahribiyle geçit vermeyen kısımların bülüğaj ve sitanibzi işlerinin de önemle üzerinde durulduğu belirtilmiştir.²⁵¹

Yol ve köprülerin onarımına hızla devam edilmiştir. Çorum-Amasya arası şosesi üzerindeki 3 ahşap köprü betonarmeye çevrilmeye üzere yıktırılmış ve derhal yapım işine de başlanmıştır. Çorum-Samsun yolunun bozuk olan Çorum hududundan Merzifon'a kadar 30 kilometrelik kısmının onarımı için Bayındırlık Bakanlığı'ndan Samsun'a

²⁵⁰“Çerikli, Çorum, Havza Postaları”, *Çorum Gazetesi*, (09 Ağustos 1947), 2.

²⁵¹“İl İçinde ki Yol ve Köprülerin Onarım ve Yapımı”, *Çorum Gazetesi*, (25 Ağustos 1948), 1.

gereken ödeneğin gönderilmiştir. Bunun üzerine bölgenin yollar başkanı bulunan bayındırlık müdürü ve şube şefi Vecihi Aytekin'in işbirliği yapmasıyla bu bozuk kısmın 12 kilometreliğinin onarımı yapılmıştır. Diğer kısımların onarımına da hızla devam edilmiştir. Devlet yolları arasına alınacak olan Çorum-Çerikli yolunun Sungurlu'dan Karabekir Köprüsü'ne kadar olan kısmının onarımı için de Bayındırlık Bakanlığından gerekli ödenek gönderilmiş ve derhal çalışmalara geçilmek üzere gereken hazırlıklar yapmışlardır.²⁵²

Okul, yol, köprü ve bunlara benzer diğer memleket kalkınması bakımından gerekli bulunan bayındırlık işlerini de ön plana alarak üzerinde önemle çalışmalara devam edilmiştir. Devlet ve ile ait yol ve arasında, uzun yıllardır üzerinde durulduğu halde bir türlü tahakkuk ettirilmemiş olan Osmancık-Çorum arası şosesinin gerekliliği ve önemini de belirten Niyazi Mergen, şartlarında uygun olmasından dolayı bu yol üzerinde de faaliyeti başlatmıştır. Çorum-Sungurlu arasında 3 köprü ikmal edilmiştir. Sungurlu-Çerikli durağı arasında 104. kilometrede ki 4 metre açıklığında sellerin radya ve temellerini tahrip ettiği köprü mükemmel surette onarılmıştır. Çorum-Osmancık yolunda; ikisi taş, dokuzu ahşap ve altısı büzlü olmak üzere on yedi menfez, yine bu yolun 31.-32. kilometreinde ki 2 metrelik ahşap menfez ve 8 metrelik bir köprünün ahşap kısmı inşa edilmiştir. Çorum'dan itibaren 4. kilometrede Bayat ve 8. kilometre Yakacıközü,10.kilometrede ki Akçakaya köprüsü de inşa edilmiştir. Çorum-İskilip yolunda: Bir ahşap köprünün tamiri yapılmıştır. İskilip'ten Germece'ye geçen yolun İskilip bağları arasına düşen 5 kilometrelik kısmın düzlemesi yapılmış ve bu düzlemüzerinde3 köprünün ayakları yapılmıştır. Çorum-Mecitözü ve Amasya yolunda Çorum'dan itibaren 5. kilometrede Kapaklı Köprüsü betonarmeye çevrilmiş, 29. kilometrede Horku Köprüsü, Mecitözü-Amasya hududu arasında Amasya'ya 15 kilometre mesafede ki Bebük Köprüsü betonarmeye çevrilmiştir. Bunlardan başka Osmancık-Hacıköy, Osmancık-Kargı, Mecitözü-Merzifon ve Alaca-Sungurlu yolları da programa alınmıştır.

Yine bu bayındırlık çalışmaları arasında, Alaca-Yozgat yolu üzerinde ve Alaca'ya 2 kilometre mesafede 20 boğalık bir boğa durağı inşasına da başlanmış ve bu durağın duvarları ile Ankara, Yozgat, Amasya yollarının il hududuna kadar olan kısımlarıyla, Osmancık yolunun bugüne kadar yapımı bitmiş olan şoseler üzerinde ki onarım işleri

²⁵²“Bölgemiz Yol ve Köprüler, Yapım ve Onarım İşleri”, *Çorum Gazetesi*, (29 Ekim 1948), 1.

sağlanmışır. Osmancık yolunun bu şekilde ele alınması halk içinde çok olumlu olmuştur. Çünkü sebzeçilik ve pirinççilik ziraatında çok ileri ve verimli olan Osmancık'ın bu çeşitliliği ve bol ürünlerinden şehir halkının faydalanmasına şosesizlik büyük bir engel teşkil etmiştir. Yapılan şosenin büyük bir fayda ve refah sağladığı da bu sebeple göz ardı edilemez.²⁵³

Yüksek Mimar Mühendis Pertev Taner tarafından düzenlenen ve Belediye Genel Meclisince tadillerle uygulanması kararlaştırılan şehir imar planı avan projesinin 13 maddelik karar özetinin bir kısmı aynen şu şekildedir:

Samsun Yolu: Bu yol avan projede gösterildiği şekilde devlet yolu olarak 24 metre genişliğinde, imar hududu olan Devlet Hastanesi hizasından başlayıp hâlihazır güzergâhı takiben saat kulesi meydanına muntazam bir mihver üzerinden birleşmesi suretiyle tevsii ve aynen kabulü oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Ankara Yolu: Bu yolunda devlet yolu olması itibariyle genişliği 24 metre olup avan projede görüldüğü gibi şehir haricinden plandaki mihverini takiben saat kulesi meydanına kadar seyri aynen kabul edilmişti. Ancak meydana ve çarşı muntikasına girişte yolun solunda bulunan dükkânların durumu nedeniyle çarşı muntikasında iktisaden bir yontuya mahal bırakılmaması için projede açıldığı görülen gediğin ve boşluğun doldurulması çoğunluk tarafından onaylanmıştır.

Amasya Yolu: Amasya yolunun da devlet yolu olmasından dolayı genişliği yine 24 metre bulunup bu yolun şehir dışından şimdiki kooperatif evleri ile Verem Dispanseri arasından geçerek Samsun yoluna planda görüleceği vechi ile kavşak noktasında birleştirilmesi suretiyle ve projesi mucip aynen ittifakla...

İskilip Yolu: Bu yolda yine 24 metre genişliğinde devlet yolu olup avan projede takip ettiği güzergâh; bahçeler altından başlayarak kasabaya girmiştir. 12 adada mevcut yüzlerce dükkânı tamamen kaldırarak Kule meydanına açılmıştır. Bundan dolayı, çarşı muntikasını her yönden yarı yarıya baltalanmıştır. Yapılan tartışmalar sonucunda kasabayı iktisaden, ticari merkezi doğrudan sarsar bir duruma sokacağı için bu yolun açılmasında her ne olursa olsun az zarar verecek şekilde olması kanaatine varılmıştır. Güzergâhın bu suretle 24 metre genişlik dâhilinde tanzimi ve planda istikametini buna göre düzeltilmesi 1 muhalif oya karşı 16 oyla ve çoğunlukla kabul edilmiştir.

Osmancık Yolu: Keza bu yolun da devlet yolları sırasına alındığı anlaşılmıştır. Buna göre 24 metre genişlikte şehrin dışında imar hududundan başlanmıştır. Güpür Hamamı önünde bulunan binalardan engel olanlar ve meydan üzerinde görülen belediye binası kaldırılarak yıkılacağı söylenmiştir. Hükümet ve Adalet binaları terk edilecek bu meydanın münasip bir köşesine tekrardan yeni bir belediye binasının yerleştirilecektir. Bu suretle plan 5 muhalif oya karşı 12 oyla ve çoğunlukla uygun bulunarak kabul edilmiştir.²⁵⁴

Çorum ili dâhilinde çok muntazam geçit veren beş yolun mütemadi onarım işinden başka, Vali A.Niyazi Mergen'in yeniden inşasını bir prensip olarak ele almış

²⁵³“İlimizde Yol ve Köprü Yapım ve Onarım Çalışmaları Hızla Süreliyor”, Çorum Gazetesi (29 Aralık 1948), 1.

²⁵⁴“Şehrimiz İmar Planı Son Uygulama Şeklini Aldı”, Çorum Gazetesi, (16 Şubat1949), 1.

olduğu Osmancık şosesinin kısa zamanda sonuçlandırıldığı ve yapılmış kısımlarda da bakım işlerine önemle devam edilmiş olduğu anlaşılmaktadır.²⁵⁵

İleri ki yıllar içinde uygulanacak olan 3 yıllık imar ve yol programları etrafında da ilgililerce gerekli tetkiklere devam edilmiştir.²⁵⁶

5.3. MİLLİ BAYRAMLAR

23 Nisan 1920’de açılan TBMM’nin, işgalle karşı vermiş olduğu askeri, siyasal ve ideolojik mücadeleyi yasal duruma getirmeye dönük olan bu milli bayrama, önceleri Hâkimiyet-i Milliye Bayramı ya da Milli Hâkimiyet Bayramı denilmiştir. 27 Mayıs 1935’te çıkartılan kanunla ise adı, Ulusal Egemenlik Bayramı şeklinde Türkçeleştirilmiştir. Bayram, Erken Cumhuriyet yıllarında Çocuk Bayramı/Çocuk Haftası etkinlikleriyle iç içe geçmiştir. Bunun sebebi ise bir hayır kurumu olan Himaye-i Etfal Cemiyeti’nin 1927 yılında almış olduğu bir kararla 23 Nisan gününü Çocuk Bayramı, 1929 yılında ise 23–30 Nisan günleri arasını Çocuk Haftası olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle 23 Nisan, halk tarafından Çocuk Bayramı olarak biliniyordu. Gazi Mustafa Kemal Paşa, 1926 yılında yapılması planlanan bayram töreninin sevinçle kutlanılmasını haber vermiştir; düzenlenecek programda çocukların otomobille gezdirilmeleri için kendi otomobilini tahsis etmiştir. Bayramda yapılacak etkinliklerde şehit ve gazilerinki başta olmak üzere, tüm muhtaç çocuklarına yardım edilmesi amaçlanmıştır. Türkiye, bundan böyle 23 Nisanları, Çocuk Bayramı olarak kutlamaya başlamıştır.²⁵⁷

19 Mayıs Atatürk’ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı, Atatürk’ün milli mücadeleye başlamak üzere 19 Mayıs 1919’da Samsun’a ayak basmasını temsil etmiştir. Bu gün 20 Haziran 1938 tarih ve 3466 sayılı kanunla milli bayram olarak kabul edilmiştir. Her yıl 19 Mayıs günü Türkiye’nin dört bir yanında Gençlik ve Spor Bayramı olarak kutlanır, kutlamalarda beden eğitimi ve spor gösterileri yapılır. 19 Mayıs günü, 20 Haziran 1938 tarihinde “Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki 2739 Sayılı Kanuna Ek Kanun” olarak, “Gençlik ve Spor Bayramı” olarak kabul edilmiştir. 1981 yılına gelindiğinde ise

²⁵⁵“Osmancık Şosesi Pek Yakında Tamamlanıyor, Osmancık-Kargı Arası Şosede de Esaslı Onarmalar Yapılacak, *Çorum Gazetesi*, (08 Haziran 1949), 1.

²⁵⁶“İlimizde Bayındırlık Çalışmaları”, *Çorum Gazetesi*, (29 Kasım 1950), 1.

²⁵⁷Ayşegül Erdem, “Sivas Halkının Milli Bayramlara Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi”, (Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 2019), 17-19.

çıkarılmış olan kanun ile 19 Mayıs “Atatürk’ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı” ismini almıştır.²⁵⁸

30 Ağustos Zafer Bayramı ise, 26-30 Ağustos 1922 tarihinde yapılan Büyük Taarruz ile Kurtuluş Savaşı 30 Ağustos günü kazanılan zaferle askeri anlamda sona ermesini temsil eder. Kurtuluş Savaşı’nın nihayete erdiği gün diyebileceğimiz 30 Ağustos her yıl Zafer Bayramı olarak törenlerle kutlanmaktadır. Cumhuriyet Bayramı, 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet’in ilan edilmiş olmasını ifade eder ve her 29 Ekim Cumhuriyet’in kuruluş yıldönümü olması nedeniyle törenlerle kutlanır. 29 Ekim 1923’te Cumhuriyet’in ilan edilişi tüm yurttan 101 tane top atışı yapılarak duyurulmuştur. Bu haber büyük bir sevinçle karşılanmıştır. İlk tören büyük bir özveriyle yapılmış ve resmi tatil olması nedeniyle geniş bir katılım gerçekleşmiştir. Darülfünun öğrencileri kendi hazırladıkları bir programla Cumhuriyet’i kutlamıştır. Cumhuriyet Bayramı’nın kabulü ise Meclis’in 19 Nisan 1925 tarihli oturumunda gerçekleştirilmiştir.²⁵⁹

Dönemin Çorum basınına bakıldığında 1946 da kutlanılan 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı’na oldukça önem verildiği anlaşılmaktadır.

İlgililerce hazırlanan programla bütün binalar Milli bayrak ve elektriklerle süslendirilmiş ve ışıklandırılmıştır. 22 Nisan günü öğleden sonra halkevi alanında milli çalgılarla halk ve öğrenciler, milli oyunlar oynamış ve kurdurulan eğlence araçlarıyla eğlendirilmişlerdir. 23 Nisan sabahı saat dokuz buçukta Atatürk anıtına gidilerek çelenk koymuşlardır. Program İstiklal Marşı ve 23 Nisan marşlarıyla başlamıştır. Günün anlam ve önemini belirten söylevler verilmiş, veciz ve heyecanlı hitabelerde bulunmuşlardır. Miniklerin hitabette gösterdikleri yüksek başarı ve konu itibarıyla bütün dinleyicilerin alkışlarıyla karşılanmıştır. Yapılan geçit töreni ve yürüyüşlerle tören sona ermiştir.²⁶⁰

1947 de 23 Nisan’ın önemi “Bugün 27. Dönüm yılını idrak eylediğimiz Büyük Bayram şanlı Türk Milletine kutlu olsun” manşetiyle gazetede yerini almıştır.²⁶¹

²⁵⁸Ayşegül Erdem, “Sivas Halkının Milli Bayramlara Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi”, (Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 2019), 17-19.

²⁵⁹Erdem, a.g.t. 17-19.

²⁶⁰“23 Nisan Milli Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kentimiz ve Çevresinde Üstün Gösterilerle Kutlandı”, *Çorum Gazetesi*, (24 Nisan 1946),1.

²⁶¹“Bugün 27. Dönüm Yılına İdrak Eylediğimiz Büyük Bayram Şanlı Türk Milleti’ne Kutlu Olsun”, *Çorum Gazetesi*, (23 Nisan 1947), 1.

1948’de ise her yıl olduğu neşe içinde kutlanmıştır. Bu bayram şerefine Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından okullu ve okulsuz 4 bini geçen çocuğa şeker ikram edilmiştir.²⁶²

1949’da Milli Egemenlik ve Çocuk Bayramı’nın 29. Dönüm yılı, yurdun her tarafında olduğu gibi, şehirde de çok parlak bir gösteri ve içten gelen büyük ilgiyle kutlanmıştır. Geçen yıl olduğu gibi yine büyük bayram şerefine bütün öğrencilere şeker ikram edilmiş ve belediye tarafından da çocuk eğlenceleri tertiplenmiştir. İlkokullarda veliler için müsamereler hazırlanmış ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından da Bayram gecesi halkevi salonunda zengin programlı bir balo verilmiştir.²⁶³

Gazetede 1950 yılı Nisan ayı sayıları eksik olduğundan dolayı 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı’nın nasıl kutlanıldığına dair herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Gençlik Bayramına gelecek olursak:

Çorum’da da zengin gösterilerle her yıl kutlanılmaya özen gösterilmiş olan 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı’nın 1946’ da 27.yıldönümü için valinin ayarladığı özel bir komite tarafından zengin bir program hazırlanmıştır.²⁶⁴ Bu program dâhilinde Kurtuluş Savaşı ve Milli Egemenliğe kavuşmanın temeli olan 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı’nın 27.dönüm yılı coşkunun bir gösteriyle kutlanmıştır. Bir gün önceden bütün resmi ve özel yapılarla dükkân ve mağazalar bayraklar ve elektriklerle süslenip ışıklandırılmış, sokaklara çeşitli konuları ihtiva eden vecizeler asılmıştır.

19 Mayıs sabahı Vali Sahip Öрге, Askeri Garnizon Komutanı Albay Selim Fahri Günay, Jandarma Bölge Komutanı Sezai Orcan, Parti ve Belediye başkanları, memurlar, komutan, subaylar, askeri sporcular ve bütün okul temsilcileri Atatürk andında yerini almışlardır. İlk olarak İstiklal Marşı ve Dağ başı Marşı söylenmiştir. Ardından gençler ant inçmiş ve Atatürk’ün Gençliğe Hitabesi okunarak bunu günün anlam ve önemini belirten söylevler takip etmiştir. Kız Enstitüsü ile ortaokul kız öğrencileri, Orta ve Sanat Okulu erkek öğrencileri beden hareketleri yapmışlardır. Çok beğenilen mahalli halay

²⁶²“23 Nisan Bayramı Şehrimizde Neşe İçinde Kutlandı”, *Çorum Gazetesi*, (28 Nisan 1948), 1.

²⁶³“Milli Egemenlik ve Çocuk Parlak Gösteriyle Kutlandı”, *Çorum Gazetesi*, (27 Nisan 1949), 1.

²⁶⁴“Gençlik ve Spor Bayramı Mutlu Bir Günün 30 uncu Yıldönümü”, *Çorum Gazetesi*, (18 Mayıs 1949), 1.

oyunu oynanarak törene son verilmiştir.²⁶⁵ Bir sonraki yıl Gençlik ve Spor Bayramı yine aynı coşkuyla kutlanmıştır.²⁶⁶

1948’de “Egemenlik ve devrimlerimizin başlangıcı 19 Mayıs günü Türk Gençliği’ne ve Türk Milleti’ne kutlu olsun” başlığıyla günün önemine vurgu yapılmıştır. Şiirler ve didaktik metinler yayınlanmıştır.²⁶⁷

*Gençliğe
Ey yarını devralmaya gelecek genç nesiller
Yurdumun mukadderatını kazanacak eller
Milletimin ümidi siz meramını sizden bekler
Bu vatan topraklarının muhtaç olduğu sizler
Asrımız bir muamma, bozuktur yolu hayatın
Yine namert bakıyor iki gözü dünyanın
Gececeksin muhakkak yoluna gelen ummanın
Sana engel olur mu hiç azmi bütün Cihan’ım
Sen ömrünce hür yaşamış bir ulusun oğlusun
Tarihi şan ve şerefle dolduran Türk ırkısın
Büyük insan ölmez dahi Atatürk’ün neslisin
Türklüğün değerini her an yine göstereceksin
Kutlu olsun 19 Mayıs gençlik bayramınız
Sağlam olsun her an artsın ilminiz imanınız
Mağmur olsun sayenizle bu kutsal toprağımız;
Haşmetiyle dalgalansın her zaman bayrağımız
Necati Arık*

Gençlik ve Spor Kulübü Başkanı Hüseyin Duru tarafından yazılmış olan 19 Mayıs ve Gençlik Bayramı adlı köşe yazısıyla elde edilen bu zafer hakkında bilgi vermiş ve herkesin bayramı kutlanmıştır.²⁶⁸

19 Mayıs ve Gençlik ve Spor Bayramı’nın 30.yıldönümü olağanüstü gösterilerle kutlanmıştır. Her yer ışıklandırılmış ve süslenmiştir. Bando tarafından çalınan İstiklal Marşı arasında Erkek Sanat Enstitüsünün iki izcisi tarafından meydana ki direğe şanlı bayrağımız çekilmiş ve bunu Vali A. Niyazi Mergen’in gür ve veciz bir sesle söylediği nutuk takip etmiştir. Daha sonra Lise Müzik Öğretmeninin idaresinde bütün öğrenciler hep birlikte Dağ başını duman almış marşını söylemiş ve okullarla gençlik kulübünün üyeleri, Kız Sanat Enstitüsü ve Erkek Sanat Enstitüsü yürüyüşle resmigeçit yapmışlardır. Resmigeçitten sonra öğrenciler jimnastik gösterileri yapmışlardır. Bunları dans ve spor

²⁶⁵“19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı Coşkun Gösterilerle Kutlandı”, *Çorum Gazetesi*, (22 Mayıs 1946), 2.

²⁶⁶“19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı”, *Çorum Gazetesi*, (21 Mayıs 1947), 2.

²⁶⁷“Gençliğe”, *Çorum Gazetesi*, (19 Mayıs 1948), 1.

²⁶⁸“19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı”, *Çorum Gazetesi*, (19 Mayıs 1948), 2.

gösterileri takip emiş ve 19 Mayıs kupa maçlarıyla devam eden tören bu zengin programlarla sona ermiştir.²⁶⁹

Tıpkı nisan ayında olduğu gibi Mayıs ayında sayıları da eksiktir ve bayramın 31.yıldönümü kutlamalarıyla ilgili bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Bir diğer Milli Bayram ise 30 Ağustos Zaferi'dir.

24. yıldönümü için de gerekli tüm hazırlıklar yapılmıştır. Bu şanlı gün şerefine 30 Ağustos Cuma günü gecesi Halkevi salonunda bir de balo tertip edilmiştir.²⁷⁰

İl, ilçe ve bucaklarında içten bir ilgi ve coşkun gösterilerle kutlanmıştır. Program gereğince bayram günü sabah vali ile Milletvekili Suheyb Karafakıoğlu başta olmak üzere protokole göre askeri gazinoda Garnizon Komutanı Albaya resmi tebrik yapıldıktan sonra, Atatürk Anıtı'na çelenk konarak tören alanına gidilmiştir. İstiklal Marşı ile törene başlanmıştır. Bu kutsal günün önemi ve Türk milletine bahşeylediği değerli varlıkları belirten söylevlerde bulunulmuş ve askeri kıt'a ve okulların yaptıkları resmigeçitle törene son verilmiştir. Bu mutlu günün şerefine CHP aynı akşam halkevi salonunda bir zafer balosu tertip etmiş ve yüzlerce kişinin katıldığı bu toplantı samimi bir şekilde gecenin geç vaktine kadar sürmüştür.²⁷¹

1947-1948 de yine aynı coşku ve gösterilerle Zafer Bayramı kutlanmıştır. 1949-1950 yıllarında ise Ağustos ayına ait gazete sayıları olmadığından dolayı 27. ve 28. yıldönümü kutlamalarına dair elimizde bir bilgi bulunmamaktadır.

1946'da Cumhuriyet Bayramı için "*Büyük Bayram Türk Milletine Kutlu Olsun*" manşeti atılmış Cumhuriyet'le birlikte yaşanan bazı gelişmelere yer verilmiştir.²⁷²

Bir sonra ki yıl Cumhuriyet Bayramının çok geniş bir ilgiyle kutlandığını görüyoruz. Diğer bütün bayramlarda olduğu gibi sokaklar, caddeler ve binalar süslenmiştir. Çelenkler Atatürk anıtına götürülmüş ardından İstiklal Marşı'yla program başlamıştır. Bütün okullar resmigeçit yapmışlardır. Öğleden sonra Halkevi meydanında kurulan eğlence ile çocuklar eğlendirilmiş, büyüklerde milli çalgılar ve oyunlarla neşeli bir bayram yaşamışlardır. Sinema da çocuklar için filmler izletilmiştir. Bir balo tertip

²⁶⁹"19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı Bu Yıl Şehrimizde Olağanüstü Bir Gösteri ile Kutlandı", *Çorum Gazetesi*, (24 Mayıs 1949), 1.

²⁷⁰"Zafer Bayramı", *Çorum Gazetesi*, (28 Ağustos 1946), 1.

²⁷¹"Zafer Bayramı", *Çorum Gazetesi*, (04 Eylül 1946), 1.

²⁷²"Büyük Bayram Türk Milletine Kutlu Olsun", *Çorum Gazetesi*, (30 Ekim 1946), 1.

edilmiş CHP VE DP başkanlarının da katılım sağladığı baloya yüzlerce kişi iştirak etmiştir ve eğlenceli anlar yaşanarak bu önemli gün sona ermiştir.²⁷³

Cumhuriyet'in 25.yıldönümü çok ilgili ve parlak gösterilerle kutlanmıştır. Her yıl olduğu gibi bu yılda törenler düzenlenmiş, gösteriler yapılmıştır.²⁷⁴

1949'da Cumhuriyet Bayram'ı şehirde büyük bir canlılıkla kutlanmıştır. İl makamınca hazırlanan program gereğince hareket edilmiştir. Tüm Çorumlulara İki gün iki gece süren coşkulu ve neşeli bir bayram yaşatılmıştır.²⁷⁵

1950'de Cumhuriyet'in 27.yıl dönümü kutlamalarında bu seferde 3 gün 3 gece süren eğlenceli ve içten bir program gerçekleştirilmiştir.²⁷⁶

Milli Bayramlar Cumhuriyet'in kurtuluş anlatısının önemli olaylarını tören konusu yaparlar. Önceleri bu anlatının milat noktası, 23 Nisan olarak tayin edilmişken, Atatürk'ün iktidarını uzatmasından sonra, 19 Mayıs olarak değişiklik göstermiştir.

Dolayısıyla bu değişikliğin, Gençlik ve Spor Bayramı'nın, lider merkezli kurtuluş anlatısının törenselleştirilmesi anlamına geldiğini de söylemek mümkündür. 30 Ağustos, bu anlatıda kurtuluşun fiilen sağlandığı bir dönemeç, 29 Ekim ise kurtuluşun tamamlanıp, kuruluş evresinin başladığı bir tarihtir. Her sene aynı coşku ve heyecanla Milli Bayramların önemine yakışır şekilde anma törenleri ve kutlamaların gerçekleştirilmiş olması da bunun önemini açık bir şekilde vurgulanmıştır.

²⁷³“Cumhuriyet Bayramı Çok Geniş Bir İlgi ile Kutlandı”, (05 Kasım 1947), 1.

²⁷⁴“Cumhuriyet'imizin 25. Yılı”, *Çorum Gazetesi*, (05 Kasım 1948), 1.

²⁷⁵“Cumhuriyet Bayramı Şehrimizde Büyük Bir Canlılıkla Kutlandı”, *Çorum Gazetesi*, (02 Kasım 1949), 1.

²⁷⁶“Cumhuriyet'imizin 27. Yıldönümü”, *Çorum Gazetesi*, (01 Kasım 1950), 1.

SONUÇ

Yerel basını ifade ederken birçok tanımlamalar kullanılmaya çalışılsa da kabul görmüş olan karşılığı: milli basın kadar geniş çaplı olmayan, vilayet, ilçe ve beldelerde haftalık, günlük veya daha çok aralıklarla çıkan, kısa çevrede bölge haberlerine yer veren, yöresel gelişmeyi, sorunları ön planda tutmaya çalışan basın olarak ifade etmek mümkündür.

Ülkemizde ve dünyada basın-yayın kalitesi gün geçtikçe artmıştır. Bu da Çorum basınının niteliğine etki etmiştir. 1921 yılında ilk adımı atılan Çorum basını geçen süreç içerisinde nicelik ve nitelik bakımından büyük gelişme göstererek gerek yerel sorunların dile getirilip çözüme kavuşturulmasına gerekse yerel yönetimlerin hizmet etme süreçlerinde katkısı olmuştur. Ayrıca yerel gazeteler, radyolar ve televizyonlar Çorum' a ait değerlerin korunması, dış dünyaya tanıtılması bakımından da önemli bir hizmeti yerine getirmeye çalışmıştır.

Çalışma konumuz olan Çorum Gazetesi, 1946-1950 yılları arasında Çorum şehrinde yaşanan gelişmeler hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlamaktadır. Gelişmeler, Çorum Gazetesi sayfalarında yer bulabilmiş olaylar esas alınarak incelenmiştir. Dolayısıyla, bir taşra şehrinde yaşanan sıkıntılar, beklentiler, mücadeleler ve geleceğe dair gelişme ve kalkınma ümitleri ve hayalleri gazetenin sayfalarından taşıp okuyucuya ulaşmaktadır. Çorum Gazetesi Çorum basın tarihi içinde ait olduğu döneme damga vuran bir gazete olmuştur. Okuryazar oranının yüksek olmadığı bir dönemde çıkması, olabildiğince çok insan tarafından okunma ve satın alınma çabası içinde olan gazeteler için büyük bir sorun olarak görülmüştür. Fakat günümüzden farklı olarak bir ülkünün, bir idealin peşinden kararlı adımlarla koşmak, bu sorunları katlanılır hale getirmiştir.

Millî Mücadele'nin zaferle sonuçlanmasından sonra Cumhuriyet'in de ilan edilmiş olmasıyla, Çorum devletin desteğiyle modern bir şehir çizgisine sahip olmaya başlamıştır. Şehir içi imar faaliyetlerinin yanı sıra, modern tarım ve hayvancılık üzerine yapılan eğitimler ve destekler, ekonomiye yapılan katkılar, siyasi ve eğitim alanında ki gelişmeler, bölgenin yeni bir sürece girmesine vesile olmuştur.

Çorum Gazetesi'nde eğitimle ilgili öne çıkan eğitimle ilgili haberler içerisinde halkevleri ve sanat enstitüleri ile ilgili haberler yer almaktadır. 1932-1940 yılları arasında halkevleri hızlı bir yükseliş yakalamıştır. Çorum Halkevi de, 1933 yılında açılmıştır. Halkevi açıldıktan sonra hızla teşkilatlanıp önemli çalışmalara imza atılmıştır. Çorum

Halkevi açtığı kurslarla köy gezileriyle ve konserleriyle halkı hem bilgilendirmiş hem de öğretirken eğlendirmeyi de ihmal etmemiştir. Okuma-yazma ve mesleki kursların yanı sıra birçok konferanslar düzenleyerek halkı bilinçlendirmeye çalışmış ve bunların dışında tiyatro, film, balo gösterileri hazırlamıştır. Ayrıca çeşitli kategorilerde spor müsabakaları düzenleyen Çorum Halkevi, sosyal yardım projeleriyle halkla bütünleşmeye çalışmıştır. Bu dönemde Çorum Halkevi şubeleri, halk arasında büyük oranda yer edinmiş ve ilgi görmüştür.

Ülkenin kısa sürede her açıdan kalkınması için yetişmiş insan sayısının artırılması gerekmiştir. Bununda yalnızca millî kültüre, laik ve bilimsel yöntemlere dayalı eğitim ve öğretim yapacak kurumların açılmasıyla mümkün olabileceğine inanılmıştır. Bu inançla açılan okulların amacı, gençleri kendi yeteneklerine göre eğitmek, onları üretken hâle getirmek ve hayata hazırlamaktır. Bu doğrultuda 1928'den itibaren açılan yeni okullar arasında en dikkate değer olanlarından biride Sanat Enstitüleridir. Enstitülerin iki gayesi vardır. İdeal bir insan tipi yapmak, diğeri ise hayatlarını kazanabilecek kabiliyette kişiler yetiştirmektir. Basına yansıyan haberlerde Çorum'da açılmış olan enstitülerin de bu amaca yönelik olarak faaliyetlerini sürdürdüğünü söyleyebiliriz.

Söz konusu dönemde sosyal hayatı olumsuz etkileyen sıkıntılardan biri de sağlık alanında yaşandı. Gazete de ki haberler içerisinde özellikle sıtmaya karşı yürütülen mücadele dikkat çekmekteydi. Yoğun bir çalışma yürütülmesine rağmen sıtmayla mücadele konusunda istenilen düzeyde sonuç alınamadı.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Çorum'un kırsal nüfusun yaşam standartları, ülke ortalamasının altındaydı. 1940'lı yıllardan sonra Çorum'da kültürel ve sosyal hayattaki gelişmeler, yaşam standartlarını nispeten yükseltti ve bu durum kentleşmeyi beraberinde getirdi. Modernleşme ve şehrin gelişimine yönelik çalışmalarına hız verilmiştir. Bu dönemde Çorum'da sanayi sayılabilecek kuruluş ve buralarda istihdam edilecek işçi sayısı Türkiye ortalamasının da altındaydı.

Bunun yanı sıra çiftçiye tohum, tarım aletleri ve tarım ürünleri için de kredi olanakları sunularak halkın ihtiyaçları karşılanmaya çalışıldı. Hayvancılık ise çoğunlukla tarımının yapılmadığı kesimlerle sınırlı kaldı bölge halkı sadece kendi ihtiyaçlarını görebilecek kadar hayvansal üretim yaptı.

Çok partili hayatın başlamasıyla Çorum'un siyasi yapısında dönem dönem büyük değişikliklerin meydana geldiği görülmüştür. 1946 yılına gelindiğinde Türkiye siyaseti yeni bir görüşe bürünmüştür. DP, CHP'nin karşısına bir muhalefet partisi olarak

kurulmuştur. Yapılan seçimlerle DP, Türkiye genelinde altmış bir milletvekili ile meclise girerek bir muhalefet partisi olmuştur. 1950 seçimlerinde CHP'nin yanlış iktisat yöntemleri CHP'nin seçimi kaybederek iktidarlığı DP'ye kaptırmasına neden olmuştur. Bu durumun aynı dönemlerde Çorum'a yansması da Türkiye geneliyle benzerlik göstermiş ve gazete sayfalarında yerini almıştır.

Bu araştırma da 1946-1950 yılları arasında Çorum Gazetesi'ne yansıyan Çorum'un siyasi, sosyal, eğitim ve ekonomik hayatı hakkında ki gelişmeler temel alınarak *Çorum şehrinin Türk modernleşmesi sürecindeki pozisyonu* da ortaya konmaya çalışılmıştır. Tezin eksik ya da kusurları şüphesiz ki vardır. Çalışmamızın eksiklerinin hoş görülmesi, yerel basın ve Çorum şehir tarihi alanında yapılan çalışmalara katkı sağlaması dileğiyle.

KAYNAKÇA

ARŞİV BELGELERİ

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA),Maliyeden Müdevver Defterler (MAD), Dosya:354.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA),Tahrir Defteri (TD), Dosya: 387.

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), *Milletvekili Genel Seçimi Türkiye Genelî Sonuçları*, (030.01.51.303.6.).

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), 1934 Cumhuriyet Yıl Dönümünü 030.10.159.113.13).

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), 490.1.0.0, No: 728.494.1, 39.

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), 490.1.0.0, No: 728.494.1, 39.

İNTERNET ADRESLERİ

Çorum'un Tarihçesi, erişim 12 Haziran 2021,

<http://www.corum.gov.tr/corumtarihcesi#:~:text=3000>.

Millî Mücadele Döneminde Çorum, erişim 14 Haziran 2021,

https://corum.ktb.gov.tr/TR_58691/milli-mucadele-doneminde-corum.html.

Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim, erişim 14 Haziran 2021,

http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=424.

Okulun Tarihçesi, erişim 18 Haziran 2021,

https://corumbmtal.meb.k12.tr/icerikler/okulumuz-tarihcesi_563006.html.

Şehit Emin Güner Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, erişim 21 Haziran 2021,

<https://www.egitimhane.com/sehit-emin-guner-mesleki-ve-teknik-anadolu-lisesio138785.html>.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, erişim 13 Haziran 2021,

https://www.tobb.org.tr/Sayfalar/Kurulus_Gorev_Organ.php.

TBMM ALBÜM, erişim 23 Ekim 2020, www.tbmm.gov.tr.

Türkiye Cumhuriyeti Genel Seçim Sonuçları, erişim 15 Mayıs 2021,

https://www5.tbmm.gov.tr//develop/owa/secim_sorgu.secim_cevresi_partiler?p_secim_yili=1950&p_il_kodu=19.

RESMÎ YAYINLAR

“C.H.F. Nizamnamesi ve Programı”, (Ankara: 10 Mayıs 1931), 10-16.

“Cumhuriyet Halk Fırkası Nizamnamesi”, (Ankara: 1939), 13.

“Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğinin Parti Örgütüne Genelgesi”, Ulus Basımevi, (1938),23-26.

Ordu Emirnamesi, Müdafaa-i Milliye Vekâleti,1926: 9-10-11.

“Türkiye İstatistik Kurumu Milletvekili Genel Seçimleri”, (Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, 2012) , 25.

Broşür

Çorum Halkevi Broşürü, 29 Birinci Teşrin-i Sani 1933, Çorum Vilayet Matbaası.

GAZETELER

Akşam

Cumhuriyet

Çorum Gazetesi

Hâkimiyet-i Milliye

Tan

Ulus

DİĞER KAYNAKLAR

Ağaoğlu, Samet. *Demokrat Partinin Doğuş ve Yükseliş Sebepleri Bir Soru*. İstanbul: Baha Matbaası,1972.

Akşin, Sina. *Şeriatçı Bir Ayaklanma: 31 Mart Olayı*. Ankara: İmge Kitabevi, 1994.

Alpkaya, Faruk. *Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu (1923-1924)*. İstanbul: İletişim Yayınları, 1998.

Arığ, A. Sezer. “Türkiye’de Kız Enstitüleri: Gelenekten Geleceğe”. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, sy.20 (2014): 193.

Arığ, A. Sezer. “Türkiye’de Kız Enstitüleri: Gelenekten Geleceğe”. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, sy.20 (2014): 197.

As, Efdal. *Cumhuriyet Dönemi Ulaşım Politikaları (1923-1960)*. Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara:2013.

Atlı, Yavuz ve Demir, Özcan. “Bankacılık Sektörü ve Elazığ’da Bankacılığın Gelişimi”. *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları II*, sy.1 (2015): 112.

- Aydoğdu, Ece ve Cengizkan, Ali. "Her Adım Atışı Bir Tarih: Leman Karaosmanoğlu ile Görüşme". Selahattin Özpalabıyıklar (Yay. Haz.), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1994, 415.
- Başustaoğlu, Ahmet. *Bir Nefes Sıhhat Teyfik Sağlam 'ın Yaşamı*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2016.
- Benek, Kazım. "Osmanlı'da Basının Doğuşu ve II. Meşrutiyete Kadarki Gelişimi". *Sosyal Bilimler Enstitüsü*, sy.6-7 (2016): 29.
- Benek Kazım, "Osmanlı'da Basının Doğuşu ve II. Meşrutiyete Kadarki Gelişimi". *Sosyal Bilimler Enstitüsü*, sy.6-7 (2016): 35.
- Biröl Çetin, Serap Barış ve Serap Saroğlu. "Türkiye'de Karayollarının Gelişimine Tarihsel Bir Bakış". *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, sy.1 (2011) : 134-135.
- Bulan, Sümeyra. "Türkiye'de Hayvancılık". Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 2019.
- Büyükbaykal, G. Necati. "Türkiye'de Yerel Basının İşlevi ve Önemi". *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi*, sy.23 (2005):83.
- Coşkun, Ali. "Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türkiye Ekonomisi". *Atatürkçü Düşünce*, sy.4 (2003):72-77.
- Çakmak, Fevzi. "Çok Partili Siyasi Hayata Geçiş Sürecinde CHP Kurultay Görüşmeleri ve Müfettiş Raporlarına Göre Parti Teşkilatının Karşılaştığı Sorunlar (1945-1950)". *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları*, (2017): 323.
- Çolak, Filiz. "II. Meşrutiyet'in Bayram İlan Edilmesi: Osmanlı Başkentinde Hürriyet Bayramı Kutlamaları". *Toplumsal Tarih*, sy. 151 (2006): 62-69.
- "Çorum İl Yıllığı 1967". Çorum.
- "Çorum İl Yıllığı 1973". Akyıldız Çorum.
- "Çorumlu Dergisi". Çorum.
- Demir, Fevzi. "İkinci Meşrutiyet Dönemi'nde Hâkimiyet-i Milliye Kavramının Kullanılışı" *Yeni Türkiye* (Türkoloji ve Türk Tarihi Araştırmaları Özel Sayısı), sy.46 (2002): 245-251.
- Doğan, Hatice. *Türkiye'deki Köy Enstitülerinin Toplumsal Değişmedeki Yeri*. İzmir: Dikili Belediyesi Kültür Yayını, 2016.
- Erdem, Ayşegöl. "Sivas Halkının Milli Bayramlara Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi". Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 2019.

- Erden, Akbulut ve Tunçay, Mete. “*Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası (1920-1923)*”. İstanbul: Sosyal Tarih Yayınları, 2007.
- Ergen, Sinan. “Türkiye’de Halkevleri ve Elazığ Örneği”. Yüksek Lisans Tezi,83, Fırat Üniversitesi, 2007.
- Ergeneli, Adnan. *Çocukluğumun Savaş Yılları Anıları*. İstanbul: İletişim Yayınları, 1993.
- Erkek, M. Salih. *Ethem Nejat: Bir Meşrutiyet Aydını - 1887-1921*. İstanbul: Kitap Yayınevi,2012.
- Erkmen, Alev. “Osmanlı Türkiye’si ile Cumhuriyet Türkiye’sinin Anı(t)ları: Timsal ve Temsil Üzerine Notlar”. *Cumhuriyet’in Mekânları Zamanları İnsanları*. Der. Elvan Altan Ergut ve Bilge İmamoğlu Ankara: Dipnot Yayınları, 2010. 31-51.
- Eroğlu, Hamza. *Türk İnkılab Tarihi*. Ankara: Savaş Yayınları,2012.
- Eser, Gülşah ve Orak, Abdullah. “Türkiye’de Mesleki Ve Teknik Eğitimin Geliştirilmesinde Öncü Bir Kurum: Urfa Erkek Sanat Enstitüsü”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar*, sy. 46 (2016): 187.
- Gemici, Nurettin. “Ahilikten Günümüze Meslek Eğitiminde Model Arayışları ve Sonuçları”. *Değerler Eğitimi*, sy.19(2010): 82.
- Geniş, K. Cem. “Demokrat Parti Dönemine Rize’de Siyasi Hayat (1950-1960)”. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları*, 2020.
- Girgin, Atilla. *Türkiye’de Yerel Basın*. Der Yayınları,2009.
- Girgin, Atilla. *Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik*. İstanbul: İnkılap Kitapevi,2001.
- Göğüş Tan, Mine. Şahin Özlem. Aksu Bora ve Sever Mustafa. *Cumhuriyet’te Çocuktular*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Gözütok, Ensar. “Türk Basınında Çok Partili Hayata Geçiş ve 1946 – 1950 Seçimleri Süreci”. Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi,2019.
- Gülen, Tuğba. “İki Dünya Savaşı Arasında(1918-1939) Çorum’da İz Bırakanlar”. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi,2014.
- Gülen, Tuğba. “Cumhuriyet’in İlanıyla Çorum” 342.
- Gülsünler, Makbule Evrim ve Ertürk Hülya Anakız. “Demokrat Parti’nin 1946 - 1950 Yılları Arasında ki Halkla İlişkiler Stratejileri”.
- Gündüz, Uğur. *Kurtuluş Savaşında Yerel Basının Rolü, Türkiye’de Yerel Basın*. 2007.
- Gürsel, Ali. “Cumhuriyet Dönemi Sağlık Politikaları (1920-1960)”, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 1998.

- İşler, Esra. “Demokrat Parti’nin Halkla İlişkiler Stratejileri Üzerine Tarihsel Bir İnceleme: 1946-1960”, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2007.
- Kara, Eylem. *Bozkırlar Üzerinde Doğan Bir Güneş: Köy Enstitüleri*. İzmir: Dikili Belediyesi Kültür Yayını, 2016.
- Karpat, Kemal, “The People’s Houses in Turkey”, *Middle East Journal*, (1963):55.
- Karpat, Kemal. *Türk Demokrasi Tarihi Sosyal, Ekonomik, Kültürel Sebepler*. İstanbul: İstanbul Matbaası,1967.
- Kasapoğlu, Aytül. “Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Dönüşümü”, *Sosyoloji Araştırmaları*, sy.2(2016): 135.
- Kaynar, Mete Kaan. *Cumhuriyet Dönemi Siyasi Partileri 1923-2006*, Ankara: İmge Kitabevi, 2007.
- Kınsün, Salih. “Türkiye’de Yerel Basının Gelişimi, Sorunları ve Geleceğe Yönelik Öngörüler, Bingöl Yerel Basın Örneği”. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi,2019.
- Kocabaşoğlu, Uygur. "*Türkiye’de Matbuatın "Zuhuru" Üzerine Gözlemler*", Yakın Türkiye Tarihinden Sayfalar Sina Akşine Armağan, Haz. Mehmet Ö. Alkan, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları,2014.
- Kocatürk, Utkan. *Atatürk’ün Fikir ve Düşünceleri*. Ankara: Turhan Kitabevi,1984.
- Koçak, Yüksel. *Türkiye’de Yerel Yönetimler*. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2013.
- Koçtürk, O. Murat-Gölalan Meryem.“1923- 1950 Türkiye Ekonomisinin Yapısal Analizi” *Üçüncü Sektör Kooperatifçilik*, (2010):61- 63.
- Koloğlu, Orhan. *Takvim-i Vekayi, Türk Basınında 150 yıl, (1831-1981)*, Ankara: Çağdaş Gazeteciler Derneği Yayınları.
- Koloğlu, Orhan. "İlk Türkçe Gazete Vekâyi-i Mısriyye", *Tarih ve Toplum*, (1988):202-203.
- Köse, Osman ve Akça, Bayram. “Demokrat Parti Dönemi’nde Muğla’da Siyasi Hayat”. sy.41(2018).
- Kreiser, Klaus. “İstanbul için Bir Hürriyet Anıtı”. Kitap Yayınları, (2011): 370-376
- Lowry Heath W. “Trabzon Şehrinin İslamlaşma ve Türkleşmesi (1461-1583)” , İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 1981.
- Lütfi, Behram. *Kanlı Kitap: Rumeli’nin Dertleri*. İstanbul, Manzume-yi Efkâr Matbaası, 1911.
- Maarif Vekaleti, 1959, 7.

- Milli eğitim hareketleri 1942-1972*. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü,1973.
- Nesipoğlu, Gamze. “Olgusal Bir Yapı Olarak Sağlık Politikaları: 1920-1960 Yılları Arası Cumhuriyet Döneminin Tarihsel İzleği”. *Hacettepe Sağlık İdaresi*, sy.1(2018): 171-172.
- Noyan, Bahri S. “Tarihimizde Topla Selâmlama”. *Hayat Tarih Mecmuası*, sy.11 (1969): 80-81.
- Olgun, Kenan. “CHP Müfettiş Raporlarına Göre Birinci Yılında Halkevlerinin Gerçek Durumu”. *ATAM*, Ankara, (2010): 14.
- Olgun, Kenan. “Türkiye’de Cumhuriyet’in İlanından 1950’ye Genel Seçim Uygulamaları”, *Atatürk Araştırma Merkezi*, sy.79(2011): 23-24.
- Ortaylı, İlber. *Osmanlı İmparatorluğu’nda Alman Nüfuzu*. İstanbul, Alkım Yayınları,2006.
- Ozulu, Abdulkadir. *Çorum Basın Tarihi Notları*. Çorum: Çorum Belediyesi Kültür Yayınları,2012.
- Ozulu, Abdulkadir. *Çorum Gazetesi Çevirileri 1921- 1926*, Çorum, Çorum Belediyesi Kültür Yayınları, 2008.
- Özalp, Reşat. *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Öğretim*. Ankara: Maarif Basımevi, 1956.
- Özdemir, Nuray. “Cumhuriyet Döneminde Yol Vergisi”. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları*, sy.53(2013) : 239-240.
- Özdemir. Yavuz, Aktaş, Elif, “Halkevleri (1932’den 1951’e)”. sy.45 (2011): 246.
- Özdemir Yavuz., Elif. Aktaş, “Halkevleri (1932’den 1951’e)”. sy.45 (2011): 251- 252.
- Özel, Mehmet. *Köy Enstitüleri 60. Yıl*. Kültür Bakanlığı, 2000.
- Öztürk, Ali. “Mahmut Kamil Efendi’nin “İslamiyettin Şiiri Şuarayı Tarz-ı Telakkisi” İsimli Makalesi”. *Çorum İlahiyat Fakültesi*, sy.5 (2004), 91-92.
- Paçacı, Gönül. *Cumhuriyet’in Sesleri*. İstanbul:Tarih Vakfı Yayınları,1999.
- Pulur, Hasan. *Muhafızı Atatürk’ü Anlatıyor: Emekli General İsmail Hakkı Tekçe’nin Anıları*. İstanbul: Kaynak Yayınları, 2000.
- Shaw Stanford. ve Shaw Ezel. Kural. *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye*. İstanbul: e yayınları,2006.
- Soylu, Alaattin. “Çorum’da Siyasal Hayat (1923-1945)”.Yüksek Lisans Tezi, Çankırı Karatekin Üniversitesi,2017.

- Süloş, Melis. “Bir Cumhuriyete İki Bayram: Cumhuriyet Döneminde 1908 Hürriyet Bayramı Kutlamaları”. *Toplumsal Tarih*, sy.151 (2006): 72-75.
- Şahin, İlhan. ÇORUM (Karadeniz bölgesinin İç Anadolu'ya yakın kesiminde şehir ve bu şehrin merkez olduğu il”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, erişim 15 Kasım 2020, <https://islamansiklopedisi.org.tr/corum>.
- Tekeli, İlhan. *Cumhuriyetin Belediyecilik Öyküsü (1923-1990)*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları,2009.
- Tekeli, İlhan. “1923-1950 Döneminde Çorum’da ki Gelişmeler”. *Çorum Tarihi*, 204.
- Tekeli, İlhan. “1923-1950 Döneminde Çorum’da ki Gelişmeler”. *Çorum Tarihi*, 219-220.
- Tekeli, İlhan. “Mütareke ve Kurtuluş Savaşı’nda Çorum”. *Çorum Tarihi*, 214-218.
- Timur, Taner. *Türkiye’de Çok Partili Hayata Geçiş*. İstanbul: İmge Kitapevi, 1994.
- Topuz, Hıfzı. *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, İstanbul, 2003.
- Topuz, Hüseyin. “Cumhuriyet Dönemi Ekonomisinde Tarımsal Yapının İncelenmesi (1923- 1950)”. 12, sy.3 (2007):385.
- Tuncer, Erol. *1946 Seçimleri*. Ankara: Tesav yayınları,2008.
- Turan, Şerafettin. *İsmet İnönü*. Kültür Bakanlığı Yayınları,2000.
- Turgut, Ahmet ve Ertay, H. İsa. “Bankacılık Sektörünün Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi: Türkiye Üzerine Nedensellik Analizi”. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, sy.4 (2016): 115.
- Ulusoy Nalcıoğlu, Belkıs. *Türk Basın Tarihi*.
- Uyar, Hakkı. “Tek Parti Döneminde Seçimler”. *Toplumsal Tarih*, sy.64(1999): 23.
- Ünal, Şinasi. “Yerel Basın ve Sorunları”. *Yeni Türkiye Dergisi*. , sy.12(1996): 1068-1072.
- Yamak, Sanem. “Meşrutiyet’in Bayramı: 10 Temmuz İd-i Millisi” . İstanbul Üniversitesi *Siyasal Bilgiler Fakültesi*, sy.38 (2008):323.
- Yamak, Sanem. “Meşrutiyet’in Bayramı: 10 Temmuz İd-i Millisi” . İstanbul Üniversitesi *Siyasal Bilgiler Fakültesi*, sy.38 (2008): 339-340.
- Yıldırım, Hatice. “I.ve II. Dönem TBMM Çorum Milletvekilleri (Biyografileri ve Faaliyetleri)”. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2008.
- Yıldırım, Nuran ve Gürkan Mahmut. *Türk Göğüs Hastalıkları Tarihi*. Ed:Metin Altıntaş, İstanbul: AVES Yayıncılık, 2012.
- Yıldırım, Sinan. “1950 Seçimleri ve Propaganda”. *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları* 22,sy.1 (2004):150.

- Yılmaz, Mutlu. “Çorum ilinde endüstrinin tarihsel gelişimi”. *Coğrafi Bilimler* 2,sy.1 (2004): 61.
- Yılmaz, Mutlu. “Çorum ilinde endüstrinin tarihsel gelişimi”, *Coğrafi Bilimler* 2,sy.1 (2004):65.
- Yılmaz, M. Serhat. “Kastamonu‘da 10 Temmuz Milli Bayram Kutlamaları”. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları*, sy.8 (2008): 88-90, 93-94.
- Yüksel, Erhan ve Gürcan, Halil İbrahim. *Haber Toplama ve Yazma*. Konya: Tablet Kitapevi, 2005.
- Yörük, Sinan. Dikici Abdullah ve Uysal Ahmet. “Bilgi Toplumu ve Türkiye’de Mesleki Eğitim” . *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sy.2 (2002): 299-312.

EK-1:CHP Müfettişi ve Ankara Milletvekili Olan Uğuz Bekata'nın Çorum Ziyareti. Çorum Gazetesi,20.03.1946.

KURULUŞ TARİHİ: 1921

IDARE YERİ

İl Basımevi

ÇORUM

- HER HAFTA ÇIKARILAN GAZETESİDİR -

YL: 24 — No: 1325

ÇARŞAMBA

20 - Mart - 1946

Nüşası - 5 - kuruştur.

BİRLEŞİK AMERİKA DEVLETİ

Türkiye ve İran'a teminat verdi

Vaşington, 16 a.a. — "Britons": Haber ahudığına göre, Amerika hükümeti, Birleşmiş Milletler Teşkilatı prensiplerini ihlal edecek her hangi bir yabancı teavüz tedbirine karşı Türkiye ile İran'ın yanında azimli bir tarzda yer alacağını bu iki hükümete temin etmiştir. Bununla beraber, Amerika Dışişleri Bakanlığı yüksek memurları, Amerika'nın hiç bir millete Rusya'yı tahrik etmek yolunda cesaret verebilecek budutuz bir vaitte bulunmadığına ısrar ediyorlar.

Amerika'nın bu hatırı hareketi, Ankara ile Vaşington yüksek

Türk - Irak

Görüşmeleri sona eriyor

Ankara 15 a.a. — Haber aldığımız göre, ilk açılış gününden itibaren büyük bir samimiyet havası içerisinde süratle inkişaf eden Türkiye - Irak görüşmelerinin her gün sabah ve öğleden sonra devam eden komisyonlar çalışmaları sayesinde bu hafta sonuna kadar intacedileceği kuvvetle ümit edilmektedir. Bunu müteakip tesbit edilen anlaşmaların kati tahririne geçilecek ve gelecek hafta içerisinde anlaşmaların imzası kaabil olacaktır. Irak murahhasları tahririn istilzam ettiği üç dört günlük müddeti İstanbul'da geçirmek üzere pazar günü buradan muvakkaten ayrılmak niyetindedirler.

Aylık Toplantı

Valimiz sayın bay Sahip Örgen ile C. H. Partisi bölgemiz Müfettişi ve Ankara Milletvekili sayın Hıfız Uğuz Bekata'nın yüksek memurları ile C. H. Partisi teşkilatının halkımızla esasen mevcut iş birliğini daha samimi bir şekilde genişletecek ve ileride yapılacak seçimlerden umulan verimli sonuçların elde edilmesini sağlayacak tedbirler üzerinde tavsiyelerde bulunmuşlardır.

Bilhare Valimizde il içinde yapılacak ve yapılacak işler ve teşebbüslere dair izahatta bulunmuşlar ve üyeler yönünden ileri sürülen ve mahalli ihtiyaçları ilgilendiren dilekleri dinlemişlerdir.

Memnulukla öğrendiğimize göre, ilimiz idari, kültürel ve bayındır işlerini daha geniş bir şekilde geliştireceğine kesin olarak emin olduğumuz bu toplantının her ay başlarında sürdürülmesinde söz kestirilmiştir.

İngiliz - Türk

Ticaret Hakkında

Londra, 16 a.a. — "Great Britain And the East", mecmuası, Türk - İngiliz ticaretine karşılıklı olarak olduğu zorluklar hakkında bir makale yayınlamakta ve bunları yazmaktadır.

"Türk tarafında fiyatlar fazla yüksek seviyesini muhafaza etmektedir. İlgili makamlar fiyatların düşmesi için tedbirler almışlardır da, henüz hissolunacak bir neticeye varılmamıştır. Diğer bir zorluk da, Türk cari hesaplarında sterling dövizini mevcut bulunmamasıdır. Bu zorluklar ve daha başka müşkül, İngiliz fabrikatörlerinin cesaretlerini kırmağa başlamıştır. İngiliz ihracatçıları kendi kendilerine şu suali sormaktadırlar: "Meselâ, Mısır gibi sterling bol ve satın almağa hazır başka piyasalar dururken, niçin Türkiye'ye mal satmağa uğraşalım?".

Bu görüş esas itibarıyla hatırdır. Meselâ milli bakımdan büyük bir menfaat meselesi teşkil etmektedir. Bugün Türkiye'ye ziyanına dahi mal satmanın, kendi menfaatleri icabından olduğunu İngiliz müstahşillerine anlatmak belki de mübalağalı bir şey olmaz. 1918 zafinden sonra Almanya, Türkiye piyasasına o kadar yerleşmiş idi ki, bu memleket ticaretinin en az yarısını ele almış bulunuyordu. Hem de elde ettiği artılar kendisi için son derece karlı bulunuyordu. Bugün Almanya mat edilmmiştir. Fakat bu milletin olağan üstü bir kalkınma kabiliyetine malik olduğuna da şüphe etmek lazım değildir. Almanların elde etmiş oldukları bu yüzde ilminin hiç olmasa yarısını almağa çalışmıyoruz. Hatta bunun yüzde

PARTİ MUFETTİŞİ

C. H. Partisi Bölge Müfettişi Ankara Milletvekili Sayın Hıfız Uğuz Bekata geçen cuma gecesi şehrimize gelmişlerdir.

Parti işleri üzerinde ilgililerle görüşmelerini sürdüren sayın Müfettişimiz Halkevi yönetim kurulunun cumartesi günü belirli toplantısına da iştirak buyurarak komiteler çalışması etrafında bilgiler almışlar ve bu çalışmaların üstünlüğünü sağlayıcı tavsiyelerde bulunmuşlardır.

75 e kadar çıkmasına gayret etmeliyiz.

Türk piyasasına bu kadar ehemmiyet verdiren diğer bir sebep de vardır. Bu memlekette nüfus yalnız artmakta kalmıyor, halkın görüşleri de değişiyor. Fakirlik ve cehalet ortadan kalkıyor, bugünkü Türk genci babasından çok daha dindir. Çiftçiler harp esnasında para yapmışlardır. Ve bu kazanç da kendilerine para sarfetmek imkânını vermektedir. Yeni yeni ihtiyaçlar duymaktadırlar. Çiftçiler İstanbul'a gelecek paralarına plasan aramakta ve mal satın almaktadırlar. Bu durum gösteriyor ki memleket, mütemadiyen genişleyen ve itinaya layık bir piyasa haline gelmiştir.

Bundan çıkan netice: Türkiye ile ticaret yapmak şimdilik mümkün olmasa dahi, bu piyasa meşgul olunmağa değer bir piyasadır. İlk adımı şimdiden atmak lazımdır. Bu piyasanın ihtiyaçlarını hususiyetlerini ve milletin zihniyetini tetkik etmek ve lisansını öğrenmek lazımdır. Bir İngiliz tüccarı istihbarat bürosunun teşkilî şüphesiz ki İngiliz tüccarları için mühim bir avantaj temin etmiş olacaktır. Bu tedbir ise, ne kadar çabuk alınrsa, o kadar iyi olur."

DEMOKRAT PARTİSİ

Sungurlu şubesi kuruldu

Sungurludan bildiriliyor:

Demokrat Partisi Sungurlu ilçe şubesi aşağıda yazılı müteşebbis heyet yönünden kurulmuş ve çalışmasına başlamıştır.

Müteşebbis kurucular şunlardır:

Tüccardan Kemal Terzioğlu, çiftçi Şahin Dölerslan, tüccardan Ali Tütüncü, tüccardan emekli başöğretmen Bilal Özkan ve tüccardan Abdullah Sönmezden mürekkep bulunan kurul, aralarında Kemal Terzi oğluna Parti ilçe kolu Başkanlığına seçmişlerdir.

İngiliz - Türk

Ticaret Hakkında

Londra, 16 a.a. — "Great Britain And the East", mecmuası, Türk - İngiliz ticaretine karşılıklı olarak olduğu zorluklar hakkında bir makale yayınlamakta ve bunları yazmaktadır.

"Türk tarafında fiyatlar fazla yüksek seviyesini muhafaza etmektedir. İlgili makamlar fiyatların düşmesi için tedbirler almışlardır da, henüz hissolunacak bir neticeye varılmamıştır. Diğer bir zorluk da, Türk cari hesaplarında sterling dövizini mevcut bulunmamasıdır. Bu zorluklar ve daha başka müşkül, İngiliz fabrikatörlerinin cesaretlerini kırmağa başlamıştır. İngiliz ihracatçıları kendi kendilerine şu suali sormaktadırlar: "Meselâ, Mısır gibi sterling bol ve satın almağa hazır başka piyasalar dururken, niçin Türkiye'ye mal satmağa uğraşalım?".

Bu görüş esas itibarıyla hatırdır. Meselâ milli bakımdan büyük bir menfaat meselesi teşkil etmektedir. Bugün Türkiye'ye ziyanına dahi mal satmanın, kendi menfaatleri icabından olduğunu İngiliz müstahşillerine anlatmak belki de mübalağalı bir şey olmaz. 1918 zafinden sonra Almanya, Türkiye piyasasına o kadar yerleşmiş idi ki, bu memleket ticaretinin en az yarısını ele almış bulunuyordu. Hem de elde ettiği artılar kendisi için son derece karlı bulunuyordu. Bugün Almanya mat edilmmiştir. Fakat bu milletin olağan üstü bir kalkınma kabiliyetine malik olduğuna da şüphe etmek lazım değildir. Almanların elde etmiş oldukları bu yüzde ilminin hiç olmasa yarısını almağa çalışmıyoruz. Hatta bunun yüzde

DEMOKRAT PARTİSİ

Sungurlu şubesi kuruldu

Sungurludan bildiriliyor:

Demokrat Partisi Sungurlu ilçe şubesi aşağıda yazılı müteşebbis heyet yönünden kurulmuş ve çalışmasına başlamıştır.

Müteşebbis kurucular şunlardır:

Tüccardan Kemal Terzioğlu, çiftçi Şahin Dölerslan, tüccardan Ali Tütüncü, tüccardan emekli başöğretmen Bilal Özkan ve tüccardan Abdullah Sönmezden mürekkep bulunan kurul, aralarında Kemal Terzi oğluna Parti ilçe kolu Başkanlığına seçmişlerdir.

Mecidözü Mal Müdürü

Mecidözü Mal Müdürü Hakkı Özalp'ın Yıldızeli Mal Müdürlüğüne ve Mecidözü Mal Müdürlüğüne de Kaman Mal Müdürü bulunan hemşehrimiz İsmail Kargözün tayin kıldıkları haber alınmıştır.

61 BOĞA DAHA

GETİRTİLİYOR

Kent'imizde yapılan ilk aşım duruşu için Yüksek Tarım Bakanlığınca tahsis edilip getirtilmiş bulunan 40 Boğaya ek olarak bu kerrede 61 boğanın daha tahsis edildiği ve bu boğaların pek yakında kentimize getirtilmesi ihtinin de sağlandığı ilgililerinden öğrenilmektedir.

Diğer aşım duruşlarının da yapılarının inşaatı ıkmal edildikçe bu duraklar için de ayrıca boğalar tahsis edileceği de bildirilmektedir.

Kurumlar Toplantısı

Çocuk Esirgeme ve Kızılay kurumları kent'imiz şubelerinin yıllık genel hey'et toplantıları 17. 3.946 cumartesi günü öğleden sonra Halkevi salonunda Valimiz Sayın bay Sahip Örgen'in huzurunda yapılmış ve kurumlar yönetim kurullarının bir yıllık çalışma raporları okunduktan sonra her iki kurumun yeni merkez hey'etleri seçimleriyle toplantılara son verilmiştir.

Çocuk Esirgeme kurumu merkez kurulu:

Defterdar Fevzi Şarman, Çocuk Dr. Akif Yener, Cumhuriyet ilkokulu başöğretmeni Fevziye Arna, Tanyeri ilkokulu başöğretmeni Rahmi Aksan, İstiklal ilkokulu öğretmeni Zehra Uğur, Orta sanat okulu öğretmeni Ferit Kürçü, Kız Enstitüsü öğretmeni Şaziye Volkan, Milli Eğitim Müdürü Mustafa Şahin, C. H. P. Başkanı Necmettin Duran, Belediye Başkanı Baha Çorbacıoğlu, Tüccar

Ahmet Tütüncü, Tüccar Kadri Çelep, Tüccar Atif Seydim, Sıhhat Müdürü İsmail Kafesçioğlu, Tarım Müdürü Maci Tuğcoğlu.

EK-2:Çorum Halkevi Bünyesinde ki Okuma-yazma ve Arıcılık Kursu.
Çorum Gazetesi,17.04.1946.

KURULUŞ TARİHİ: 1921

İDARE YERİ

İl Basımevi

ÇORUM

— HER HAFTA ÇIKARILAN GAZETESİDİR —

YIL: 24 — No. 1329

ÇARŞAMBA

17 - Nisan - 1946

Nişan - 5 - Kuruluş

Maliye Bakanımızın Açıklaması

İstanbul, 13 — Şehrimizde bulunan Maliye Bakanı Nurullah E. Sömer, bu sabah defterdarlık gazetecileri kabul ederek çeşitli konular etrafında kendileriyle konuşmuştur. Bakan demiştir ki: — Her şeyden önce yeni mali kanun tasarılarına gösterdiğiniz iyi kabul ve teşahürattan dolayı mensup olduğunuz gazetelere teşekkürlerimi götürmemizi rica ederim.

Hedefimiz, vergi sistemimizi mükemmel bir seviyeye eriştirerek, mükellef vatandaşla bazine- nin münasebetlerini ahenkli bir suretle tanzim etmektir. Bilhassa mükellefler bakımından verginin adil ve ölçülü olmasına çalışıyoruz. Tasarılar Meclise sunulmuştur. Uzun ve dikkatli çalışmalarından sonra vücut bulan bu tasarıların mali bakımdan bir inkılabı sağ- yacağına inanmaktayız.

Amerika Birleşik Devletleriyle mali ve iktisadi sahalarda yap- makta olduğumuz temaslara inki- şaf etmiştir. Amerika'nın mali müzaheretini kazanmış olmanın ehemmiyeti büyüktür. Bu itibarla mali siyasetimizin yeni ve gerçek bir hedefe yöneltilmesini açıklaya- biliriz. Dünya çapında teknik, ik- tisadi ve mali imkânlarla sahip bulunan Amerika ile temaslari- miz sıkı ve sürekli olarak devam edecektir.

Aynı yardımın 25 liraya çıkarılması haberi asılsızdır. Biz im- kânlar nispetine hayatın ucuz- latılmasını ve paranın istira- kabiyetini arttırmayı başlıca yardım ve çare olarak müteale ediyoruz.

C. H. P. Meclis Gurupu

Ankara 9 (a.a.) — Cumhuriyet Halk Partisi Meclis gurubu Genel kurulu bu gün Kütahya Mil- let vekili Recep Pekerin Başkan- lığında yaptığı toplantıda Mümtaz Ökmeden açılan yer için yapı- lan gizli seçim sonunda Konya Millet Vekili Saffet Arıkan Grup Başkan vekilliğine seçilmiştir.

Bundan sonra Dış İşleri Baka- rını akıp giden dünya işleri arası- nda yurdumuzu ilgilendiren nokta- ları açıklamış ve bir çok millet ve- killerinin demecileri ve Dış İşleri Bakanına yönelttikleri sorular üzerine Bakanın ve Baş Bakanın sözleri de dinlendikten sonra sa- at 18 de oturuma son verilmiştir.

Konuşmalara, hükümetin ta- kip ettiği politikaya karşı takdir duyguları hakimdi.

Arıcılık Kursu

10 Mayıs'ta açılıyor

Kent'imizin arıcılığa esasen el- verimli özel durumu ile göreneğe tabi olarak bakımsız bir halde olan halihazır arıcılığımızın fenevi şekilde işlahını sağlamak amacıyla Halkevimiz yönünden ilk ve son baharda birer hafta süreli iki kurs açılacaktır.

İlki 10 Mayıs 946 gününde başlayacak olan bu kurslara yurt- dışlarımızın katılmalarına tavsiye eylerken, bilhassa yurt eğitimi ve öğretimiyle ödevli olanların fenni arıcılıkla boş saatlarını kay- metlendirmeleri, bu zevkli işle uğ- raşarak işlerimizde eskiden yeni- ye geçmekteki fayda ve kolay- lığı göstermekte önder olmaları- da büyük arzumuzdur.

Merkezde yatacak yeri bul- nan ve masraflarını kendileri ta- min edecek durumda olan köy öğretmen ve eğitimcilerimize, kur- sa devam edebilmeleri için bir hafta izin verilecektir.

Türk Maarif Cemiyeti

Kent'imiz kolu genel kurulu yıllık belirli toplantısını yaptı

Türk Maarif Cemiyeti Kent'i- miz kolu genel kurulu 15-4 946 cumartesi günü öğleden sonra Halkevi salonunda yıllık belirli toplantısını yapmıştır.

Kurum Başkanı İhsan Sabun- çoğlu yönünden oturum açılmış, gündemdeki işler arasında bulu- nan yönetim kurulunun 7 mad- delik raporu okunarak onanmış- tir. Kısa bir süreyi taşıyan ku- rul çalışmalarını açıklayan bu ra- porun 6 inci maddesini ihtiva edip A.B. fıkralarından ibaret bulunan tasarıyı öncemine binaen aynen aşağıda yayınlıyoruz. — Rapordan başka hesap işleri de incelenip o- nandıktan sonra Cemiyetin An- karada Haziran ayı içinde yapıla- cak olan Genel toplantısının Ço- rum ili kolunu temsilen Kurul Başkanı İhsan Sabunçoğlu ile Talebe yurdu müdürü Rifat Gür- soy sözbirliği seçilerek toplantıya son verilmiştir.

TASARI

6 — İleri yıllar çalışmalarını tasarlamak konusunda umumi he- yetimize hatırlatmak mahiyetinde olarak şunları arz ediyoruz.

A) Çorum şehri dahilinde Mektep çağında olduğu halde fakülte zarureten dolayı mektebe devam edemeyen çocuklar vardır, bunların kendi ebeveynleri veya vasîyeleri yanında barınacak yer- leri buluyor, bu gibilerin vazî- yetlerine göre bir kısmına mek- tep kitabı, bazılarını kalem, ka-ğıt, defter ve bazılarını giyecek

gibi şeyler tedarik edilirse mek- tebe devamları temin edilebilir. Umumi ifade ile nizamnamemizin 8 inci maddesinin (D) fıkrası gere- gince kimsesizliği ve fakirli dola- yısıyla okuma imkânı bulamayan anlayışlı ve çalışkan Türk çocuk- larının tahsillerinin temini için yardım bulunmak ve bu yardı- mı Çorumdaki ilk ve orta mek- teplerin kâffesine teşmil etmek.

B) Çorum köylerindeki veya kasabalarındaki çocuklardan Orta mektep, Lise ve Sanat mektebi ve Kız Eositiüsü Müesseselerine devam etmek kabiliyetinde bulu- nan fakir talebe için yurt açmak, diğer tabirle mevcut yurdu geniş- letmek ki bu da nizamnamenin 8 inci maddesinin ilk fıkrasına uy- maktadır. Ve bilhassa bu konuda Çorum kasabası haricinde bulunan yerlerden orta mektebe gelecek ve diğer mekteplere devam ede- cek fakir talebeler için yurdu de- vam temin etmek ve yurdu tevsiâ gayret eylemek. Ve başkaca ni- zamnamemiz gereğince işleri ba- şarmak bu konuda rey ve karar bittabii umumi heyetimize aittir.

RIFAT SÖNMEZ

İlimiz Bayındırlık müdürlüğü Şöşe ve Köprüler Mühendisi Ri- fat Sönmez Amasya Bayındırlık müdürlüğüne tayin kılınmıştır.

Açılan Şöşe ve Köprüler Mü- hendisliğine de Bayındırlık Mü- dürü Mühendis Nazım Oazet ve- kâleten tayin kılınmıştır.

Tarım Bakanımız

LONDRA'DA GELİYOR

Londra, 15 a.a. — Birleşmiş milletler laşe konferansına iştirak eylemiş bulunan Türkiye Tarım Bakanı Şevket Rağat Hatiboğlu ve maiyetindekiler bugün Kahire yolile ve Uçakla Ankara hareket etmişlerdir.

23 Nisan

Önümüzdeki salı gününe rast- layan Milli Egemenlik ve Çocuk Haftası Bayramının layık olduğu gösteri ile kutlenmesini sağlamak üzere ilgililerince gerekli hazırlık- lara başlanmıştır.

MISSOURI PULLARI

Missouri zırlısının memleke- timizi ziyareti hatırası olarak P. T. T. Genel Müdürlüğüne bas- tırılarak bütün merkezlerine da- ğıtılmış bulunduğu 3 lü pullardan kent'imiz P. T. T. idaresine gelen miktarı çok rağbet görmüş ve derhal satılmıştır.

Mevcudu kalmamış bulunan bu pulları halen arayanlar vardır.

Mahkeme Başkâtipliği

Servet Cerit'in emekliye ay- rılması ile açılmış bulunan Çorum Mahkemesi Başkâtipliğine Mecid- özü mahkemesi başkâtibi Salih Sözüdoğrunun tayin edildiği öğ- renilmiştir.

Okuma Kursları

Kent'imiz Halkevince açılmış olan okuma ve yazma kurslarından Ev salonundaki 65 öğrencinin kayıtlı bulunduğu A. kursu çalış- ma süresini bitirmiştir. Bu kurs öğrencilerinin sınavları yapılmak üzere gereken hazırlıklar yapılmıştır.

Coza evindeki kursla 90 dan fazla öğrenci bayanın devam ey- lediği lüklap ve istiklal ilk okul- larındaki kurslar çalışmalarını sürdüremektedir.

Çay Güzeli

Bu maddenin hiç bir hastalığa faydalı olmadığını yaptırılan tah- rirlerle anlaşıldığı yüksek Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığımızdan aşağıdaki yazılı bildirilmiştir:

Halk arasında «çay güzeli» ismi verilen ve yurdun bir çok yerlerinde şehirden köylere ka- dar yayılan ve şekerli çay içeri- sinden üretilen suyu; verem, şeker, romatizma hastalığı ve tansiyon yüksekliği gibi bir çok hastalık- lara güya iyi geldiği iddiasıyla içilmekte olan bir maddenin te- rapötik tesirleri hakkında gerek hariçte yapılan ve gerek Refik

Sümerbank Yerli Mallar pazarları

Mağazasından:

Elbiselik kumaş kuponlarının (A) kısımlarile tevziata 17-4 946 tarihinde başlanacak, 15 Ağustos 946 tarihinde sona erecektir.

Halk sahiplerinin kumaşlarını almak üzere bu müddet zarfında kuponlarının tamamı ve hâviyet varakaları veya ana karnelerile ma- ğazamıza müracaat etmeleri ilân olunur.

EK-3:23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın 27. Yıldönümü için Basında Yer Alan Manşet.

Çorum Gazetesi, 23.04.1947

KURULUŞ TARİHİ: 1921

İL GAZETESİ

IDARE YERİ
II. Basımevi

ÇORUM

YIL: 25 — No. 1381

ÇARŞAMBA

23 - Nisan - 1947
Nüshası - 5 - Kurşunlu

Bugün 27inci dönüm yılını idrak eylediğimiz Büyük Bayram şanlı Türk Milletine kutlu olsun

23 Nisan

Yazan: Hasene ILGAZ

Bu gün bütün yurt Türkiye Büyük Millet Meclisinin 27 inci yıldönümünü heyecanla, zevkle kutluyor. Bundan tam 27 yıl önce 23 Nisan 1920 günü eşsiz yurdumuzda Büyük Millet Meclisinden başka hiç bir kuvvet kalmamış olduğunu, egemenliğin doğrudan doğruya söz ve karar sahibi olsa, Büyük Millet Meclisinin eline geçmiş bulunduğunu bütün dünyaya duyurmuş oluyorduk. İmparatorluk zamanında muhtelif vasıta ve sebzelerle Türkiye'yi müstemleke olarak kullanmak isteyenler ve işlerine karışanlar bu büyük günün karşısında gübhe ile duramadılar, şaşkınlara uğradılar.

Açılış töreni bütün dünyaya asil Türk Devletinin yeni tuttuğu yolu gösterdi. Ve onlara 23 Nisan'ın bir çağın devridiğini, yerine yepyeni bir çağ meydana geldiğini belirtti. Konuşulan şeyler, alınan kararlar bütün dünyayı hayrete düşürdü.

Bunun için bu bayram, bayramların en büyüğüdür. Bu bayramın sevinci, büyüklüğü kalplerde yaşar, kalplar manasız alkettirir.

23 Nisan 1920 de yurdun her tarafında birer muşköllerle çarpışarak Ankara'ya gelen Milletvekilleri Mecliste iki mühim karar vermişlerdir:

- 1 — Düşmanları vatanından atmak.
- 2 — Saltanatı kaldırarak.

Büyük Meclis verdiği kararla bir çağ gibi daima büyüyecek Atatürk ve İnkılabının etrafında toplandı. Topus, tüfenkisi, silahsız, hattâ parasız genç bir kuvvet kadınıyla, çocuğuyla, ihtiyarıyla, erkeğiyle bir tek kalp gibi düşündü, çalıştı, yaşadı, hakazlığa isyan etti. Haklı sesini insanlık bilene topluluğa duyurdu. Kurtuluş Savaşı böyle doğdu. Savaş tarifi olan en büyük iftihar olan Başkomutanlık, İnönü, Sakarya, Dumlupınar ve diğer zaferler kazanıldı. Dünya tarihi örnek ve ibret aldığı bir çağın, kuvvetli ve hakazlığa isyan eden topus, tüfenkisi, fakat imanı bir millet gördü. Zafer neseleri içinde dalgalanan milletler sonun da Sancığını selamlayarak topraklarımızdan ayrıldılar.

1923 da de Büyük Millet Meclisinin ikinci kara-

Türk Milletinin ve Türk Yurdunun Büyük Kurtarıları ve Korumucuları Ebedi ve Milli ŞEFLER

Aile toplantısı

23 Nisan Milli Egemenlik ve Çocuk Bayramı mühasabesine şehrimiz Halkevince bu gece ev salonunda zengin programlı bir aile toplantısı düzenlenmiştir.

Yeni tatbik etmiş, Cumhuriyeti ilân etmiş.

Bu gün dalgalanan Sancığımız altında, yurdumuzun efendisi, inkılabımızın ve milletimizin birer şahidiyiz. Salıtan devrinin birer üntülerini bu nesil çekti. İyiliklerini, saadetlerini, refahını da Cumhuriyetin genç evlatları topluyor ve daha da topluyacaktır.

Bu günleri aynı hararet, aynı sevgi ve kudretle yaşatmak bu gün asil vazifemiz ise, onu yarın gençliğine aynı hararet ve düşüncü ile emanet etmek te yine vazifemizdir.

Bunun için 23 Nisan Bayramını aynı zamanda Çocuk Bayramı olarak kutluyor, yarının büyükleri olan çocuklara Cumhuriyeti ve onun getirdiği saadeti yaşatmak kadar çok ve çeşitli işleri emanet ediyoruz.

Bayramımız Türk Milletine ve onun genç evlatlarına kutlu olsun.

Hasene ILGAZ

Milletvekilleri

İçin İngilizlerde hazırlık yapıyor

Londra, 18 a.s. — Yarıda İngilizlere gelmeleri beklenen Türk Milletvekillerinin karşınması için hazırlıklar yapılmakta olan İngiliz memurlarından biri bugün Britanya Ajansına beyanatta bulunarak bu ziyaretin teferatlarını henüz kararlaştırılmıy olduğunu bildirmiştir. Türk Milletvekillerinin hangi tarihte yatacakları biliniyorsa da 9 ilis 21 Mayıs arasında muvasalatları beklenmektedir.

Dışişleri Bakanığı henüz Türk Milletvekillerinin isimleriyle aynı ve ikamet müddetleri hakkında bir malûmatı sahip değildir. Bu malûmatlar bulunmamasından dolayı Türk milletvekillerinin ziyaret programını teferatla hazırlamak mümkün olamamıştır.

Halkevimiz

Bir Muhasebe kursu açıyor

Şehrimiz Halkevi halen çalışmakta olan dört okuyab yazma ve bir gömleklik kurslarından başka bu kez de ticaret ve esnafımızla isteyen halkevimiz için bir Muhasebe kursu açmağa karar vermiştir.

Yurdtaşlarımızın faydasına açılan her türlü kültürel çalışmada bütün fırsatları istifadeyi bir an ihmal etmeyen Halkevimiz, iki ay gibi kısa bir zamanda başardığı işlerle heride daha verimli olacak bir kursu başlatmış bulunmaktadır.

Halkevinin

Kalem aşısı kursu

Şehrimiz Halkevi Köycüklük Kolu geçende bir kalem aşısı kursu açmıştır. Devlet Fidanlık Müdürü Salih Güngör yönünden gösterilen bu kursa kırık köy öğretmen ve eğitimcileri geliri ve köylü bir çok meraklı yurdtaşlar da katılmıştır. Bizat bağ ve bahçelerde gösterilmiş olan aşısı kursunu müteakip Halkevi yönünden kursa katılanlarla diğer isteklere parasız olarak 4 bin aşısı balem, mağun ve diğer gerekli malzeme verilerek köylerdeki yabancı öğrencilerin açılmasını sağlanmıştır.

Halk İstihlak Kooperatifi

Büyük ragbet görüyor

Şehrimiz Halk İstihlak Kooperatifi açtığı özel bir mağazada çalışmasına başlamış ve bu işle uğraşmak üzere Emver Bayrak'ın mesul müdür tayin etmiştir.

Çorumluların büyük bir ragbet gösterdiği kooperatif memleketin ihtiyacı olan maddelerin bir an önce getirilmesini sağlamak üzere gerekli teşebbüslere girişmiştir.

Esasen dürüstlüğü ve işbirliğiyle memleketi tanımış olan Emver Bayrak'ın en büyük bir mesleket işi olan görevinde hayretle ve verimli başarılar dileriz.

Fahri Unsal

Şehrimiz Tapu Sicil Muhafızına Muhafız Yardımcısı Fahri Unsalın tayin kelendiği öğrenilmiştir. Tapu meslekine intisap ettiği günden beri görevinde gösterdiği takdire değer faaliyet ve halkla veriliği herkesin sevgi ve güvenini kazandıran genç hemşehrimizin çok yerinde bulduğumuz bu terfinden ötürü duyduğumuz memnuniyeti açıklarken, kendisini kutlar ve daha yüksek terfiflere erimesiyle beraber yeni görevinde üstün başarılarını dileriz.

Soğukun ZARARLARI

Geçenki soğuklar şehrimiz ve civarı bağ ve bahçelerinde önemli zararlar yapmıştır. İlgililerinden öğrendiğimize göre soğuk en ziyade henüz açmakta olan üzümlükleri ve ceviz ağaçları üzerinde büyük tehlikeler yapıyor.

Konser ve SINAMA

Yavrularımızın büyük bayramlarını neçeli geçirmelerini sağlamak amacıyla okullarında kendilerini verecekleri müsamereden

Çocuğunu iyi yetiştirmeyen anne ve babayarın lanet edilir.

Çocuğuyle kıvanna aile en büyük saadete ermiş demektir.

Çocuk yurdun, yurt çocuğun öz malıdır.

Çocuğa sevgi vatanı sevgidir.

EK-4: Çorum'un İki İlçesinde Yapılan DP Kongresi.
Çorum Gazetesi,21.011948.

Dünya barışı ve Biz

Haseze İLGAZ
 İkinci dünya savaşı sona erdiği için dünya barışına kavuşmuşuzdur. Fakat dünya barışının sağlanması için çok şeyler yapılmalıdır. Bu işin başlatılması için dünya barışını isteyenlerin bir araya gelmesi lazımdır. Bu işin başlatılması için dünya barışını isteyenlerin bir araya gelmesi lazımdır. Bu işin başlatılması için dünya barışını isteyenlerin bir araya gelmesi lazımdır.

Dost Amerikanın giriştiği seri ve önemli hareketler

New York 17 (A P) - Associated Press raporuna göre Dost Amerikanın giriştiği seri ve önemli hareketler... Bu hareketlerin amacı, dünya barışının sağlanması için bir araya gelmelerini sağlamaktır.

Türk Hava Kurumu

Gedikli hazırlama yuvasından gençlerimiz parasüt brèvesi aldı. Ankara, 16 - Gençlerin aydınlanması için hazırlanan Türk Hava Kurumu... Bu kurumun amacı, gençlerin hava kuvvetleri ile tanışmalarını sağlamaktır.

Londra B. Elçimiz

Irak Heyetinin Bir ayafeti verdi. Londra, 20 - Anadolu Ajansı Londra'daki Ofisi'nden bildiriyor. Londra B. Elçimiz... Bu ayafetin amacı, Irak Heyeti ile ilişkilerin geliştirilmesidir.

Halkevi kursları

Büyük ilgi ile devam ediyor. Şehrimiz Halkevi kursları arasında bulunan öğrenciler... Bu kursların amacı, öğrencilerin kültürel ve sosyal gelişmelerini sağlamaktır.

Toprak Ofisi

Köyfiye ücreti kaputbezi satacak. Ankara - Hükümetin aldığı yeni bir karar... Bu kararın amacı, köylülerin ekonomik durumlarının iyileştirilmesidir.

Yunanistanda kolera çıktı

Athas, 17 a.s. - (Bri-tanovası) Yunanistan'da A-idsos şehrinde, yüz ellik kişilerin koleryaya tutulmuş olduğu öğrenilmiştir. Bu hastalığın yayılması, bölgenin sağlık durumuna olumsuz etkiler yaratmıştır.

Kız ve Erkek Sanat Enstitülerimiz arasında münazara

17.1948 günü Halkevi salonunda Kız ve Erkek Sanat Enstitüsü öğrencileri arasında kıymetli arkadaşımız Kemal Demirel'in tertiplediği münazara yapıldı. Münazaranın amacı, öğrencilerin sanat ve sosyal konularındaki görüşlerini paylaşmalarını sağlamaktır.

Asılsız Haberler

Hükümet zaruri ihtiyaç maddelerine zammı düşünmüyor. Ankara, 18 (Ulas) - Asılsız haberler hükümetin halkın zaruri ihtiyaçlarını teşkil eden bazı maddelerin fiyatlarını arttıracığı yolunda haberler yayınlamaktadır. Hükümetin bu tür haberleri yaymaması gerekmektedir.

Havalarda Güzel Gidiyor

Şehrimiz ve civarı hava durumu uzun zamandır adetâ likhalıdır. Çoruma bir halde devam etmektedir. Bu durumun nedeni, bölgenin iklim koşullarıdır. Vatandaşlarımızın bu durumu göz önünde tutarak gerekli önlemleri alması gerekmektedir.

İki İlçede Demokrat Parti kongreleri yapıldı

Ocak ayının 18 leri Pazartesi günü Sungurlu'da Demokrat Parti ilçe kongreleri yapıldığı öğrenildi. Diğer taraftan verilecek haberlere göre, yakında yapılacak ilköğretim kongresinden sonra da merkez ilçe Demokrat Parti kongresi yapılacaktır.

MAAŞ ARTIMI

İlimiz Veteriner Müdürü ve Bakteriyolog Abiurrahman Yamaç'un maaşının bir üst dereceye yükseltildiği öğrenildi. Bu kararın amacı, çalışanların maaşlarının güncellenmesidir. Kararı ilköğretim müdürü de bu üstün yükselmelere erişmelerini candan dileriz.

EK-5:Hastalıklara Karşı Verilen Mücadelenin Gelişmeleri. Çorum Gazetesi,24.03.1948.

Sayı : 2

Ankara Mektubu

Çanakale Zaferimiz

18 - Mart - 1915 Çanakale Deniz Savununun yıldönümü dolayısıyla, 18 - Mart - 1948 de Ankara Radyosundaki söyletim

Aziz Vatandaşlarımız, Çanakale Boğazından geçen her yolcu, bu kıyılardaki surlarda, Türkün kanı ile kanlı yazdığı bir tarih görür. 18 - Mart - 1915 ... Bugün, yıldönümünü kutladığımız bu tarihte, Mitoloji'nin Hellepostin, Leskeniz Boğazının başından geçen macera ya da, Bakır-Tunc devirlerinden, Hero Leandre maceralarına kadar geçen binbir serüveni, bir çocuk oyunu kaldı. Sernas'nın milyon ordularını karşıya geçirmek için, yüzlerce gemiden kurulan köprüler, 18 martta Boğaza saldıran çelik devlerden birleşik donanması yanında bir çocuk oyuncu gibi kaldı.

O günün düşmanı, Boğazda, masalların gerçekliğini, gerçeklerin efsaneliğini, bu boğazın, yurdun değil, yurt savunmasının sınırı olduğuna unuttu.

İşte, bu savaşta, Çanakalenin her karnı top-rağı bir sipri, her sipri şanlı bir destan oldu.

İşte, bugün Çanakalede her basılan yer, perileşen, semalarının her karışında turlaşana kahrmanların hatırası yayıyor.

Aziz dinleyicilerim, Boğazın aşımın geniş gövresini, boğularının darlığını hesaba katmadan geçerin, sandılar. Tarihin müsellem olan aza ve imanımsız unutup, tabyalarımızın köhneliğine, bataryalarımızın kifayetsizliğine, İtalya ve Balkan harplerinde ki yıpranmışlığından dolayı, bütün güçlerini, en son hırlarıyla saldılar.

Bu onlar için bir zaruret. Birinci Cibah barbinin aldığı istikamet, bunu gerektiriyordu. Zira, bu hücum neticesinde, Süveyş ve Kafkasta Türk kuvvetleri kısmen çekilecek, Boğaza gelecek, bu suretle İngilizler ve Ruslar, baskından kurtulacak. Ruslara, Boğazlar yoluyla, Malazgirt gibi ham madde alınacak, Ruslar bu suretle Almanları meşgul edecek, bundan başka geçen eylülde Vaşington'a gönderilen raporda bildirilen karara uygun olarak çok taraflı antlaşma projeleri de hazırlanacaktır.

Almanya'daki müttefik komutanlarımızın delegeleri bu grupta yer alacaklardır. Bu delegeler İngiliz - Amerikan ve Fransız yüksek memurları olacaktır. Delegeler, uygun görürlerse kendilerine yardımcı olarak Alman uzmanları alacaklardır ki bu da tam manasıyla Alman temsilcilerimiz mevcut olacağına ifade etmektedir.

Bilindiği gibi çalyama grubu, Avrupa Ekonomik İşbirliği Daimi Merkez Komitesinin münasibetleri hakkında bir rapor hazırlanmakla vazifelidir. Bu ko-

debeleceğinden Fransa kurtulacaktır. Onların emelleri bu idi. Ama, bu milletinde de kut sal bir haklı vardı Hürriyet ve istiklal. Onlar atlatmış bir düşünce ile sardılar. Biz, hayat endişesiyle savunduk. Biz kazandık. Çünkü, davamız, bakıldı. Üçüncü Selimin bütün gayretlerine rağmen: muhafızlarımız gâfletinden faydalanarak, Boğaziçi aşın ve başarısızlıkla dönen lojistik donanmasına bağlı bir subay: hatıraısına şunu kaydetti:

— Çok şükür bu meşum boğazdan çıkabildik, doğrusu ucuz kurtulduk. Bu fiyolu, Boğazın dışından karşılayan Rus Amiralinin yeniden tarruz teklifine karşı da, İngiliz Amirali söyle dediği:

— İngilizlerin muvafak alamadıkları yerde, başkaları muvafak olamaz. İşte muhterem vatandaşlarımız. Düşman kendi dedelerinin tarihe malolan bu tecrübelerini, beyhude tekrara yeltendi. Bununun istihlakına tarruz eden gemici değiliprensibini çiğ-nemek suretile, asırlıru tecrübelerini inkâr etti.

Petrolierleri, Katerinoları, Boğazlara uzanan parnaklarının, asırlardan beri bir santim olsun, uzanmadığını farkına varamadılar. Orhan Gazilerden, İkiinci Abdulhamitlere, en muhterem hakaalardan, en beceriksizlerine kadar. Boğazın tahkim ve takviyesine çalıştıklarını, eğer emeli-miz muhafazası, Boğazların korunması mümkün olacağına, her Türkün imman ettiği bir anda usutuverdiler.

Selçuk Feodalite'lerinden Süleyman paşalara, Haçlı Seferlerinden 17 acı yüzyıla kadar, Türk ceza-verilerinin, attıkları karışıklık gülleri, üzerinde 3 pühtüen bu Boğaz, Rusların Karadeniz imelleriyle Romanya ve Bulgaristan'a doğularıyla millîtierrası bir kası olmasına, bunları, isanlık ülkisine dayanan

mite bundan başka geçen eylülde Vaşington'a gönderilen raporda bildirilen karara uygun olarak çok taraflı antlaşma projeleri de hazırlanacaktır.

Almanya'daki müttefik komutanlarımızın delegeleri bu grupta yer alacaklardır. Bu delegeler İngiliz - Amerikan ve Fransız yüksek memurları olacaktır. Delegeler, uygun görürlerse kendilerine yardımcı olarak Alman uzmanları alacaklardır ki bu da tam manasıyla Alman temsilcilerimiz mevcut olacağına ifade etmektedir.

Bilindiği gibi çalyama grubu, Avrupa Ekonomik İşbirliği Daimi Merkez Komitesinin münasibetleri hakkında bir rapor hazırlanmakla vazifelidir. Bu ko-

debeleceğinden Fransa kurtulacaktır. Onların emelleri bu idi. Ama, bu milletinde de kut sal bir haklı vardı Hürriyet ve istiklal. Onlar atlatmış bir düşünce ile sardılar. Biz, hayat endişesiyle savunduk. Biz kazandık. Çünkü, davamız, bakıldı. Üçüncü Selimin bütün gayretlerine rağmen: muhafızlarımız gâfletinden faydalanarak, Boğaziçi aşın ve başarısızlıkla dönen lojistik donanmasına bağlı bir subay: hatıraısına şunu kaydetti:

— Çok şükür bu meşum boğazdan çıkabildik, doğrusu ucuz kurtulduk. Bu fiyolu, Boğazın dışından karşılayan Rus Amiralinin yeniden tarruz teklifine karşı da, İngiliz Amirali söyle dediği:

— İngilizlerin muvafak alamadıkları yerde, başkaları muvafak olamaz. İşte muhterem vatandaşlarımız. Düşman kendi dedelerinin tarihe malolan bu tecrübelerini, beyhude tekrara yeltendi. Bununun istihlakına tarruz eden gemici değiliprensibini çiğ-nemek suretile, asırlıru tecrübelerini inkâr etti.

Petrolierleri, Katerinoları, Boğazlara uzanan parnaklarının, asırlardan beri bir santim olsun, uzanmadığını farkına varamadılar. Orhan Gazilerden, İkiinci Abdulhamitlere, en muhterem hakaalardan, en beceriksizlerine kadar. Boğazın tahkim ve takviyesine çalıştıklarını, eğer emeli-miz muhafazası, Boğazların korunması mümkün olacağına, her Türkün imman ettiği bir anda usutuverdiler.

Selçuk Feodalite'lerinden Süleyman paşalara, Haçlı Seferlerinden 17 acı yüzyıla kadar, Türk ceza-verilerinin, attıkları karışıklık gülleri, üzerinde 3 pühtüen bu Boğaz, Rusların Karadeniz imelleriyle Romanya ve Bulgaristan'a doğularıyla millîtierrası bir kası olmasına, bunları, isanlık ülkisine dayanan

ÇORUM

Ankara: 15/3/48

24.3.1948

Çorum ve Sanatoryum

Rifat PATIK

Son bir ay içinde Verem mücadelesinde o kadar büyük başarılar kazanılmıştır ki seçkin çoğ-mamak kabul değil. Bu mukadde yolda feragatle çalışan Dr. Abdurrahman Soyarsan'a, Enver Can'a, Behçet Eyyuboğlu'na, Ahmet Duru'ya, Ömer İstanbullu'ya ve muhterem M. Eğitim Müdürümüz Fahri Alpay'a, biz Ankaradaki Çorumlu talebeler tebrik ve teşekkürlerimizi sunarız. Her ne kadar tebrik, bütün Çorum'lulara ait olacaktır; her birer bu muhterem zevat daima en önde ve ilk hatırdadır yadedileceklerdir. Hayırsızlıkta bulunmaz alkış ancak sözsüz kelimeleri ile ifade edilebilir.

Verem herkesi, en az, şaşkın ve küstah Moskofler kadar üzümü ve iğren-dirmiştir. Bu uğursuz düğ-manla savaşın Sanatoryum meydanında yapılacağını duyan halk oraya yardımı koşmak için fırsat bekliyor.

Tesadüfen Alaca kazamıza C. H. P. Ocakı Başkan olan ihtiyar bir köylü, gazetemizde, halk bu savaş için yardım çağırıldığını okumuş. Bana bildirmişti: "Benim de yardım için bir şeyler yapmam lazım." — Siz bir mahzur gördürün biz size birlerce yardım gönderelim dedi ve ilâve etti. Bir hastane yardım etmek, 7 defa Hacc'a gitmekten daha faydalıdır.

Çorumda bir Sanatoryumun 300-350 bin liraya inşa edileceği hesap ediliyor. Bu hastaneyi halk ya-zın bir yapacağıdır ve ce-ması 313 bin küsur fert olduğumuzda, her feridin de yardım edecek (büyük sevab) almak isteyeceklerine göre mesele gayet basitleştirilmiştir. Bir savab müsbet bir lîra.

Kutsal gayemiz Belediyemizin bir cemilesi olmak üzere, Belediye Reisi Baba Bey koraması bir arsayı cemiyete yok pahasına mülketmiştir. Kendisini teşekkül ettirmiş sınıftan Yalnız Parkın alt tarafında olan bu kıymetli arsayı Sanatoryum kurulumaz. Oresi gelişen Çoruma, daha başka yerler için, lüzumludur.

Almanya'da (Harz), İs-viçre'de (Montana), Viyana'da (Winerwall) ve diğer meşhur Sanatoryum sehirleri, karlı tepelerin sakin bir lügasinde veya yeni yeşil ormanlara koynun-

istiklal ve hürriyet davamızın en kudsî parolasıdır. Aziz Şehitler, müsterrih olunuz. Şanlı Gaziler, Turunlarımızı güveniniz. Türklerimize Boğazlardaki savunmaları, geçmişte olduğu gibi, gelecekte de sadece, büyük dünya savaşlarının akımı çevirecek, lakin, bu milletinde, kanımızla yazılan kaderi asla değiştiremeyecektir.

Çanakale Milletvekili Nurettin Ünen

da, zümürü gibi vadilerde kurulmuş Verem hastaneleri ile meşhurdur. Zaten Verem tedavisi en başta bir iklim meselesidir. Zayıf kimseler için (koruyucu), Verem için (şifa verici) iklim tipleri tarif ve tayin edilmiştir.

Tedavi mukamında ile se çilecek bûğey, yitsek fakat rüzgârlardan mahfuz dağlık arazi, volkan, porfirinli, granitli dağ etekleri veya yeşil vadiler aranmalıdır.

Halbuki Parkın alt tarafında, şehrin kenarında olan bir yerde bu hususiyetlerde hiç biriy yok. Yazın kızgın güneş ve alkışlı doğu, hastaların dışarı çıkıp kuir yapmaları icabeden bir zaman için meşhur tozlu rüzgârlarımız, hastalara yalnız zarar verir.

Diğer taraftan hastaların ruhan sükun içinde olmasın, eşiz bir tabiat harikası halindeki çevresini bakarak manen mest olmasın, hayatından memnun bakiyalar ve istiklal-den ümitli olmasın icabeder. Ancak o zaman iyi olmayı siddette arzı eder. İstiklalinden kudretli olsun onun iyileşmesinde başlıca amil olur. Manen çökmiş, gamlı, düşünceli insanların çok defa hasta oldukları meşhurdur ve herkes ağız sözü halinde «Bu düşünce beni verem edecek durur».

Hastalara bu manevi zevki, iştaklıştıkları telkin edecek o kadar güzel bölgelerimiz var ki... Kandilkaya etekleri, Eskiğin bağları, Köse dağı, eteklerindeki vâsi çam ormanları, Çomardaki eşsiz tabiat harikaları...

Çorum'un muhterem senelerdir bir müze beldedir. İş yok, maden yok, bel meşhur yok, meşhur olmuş bir sanattır yok... Bu yö-lüğe bizlerle birlikte bütün sanduğu sınıp ve bugün bir üniversiteli nazara dahi yok olmuştur. İstanbullu, Ankarada bir çok kimseler: Çorum ne-cesi diyorlar.

Biz Çorum'a kahretmiş, o bize küsmüş, karşılıklı bir alıcaşlık içinde, âdet-âdeti nazlı aşık gibi kurtarıcı bir mucize bekliyoruz.

İşte nihayet mucize doğuyor. Bir Sanatoryum kuruluyor. Çorum sabbat bel desil olacak. Hastaneleri dolup dolup hastalar gelecek. Çorumlu Sevincek, Çorumun aziz toprağı menenno, halk memnun bir sadet belde-si halinde herkesin kalbinde ümit, meğ ve süh-hat kaynağı olarak efsaneleşecek.

Hakikatler hayal ile başlıyor ve insanlar ancak hayal ettiği kadar yayılıyor. Bir ay önce yayıl-kuruluş, onun ödevi bitmiş ve hakikat başlıyor.

Meşhur Krupp fabrika-

Veremle savaş

Dispanseri işi sonuçlanıyor

Şehrimiz Veremle Savaş Derneği Yönetim Kurulunun şehrimize bir Verem Dispanseri inşaatı üzerinde aldığı karar üzerine Dernek Başkanı Hükümet Doktoru Abdurrahman Soyarsan bu işle ilgili olarak temaslarda bulunmak üzere geçen hafta içinde Ankara'ya gitti.

Evvelki gün Şehrimize dönmüş olan Dr. Soyarsan'dan aldığımız malumatla Nardem Sağlık ve Sosyal Yardım ve Bayındırlık Bakanlıklarına yazdığı mektuplar sonucunda Şehrimizde 20 yataklı bir Verem Dispanserinin kurulmasına söz kestirilmiş ve Bayındırlık Bakanlığınca da binanın gerekli planı hazırlanarak pek yakında şehrimize gönderilecektir.

Dernek Başkanı Dr. Soyarsan'ın yine Derneğe ait piyango bileti ve diğer bazı işleri de düzenle kuydukları mecnunlukla öğrenilmiştir.

Şarbon hastasına

Bu yıl daha geniş ölçüde devam olunacak

İlimiz Veteriner teşkilatı elemantlarına, insan ve hayvan sağlığını tehlikeye sokan Şarbon hastalığına karşı geçen yıl 94 köyde aş uygulaması suretiyle koruyucu tedbirler alınmış ve mübânet sonuçlarına varılmıştır.

Bu yıl bu önemli dâva üzerinde daha geniş ölçüde çalışılacak üzere bu teşkilâtta daha şiddetli tedbirlerin alınacağı ve hazırlıklarını yapıldığı haber alınmıştır.

İlimiz kuruluşu gayet enteresandır. Krupp imandaki zâc önce gayet müte-vazi bir demirci dükkânı açtı. O dükkân ikinci dünya harbinden önce Krupp'un torunlarına, dünyanın muazzam demir, çelik ve silâh fabrikaları halinde intikal etti. Katedilen terakki pek muhtesemdir, fakat mesafede o kadar kuzur.

Bunun olamayacağına bir an düşünmek dahi istemeyen genç arkadaşlarımızın hiç düşünme, ümitleri sonuz, heycalları gur ve bol olsun.

Rifat PATIK

EK-6: 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı Kutlaması
Çorum Gazetesi, 19.05.1948

5.1948

den

ada

zinde

Akgül

Demir

»

Akgül

»

Duran

»

Demir

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

»

KURULUŞ TARİHİ: 1921

İL GAZETESİ

IDARE YERİ

İL Basımevi

ÇORUM

YIL: 26 — No. 1436

ÇARŞAMBA

19 - Mayıs - 1948

Nüshası 5 kuruştur.

Eğemenlik ve devrimlerimizin başlangıcı 19 Mayıs günü Türk gençliğine ve Türk Milletine kutlu olsun

19 Mayıs 1919

Büyük Türk milleti hiç şüphe yok ki sulh ve sulh içinde daha çok 19 Mayıs Gençlik - Spor Bayramlarını idrak edecektir. Türk inkılap tarihinde başlı başına bir deger taşıyan bu kutlu gün, heriçten gelecek olan tehlikelere karşı daima bir ve beraber olan millîti bizle sayısız kutlamaya günlerine erişecektir. Milletimiz kendi kuvvetine inananın verdiği bu zor içerisinde istikbalimize her zaman emin nazırlar bakabilecekler. Mazinin şan ve şeref dolu günlerini unutturabilecek bir korku tanımayacaktır. O biliyor ki, Türkün gücü icap ettiği zaman en namüslit sularda bile şeref dolu tarihinde daha şereflilerle eklemeye hazırdır.

Birbuçuk aydır, yurdumuzda büyük Atatürkün 19 Mayıs 1919 da Samsuna çıkışına yirmi dokuzuncu yıl dönümünü kutlanmak için hazırlanıyoruz. Bakımlı yurdumuz süslüyor, yarı kendi lerine örnek olacak, yarı kendilerine insanlık öğretecek olan gençlerimizi dünyaya tanıtmak için hazırlanıyoruz. İnci ci han harbinin yıkıntıları arasından bize hasetle bakanlar, başımızda dalgalanan ay yıldızı Bayrağımızla, aygünümüzde sultana serilmiş yeşillikler arasında; büyük Atatürkün bizlere emanet ettiği cennet vatamızda insanlık hizmet için çalışıyor, yetmişiyor.

19 Mayıs 1919 da büyük Atatürk İstanbula Anadolu istikametine hareket ettiği gün vatanimiz düşmanlar tarafından paylaşılmış, yer yer işgal edilmeğe başlamıştı. Sözde yurdumuz idare eden Yıldız prensleri ve Babilî vezirleri işgal ordularının emirleri altında oturup kalkabiliyorlardı. Hanedan tahttan ve arıyandan, Babî Ali maksadından ve sırtından başka bir şey düşünmüyordu. Sif kendilerini düşünmek için yaratılmış bu şerhçilere millet bir köle, vatan bir çiftlikti.

Akan göz yaşlarını gören, yükselen ilahitici duyan yoktu. Kendi zevkleri, kendi menfaatları için yuktıkları yuvaları, onların yanında yükselen mezarlar olan için gen yuvalar gibi mamurdu.

— Sonu Sayfa 2 de —

Türk Milletinin Yüce Kurtanını Ebedi Şef ATATÜRK

KIRIK KANATLAR İÇİN

Şehrimizde hazin bir ihtifal yapıldı

15 Mayıs 948 Cumartesi günü öğleden önce şehrimizde büyük bir ihtifal yapıldı. Şehitler Anıtında yapılan bu ihtifale başta Valimiz Sayın A. Niyazi Mergen olmak üzere müllki ve askeri erkân, memur ve subaylarla, bir askeri küt'a, Lie, Kız ve Erkek Sanat Enstitüleri ve İhtokullardan temsilci öğrenciler ve bir kısım halk katılmıştır.

Garnizon Komutanlığına görevlendirilen tören komutanının verdiği komut ile tam saat 11 de 30 saniye saygı duruşu yapılmış ve bu arada Anıtteki bütün çekili bayraklar gönderilerimiz yarısına kadar indirilip çıkarılmıştır.

Müteakiben Hava Kuvvetleri Komutanı Valimiz Sayın A. Niyazi Mergen'in verdiği komutla, Anıtın önünde toplanmış olan askerler tarafından, Anıtın önüne getirilen bütün bayraklar indirilip çıkarılmıştır.

Bugün Hava Şehitlerimizin aziz hatıralarını anmak, onların kutsal ruhlarını ölümlerine saygı ile eğilmek üzere burada toplanmış bulunuyoruz.

Valimizin

Tedkikleri

Valimiz Sayın A. Niyazi Mergen 16.5.948 Pazartesi günü Lâcin Bucacıyı şereflendirerek bu bucağa bağlı Karapınar Muhaciri ile Çamhca ve diğer okullu bulunan köylerdeki okul yapılarını ve çalışmalarını yerlerinde incelemiştir.

Pazartesi günü de Alacayı şereflendirmiş bulunan Sayın Valimiz bu ilçe yol ve diğer idari işlerini tedkik etmişler ve aynı gün şehrimize dönmüşlerdir.

Şehir telefonu

İnşaatına başlanıyor

Yapılacağı evvelce haber verdiğimiz şehirler arası telefon devresi inşaatına bağlanılmak üzere, gerekli teller ve saire Posta, Telgraf ve Telefon Genel Müdürlüğünden şehrimize gönderilmiştir. İşçilerinden öğrendimize göre, şehrimizi Ankara, İstanbul, Samsun ve diğer şehirlerarası telefona bağlı merkezlere bağlayacak olan telefon tesisatına pek yakında başlanacak ve Cumhuriyet Bayramından önce muhabereye bağlanacağı umulmaktadır.

Anıt-Kabir İnşaatı

Müteahhitlerle aradaki anlaşmazlık halideldi, yapı işine büyük bir hızla devam edilecek

Haber aldığımız göre, Anıt-Kabir inşaatı üzerinde, müteahhitlerle aradaki anlaşmazlık halideldi, yapı işine büyük bir hızla devam edilecek. Müteahhit idare ile yaptığı iş programı gereğince şantiyede geniş ölçüde faaliyetlere geçmiştir. Geçen sene içinde muhtelif sebeplerden gecikmiş olan inşaatın zamanında tamamlanmasını hedef tutan yeni iş programı gereğince 1948 yılı içinde 3,5 milyon liraya yakın inşaat yapılmıştır.

Bu sene her şeyden evvel, sivil moröle kısmının betonarme temel inşaatına şerami bir hızla verilecektir. Bundan başka, Anıt-Kabirin geniş yolu kısmı ve karakol binasını inşaatına da şerami devam edilecektir.

Anıtın etrafındaki parkın ağaçlarının dikilmesi için lazım olan fidanlık, mahallinde tesis edilmiş ve parkın ağaçlandırılması işine başlanmıştır.

Beden Eğitimi İstişare Kurulu Toplantısı

Beden Eğitimi Şehrimiz İstişare Kurulu 17.5.48 Pazartesi günü sabah saat 9 da Başkan Vali Sayın A. Niyazi Mergen'in Başkanlığında toplanarak spor işlerine ait gerekli kararları almıştır.

Dahiliye Uzmanı

Devlet Hastahanesi İş Hastahaneleri Uzmanlığına tayin kılınmış evvelce haber verdiğimiz Dr. Bay Vedat Şuvay gelerek görevine başlamıştır.

Maaş Yükselmesi

Devlet Hastahanesi Görüş Uzmanı Dr. İzzet Kaptanoğlu'nun maaşının bir üst dereceye yükseltildiği memnurlukla öğrenilmiştir. Değerli Uzmanı canından kutlarız.

Sungurlunun Yeni Elektriği

Sunguru Belentiyasının Elektrik Santrali için yeni aldığı Dizel Motor 14.5.48 Cuma günü törenle işletmeye açılmıştır.

İlk Yapı Kongresi

Hasane ILGAZ

3 Mayıs 1948 Pazartesi günü saat 10 da Ankara Halkevi'de Türkiye'de ilk Yapı Kongresi çalışmaya başladı. Kongrenin gayesi: Yurdumuzun hayırlılığı ve yapıcılığı gibi önemli meseleleri bu günün istek ve ihtiyacına göre tertip ve tanzimi ve bu işlemlerle ilgili konuların bütün yurt için tam bir aşak ve beraberlikte sağlanacak şekilde birleştirilmesidir.

Son zamanlarda bir zaruret olarak yurdun her tarafından çeşitli yapılar münasebetiyle ileri sürülen dilekler, istekler, düşüncüler Bayındırık Bakanlığını böyle mühim bir kongreye katılmaya ve beraber kararlar almaya sevk etmiştir.

Bu münasebetle Bayındırık Bakanlığının yapı tarihimize mal olacak olan bu milli çalışmanın her türlü takdirde layık görülür, Sayın Bakan Kasım Gülek'i tebrik ederiz.

Bizim üzerinde durmak istediğimiz ve sevinç duyduğumuz en önemli konulardan biri resmî münaselelerin yapı işlerini idare etmekle vazifeli makamların, yüksek mühendis ve mimarların, fen adamlarının aynı hedef, aynı gaye ile kongrenin yapıcı kudretleriyle birleşmesidir.

Muhakkak bundan sonra mütevazı bir ilçe merkezine bir vilâyete bile bulunmayan büyük binalar kurulmayacak, mermer sünlü fazla masraflı koridorlar ve büyük odalı müdür odalarından kaçınılacak, herşey bir kayıde ve bir zırama bağlanacaktır.

Mesainisi bitiren kongrenin alakalı ve dikkatli çalışmasıyla temel ve zemin işleri, yer arazı işleri, proje tabiiyat işleri, mimari esaslar, harita işleri, imar planları, mesken işleri, ücret tarifeleri, yüksek mimar ve mühendisleric memurların serbest çalışma konuları, fiyat işleri, bina tesisat talimatnameci, devlet yapılarının uygun ve iktisadi şekilde inşaatı için gerekli kararlar alınmıştır.

Ayrıca ilçe merkezine getirilmesi kararlaştırılan içme suyu meabesinde da aynı gün Valimiz bizzat incelemede bulunmuşlardır.

EK-9: Vatandaşla Sağlık Üzerine Konuşmalar. Çorum Gazetesi, 26.10.1949.

Cumhuriyet Bayramı gelirken

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer. Biz yaşatıkları her balde geçmişteki bayramları daha çok özleyorduk. Bir taraftan kağıtlar süsenir; evler, dükkânlar, dershaneler, renk ve ışık içinde kalırlardı; müsemeler ve rüfendi. zevin, heyecan bu gün idi: . . .

Ya bu gün. . . mekteplerimiz sanki ihtiyarlığında tarihi dünya olmuş. Bereket versin en saf cemiyetlerine onlar bayramı heyecanını duyuyorlar ve yatıyorlar; kimi devsinin şialıdır davulunu vurup keyfine bakıyor. Kimi hisarlar süli arabasına çekilmiş, ocağını atıp demirin dövüyor. . .

İşte bayram dedigin böyle olur. Cakalı aydınlarımız her bayramın hep sindi hatta yitmişinde bile dostlarına tebrik kartlarını sağık gibi yığıyorlar; Cumhuriyet bayramına kendilerini bir şeyler katmayı düşünmez bile

Bayram alanında nutuk söyliyenler durumu daha zordur; meydan çok genişir, halk çoktur ancak sesli bir hatip bile sevinen duramaz halkı bu memleketi elektrik vardır, amplifikatör vardır, büyük hopelöfler vardır,

borcu olarak yapılan bizzetler cemiyeti mesevi şahsiyetini temsil eden müesseseleri ihtikali emu olacaktı.

Kanun, bu maksatla yapılan yardım ve tebedüratla da dokunmuş olduğundan hayır ve hamiyet sahibi kimseler tarafından yapılmakta olan iyilik ve yardım teşebbüsleri de es kiden olduğu gibi devam ettiği takdirde köy ve belediye teşekkülleri işleri kolaylaşmış olur ki bunu da kemalimsabık devam ettirmek endaze ile özlemi mümkün olmuştur hamiyet sahiplerine dengen bir vazife olarak ortada kalır.

Bu çocuk konusuna ne zaman dokunulsa zihin de çocukluğumuz mesrum bir hatırası canlanır.

"Erzincan dördüncü ordu merkezi olduğu zamanlarda ordu komutanı müşir Zeki Paşa idi. Ozamanki Erzincan mutasarrıfı ile birlikte şehirden kimsesi, yalnız çocukların çokluğu dikkatlerini çekmiş olduğundan başlarında müşir paşa olduğu halde memleket ileri gelenlerinin elbirliği ve mahalliyetlemleri ile bir çok okutma ve bakım kurulu meydana getirildi. Bu kimsesi çocuklar ki ekserisi on yaşından yukarı çocuklardı. Bir seneye içinde güzel okul okuyanlar bir süredir olarak bakılan aramıza karışmış, ilerlerinde cemiyet nafi bir çok insanları yetiştirmişti.

F. Ş.

velhasıl her şey vardır; nedense yine olmaz.

"Nedense olmaz" bu lafını geliştirdi; bu daha doğrusu canını özümseyenlerin lafıdır "nedense" olmaz değil — çok iyi olur — en mükemmel yapılıdır.

Fıkırayı biliriz: Canı helva isteyen adamın biriri bakkala sormuş?

- Yağın var mı?
- Var;
- Şekerin var mı?
- Var;
- Unun var mı?
- Var;

Peki demiş; niçin helva yapıp yemiyorsun?

Biz de bayram yerine hoparlör kurulmasını, söyliyenleri duymak ve yaşamak istiyoruz istemesi birde. H. B.

İngilizler Kemerlerini bir delik daha sıkıyorlar

Londra, 22 s.a. (United) — İngiliz İşçi Partisi Hükümeti son kısıntı programının vaktinden erveleceği ciddi tertibat almıştır. Bu programa göre belki takriben 1.000.000.000 dolarlık bir kısıntı yapmak mümkün olabilecektir. Bu kısıntı İngiliz lirasının kıymetini düşürmek tedbirinden sonra zühur edebilecek olan durumu önlemek için yapılmaktadır.

İngilizler kemerlerini bir delik daha sıkıyorlar ve gıda maddeleri, bezin ve tüttünde yapılacak yeni yeni kısıntıları baklemeye başlamışlardır. Ev inşaatı, imme hizmetleri, ve hattı Milli Savunmanın bile bu kısıntıdan müstesna olacağı tahmin edilmektedir.

Yeni tabdiltir Başbakan Attlee tarafından pazarlı günü İngiliz Parlamentosuna tevdi edilecek ve radyoda Başbakanın yapacağı bir konuşma ile de millete yaymlayacaktır.

İyi haber alan kaynakların son dakikalarda bildirдикlerine göre kısıntılar bilhassa ithal edilen gıda maddelerinde yapılacak ve hükümet tarafından yardım gören iktisadi teşekküllerin durumlarında bazı değişiklikler olacaktır. İngiltere'de ayda bir kaç millik yol için verilen bekarneade de kısıntılar beklenmektedir.

Bu iki konudan başka kısıntının tesiri dokunacağı üçüncü saba bayındırlık işleridir ki bu saba has tahaneler, mektepler ve hükümet dairelerinin inşaatı da vardır. Dördüncü nokta silâh kuvvetleri işareti ve ikmal işlerinin de kısıntıdan müstesna olacaktır. Beşinci kısım tekdüydü ve tazminatlarda değişiklikler, altıncı kısım da üzerinde çok büyük münakaşalar yapılmış olan İngilizlerin devlet sikkat programıdır.

Vatandaşla Sağlık Üzerinde Konuşma ve Dertleşmeler

Yazan: Dr. Ziya ERSAY
Çorum Sitma Savaş Tabibi

Bu hafta sizlerle (Köy ve köylü yaşayış) bahsinde umumî bir konuşma yapmak istiyorum. Geçen yazında birçok dertleşmiş olduğumu söylemiştim.

Şu halde bu anlatacaklarımı samimi bir dertleşme olarak kabul ederim. Burada okuyacağınız her kelimenin bir tek maksadı vardır; o da sizlerle en iyi yaşayış yolunu göstermektir. Ben de biliyorum ki, bir çok işlerin temeli varlıktır. Fakat böyle işler vardır ki, paralamadan yalnız akilla, bitile ve istekle okula bilgilendirilir.

Ben burada bazı köylülerin kuralık yerinin kötü olduğunu, yolu olmaması, suuzluğu, ağaçsızlığı gibi noksanlarından söz aşmıycagım. Şüphesiz her köylü bunları bilir ve eğer mümkünse çaresine bakar.

Dinimizin bütün başka dinlerden bir üstünlüğü vardır. Bize temizliği aşkılık verir. (TEMİZLIK İ-MANDANDIR) der. Hepimiz bunu biliriz. Gerek ihmalinden, gerek göremek noksanlığından köylümüz de sokaklar, ev araları çok bakimsiz ve pisdir.

Yıs ve kemreler yolu dolurdurmak ve kesmektedir. Birçok köylüleri panar a-yakları ve köyün içinden akan suları alabilenliğini yapılmakta, kötü görünüşü, çenit vermez batakliklara sebep olmaktadır.

Her evin bir helası bulunması çok lüzümlü, zü-lümlü, etkifindakileri de tiksindir kurtaran bir işti. Para istemez, pul istemez, yalnız suyun ve duşu ister. Bütün bunlar (TEMİZLIK) olduğu için aynı zamanda bir ibadettir.

Kedilerin yalanarak temizlenmeleri bir Allah verisidir, ve bu için bir duygu, görgü işi olduğuna pek günel misaldir.

GIYİM ve MESKEN: Bu mevzu da fazla konuşmıycagım. Zira; işin paraya dayanan ve bahemizin dışına çıkan tarafları çoktur. Muhakkak ki zaman bu işlerde de doğruca, iyice bir gidüş olacaktır.

Köylü kadınların giydikleri çok parçalı ve çok katlı kalm elbiseler ve hatıca kuşaklar Hekim gözüne, sağığa uygun değilmiş gibi görünüyorlar da, Milli kıyafet söz götürmez bir bahıştır. Bu işle geleceğin halkına hizmet etmek durumundayız.

YIYECEK İŞLERİ: Bu bahiste Köylü aşığı için çok önemli gördüğüm bir noktaya dokunacağım; Çoruma geldikçe gündenberi ilerinde durduğum bu iş (Yufka Ekmeği) meselesidir.

Daireme olsun, Köylülerde olsun bana hasta olarak gelin şahısların

tahminen yüzde sekseni her hafta aynı şikayete bulunurlar. (Yüregimiza bıy) ağrıyor derler. Ve çok defa bu ağrının yeri diye Mide nabiyasını gösterirler. Hakikaten hastalık midede bulunur. Mide düğmüştür, gerçektir bizim olmaz, çiğnili yapar, yemeklerden sonra rahatlık duyulur, hatta bazen da kusmayınca bu siketi ve ağrıları gaybolur.

Ben bunların vebalini yufka Ekmeğine yüklemektir. Yufka; ne kadar iyi yapılsa yapılın gene çiğ kalmaktadır. Mayalı da değildir. Hem çiğliği ve hem de mayasızlığı ağzıda, midede ve barsaklarda kolay erimesine ve hazmedilmesine mani olmakta ve işte böyle mide rahatsızlıklarının sebebiyet vermektedir.

Köylü yufka Ekmeği bazı sebeplerle tutuyor ve bundan vaz geçmek istemiyor. İşlerinin çokluğunu öne sürerek Ekmeği yapmak için ancak ayda veya onbeş günde bir gün ayırdığını ve o gün iki üç haftalık Ekmeği birden yaptığını söylüyor. Mayalı Ekmeği bayatlar, kalamaz yemmez diyör.

Ben bunun aksini iddia ve müdafaa edeceğim, bir muhacir köylerinde Firında mayalı Ekmeği yapıldığını gördüm. İsmir civarındaki, hatta Türkiyein batı ve güney kısımlarında köylüler mayalı firın Ekmeği yerler onlar dört beş günde bir Ekmeği yapıyorlar. İyi piştiiği ve mayalı olduğu için hazim kolay oluyor. Güzel kokusundan başka yemeyişin suyunu çektiği için daha çok lezzetli yeniyor. Hele yarın olarak yufkadan daha tatlı geliyor. Kokusu ve lezzeti katik yerini tutuyor. Fazla olarak yapmayı yufka kadar emek istemiyor.

Bayatlama işine gelince; çaresi, yenecek kadar yapmaktır. Eaten bu Ekmeğe beş altı günde bayatlanır.

Bütün bunlardan gayri büyük iyiliği kimsenin (yüreginin başında) ağrı, midede şişkinlik yapmıyor. Bu kadar büyük iyilik için Köylü kardeşlerim, bir gün çalışarak evlerinin avlularında mesrafız, ufak bir firın yapmaktan ve bacalar da dört beş günde bir Ekmeği yuğurmaktan binem kaçınırlar mı? Bu suşun cevabını da, yukarıda söylediğim başka bir suşun cevabına benzediği için yazımın sonunda vereceğim.

Sözü fazla uzatmadan (yiyecekler) bahsinde, belki biraz varlığı dayanan, bir kaç noktaya hafifce parmak basacağım:

İnsan, çeşitli gıda yemek için yaratılmıştır. Et yemeyiş için bir mal veya da varın hastalanmasını beklemelidir. Arada sırada, haftada onbeşte bir köyüne bir hayvan kesilmesi ve eti paylaşılmasıdır. Köyde taze meyve, sebze

G. paşa okulu Okul-Aile Birliği

Şehriroz Gazipaşa lık Okulu öğrenci velileri 16-10-949 pazar günü toplanarak okul ve aileyi itilendiren işler üzerinde konuşmalarla bulunduktan sonra yeni Okul - Aile birliği seçimini yaptılar. Üyelerde aşağıdaki şekilde iş bölümlü yapıldılar. Başkanlığı F. T. T. Şefi Cemal Günyaz ilinici başkanlığına Başğöretmen Namık Uğur. Muhasipliğe Bakırcı Gazî Özbakır, Yazıncağı Hıdır Tulak, Kâtipliğe Şöretmen Osman Tunçel, Üyelikleri: Mahmed Lâstülcü, Özel Dershanedan İbrahim Salim, Manifaturacı Hâlis Utanacak, Emniyet Memur Hasan Şaşar, Evrak Memuru Hasan Güner, Öğretmen Rifat Doğan, Öğretmen Ziya Toykar seçilmişlerdir.

Müessif ölüm

Şehrimizin tanınmış bir ailesine mensup Evrak Memurluğundan emekli olup şehrimiz Halkevi idare memurluğuna ifa eden Şahap Duran kısa bir hastalık müteakip ayın 21 inci Cuma günü sabahı bayata vedâ eylemiştir.

Ölümüne Tanrıdan rahmet ve mağfiret temenni edilen kardeşimiz Necmeddin Duran ile oğulları Hamit ve Turan'a ve kızlarına ve ailesi efradına başsağın sağ olsun der, acılarına ortak oluruz.

Müessif ölüm

İl Genel Meclisi Şehriroz ilçesi Mülkiye Kaymakam emekillerinden Recep Duran kısa bir hastalık müteakip dünkü salı günü öğleden sonra hayata vedâ eylemiştir.

Ölümüne Tanrıdan rahmet ve mağfiret temenni edilen kederli ailesi efradına başsağlığı diler acılarına ortak oluruz.

Teşekkür

Atilem büyüğü Şahap Duran'ın ebeyden aramızdan ayrılmış münasebetiyle mektupla ve şahsan bilizi taziy ve teselli lutfuunda bulunurlarla, merhumun cenaze törenine katılmak zahmetini iktiyar buyuran akraba ve dostlara karşı duyduğumuz şükran gazete ile açıklamayı borç biliriz.

Kardeş, Oğulları ve Damatları

yoksa yetiştirilmeli ve yenmelidir. Bu işler için harcanacak paranın ilâç parasından çıkarılmı bilmek lâzımdır. Hülâsa, biraz ilgi ve bilgi lâzımdır. Yukarıda yazdığım iki yerinde söylediğim suşullerine cevabını verecek son defa, fakat çok büyük bir derinde dokunacağım: (KÖYLÜLÖK, KÖYLÜ HALI) diye çok kullanılan bir sözlüğü var. — Sonu sayfa 4 d.

EK-10: Çorum Veterineri Nazım Okay'ın Yazısı.

Çorum Gazetesi, 11.01.1950

11.1.1950
ÇORUM
Sayfa 3.

Hayvan Varlığımız

Yazarı: M. Nazım OKAY
Çorum Merkez Veterineri

Hayvanlığımız Yurdun İktisadi kalkınmasında mühim bir mevki işgal eder. İnsan gıdasını temin etmesi bakımından da bu mevkinin bir kat daha artırılması insanlarımızın iltihacı karşısında ibtidai olan bir çok hayvan nevelerini salama önem verilirdir.

Yapılan işlemler insanların iltihacına göre ayarlanıyor, en fazla enerji ihtiyacı varsa o temine çalışılıyor. Her gün sofrasından az dahi olsa et bulundurmaya ihtiyaç edilmeye veyahut da ihtiyacı duyulmaya her zamanla karşılık için kısa bir zamanda nevelerini bitiren ve azami hasılatını veren etlik hayvan yetiştiriliyor. Ve yine her gün bir bardak süt içmek ihtiyacında olan halkın bu çok mühim olan gıdasını temin için azami süt verene ve yalnız bu veçhile doğru yetiştirilen inekler meydana getiriliyor.

Süt verimini artırmak için şu plana alınarak gündüze 40 ila 50 litre süt verim inekler elde ediliyor. Fakat; bu ileri yetiştiriciliği tehlikeye koyan ve bütün hayvanları öldüren bir hastalıkla karşılaşıyor. Bu hastalıkla karşılaşıyor. Bu hastalıkla hayvan sağlığını tehlikeye koyduğu insan sağlığına ciddi zarar vermede tehlikeye koymuyor.

Bu hastalık yetiştiriciliğini ve insanlığı en tehlikeli bir düşmanı olan VEREM hastalığıdır. Çeşitli evcil hayvanlarımızda bulunan bu hastalığın Sığırlarımızda ki arızadan bahsederek halkımızın bu afetten korunmalarını sağlamağa çalışacağız.

SİĞİR TÜBERKÜLOZU

Çeşitli iş organlarında bulunan fakat en fazla insan için tehlikeli olan akciğer ve bilhassa meme TÜBERKÜLOZundan bahsedeceğim.

AKCİĞER TÜBERKÜLOZUNA yakalanmış bir Sığırda nazarı dikkatli çekecek ilk hadise kuru, sert ve kuvvetli öksürüktür.

Hayvan bunu yerinden kalkarken, hareket ederken, sıcak abirden dışarı temiz havaya çıkarken temiz havayı tenefüs ederken, soğuk su içerken bilhassa kendini gösterir. Bu karakteristiktir öksürüğü ilaveten burun akıntısı ve dermansızlıktır görülür. Hayvanın umumî abvali bozulmaktadır. Kılaları kaynar.

Bit ancak temiz insanlarda yaşamaz.

Çizüam hakkında buna benzer yanlış düşünceler çoktur. Halbuki yukarıda kısaca anlattığımız çizüam; sebebi, bulgaması, ekisi ve hastâ tedavisini bilinen bir hastalıktır.

Z. ERSAY

İl genel meclisi Gelir, Kurumlar ve Esnaf Vergilerinin ilk Tatbik Yılında Gözönünde Tutulacak Esasları

— Bağı birinci Sayfada —

bütçesine ödenek konulmasına lüzum ve ihtiyaç görülmemiş olduğunu bildirir bütçe encümeni mazbatasının oy birliğiyle kabul, İcra ihtiyatları hakkındaki Osmançık Kaymakamlığının 7 maddelik teklifi ile köylerine işme suyu getirmek üzere yardımların bulunmasına dair Ağrıoğlan, Kumbaba, Obruk, Akıran, Kızıltepe, Yukarı Zeytin, Hanefi, Aşıközü ve Çorum'un Tozluburun ve dolayındaki 9 köy ihtiyat kurullarının iki adet dilekçeleri üzerine Osmançık Kaymakamlığının 7 maddelik isteklerinden birincisi Osmançık Gümüshacıköyü yolu ile yaygın seyredir. Süt sütleri değişmiştir. Südü rengi normaldir. Memenin necinde bir değişiklik yoktur. Hastalık ilerledikçe süt sulanmaya başlar. Bilhase süte küçük küçük pıhtılar karışır, lüğüncü bir hal alır, en nihayet süt normal rengini lezzetini ve kıvamını kaybeder.

Orta derecedeki meme Tüberkülozunda veba yoktur. Buna mukabil memenin arka kısmında hafif bir sırtlık vardır. Südü renk ve mikterinde değişiklik yoktur. Buna mukabil müteğir meme Tüberkülozunda, meme de sertlik ve ağrı başlar. Sütdeki değişiklik çok kısa bir zamanda ilerler. Burada da umumî abval bozulur. Kalp atışları sert, nabız zayıftır ve ari yazılama görülür. Sığırlarda VEREM hastalığını yapan mikrobun hüsnüyeti bir çok hayvan nevelerine algarak hastalık yaymasıdır. Bunların yanında birde tali tipler vardır. Bu tipler alışığı hayvanda hastalık yaptığı gibilikleri dercede başka nevi hayvan ve insanlarda da hastalık yapacak durumdadır.

Bu tipler içinde en fazla hastalık yapan tip, sığırlarda hastalık yapan mikrop tipidir.

Yeni Sığırlarda VEREM hastalığını yapan mikrop, insanlarda ve diğer hayvan nevelerinde de aynı hastalığı yaparlar. Hastalık yapan mikrop tipleri çeşitli Tüberkülozlarında çok görüldüğü halde yağlı insanlarda bu nisbeten çok aşığı olduğu tabiat edilmiştir.

İstatistiklere nazaran insanlarda ki Düz Tüberkülozunun yüzde 34 ü ve muhtelif yaşlarda insanlarda görülen mafal Kemik Tüberkülozlarının yüzde 15 çoğuna yine Sığır tipi Verem mikropu tarafından yayıldığı görülmüştür.

Sayı Hocam, Ordinar'ın Profesör Süreyya Tabasi Aygün'de 261 insan veriminden 76 insan Sığır Tüberkülozunu yapan mikrop tipinden 3. ünde Tavak tipi mikrobundan olduğunu tebat etmiştir.

Hastalık Vereli ineklerin çiğ ve iyi pişirilme-

ci sınıf tüccarlar gibi bilânco esasına göre defter tutulması devam edecektir.

2 — İkinci sınıf tüccarlar: Birinci sınıf tüccarlar dışında kalan ticaret ve sanat veya iş erbabı, 1950 yılı başında defter tutma bakımından ikinci sınıf tüccar sayılmışlardır.

Bunlar, işletme hesabı esasına göre basit bir işletme defteri tutacaklardır.

3 — Mektep ve hastahane işletenler: Mektep ve hastahane işletenler de birinci ve ikinci sınıf tüccarlar gibi tebat edilen esaslar dahilinde defter tutacaklardır.

4 — Serbest meslek erbabından: Kimlerin serbest meslek erbabı sayılacağı III üncü bendte gösterilmiştir. Bunlardan ebeler, stünatörler, sağlık memurları, aruzbaliciler, muştekipler, hemşireler, hastahakımlar, enjeksiyoncular, pansumançılar, çikçik ve kırıkçılar, daktilolar, reklâmcılar, öğretmenler, müzik aletleri akortçular, nakkeçiler, sarıklı söyleyenler, çalgı çalanlar, meddah ve tulatçılar, rakkaslar, canbazlar, bokkâzlar, tercümanlar, mesahlar, makysajlar, manikör ve pediküröçler, spor organizatörleri, göçürü usule göre gelir vergisine tâbi tutulacaklardır.

Kazançları göçürü usul ile tebat edilmeden kâhın bilânco esasına göre serbest meslek erbabı bir (kazanç defteri) tutacaklardır.

5 — Defterlerin tasdik müddeti: 1950 yılı başından geliren kurumlar vergisine tâbi olacaklar. Ocak 1950 ayı sonuna kadar tutmak mecburiyetinde oldukları defterleri notere tasdik ettireceklerdir.

6 — 1950 yılı içinde enan muafifiği şartlarını kaybedenlerin durumları: 1950 yılı başında gelir vergisi mükellefiyetine girecek olanlar dışında kâhın ticaret ve sanât erbabından 1950 takvim yılı içinde enan muafifiği ait umumî veya hususî artarlardan birini kaybedenler 1951 takvim yılı başından itibaren gelir vergisine tâbi tutulacaktır.

Anak, 1950 yılı içinde alm, satım ve ücret için kaununda yazılı hadleri ve diğer ölçüleri yüzde 50 nisbetinde aşmış olanlar bulunursa bu gibiler 1950 yılı başından itibaren elde etmiş oldukları kazançları gelir vergisine tâbi tutulacaktır.

Bu sebeble yıl içinde muafifiği kaybetmesi ihtimal dahilinde bulunanların şimdiden gelir vergisine tâbi tutulmayı talep etmeleri menfaati irtiza-sundandır.

7 — Gayrimenkul sahiplerinin mükellefiyet durumları: 1950 takvim yılı içinde gayrimenkullerinden aldıkları kira gelirleri gayrisafi tutarı 2500 lirayı aşmayan,

EK-11: 1950 Çorum Belediye Meclisi Seçiminde Kazananlar. Çorum Gazetesi, 06.09.1950.

İlimiz içindeki Belediye Meclisleri seçimi bitti

3 Eylül 950 Pazar günü yapılan ilimiz içindeki Belediye Meclisleri seçimi başarıyla sona ermiştir. Dün sabah İl Seçim Kurulu'ndan aldığımız malumatı göre, asıl ve yedek olarak 48 mürettep üyeden ibaret bulunan Merkez İlçe Belediye Meclisi üyeliğinden 7 D.P., 7 C.H.P. ve 10 bağımsız o'arak kurulan üyelerden kurulmuştur. Bu meclisin yedek üyeliği 10 D.P., 6 C.H.P. ve 8 bağımsız aday kazanmıştır. 42 mürettep üyeden ibaret bulunan İkizli ilçesi Belediye Meclisi üyeliğinin asıl ve yedeklerini tamamıyla D.P. adayları kazanmıştır. 34 mürettep üyeden ibaret bulunan Sungurlu ilçesi Belediye Meclisi üyeliğinin 16 asıl ve 16 yedek üyelikleri C.H.P. ve 2 yedek üyeliği de D.P. adayları kazanmışlardır.

Şehrimiz Belediye Meclisi Seçiminde Kazananlar

ASIL ÜYELER	YEDEK ÜYELER
Mustafa Kalemli	Mahmut Bayraktar
Mahmut Kavuçcu	Mehmet Merzifoğlu
Mehmet Demirer	İhsan Aşık
Fahri Şanlı	Hüseyin Şirani
Hamdi Bayrak	Rahit Tütek
Fahri Ölçer	Galip Daldal
İbrahim Öz	Rifat Çokmar
Baha Çorbacıoğlu	İsmet Örer
Kemal Taybılı	Ezer Nardoğan
Tahir Erdukl	Yusuf Ağcı
Hidir Taluk	Hacı Hasan Çırpınlı
Rüfî Özdener	Mustafa Haboglu
İhsan Ahras	Lütfi Karagöz
İhsan Sarıp	East Karamanlı
Fatih Bekker	Rıza Karmanlı
Ezer Bayrak	Şerif Ünalı
Kadir Çelep	Şevket Karımanlı
Ahmet Yatsğan	Mustafa Bilgin
Hüseyin Suğur	Nureddin Kazancı
Ahmet Benderli	Ahmet Poyraz
Müfit Araboğlu	Fevzi Receboğlu
Mehmet Kuşçu	Hüseyin Samanlı
Hüseyin Vehbi Salkoc	Cavit Gülen
Mehmet Damar	Fevzi Çibekçi

İlçeler Belediye Meclisleri Seçimlerinde kazananların adları gelecek sayımızda yayımlanacaktır.

Marshall Planından Yeni yardım yapıldı

Ankara, 2 (Ankara Ajansı) — Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu dört Avrupa memleketine Marshall Yardım Planından yeniden 5.431 000 dolarlık ödenek ayrıldığı bildiriliyor. Bu dört memleket Türkiye, Yunanistan, İtalya ve Norveçtir. Bu ödenekten Türkiye'nin payına düşen 800.000 dolardır. Bu para ile Amerikadan muhtelif nakit vasıtaları, makineler ve yedek aksesuar getirilecektir.

Genel Meclisi Seçimi hazırlıkları başladı

15 Ekim Pazar günü yapılacak olan İl Genel Meclisi üyeliği seçimi hazırlıklarına başlanmıştır. Merkez İlçe ile bağlı 5 ilçede bu seçimlere ait seçmen kütüklerinin yazımına başlanmıştır. Salih Oyman İlimiz Ağırceza Mahkemesi üyeliğine tayinleri evvelce haber verdiğimiz Bolvadin C. Savcısı Salih Oyman hafta içinde geri-

Edimbourg Dükü Türkiye'ye Geliyor

14 Eylül Perşembe günü Türkiye'yi ziyaret edecek olan Edimbourg Dükü için bir ziyaret programı hazırlanmıştır. Bu programa göre Pelican ve Maggie isimindeki gemilerle 14 Eylül sabahı İzmir'e geleceklerdir. Maggie'nin komutanı Edimbourg Dükü, yanında İngiliz Deniz Atasesi olarak Yalova'ya hareket edecek garnizon ve denizsütu komutanları tarafından selamlanacaktır. Saat 12,50 de Dük, beraberinde İngiliz Büyükelçisi olduğu halde, Yalova'daki Cusurbakırlı köşkünün geçecek, öğle yemeğini mütenkir 15,45 te ayrılarak motorle İstanbul'a geçecektir. Edimbourg Dükü saat 18,30 da Dolmabahçe'ye ve saat 20,30 da İngiliz

Büyükelçiliğindeki yemekte hazır bulunsunlar. Ertesi gün şehrin tarihî binalarını ziyaret edecek olan misafirimiz, öğleden sonra motorle Boğazda bir gezinti ve piknik yapacaktır. Aynı gün 17,45 te lağiliz tobasası için İngiliz Büyükelçiliğinde bir gardeperti tertip edilecek, gece 21 de Florya'da İstanbul Valisi tarafından misafirimize gireni bir ziyafet verilecektir. 16 Eylül cumartesi günü sabahı Edimbourg Dükü, uçakla İzmir'e dörecektir. Saat 13 te Pelican gemisinin komutanı tarafından verilecek olan ziyafette İzmir'deki asker ve sivil erkân ile Edimbourg Dükü de hazır bulunsunlardır. Aynı gün öğleden sonra filo İzmir'den ayrılmaktadır. (L.P.S.)

Mr. R. H. Dorr Dün Şehrimizden Geçtiler

Dünya köşmesinde ten kıkakatta bulunmakta olan Amerikan İktisadi İlgililiği Türkiye İcra Komitesi Başkanı Mister Rossel H. Dorr, Eşi ve refakatindeki diğer zevatla birlikte dün sabah Turhal'dan şehrimize gelmişlerdir. Valimiz sayın Rapit Demireğ'ın İl Makamında ziyaret buyuran sayın misafirimize bir müddet Şehir Kulübünde istirahat buyurmuşlardır. Misafir Başkan öğleden sonra Valimizle İl Jandarma Komutanı, Bayındırlık ve Emniyet Müdürleri ile birlikte Alacaya gitmişlerdir. Yollar durumuyla Alaca Hükümet kazasında incelemeler yapılacak olan sayın misafirin doğrudan Ankara'ya gideceği haber verilmektedir.

E. S. Enstitüsünde Tayinler

Çorum Evvel Sa'nat Enstitüsü Ağaç Atelyesi öğretmen ve şefliğini seçilen Mustafa Aksoy'un, Teviziye Atelyesi siltajyer öğretmenliğini seçilen Hamdi Aymann ve Demir Atelyesi siltajyer öğretmenliğini de Ankara Erkek Sanat Enstitüsü siltajyer öğretmenlerinden Yapar Kozaman tayinleri öğrenilmiştir. mize gelecek görevine başlanmıştır. Kendisine hoşgeldiniz deriz.

Tayinler

Sungurlu C. Savcılığına Ankara Sorgu Yargıcı Müslim Gökçüoğlu, Sungurlu C. Savcılığına Kara Yargıcı adkanı Latif Ulu'nun, İkizli İlçe Savcılığına Yedigöller C. Savcılığına Ahmet Kıyışdın Kousu tayin kılınıkları haber alınmıştır. Kaymakamlar arasında nakiller Mecidiözü İlçesi Kaymakamı Haluk Yergök'ün Çan ilçesi ve Osmancık Kaymakamı Hüseyin Türkmen Çibanyaylı ilçesi kaymakamlıklarına nakil ve tayin kılınıkları öğrenilmiştir.

Nüfus sayım kursu

22 Ekim 950 Pazar günü yurdun her tarafında yapılacak olan genel nüfus sayımını idare edecekleri yetiştirmek üzere şehrimizde dün Salı günü başlayan ve üçgün devam edecek olan bir kurs açılmıştır. İstatistik Genel Müdürlüğü gube müdürlerinden Sabri Tamaytar tarafından idare edilen bu kursun ilimiz merkezinde Özel Saymanlık Gelir Müdürü Mustafa Beçerçi, Millî Eğitim Müfettişi Kemal Tucoçun, Bağöğretmen Nazım Uğur ve Bağöğretmen vekili Hüseyin Duru, şehrimiz Köy ve Belediye İşleri Bürosu Şefi Halil Yetgin ile bağlı beş ilçeden üçer kişi katılmışlardır.

Hollanda tahta ev gönderiyor

La Haye, 1 a. n. (Reuters) — Her konforu haiz 30 tahta ev bir Hollanda

Verem Hastanesi için: ÇORUM'UN ÂBİDESİ

Her halde yorumlamak. Ağır, ağır mozaik merdivenlerden aşağıya seyrederek içine çukura giriyoruz. Gözümüzü burcu burcu kokan hastahanesini temiz havasıyla dolu insanın, iradesini, yapmacık ve bayrak zeminin mahallüsünü görmek için giriyoruz. Sovyetler ile bir imtiyazın müemeyyiziyiz, sonucun üstün başarıyı göstermesi şüphesiz zevkimize Çorum'dayız, baharın mülkade kadar süvünce gibi yazdır. Orta Anadolu'nun bu güzel ve mütevazı beldesine ne yaparsınız gibi sınıyor? Fakat nutilmuş, köşeye bırakılmış bir belde olarak yıllarca böyle dolmuş. Herlemeye ve hem de her alanda ileri bir geçiş olmasın o kadar müstakim, müstakim ki ne yaparsınız izler emez. Havanın, suyun, toprağın birbiriyle uyumunu bu ziraat beldesinde hâls dedi aramızın karasapının kulağından tutarak boz öküze eş oluyor. Ne yaparsınız, rızık mücadelesi... Demokrat milletvekillerinden ç o k kızlar bekliyoruz. Hala kendi talime bırakılan Çorum için... Göstersinler; onlara koşan insanın sevgisini inanı gösterebilir. Bu dört sene içerisinde onlardan çok ve hem de çok şeyler bekliyoruz. "İşte Çorum'un Âbidesi, Verem Hastahanesi hazır; bunun yüksek Sağlık Bakanlığı tarafından kış zamanında ilgilenebilir hale gelmesini, Çorum paucar ekimise izin verilmesini; bir dokuma fabrikası, alçı fabrikası kurulmasını yürek-

Çiftçiye Verilecek Ziraat Âletleri

Şimdiye kadar alınmakta olan faiz müktarlarında indirmeler yapıldı. Ankara 2 (Ankara Ajansı) — Şimdiye kadar Ziraat Bankası memleketimize Marshall yardımından gelen Ziraat âletlerini Çiftçiye 5 yıl vadeli kredi ile dağıtmakta ve % 25 faiz almaktaydı. Öğrendiğimiz göre, bundan böyle Banka Marshall Yardımında hususî fermaların Almanya, İtalya ve diğer memleketlerden getirildikleri Ziraat âletleri için de köylüye aynı kredi yardımıda bulunsunacaktır. Ancak müşterilerin tarafında yakında Türkiye'ye teslim edilecektir. Evler, Türkiye'de geniş biçimde inşaat işlerini üzerine alan bir Amerikan şirketi tarafından sipariş edilmiştir.

**EK-12: Genel Nüfus Sayımın Yapılacağına Dair Atılan Manşet.
Çorum Gazetesi, 11.10.1950.**

Buyul 22 Ekim Pazar Günü Genel Nüfus Sayımı Var!

Milletin Sayısını Bilmeyen Devlet, Memleketin İşlerini Ayarlayamaz.

23 Yıl önceki Sayımda 13 buçuk milyonduk. Dördüncü Sayımda 18 milyonu epeyce aştık. Bugün yirmiyi bulup aşarız İnşallah

İYİ BİLELİM Kİ!

Bir Millet ve devlet için böylece on yıla bir sayım yapmak farzdır. Milletinin sayısı doğru ölçünce sokamıza yüzölçümü bilinirse memleket işleri ona göre düzenlenir.

iyi bilelim ki bizim nüfus sayımımız da hiç bir zorluk yoktur. Hatta çok kolaydır. Sayım günü evimizde, yahut bulunduğumuz yerde kılacağız, bir yere çıkmayacağız, memurları bekleyeceğiz.

Ne sorarsa bir bir ve doğrucu söyleyip yazdıracağız. Bunun hiç bir masrafı, harcı, salığı, verilince hiç bir parası yoktur, ne yazılırken, ne yazıldıktan sonra.

Sunu da iyi bilelim ki nüfus sayımı yalnız ve yalnız milletini sayısını bilip yazmak içindir. Ne yeni vergi koyması vardır, ne de malîyeye ve başka yerlere istenecek bir parası, hiç bir şeyi yoktur. Kullananı, saklayanı, saklanmayı ne lüzum var?

Cumhuriyetten çok eski devletlerde bir takım yolcusuluklar, aldatmacalar yapılır. Ama bugünkü Cumhuriyet, demokrasinin devrinde böyle şeyler yapılamaz.

Hele şunu da iyice bilelim ki, nüfus sayımının askerlik işleriyle hiç bir ilişkisi de yoktur. Askerlik işlerimiz neyse yine odur. Apayrı bir şeydir o.

Velhasıl bizlere doğrucu, eksiksiz yazılmaktan başka yapacak kalmıyor.

Sayımın bizleri hiç bir zora, mükellefiyeti sokmayacağına inanalım da ona göre davranalım.

Hadi artık, Allahtan niyaz edelim ki bu sayım da Milletimize, Vatandaşımıza hayırlı, uğurlu olsun!..

Ziraat Sayımı hazırlıklarına başlandı

1 Kasım 1950 gününde başlayıp ayın 15 zine kadar sürecek olan ziraat sayımı için gerekli hazırlıklara başlanmıştır.

Bu maksatla Ankarada açılmış bulunan kursa iştirak etmiş olan ilimiz kontrolörleri tarafından getirilmiştir, de bir kurs açılmıştır.

9.10.50 Pazar günü açılıp üç gün devam edecek olan bu kursa merkez ve bağlı ilçelerden ekip şefleri iştirak etmektedir.

Valimizin TEFTİŞLERİ

Valimiz sayın Raşid Demirtaş beraberlerinde İl Jandarma Komutanı ile Bayındırlık Müdürü bulunduğu halde ayın 6 ncı Cuma günü Osmancağa giderek bu ilçe ile Gümüşhacıköy ilçesi arasındaki yol ve köprüler üzerinde tefiş ve tedkiklerde bulunmuşlardır. Beraberlerinde yine Jandarma Komutanı ile Emniyet Müdürü bulundukları halde Cumartesi günü de Sungurluya gitmiş bulunan sayın Valimiz bu ilçe idare işleri üzerinde gerekli tefiş ve incelemelerde bulunduktan başka ilimizin bir kısmı köylerine de giderek vatandaşların derdlerini dinlemişler ve ihtiyaçlarını tesbit etmişlerdir.

NURİ ONUR

Feyzi Şarmanın emekliye ayrılmasıyla açılmış bulunan ilimiz Defterdarlığına Burdur Defterdarı Nuri Onur'un tayin bulunduğu haberi alınmıştır.

NEVZAT ÖNEN

Tarım Bakanlığı Veteriner Uzman Müdürü Nevzat Önen geçen Cumartesi günü Ankaradan şehrimize gelmiştir.

Önen'in görevi etrafında incelemeler yapmak üzere gelmiş olan Nevzat Önen beraberlerinde Veteriner Müdürü de bulunduğu halde Pazar günü lakliple ilçesine gitmiş, bu ilçe sığircılığı ile Buğayaşın ve Bakım Durağında incelemede bulunmuş.

Pazartesi günü de yine Veteriner Müdürümlü Alacaya gitmiş bulunan uzman ilimiz ilçedeki bütün Buğayaşın ve Aşın Duraklarını da tefiş etmiş ve sığir durumları e tra fında incelemelerde bulunacağı haber verilmektedir.

Dursun Koçoğlu

Anadolu Sigorta Şirketi mümessili Dursun Koçoğlu şehrimize gelmiştir. Bitümlü sigorta işleriyle meşgul olan şirket mümessili halkımızın ziyaretlerini T. C. Ziraat Bankasında kabul edilecektir.

Saatler

1 saat geri alındı
7 Ekim 1950 Cumartesi günü 8 Ekim Pazara bağliyan gece yarısından itibaren saatler bir saat geri alınarak saatimizin taktibine başlanmıştır.

Bevinin Türkiye'ye dair bir demeci

Stalin'e sormak isterim, neden Türkiye 5 yıldır sinir harbine maruz bırakılıyor?

Londra, 5 (BBC) — İngiltere Dışişleri Bakanı Bevin bugün İşçi Partisi Kongresinde İngiltere'nin dış Siyasetini bir defa daha gözden geçirmiş ve bu siyasetin Birleşmiş Milletler vasıtasıyla kolektif güvenliğe istinat ettiğini söylemiştir.

Bevin Ruslarla münaasebetlerin terassüsünü istiyen bir takrire de cevap vererek, biz büyük küçük bütün devletlerin söz sahibi olmasını istiyoruz demmiştir. Bevin sözlerine şöyle devam etmiştir:

.. Son zamanlarda Ruslar Amerika'ya barp hazırlamakla itham etmektedirler. Ruslar bütün dünya milletlerini gözünü boya mak istiyor. Bu yalan ve iftiraları birtakım kafaşın tekerrürlüyle durmatktdır. Bu gibi iftiralar tena men yalandır. Ben şahsen Molotov ve Vişinski'nin bir çok hakaretlerini maruz kalmışım. Fakat t hiçbirine aldırılmayarak barış yolundaki meslime devam ettim, gene de edeceğim ..

Bevin buından sonra Kazay Korollerden, Birleşmiş Milletlere itimat etmelerini kan dökülmesine müsaade etmelerini istemiştir.

İngiltere Dışişleri Bakanı bundan sonra Almanya meselesine temas edecek demmiştir ki Batı devletleri Almanya'yı demokrat esaslar üzerine yükseletmeye çalışmaktadırlar. Birçok Alman işleri gelmeleri artık harp istememekle samsimidirler.

Bevin bundan sonra Ortadoğu'dan bahsederken, Truman Türkiye ve Yunanistan'a zamanında yardım ederek büyük bir mücadelecinin öntüsü almıştır, dedi.

Bilhassa Türkiye üzerinde duran İngiliz Dışişleri Bakanı bu memleket hakkında demmiştir ki:

.. Stalin'e şu sualleri sormak isterim: Türkiye gibi bir memleket neden beş yıldanberi bir sinir harbine maruz bırakılmaktadır. Yoksa Türkiye Rusya'ya hücummu edecektir. Neden bu memleket seferberliğinin ağır yükü altında tutulmak isteniyor ..

Bevin, Yunanistan'a da temas ederek sözlerine son vermiştir.

Bevin buından sonra Kazay Korollerden, Birleşmiş Milletlere itimat etmelerini kan dökülmesine müsaade etmelerini istemiştir.

İngiltere Dışişleri Bakanı bundan sonra Almanya meselesine temas edecek demmiştir ki Batı devletleri Almanya'yı demokrat esaslar üzerine yükseletmeye çalışmaktadırlar. Birçok Alman işleri gelmeleri artık harp istememekle samsimidirler.

Bevin bundan sonra Ortadoğu'dan bahsederken, Truman Türkiye ve Yunanistan'a zamanında yardım ederek büyük bir mücadelecinin öntüsü almıştır, dedi.

Bilhassa Türkiye üzerinde duran İngiliz Dışişleri Bakanı bu memleket hakkında demmiştir ki:

.. Stalin'e şu sualleri sormak isterim: Türkiye gibi bir memleket neden beş yıldanberi bir sinir harbine maruz bırakılmaktadır. Yoksa Türkiye Rusya'ya hücummu edecektir. Neden bu memleket seferberliğinin ağır yükü altında tutulmak isteniyor ..

Bevin, Yunanistan'a da temas ederek sözlerine son vermiştir.

15 Ekim Pazar günü Genel Meclis Seçimleri Yapılacak

15 Ekim 1950 Pazar günü yurdun her tarafında yapılacak Genel Meclis seçimlerine ait hazırlıklar ilimizin bütün bölgelerinde tamamlanmıştır.

Kur'a ile ayrılan sandık başkanı ve üyeleri bölgelerine ait sandık, defter ve lüzumlu evrak ve belgeleri almışlardır.

Sandık başkanı ve üyeleri yarın görevleri başına gideceklerdir.

Akdeniz müdafası ile ilgili görüşmeler

Ve Hükümetimizin Cevabi Notası

Londra, 4 (BBC) — Bu akşam Londra'da bir beyanat veren İngiltere Dışişleri Bakanlığı sözcüsü, Akdeniz müdafası görüşmelerine iştirak için Atlantik paktı devletlerince vaki davete Türkiye'nin müsbet cevap vermesi için İngiltere'de memnuniyetle karşılanmıştır.

Sözcü şunları da ilâve etmiştir: İngiltere 1939 da imzalanan bir ittifakla Türkiye'nin müdafasına büyük bir ilgi göstermektedir.

Birleşik Amerika Devletleri Hariciye Nazırı Msa-yo Acheson, şimali Atlantik Paktı konseyi adına 20 Eylül 1950 tarihinde hükümetimize Vaşington Büyükelçimiz de laletileyle metni aşağıda yazılı notayı tevdi etmiştir:

"Şimali Atlantik Paktı teşkilâtının Akdeniz müdafasıyla ilgili askeri planlaştrma meselesi hakkında Türkiye'nin iştirakine büyük önem verilmektedir. Bu konseyin bir ittifakla Türkiye'nin müdafasına büyük bir ilgi göstermektedir.

Doğu Akdeniz iştirakinin idamesi hususunda Türkiye'nin oyamağla ilgili mühim role iştirak eden konsey, bu arzusunun Türkiye'nin meşkur planlaştrma meselesine iştirakinin Akdeniz müdafasının manalı surette medar olacağı kanatına istinat ettirmektedir. Bunun dikkatle nazaran alan Türkiye Hükümeti, zaten politikasının güvenliği ve barışı müsbet gelinde koruma hizmet esasına temsif etmiş bulunduğu için, konseyin arzusunun uyarak mevzu bahis meseleyle ilgili karar verilmiştir.

800 Kilometre süratli Helikopter imalı New York, Nafes — İki Helikopter imal eden Igor Sikorsky Haracılık cemiyetinin toplantısında yakında saatte 800 kilometre süratli Helikopterlerin yapılabileceğini beyan etmiştir.

Pratik faydalarının bulunduğu ve Kore harbi sırasında da biraz tecrübesinin müsbet olduğu mübahede edilen Helikopterlerle da bir saade somalara bakım olabilecek tahmin edilmektedir.

Pratik faydalarının bulunduğu ve Kore harbi sırasında da biraz tecrübesinin müsbet olduğu mübahede edilen Helikopterlerle da bir saade somalara bakım olabilecek tahmin edilmektedir.

Pratik faydalarının bulunduğu ve Kore harbi sırasında da biraz tecrübesinin müsbet olduğu mübahede edilen Helikopterlerle da bir saade somalara bakım olabilecek tahmin edilmektedir.

Pratik faydalarının bulunduğu ve Kore harbi sırasında da biraz tecrübesinin müsbet olduğu mübahede edilen Helikopterlerle da bir saade somalara bakım olabilecek tahmin edilmektedir.

Pratik faydalarının bulunduğu ve Kore harbi sırasında da biraz tecrübesinin müsbet olduğu mübahede edilen Helikopterlerle da bir saade somalara bakım olabilecek tahmin edilmektedir.

EK-13: 1950 Belediye Meclisi Seçim Sonuçları. Çorum Gazetesi,06.09.1950

KURULUŞ TARİHİ: 1921

RESMİ İL GAZETESİ

İDARE YERİ
İl Basımevi

ÇORUM

YIL: 29 — No. 1355

ÇARŞAMBA

6 Eylül - 1950

Nüshası 5 kuruştur.

İlimiz içindeki Belediye Meclisleri seçimi bitti

3 Eylül 950 Pazar günü yapılan İlimiz içindeki Belediye Meclisleri seçimi başarıyla sonuçlandı. Dün sabah İl Seçim Kurulu'ndan aldığımız malûmata göre, asil ve yedek olarak 48 mürettep üyeden ibaret bulunan Merkez İlçe Belediye Meclisi üyeliğinden 7 D.P., 7 C.H.P. ve 10 bağımsız olarak kararmayeden kurulmuştur. Bu meclisin yedek üyeliği ise 10 D.P., 6 C.H.P. ve 8 bağımsız aday kazanmıştır. 42 mürettep üyeden ibaret bulunan İktisadi İyeliğinin asil ve yedeklerini tamamiyle D.P. adayları kazanmıştır. 34 mürettep üyeden ibaret bulunan Sungurlu İlçesi Belediye Meclisi üyeliğinin 16 asil ve yedek üyeliği C.H.P. ve 2 yedek üyeliği de D.P. adayları kazanmıştır.

26 mürettep üyeden ibaret bulunan Mecidiözü İlçesi Belediye Meclisi üyeliğinden 8 ni C.H.P., 2 sinin bağımsız ve yedeklerini 8 ni C.H.P. ve 3 ünü de bağımsız adaylar kazanmıştır. 24 mürettep üyeden ibaret bulunan Alaca Belediye Meclisinin asil ve yedeklerini tamamiyle C.H.P. adayları kazanmıştır. 30 mürettep üyeden ibaret bulunan Osmanlı İncesinin asil üyeliğinin 14 ünü D.P. ve birini de bağımsız aday, ve 15 yedeğini ise D.P. adayları kazanmıştır. Seçim Kurulundan hususi surette edindiğimiz malûmata göre Şehrimiz Belediye Meclisinin asil ve yedek üyeliğini o adaylarıyla aşağıdaki zevat kazanmışlardır.

Şehrimiz Belediye Meclisi Seçiminde Kazananlar

ASIL ÜYELER	YEDEK ÜYELER
- Mustafa Kaloğlu	Mahmut Bayralı
- Mahmut Kavukoğlu	Mehmet Meriçoğlu
- Mehmet Demir	İhsan Aşık
- Fahri Şanlı	Hüseyin Şirani
- Hamdi Bayrak	Rağit Tütek
- Fahri Ölçer	Galip Daldal
- İbrahim Öz	Rifat Çökmez
- Beha Çorbacıoğlu	İsmet Özer
- Kemal Taybılı	Ever Nardoğan
- Tahir Erdemli	Yusuf Aşıcı
- Hidir Tuluk	Hacı Hasan Çirpinti
- Rüşti Özdemir	Mustafa Haboğlu
- İhsan Ahras	Lütfi Karagöz
- İhsan Serap	Eset Karamanlı
- Faruk Berker	Rıza Peker
- Ever Bayrak	Şerif Üaldı
- Kadir Çelep	Şevket Karamanlı
- Ahmet Yatagan	Mustafa Bilgin
- Hüseyin Süngür	Nureddin Kazancı
- Ahmet Benderli	Ahmet Poyraz
- Müfit Araboğlu	Fevzi Receboğlu
- Mehmet Kuşcu	Hüseyin Samsuolu
- Hüseyin Vahbi Salçuk	Cavit Gülen
- Mehmet Damar	Fevzi Çobukoğlu

İlçeler Belediye Meclisleri Seçimlerinde kazananların adları gelecek sayımızda yayınlanacaktır.

Marshall Planından

Yeni yardım yapıldı

Ankara, 2 (Ankara Ajansı) — Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu dört Avrupa memleketine Marshall Yardım Planından yeniden 5.431.000 dolarlık ödenek ayrıldığı bildiriliyor. Bu dört memleket Türkiye, Yunanistan, İrlanda, Norveçtir. Bu ödenekten Türkiye'nin payına düşen 800.000 dolardır. Bu para ile Amerikadan muktefi nakli vasıtaları, makineler ve yedek aksesuar getirilecektir.

Genel Meclisi Seçimi

hazırlıkları başladı

15 Ekim Pazar günü yapılacak olan İl Genel Meclisi üyeliği seçimi hazırlıklarına başlanmıştır. Merkez İlçe ile bağlı 5 ilçede bu seçimlere ait seçmen kütüklerinin yazımına başlanmıştır.

Salih Oyman

İlimiz Ağırceza Mahkemesi üyeliğine tayinlerini önceyle haber verdiğimiz Bolvadin C. Savcısı Salih Oyman hafta içinde şehri-

Edimbourg Dükü Türkiye'ye Geliyor

14 Eylül Perşembe günü Türkiye'yi ziyaret edecek olan Edimbourg Dükü için bir ziyaret programı hazırlanmıştır. Bu programa göre Pellica ve Magpie isimindeki legilist gemileri ile Tokon denizaltısı 14 Eylül sabahı İzmir'e geleceklerdir. Magpie'nin komutanı Edimbourg Dükü, yanında legilist Deniz Atağesi olduğu halde İzmir'den uçakla Yalova'ya hareket edecek garizon ve denizsubü komutanları tarafından selamlanacaktır. Saat 12,50 de Dük, beraberinde lagilitere Büyükelçisi olduğu halde, Yalova'daki Cuvhurbaşkanlığı köşküne gidecek, öğle yemeğini müteskip 15,45 te ayrılarak motörle İstanbul'a geçecektir. Edimbourg Dükü saat 18,30 da Dolmabahçe'ye ve saat 20,30 da lagilitere

Büyükelçiliğindeki yemekte hazır bulunsacaktır. Ertesi gün şehrin tarihî binalarını ziyaret edecek olan misafirimiz, öğleden sonra motörle Boğazda bir gezinti ve piknik yapacaktır. Aynı gün 17,45 te lagilist tebasası için lagilitere. Büyükelçiliğinde bir gardeperti tertip edilecek, gece 21 de Florya'da İstanbul Vahisi tarafından misafirimiz şerefine bir ziyafet verilecektir. 16 Eylül cumartesi günü sabahı Edimbourg Dükü, uçakla İzmir'e dönmektedir. Saat 13 te Pellica gemisinin komutanı tarafından verilecek olan ziyafette İzmir'deki askerî ve sivil erkân ile Edimbourg Dükü de hazır bulunsacaktır. Aynı gün öğleden sonra filo İzmir'den ayrılmaktadır. (L.P.S.)

Mr. R. H. Dorr

Dün Şehrimizden Geçtiler

Dünya toptanında tek kilitatta bulunmakta olan Amerikan İhtisadi İşbirliği Türkiye İrsi Komitesi Başkanı Mister Ross H. Dorr, Eski ve refakattindeki diğer zevatla birlikte dün sabah Turhal'da şehrimize gelmişlerdir. Valimiz sayın Rağid Demireli'nin İl Meclisinde ziyafet buyurulan sayın misafirimiz bir müddet Şehir Kulübünde istirahat buyurmuşlardır. Misafir Bağlan öğleden sonra Valimiz ile Jandarma Komutanı, Başyünlük ve Emniyet Müdürleri ile birlikte Alaca'ya gitmişlerdir. Yolculuğuyla Alaca Hüyük kazısında incelemeler yapacak olan sayın misafirin doğrudan Ankara'ya gideceği haber verilmektedir.

E. S. Enstitüsünde

Tayinler

Çorum Erkek Sanat Enstitüsü Ağırceza öğretmen ve şefliğine açıklanan Mustafa Aksoy'un, Tevziye Atelyesi şaltajer öğretmenliğine açıklanan Hamdi Aymann ve Demir Atelyesi şaltajer öğretmenliğine de Ankara Erkek Sanat Enstitüsü şaltajer öğretmenlerinden Yasar Kazan tayinleri öğrenilmiştir. mize gelecek görevine bağlanmıştır. Keadisine hoggeldiniz deriz.

Tayinler

Sungurlu C. Savcılığına Ankara Sorgu Yargıcı Müslim Gökçülen, Osmaniye C. Savcılığına Sungurlu Kara Yargıcı adayı Latif Ulu'nu, İktisadi C. Savcılığına Yardımcısına Yegülhan C. Savcılığına Yardımcısına Ahmet Kıyas'dan Kousus tayin kıldıkları haber alınmıştır. **Kaymakamlar** arasında nakiller Mecidiözü İlçesi Kaymakamı Haluk Yergök'ün Çam İlçesi ve Osmanlı Kaymakamı Hüseyin Türkşen Çıbanbeyli İlçesi kaymakamlıklarına nakil ve tayin kıldıkları öğrenilmiştir.

Nüfus sayım kursu

22 Ekim 950 Pazar günü yarıdan her tarafında yapılacak olan genel nüfus sayımını idare edecekleri yetiştirmek üzere şehrimizde dün Salı günü başlayan ve üçgün devam edecek olan bir kurs açılmıştır. İstatistik Genel Müdürlüğü bünye müdürlerinden Sabri Tamsayar tarafından idare edilen bu kursa İlimiz merkezinden Özal Saymanlık Gelir Müdürü Mustafa Beçavci, Milli Eğitim Müdürü Kemal Tançoğlu, Başöğretmen Nazım Uğur ve Başöğretmen vekili Hüseyin Duro, Şehrimiz Köy ve Belediye İşleri Bürosu Şefi Halil Yetgin ile bağlı bir ilceden üçer kişi katılmışlardır. **Hollanda** tahta ev gönderiyor La Haya, 1 a.s. (Reuters) — Her konforlu haiz 30 tahta ev bir Hollanda

ÇORUM'UN ÂBİDESİ

Her halde yorulmuşuk. Ağır, ağır mozaik merdivenlerden aşağıya seyredersek üçüncü kata çıkıyoruz. Gözümüzü burcu burcu tokan hıstahanezin temiz havasıyla dolu insanın, iradetin, yapmacık ve bağımsız azminin mahsulünü görmek için geziyoruz. Sovunumuz has bir imtihanın mümayyiziyiz, sonucun üstün başarıyla gözlümezi doyulmaz zevkimizdir. Çorumluymuz, başarımızla ne kadar övünsek yine azdır. Orta Anadolu'nun bu güzel ve mütevazı beldesine ne yapılırsa çuha gibi siniyor? Fakat noutulmuş, köşeye bırakılmış bir belde olarak yıllarını böylece doldurdu. İlerlemeye ve hem de her alanda ileri bir geçiş olmasın o kadar müsaade; müstait ki ne yapılırsa inkâr etmez. Havası, suyu, toprağı birbirleriyle uyumun bu ziraat beldesinde hâlâ dede arımsığına karasapsın kolağandan tutarak boz öküze geçiyor. Ne yapın ekmek, rızık mücadelesini. Demokrat milletvekillerinden çok kâğıtler bekliyoruz. Hala kendi taline bırakılan Çorum için. Gösterişler; onlara koşan insanın sevgisini inanı gösterişler. Bu dört sene içerisinde onlardan çok ve hem de çok şeyler bekliyoruz. İşte Çorum'un Âbidesi, Verem Hastahanesi hazır; bunun yüksek Sağlık Bakanlığı tarafından kısa zamanda işleyebilir hale gelmesini, Çoruma paucar ekimise izin verilmesini; bir dokuma fabrikası, alçı fabrikası kurulmasını yürek-

ten istiyoruz. Acaba bizim sayın milletvekillerimiz ne düşünüyorlar? Çorumun gelen bir yabancı daıma suan süyüyor. Ne çok kabellerimiz var. Evet çok ve hem de ağzına kadar bergün gençlerle dolu kahvehanelerimiz bir makine gibi işliyor. Ne acıklı hal!

Emiyetini bünyesini kemiren bu sahanezin her gün çeşitli trajedilerle başbaşaız. Kalkınmak, kahve köşelerinde gele pişide kalkınmak... Zihnin bu tattı hayalini zevinle uğrasırken, kendimi üçüncü katin geniş, camlı, iki taraftan bol ışıklı ameliyat hollü ün içinde buldum. Ortada asil ameliyat salonu, sığında sterilizasyon odası, solda yardımcı ameliyat salonu ile Çoruma bir balkon teki ederecek bakmaktadır. Yürüyoruz. Buradan binanın solunu takibedersek. Hastalar için helâ ve banyolar, hekimler için helâ ve banyolar, hekim yemek odası, tabip odası, baştabip odası, yine solu takibedersek karaya geçiyoruz; diğer yanlarında, asil hastahane için yemek salonu, (18x3) e'adında hastalar için istirahat ve kür tarasan, iki yataklı oda, iki yataklı oda, iki yataklı oda, diğer bölime geçiyoruz. İki yataklı oda, (18x3) kür tarasan, iki yataklı oda, sekiz hasta için yemek salonu, altı yataklı köşge, hastalar için helâlar, banyo ve duşlar, ağır hastalar için teccit odası, kontrol hemgire odası, ofis, diğer düccü kata çıkış merdiveni. H. D.

Çiftçiye Verilecek Ziraat Aletleri

Şimdiki kadar alınmakta olan fazl miktarlarında indirimler yapıldı

Ankara 2 (Ankara Ajansı) — Şimdiki kadar Ziraat Bankası memleketimize Marshall yardımından gelen Ziraat aletlerini Çiftçiye 5 yıl vadeli kredi ile dağıtmakta ve % 25 faiz almaktadır. Öğrendiğimize göre, bundan böyle Banka Marshall Yardımı dışında hususî firmaların Almanya, İtalya ve diğer memleketlerden getirdikleri Ziraat Aletleri için de köylüye aynı kredi yardımı bulunsacaktır. Ancak müşteri firması tarafından yakında Türkiye'ye teslim edilecektir. Evler, Türkiye'de geniş ölçüde inşaat işlerini üzerine alan bir Amerikan şirketi tarafından sipariş edilmiştir.

KURULUŞ TARİHİ: 1921

RESMİ İL GAZETESİ

İDARE YERİ
İl Binası

ÇORUM

YIL: 29 — No: 1563

11/10 GARSAMBA

3.11.50

17

3

1. Kasım - 1950

Nusxası 5 kuruştur.

Nüfusumuz 20.902.628 zi buldu. 2,112,454 kişi artık

İlimiz nüfus neticesi 1945 sayımında 312723 olan ilimiz nüfusu bu sayımda 341867 ye yükselmiştir

Artış yekünü 29144 dür

22 Ekim 1950 Pazar günü yapılan genel nüfus sayımının ilimizde ait bulunan neticelerini bildiriyoruz.

1945 Genel nüfus sayımında 312723 olan il nüfusu bu sayımda 341867 ye yükselmiştir.

1945 sayımından sonra ikilipten 9 köy Çankırıya, (1 köy de Osmancıkta) Kastamonuya bağlanmış olmasına rağmen ilimiz nüfusundaki 29144 de yükselmis bulunan artış nisbeti ilimiz itibarıyla sevindirici bir mahiyet arzettiği görülmüştür.

Kadın ve erkek olarak tasnifine hâlen devam edilmekte olan sayım neticesinin şehir, kasaba ve köyler itibarıyla neticeleri şöyledir.

1950 sayımına göre Çorum merkez ilçesi: 87536 nüfustan 22722 merkez şehir ve 64814 köyler;

1945 sayımına göre: 73403 nüfustan 20307 merkez şehir ve 53096 köyler;

1950 sayımına göre il kilip ilçesi: 67348 nüfustan 10683 merkez kasaba ve 56665 köyler;

1945 sayımına göre il-

kilip ilçesi: 66145 nüfustan 10344 merkez kasaba ve 55801 köyler;

1950 sayımına göre Sungurlu ilçesi: 62731 nüfustan 6461 merkez kasaba ve 56270 köyler;

1945 sayımına göre Sungurlu ilçesi: 52702 nüfustan 5562 merkez kasaba ve 47140 köyler;

1950 sayımına göre Mecidişahi ilçesi: 44279 nüfustan 4279 merkez kasaba ve 40000 köyler;

1945 sayımına göre Mecidişahi ilçesi: 45844 nüfustan 3653 merkez kasaba ve 42191 köyler;

Bu ilde 17 köy Çoruma bağlanmıştır.

1950 sayımına göre Osmancık ilçesi: 33434 nüfustan 4678 merkez kasaba ve 28761 köyler.

1945 sayımına göre Osmancık ilçesi: 34641 nüfustan 4295 merkez kasaba ve 30333 köyler;

1950 sayımına göre Alaca ilçesi: 46539 nüfustan 3839 merkez kasaba ve 42700 köyler;

1945 sayımına göre Alaca ilçesi: 40001 nüfustan 3006 merkez kasaba ve 36995 köylerdir.

Truman Birleşmiş Milletlere Hitap Etti

Floshing Meadows (U.S.S.) - Birleşmiş Milletlerin kuruluşunun beşinci yılının kutlanmasına minnacetiyle yapılan özel bir toplantıda Başkan Truman da konuşmuş ve demiştir ki:

"Birleşmiş Milletler harp utrahından, tarihteki en müthiş harpten doğmuştur.

"Birleşmiş Milletlerin kurulması, anlayışsız kavlence olanlardan ziyade bu harpte savayıp ölen milletlerin insan ayesinde olmuştur.

"Birleşmiş Milletlerin yüksek prensiplerini tatbik etmek için çalışan bizler bu teğkiliğin bu gün milyonlarca kadın ve erkek göktüğün için ve fedakârlıklar neticesinde mevcut olduğunu da asla hatırdan çıkarmamalıyız.

"Dünya insanları barış ve adalet ümitlerini tahakkuk ettirmek maksadıyla Birleşmiş Milletleri kurmuşlardır. Hükümetler bu teğkiliği desteklemekte ba-

Vali Muavini rahatsız

Vali Muaviniimiz Bay Avni Duru rahatsız bulunmaktadır.

İl Makamında, B. Avni Duru'nun rahatsızlığı müddetince Hulûk İşleri Müdürümüz Azmi Gökçe'nin kendisine vekillik etmesi teşvii buyrulmuş ve dairelere tebliğ edilmiştir.

Talha Tüzün

Şerimiz Tapu Sicil Mahfazlığına tayinlerini evvelce bildirdiğimiz Talha Tüzün gelecek görevine başlamıştır. Hoşgeldiniz der, başarılar dileriz.

Geri Birakılan Eya Piyangosu

29 Ekim Pazar günü çekilmek üzere şehrimiz Gençlik Kulübüsünde tertip eylemiş olduğu eya piyangosunun çekilişi gününün

Büyüklerimize Çekilen Kutlama telleri ve alınan karşılıklar

Cumhuriyet Bayramımız minnacetiyle Çorum halkının izbar eylediği sevice tercüman olarak Sayın Cumhuriyetçilerimizle B. M. M. Başkan ve Çorumumuz Valimiz Raşid Demirtaş'ın çektileri tebrik, sevgi ve saygı tel yazıları ve alınan cevaplar:

Raşid Demirtaş Çorum Valisi
Tebrikinize teşekkür eder, beude Cumhuriyet bayramının haklarında kutlu olmasını dilerim.

Celâl Bayar
Raşid Demirtaş Çorum Valisi
Tebrik telgrafınıza çok teşekkür eder, binmekabele tebrik ve sevgilerimi sunarım.

Başbakan Adnan Menderes
Sayın Celâl Bayar Cumhuriyetçilerimiz Ankara
Tam bir hürriyet içerisinde Cumhuriyetimizin 27 inci yıldönümünü kutlayan Çorum halkının en derin sevgi ve saygılarını arz ederim.

Çorum Valisi Raşid Demirtaş
Sayın Refik Koraltan B. Millet Meclisi Başkanı Ankara
Cumhuriyetimiz 27 inci yıldönümünü çokluğun bir sevinç ve neşe içinde kutlayan Çorumluların sevgi ve saygılarını arz ederim.

Çorum Valisi Raşid Demirtaş
Sayın Adnan Menderes Başkan Ankara
Cumhuriyetimizin 27 inci yıldönümünü hür bir hava içerisinde kutlayan Çorum halkının derin sevgi ve saygılarını arz ederim.

Çorum Valisi Raşid Demirtaş

Zirai Sayım

İlin her tarafında bugün başladı

Zirai sayıma yurdun her tarafında olduğu gibi ilimiz içinde de bugün bil fiil başlamış bulunmaktadır.

Korarlarda yetiştirilen sayım kontroleri ve sayım memurları birkaç gün evvelinden sayım bölgelerine gitmişlerdir.

Maaşları Artırılan

İlimiz Kitapsaray Memurlarında Ahmet Etiler'in maaşlarının bir üst dereceye yükseltildiğini öğrenildik, kendilerine tebrik ederiz.

30 Aralık Cuma gününe bırakıldığı öğrenilmiştir.

Güneşspor Kulübü Olaganüstü toplantı Yaptı

Şehrimiz Güneşspor Kulübü üsümü heyeti 27 Ekim 1950 Cuma günü olağanüstü bir toplantı yaparak, vazifeten pek çoğu şehrimizden ayrılmış suretiyle ihlal eden İdare Kurulunun yeniden seçilmesi için İdare Kurulu da sayıdaki şekilde işbölümü yapmıştır.

Başkanlığı: Hasan Cerit, Genel başkanlığı: Şükür Şuğul, Muhasipliği: Recep Ergün, idare amirliğine: Faruk Berkler ve sekreterliğine: Hayri Cerit, üyeliklere: Bedri Baygu ile Orhan Erten'i ayrımlardır.

İsveç'ilerin Büyük Kaybı

İsveç Kralı 5 inci V. Gustav'ın ölümü memleketimizde de büyük tesadür uyandırmıştır.

Bu büyük kayıp minnacetiyle yurdun her tarafında olduğu gibi, dön büttüğü şehrimizdeki resmi dairelerde çekili bayraklar yarıya indirilmek suretilerile dost milletler büyük acısına iştirak edilmiştir.

Cumhuriyetimizin 27 inci yıldönümü

İlimiz içerisinde çokluğun tezahürat ve içten bir neşe ile kutlandı

Geçirdiğimiz 29 Ekim 1950 Pazar günü 27 inci yıl dönümünü bitirmek 28 inci yıla girmiş bulunan Şanlı Cumhuriyetimiz, yurdun her tarafında olduğu gibi Şehrimiz ve bağlı ilçelerdeki köylerde de çokluğun tezahürat ve içten gelen bir neşe içerisinde kutlanmıştır.

Sayın Valimizin başkanlığında kurulan bir komite tarafından çok önceden hazırlanmış bulunan program gereğince 28 Ekim sabahından itibaren şehir içerisindeki resmi ve hususi binalarında caddeler, sokaklar, dükkânlar başta olmak üzere her tarafında bayraklar, elektrikler ışıklandırılan 27 rakamları, caddelere kurulan taklar herkesin heyecanını bir ket daha artırmıştır.

28 Ekim cumartesi günü saat 13 de başta şehir bandosu olduğu helde Atatürk anıtına gidilerek İl Makamı, Beden Terbiyesi Bölge Başkanlığı, Belediye, Lise, Erkek ve Kız Sanaat Enstitüleriyle ilkokullar, Demokrat ve Halk Partisi adına birer gelinlik konduktan sonra bayram genelilerinde başlamıştır.

Güneşspor Kulübü Olaganüstü toplantı Yaptı

Şehrimiz Güneşspor Kulübü üsümü heyeti 27 Ekim 1950 Cuma günü olağanüstü bir toplantı yaparak, vazifeten pek çoğu şehrimizden ayrılmış suretiyle ihlal eden İdare Kurulunun yeniden seçilmesi için İdare Kurulu da sayıdaki şekilde işbölümü yapmıştır.

Başkanlığı: Hasan Cerit, Genel başkanlığı: Şükür Şuğul, Muhasipliği: Recep Ergün, idare amirliğine: Faruk Berkler ve sekreterliğine: Hayri Cerit, üyeliklere: Bedri Baygu ile Orhan Erten'i ayrımlardır.

Okulların bayrak ve Hamuların arkadaş Erkek Sanaat Enstitüsü icelleri ve bunları takiben Lise, Kız ve Erkek Sanaat Enstitüleri ve şehrimizdeki yedi ilkokul öğrencileri muazzam yürüyüşlerle geçit resmini yaptıkları sonra alandaki üçüne son verilmiş ve halk müessesine eğlence yerlerine dönerken milli çağlar ve milli oyunlarla eğlenceye başlamışlardır. 29 Ekim gecesi okulların tarafından fener alayı tertip edilmiş, halk üç gün üç gece neseli bit bayram yarışması ve geceleri şehri gündüzde çevirmiş olan ışık altında sabahlara kadar eğlenerek büyük bayramımızı kutlamıştır.

